

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

IV NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERİ
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(S.100-150)

Hazırlayan
Neslihan SEKMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ

Çankırı – 2015

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

IV NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERİ
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(S.100-150)

Hazırlayan
Neslihan SEKMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ

Çankırı – 2015

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	iv
TEZ KABUL VE ONAY.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
EKLER.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. TRABZONUN TARİHİ.....	3
1.1. Trabzon'un İsminin Kaynağı.....	3
1.2. Trabzon'un Kısa Tarihçesi.....	4
1.3. Osmanlılar Döneminde Trabzon.....	5
1.4. Trabzon Vilayetinin İdari Yapısı.....	6
1.5. Osmanlı devletindeki divan teşkilatı.....	7
1.6. AHKÂM DEFTERLERİ.....	10
1.7. Ahkâm Defterlerinin Yazılış Biçimi.....	12
1.8. Ahkâm Defterlerinin İçeriği.....	13
1.9. Ahkâm Defterlerinden Ulaşılabilecek Bilgiler.....	14
1.10. Ahkâm Defterlerinin Tutulduğu Bölgeler.....	17
1.11. Trabzon Ahkâm Defterleri.....	18
İKİNCİ BÖLÜM.....	19
2. 4. NUMARALAI TRABZON AHKAM DEFTERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	19
2.1. Hükümlerin Özeti.....	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	74

3. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU.....	74
SONUÇ.....	195
TEZİN HAZIRLANMASINDA YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	197
EKLER.....	200
ÖZGEÇMİŞ.....	213

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım [*IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (S.100-150)*] adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

30/07/2015

Neslihan SEKMEN

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

[Neslihan SEKMEN] tarafından hazırlanan *[IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (S.100-150)]* başlıklı bu çalışma, *[30.07.2015]* tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliğiyle]* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *[Tarih]* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	:Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ	İmza:
Üye	:Doç. Dr. Mehmet MERCAN	İmza:
Üye	:Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÖZKAN	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 01/07/ 2015 tarih ve 2015/14 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan AKÇA
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Ahkâm Defterleri Osmanlı Devletinin merkezinde tutulan defterlerdendir. Bunlar Osmanlı tarihinin yazılması açısından önemli kaynaklardandır. Eyalet veya sancaklardan merkeze gönderilen şikâyetler merkezde görüşülüp bir karara bağlandığında bu karar eyalet veya sancağın Ahkâm Defterleri'ne kaydedilirdi. Eyalet veya sancaklarda kadıların yönetiminde tutulan mahkeme kayıtları bulunmaktadır. Bu mahkeme kayıtları genel anlamda tarih alanındaki araştırmaların yanı sıra, giderek önem kazanan gündelik yaşam tarihçiliği ve şehir tarihçiliği gibi sosyal konulara da Trabzon bağlamında katkı sağlayarak, temelinde halkın huzursuzluklarının dile getirildiği, bunlara cevaben Osmanlı'da devlet yönetiminin beyni konumundaki mekanizma olan Dîvân-ı Hümâyûn'da verilen kararların teşkil ettiği Ahkâm Defterlerini konu olarak inceledik. Çalışmanın ilk bölümünde Trabzon ve tarihi hakkında bilgi verildikten sonra Osmanlı Devletinin Divan-ı Hümâyûn'u, Ahkâm Defterleri ve Trabzon Ahkâm Defterleri ele alınmıştır. İkinci bölümünde IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin 100 ve 150. sayfaları arasındaki toplam belgelerin transkripsiyonu yapılmıştır. Üçüncü bölümde transkribe ettiğimiz IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin değerlendirmesi, şikâyet konularının içeriği, dağılımı ve suçlara verilen hükümleri ihtiva etmektedir..

Bu çalışmanın hazırlanmasında ve üniversite öğrenimim boyunca da çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen ve sürekli destek olmaya çalışan danışman hocam Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ'ye ve eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca ve çalışmamı tamamlamam konusunda bana maddî ve manevî destek olarak moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutan benden yardımlarını esirgemeyen ablam Aslı SEKMEN'e, aileme ve yüksek lisans dönemim boyunca gerek çalışmam konusunda yaptığı desteklerden gerekse Çankırı'da bana evini açarak yardımlarını esirgemeyen Fatma ATABEY'e teşekkür ederim.

30/07/ 2015

Neslihan SEKMEN

ÖZET

Tezin Başlığı : IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.100-150)
Tezin Yazarı : Neslihan SEKMEN
Danışman: Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ
Anabilim Dalı: Tarih
Bilim Dalı :
Kabul Tarihi :
Sayfa Sayısı : ... (ön kısım) + (tez) + (ekler)
<p>Osmanlı Devleti halkının şikâyetlerini dinlemiş ve bunların hiç birisini karşılıksız bırakmamış, yapılan her şikâyeti mutlaka araştırmış ve sonuçlandırmıştır. Divan-ı Hümâyûna ulaştırılan şikâyetler çerçevesinde düzenlenen ahkâm defterleri, yerel mahkemeler tarafından taşrada ortaya çıkan sorunlara mahallinde üretilen çözümleri değil, bu sorunlara devletin en yetkili organının getirdiği çözümleri ve bakış açısını temsil etmektedir. Merkezde hemen hemen çoğu büyük vilâyetlerin Ahkâm Defterleri ayrı ayrı tutulmuştur.</p> <p>Trabzon Ahkâm Defterleri 1742 yılından itibaren tutulmaya başlanmış ve 1911’de son bulmuştur. 1742-1911 yılları arasında Trabzon’a ait 8 adet Ahkâm Defteri bulunmaktadır. Bu araştırmada Trabzon’a ait IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri’nde kayıtlı olan ve Trabzon’a gönderilen hükümler incelenmiştir.</p> <p>IV Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin ihtiva ettiği şikâyet konularına göre değerlendirildiğinde, dönemin ve Trabzon vilayetinin sosyal tarihi hakkında çok önemli bilgilere ulaşılmaktadır. Bu bilgiler arasında haksız müdahalenin önlenmesi, mal gaspı, iltizam dağıtımı, para gaspı, alacak-verecek meselesi, mal intikali, su veya emlâk sınır anlaşmazlıkları, fuzuli işgal, vakıf meseleleri vb. suç ve anlaşmazlıklar yer almaktadır.</p> <p>Çalışmamız kapsamında Trabzon’un sosyal, ekonomik, askerî, hukukî, idarî vs. durumlarını yansıtmaya ve Trabzon tarihi ile ilgili araştırmalara bir katkı sağlamaya çalıştık.</p>
Anahtar Kelimeler: Ahkam Defterleri, Osmanlı Devleti, Divan-ı Hümâyûn, Trabzon

SUMMARY

Title of the Thesis: 4th Number Trabzon's Stipulation Notebook (p.100-150)
Author : Neslihan SEKMEN
Supervisor : Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ
Department :History
Sub-field :
Date :
<p>Ottoman Empire had listened all it's citizens complaints and never left unanswered, each complaint had been investigated and concluded.</p> <p>The stipulation notebooks which designed as part of complaints that was flaised to Court Humayun, do not represent the solutions which given by the local courts to the problems that came out in the countryside. It represents the solutions which given by the most authorized state organs and it's point of view. Almost all of big provinces stipulation notebooks had been kept seperately. Trabzon's Stipulation Notebooks had been kept since 1742 and ended in 1911. It was founded 8 stipulation notebooks belong to Trabzon between 1742-1911 years. In this study, it was investigated the judgements that was enrolled in 4th Number Trabzon's Stipulation Notebooks which was belong to Trabzon and the judgements that was sent to Trabzon.</p> <p>When 4th Number Trabzon's Stipulation Notebook was considered according to its including complaint subjects, accompanied by reaching very important information about Trabzon's social history of that time, it is possible to reach original informations relating to criminality and frictions such as preventing unjustifiable interference, possession extortion, land tenure destribution, money extortion, owings and receivables issues, possession transition, water or estate boundary frictions, unnecessary occupation, foundation issues.</p> <p>We tired to supply support to the studies that was made for Trabzon's history and to capture its social, economical, military, juridical, administrative etc. situation in our study.</p>
Keywords: Stipulation Notebooks, Ottoman Empire, Court Humayun, Trabzon

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen
C.	Cilt
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
İA.	İslam Ansiklopedisi
s.	Sayfa
S.	Sayı
y.y	Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.1: Ahkam Defteri Tutulan Bölgeler.....	17
Tablo 1.2: Trabzon Ahkam Defterleri Listesi.....	18
Tablo 2.1. Hükümlerin konulara göre dağılımı.....	19

EKLER

<u>Ek No</u>	<u>Sayfa No</u>
EK 1: 4 Numaralı Trabzon Ahkam Defterinin Kapağı.....	200
EK 2: Haksız Müdahalenin Önlenmesine İlişkin Bir Hüküm Sureti (s.100\2).....	201
EK 3: Özel Mülkiyete Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.103\2).....	202
EK 4: Tımar Gelirine Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.123\2).....	203
EK 5: Para Gaspı İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.104\2).....	204
EK 6: Ayanlık İddiasıyla Haksız Yere Mal Gaspının Önlenmesi İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.108\1).....	205
EK 7: Mal Gaspı İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.125\1).....	206
EK 8: Alacak-Verecek Davası İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.108\2).....	207
EK 9: Miras Davası İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.125\1).....	208
EK 10: Ortak Mülkiyete Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.110\1).....	209
EK 11: Vakıf Gelirlerinin Toplanması İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.126\3).....	210
EK 12: Vazifeye Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.137\1).....	211
EK 13: Haneye Tecavüz İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.120\1).....	212

GİRİŞ

Osmanlı Devleti yüzyıllar süren hükümlanlığı, yönetim anlayışı ve kurumlarıyla üzerinde birçok milletten insanın yaşamasına rağmen adalet kurumlarını ve düzeninin hassasiyetle işlemlerini ve bozulmaması için korumaya çalıştığı kabul edilen bir gerçektir.

Osmanlı Devleti insanlar arasında ırk, renk farkını kabul etmeyen hoşgörü anlayışıyla toplumsal dinamikler arasında sosyal reformculuk özelliğini benimsemiştir.

Osmanlı Devleti'nde kişisel hak ve hürriyetlerin sağlanması ve güvenliğin tesis edilmesi anlamında toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek devlet kurumları bulunmaktadır.¹ Osmanlı vatandaşları çeşitli anlaşmazlık ve şikâyetlerini ilettikleri mahkemeler dışında birçok üst mahkeme ve en son devletin beyni ve en yüksek mahkemesi konumunda olan Divan-ı Hümâyûn da dahi dile getirme özgürlüklerine sahipti.

Divan-ı Hümâyûn toplum düzeni için kuvvetler arasındaki bağlantıyı ve uygulamadaki ahengi sağlayan yüksek kurumdur. Devletin vatandaşlarını önemsemesi, onlardan gelen şikâyet ve talepleri de önemsemesi anlamına gelmektedir. Bu anlamda halktan gelen şikâyet, eleştiri ve öneriler de Osmanlı yönetimi tarafından dikkate alınıp değerlendirilmiştir.² Osmanlı Devleti prensip olarak adalet üzerine bina edilmiştir. Padişah, sadrazam, şeyhülislâm, kazasker ve diğer üst düzey görevliler de dâhil olmak üzere hiç kimsenin yargıya müdahale etme yetkisi yoktur.³

Osmanlı'da önem verilen bir başka husus ise imparatorlukta her türlü hüküm, defter ve kaydın dikkatli ve düzenli bir şekilde muhafaza edildiğidir. Defter tutmanın esas alındığı Osmanlı bürokrasisinde deftere kaydedilmeyen hüküm ve beratlar itibar görmemiş, geçerli sayılmamıştır.⁴ Bu defterler "Defterhane" adı verilen yerlerde saklanırdı. Tarih kaynakları arasında yer alan yazılı Ahkâm Defterleri birinci sırada bulunan belgelerdir. Ahkâm Defterleri Osmanlı'da Divan-ı Hümâyû'nda tutulan

¹ Sevde Nur Güldiken, *III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri'ne Göre Ayıntab (H.1196-1229- M.1782-1814)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2007, s.1.

² Said Öztürk, "Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri", *Pax Ottomana Studies in Memoriam Prof. Dr Nejat Göyünç*, (Editör Kemal Çiçek), Sota-Yeni Türkiye Yayınları, Haarlem - Ankara 2001, s.611.

³ Güldiken, a.g.t., s.2.

⁴ Öztürk, a.g.m., s.612.

defterlerin bir türüdür.⁵ Başlangıçta mühimme defterleri içinde ve onlarla birlikte değerlendirilen ahkâm defterleri, 1649 yılından itibaren şikâyet defteri adı altında ayrı bir defter olarak tutulmaya başlanmıştır. 1742 yılından sonra da ahkâm-ı şikâyet defterleri adını almış ve eyaletlere göre sınıflandırılmıştır.⁶ Ahkâm Defterleri toplam 16 eyalet adına düzenlenmiş olup, ilgili bölgenin sosyal ve ekonomik düzeyini yansıtan önemli veri kaynaklarıdır.⁷

Ahkâm Defterleri halkın başvurduğu kurumlardan biri olan Divan-ı hümayun ve oradaki meselelerin çözüme kavuşmuş şeklinin kaydedildiği belgelerdir. Bu defterler, Osmanlı'da hukukun uygulanması ve yorumlanmasının incelenmesinde önemli veriler sunmaktadır. Ahkâm defterleri, bölgesel sorunların başkente ulaşmış ve çözümlenmiş halini ifade etmektedir.⁸

⁵ Yasin Kozak, *V ve VI Numaralı Maraş Ahkâm Defterlerinde Maraş'a Gönderilen Hükümler*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2005, s.1.

⁶ Yusuf Genç (Ed.), *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 42, İstanbul 2000, s.23.

⁷ Öztürk, a.g.m., s.612.

⁸ Güldiken, a.g.t.,s.2.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TRABZONUN TARİHİ

1.1. Trabzon'un İsminin Kaynağı

Trabzon'un tarihinden bahsetmeden önce Trabzon'un ismi hakkında açıklamada bulunmak gerekmektedir. Trabzon adının kökeni üzerinde değişik görüşler ileri sürülmüştür. Tarihi kaynaklarda Trabzon şehriden ilk söz eden, M.Ö. 400 yılında bölgeye gelen Ksenophon'dur. Ksenophon zamanında şehir Sinop'a belirli bir vergi ödemekteydi. İlkçağda şehir Trapezus veya Trapeza (Tpaheza), batı dillerinde ise Trapezunte, Trebizonde gibi farklı isimlerle anılmıştır. Ortaçağ Müslüman yazarları tarafından ise şehre, Trabezunda veya Atrabezuni (Atrabezun) gibi isimler verilmiştir.⁹

Şehrin isminin nerden geldiğine dair görüşlerden bazıları şöyledir. Bazı kaynaklar şehri kuran Miletoslu kolonilerin, şehrin yer aldığı bölgenin düz, kenarlarının da köşeli masayı andıran şekiller üstünde olmasından dolayı "masa" anlamına gelen "Trapezus"u verdiklerini bildirirler.¹⁰

Bir başka görüşe göre şehirde Yafes tarafından inşa edilen kalenin sofraya benzetilmesinden dolayı bu ismin verildiği belirtilmiş; ancak kalenin şimdiki halinin masaya benzemediği çünkü kalenin güneyden kuzeye doğru çok meyilli ve engebeli bir şekilde uzanmış olduğu belirtilmiştir. Şehirdeki Boztepe'nin denizden bakılınca masaya benzediği o yüzden bu ismin verilmiş olabileceği ileri sürülmüştür.¹¹

Trabzon kelimesi, bileşik bir kelime olup "Trab" ve "zun" kelimelerinin birleşmesi ile meydana gelmektedir. Ek halinde olan "zon"- "zun", yer (mekân) anlamındadır. Buna göre Trabzon "Trab"ların ülkesi anlamına gelmektedir. Bundan dolayı Trabzon'da oturan Orta Asya kökenli Trab, Tibar ve Şilaplar'ın bu kente ad vermiş oldukları düşünülmektedir. Çünkü Türkler, töreye göre yurt edindikleri topraklara ongun (totem) veya kendi adlarını verirlerdi.¹²

Görüldüğü üzere şehir eskiden beri burada yaşayan topluluklar tarafından farklı adlarla anılmış ve zaman içinde meydana gelen değişikliklerle şehrin ismi "Trabzon" haline gelmiştir.

⁹ Melek Öksüz, "Kuruluşundan 19. Yüzyıla Kadar Trabzon Tarihine Kısa Bir Bakış (I)", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, sayı:5, Ankara 2005, s. 11.

¹⁰ Öksüz, a.g.m., s.12.

¹¹ M. C. Şehabeddin Tekindağ, "Trabzon", *İA*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.12, İstanbul 1979, s.456.

¹² Öksüz, a.g.m., s.13.

1.2. Trabzon'un Kısa Tarihçesi

Trabzon tarihin çok eski çağlarından itibaren önemli bir şehirdir. Trabzonun günümüzdeki halkı; yüzyıllar boyunca doğudan gelerek Anadolu'ya yerleşmiş ve burada birbiriyle kaynayıp karışmış olan Türk uluslarından oluşmaktadır.¹³

Trabzonun kuruluşu ve halkı ile ilgili değişik görüşler vardır. Bu görüşlerden biri şehrin Sinop'tan gelen Miletli göçmenler tarafından M.Ö. 756'da kurulduğu görüşü kabul edilmektedir. Şehrin yazılı tarih çağları ise koloni dönemiyle başlamaktadır. Homeros'a göre Trabzon'un ilk yerli halkı, Troya savaşlarında Troyalılar'ın yanında savaşan Elizonlulardır. Kimisi de Trabzon'un ilk yerli halkını Yunanistan'ın Arkadia bölgesinden gelen Arkadialılar olarak kabul eder.¹⁴

Bazılarına göre ise bölgeye ilk olarak Oğuzlar'ın öncü kollarından biri kabul edilen Gas/Kas ve Gud/ Gutiler'in M.Ö. III. bin ile II. bin yılları arasında yerleştiklerini kabul etmektedirler.¹⁵

Miletliler'den sonra, bölgede Anadolu ve Azerbaycan'da ilk bozkır kültürünü yaşayan ve "Proto-Türkler" olarak kabul edilen Kimmerler'e rastlanır. M.Ö. 670 yıllarında Miletliler tekrar Karadeniz sahillerinde koloni kurmaya başlamışlardır. Trabzon'da M.Ö. 656 yılında kurulmuş olmalıdır.¹⁶

Medlerin M.Ö.625 yılında Anadolu'da işgal ettikleri yerlere Kapadokya denmiş, Trabzon'da Kapadokya içinde bir şehir olmuştur. Fakat Medler'in Kapadokya'daki egemenliği çok kısa sürmüştür. M.Ö. 550-332 yıllarında Perslerin Medlere son vermeleri üzerine bu bölgede Pers egemenliği başlar.¹⁷

Bölge M.Ö. 332'de Büyük İskender'in hâkimiyeti altına girmiş, M.Ö. 63 yılında Pompeius, Trabzon'u zapt ederek Roma İmparatorluğu topraklarına katmıştır. I. asır ortalarından itibaren Trabzon gelişmeye başladı. Trabzon'u Anadolu'ya bağlayacak askeri yol ve sahil yolu yapılmış, böylece Trabzon ticari açıdan gelişme imkânı bulmuştur. M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanması ile Trabzon'da Bizans hâkimiyeti başlar. 10.yy'a kadar Karadeniz Bölgesi, Bizans-Sasani-Arap mücadelesine sahne olmuş ve bu mücadelede Türkler aktif rol oynamışlardır.

¹³ Mahmut Goloğlu, *Trabzon Tarihi Fetihden Kurtuluşa Kadar*, Serender Yayınları, Trabzon 2000, s.15.

¹⁴ Öksüz, a.g.m., s.15.

¹⁵ M. Hanefi Bostan, *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal Ve İktisadi Hayat*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, s.1.

¹⁶ Öksüz, a.g.m., s.15.

¹⁷ Goloğlu, a.g.e., s.15.

13.yy'da Trabzon, bölgede yaşanan ekonomik gelişmelerin etkisiyle önemli bir ithalat ve ihracat merkezi haline gelmiştir.¹⁸

Malazgirt zaferinden sonra Trabzon şehri Türklerin eline geçmiş, üç yıldan fazla Türklerin elinde kalan Trabzon 1075 yılında Bizans tarafından geri alınmıştır. Bu sırada Bizans'ta hanedan değişikliği olmuş ve Komnenos hanedanı şehri ele geçirerek Trabzon Rum İmparatorluğu'nu kurmuş ve 1461 yılında şehrin Türkler tarafından fethine kadar hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir.¹⁹ Selçuklular tarafından Samsun'un doğu kesimine bölgenin güvenliği için yerleştirilmiş olan Çepniler, Karadeniz sahil boyunca doğuya doğru ilerleyerek bu bölgenin Türkleşmesinde önemli rol oynamışlardır.²⁰

1.3.Osmanlılar Döneminde Trabzon

Osmanlılar II. Murat Dönemi'nde, 1442'de hem karadan hem de denizden Trabzon üzerine kuvvet sevk etmiş, Osmanlı donanması karaya asker çıkararak birçok esirle geri dönmüş. Trabzon İmparatoru vergi vermeyi kabul etmiştir.²¹

Sultan II. Mehmed 1459 yılında, Karadeniz kıyısında Cenevizlilerin elinde bulunan Amasra'yı Osmanlı hâkimiyetine dâhil etmişti. Daha sonra 1461 yılında sırası ile Candaroğulları'nın elinde bulunan Kastamonu, Sinop ele geçirilmiş ve son olarak da Trabzon fethedilmiştir.²²

1461'de Fatih Sultan Mehmed Han'ın fethi ile Osmanlı Devleti'ne katılan Doğu Karadeniz bölgesi, Rum eyaletine tabi bir sancak olarak teşkilâtlandırılmıştır. Sancağın merkezi Trabzon şehri olduğundan sancak bu adla anılmıştır. Trabzon sancağı 1514'te Erzincan Bayburt vilâyetine, 1517 yılının sonlarında Anadolu eyaletine, 1520'de yeni kurulan "Vilâyet-i Rum-ı Hadis'e, 1535'te de Erzurum eyaletine bağlanmıştır. 1580-1581'de ise Batum sancağı ile birleştirilerek eyalet haline getirilmiştir.²³

Birinci Dünya Savaşında 14 Nisan 1916'da Ruslar Trabzon'a saldırır. Trabzonlulardan oluşan vurucu güçler, bu saldırı sırasında bir gerilla savaşı verirler. Bu sıralarda, cepheye gönderilmek üzere Hamidiye Zırhlısının desteğinde Trabzon

¹⁸ Öksüz, a.g.m., s.19.

¹⁹ Abdurrahman Okuyan, *XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde (1875-1900) Trabzon*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2003, s.21.

²⁰ Öksüz, a.g.m., s.22.

²¹ Bostan, a.g.e., s.4.

²² Kenan İnan, "Trabzon'un Osmanlılar Tarafından Fethi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, 2003/1, s.74.

²³ İnan, a.g.m., s.79.

Limanına gelen cephane Trabzonlular tarafından Maçka'ya taşınır. Çaykarada Sultan Murat Yaylasında 10 Haziran 1915, Of'ta Baltacı, Arsin'de Yanbolu Derelerinde Ruslara karşı başarılı şekilde mücadele edilse de düşmanın Trabzon'a girmesine engel olunamaz ve Ruslar 14 Nisan 1916 yılında Trabzon'a girer. 1917' de Rusya'da Bolşevik Devrimi olur ve Çarlık yönetimi yıkılır. Çarlık yönetiminin yıkılması ile birlikte Rus orduları Trabzon'dan çekilir. Türkler Karadağ'da toplanarak Akçaabat'a inerler, Yüzbaşı Kahraman Beyin komutasında üç koldan Trabzon'a doğru yürürler ve 24 Şubat 1918 tarihinde Trabzon'a girerler.²⁴

1.4. Trabzon Vilayetinin İdari Yapısı

XIX. yüzyıl başlarında Trabzon eyaletine bağlı sancaklar Trabzon, Gümüşhane, Karahisar-ı Şarkî, Gönve, Canik olup bu dönemde Canik bağımsız bir muhassıllık, Gümüşhane ise emanet olarak yönetilmekteydi. Trabzon valisi, aynı zamanda Canik Muhassılı ve Gümüşhane emini olduğu dönemler olmakla birlikte; genelde buralar, valinin de atamada rol oynadığı bir yönetici tarafından idare edilmekteydi.

1211 (1796–1797) yılına ait bir sicil kaydında Trabzon kazaları olarak sayılan yerler arasında Canik ve Karahisar-ı Şarkî kazaları bulunmamaktadır. Yine bu kayıta Nefs-i Trabzon, Sürmene, Of, Keşâb, Giresun, Kürtün, Tirebolu, Rize, Mavri (Mapavri), Maçuka (Maçka), Yivebolu (Görel), Gümüşhane, Arhavi, Batum, Ünye, Soğucak, Faş ve Sohum Trabzon'un kazaları olarak belirtilmiştir.²⁵

Bu kadar geniş alana hükmetmelerine rağmen Trabzon'da valilerin görev süreleri devamlı olmaması, eyaletin yönetiminde problemlerle karşılaşılmasına sebep olmaktadır. Bu dönemde, birkaç istisna dışında valilerin görev sürelerinin ortalama bir yıl civarında olduğu görülmektedir. 1793-1851 yılları arasında Trabzon'da toplam 23 vali görev yapmış bazıları ikinci defa bu göreve tayin edildiklerinden dolayı 26 defa görev değişimi meydana gelmiştir. Trabzon valilerinin kimi zaman Şark Seraskerliği, Anapa Muhafızlığı gibi ilave görevleri de olduğundan, vilayet merkezinde pek az bulunmakta, hatta bazen hiç vilayet merkezine gelmeden burayı idare etmekteydiler.²⁶

²⁴ Süleyman Beyoğlu, "Birinci Dünya Savaşı'nda Trabzon", K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999, s.482.

²⁵ Abdullah Saydam, "Trabzon'un İdari Yapısı ve Yenileşme Zarureti (1793-1851)", *OTAM*, Sayı 18, Ankara 2006, s.286.

²⁶ Saydam,a.g.m, s.288.

Trabzon valilerinin herhangi bir sebeple görev yerlerine gidemeyecek durumda olduklarından eyaletteki işleri yürütmek üzere kaymakam veya mütesellim unvanlı birisini idare için görevlendirmekteydiler. Kaymakam veya mütesellim tayini valinin teklifi ve padişahın onayıyla gerçekleşse de çoğunlukla vali inisiyatif sahibi idi. Valiler bu hizmeti yürütecek kişileri seçerken sadakatli olmaları için bakımından ya kendi akrabasından veya kapı halkından olan birini ya da vilayetin önde gelen ailelerinden birinin reisini tercih etmekteydi.²⁷

Osmanlı devlet geleneğinde taşrada sultanın otoritesini vali ile birlikte kadı temsil etmekteydi. Güçler ayrımının göstergesi olarak kadıların statülerine özel önem verilmekteydi. Kadı doğrudan görev alanında olabildiği gibi yerine naip adıyla bir başka ilim adamını görevlendirebilirdi. Bu dönemlerde Trabzon kadısı hemen hemen hiç memuriyet mahalline gelmemiş, naipler vasıtasıyla görevin sürdürülmesini sağlamıştır.²⁸

1.5. Osmanlı Devletindeki Divan Teşkilatı

Padişahın başkanlığında birinci derecede devlet işlerini görüşmek üzere toplanan divana Divan-ı Hümâyûn denir.²⁹ “Padişah divanı” olarak da bilinen Divan-ı Hümâyûn sıkı bir merkeziyetçilik anlayışı ile yönetilen Osmanlı Devleti’nde merkezdeki en önemli işleri gören makam sahiplerinden oluşur ve padişah adına karar verirdi. Osmanlı Devleti’nde karar organı olarak çalışan çeşitli divanlar vardır. Bunların en önemlisi, padişahın bulunduğu yerde onun adına toplanan Divan-ı Hümâyûndur. Hiçbir İslam devletinde Divan-ı Hümâyûn derecesinde bir kurul-organ yoktu. Bunun sebebi, Türklerin daha İslamiyet’i kabul etmeden önce devlet işlerini görüştükleri kurullara sahip olmalarındandır.³⁰

Osmanlı Devleti’nde Sultan Orhan zamanından itibaren divanın bulunduğu görülür.³¹ II. Murat döneminde Divan-ı Hümâyûn vasfını kazanmaya başlamıştır. Edirne’de kurulan bu divana bazen padişah başkanlık eder ve burada belirli teşkilat kuralları uygulanırdı.

²⁷ Saydam, a.g.m, s.288.

²⁸ Bostan, a.g.e., s.68.

²⁹ ²⁹ Yusuf Halaçoğlu, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, C. 9, Ankara 2002, s.797.

³⁰ Gökhan Yılmaz, *Ahkam Defterlerine Göre 18. yy’da İstanbul’da Finansal Hayat*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s.4.

³¹ Halaçoğlu, a.g.m, s.797.

Divan-ı Hümâyûn Fatih Sultan Mehmed zamanında tam şeklini almaya başladı. Fatih ünlü kanunnamesi ile bir çeşit anayasa düzeni kurmuş, devletin belli başlı makamlarını ve Divan-ı Hümâyûnu düzenlemiştir. Fatih'in getirdiği en büyük yenilik ise divanda padişahın başkanlığının kaldırılması ve bu işin veziriazama bırakılmasıdır.³² Bu durum veziriazamın devlet adamları üzerindeki gücünü artırmıştır. Padişah divan toplantılarını kafes arkasından dinleyerek onları devamlı kontrol altında tutmuştur.³³

XVI. yüzyıl başlarından itibaren Divan-ı Hümâyûn devlet içinde padişahattan sonra en önemli yeri aldı, bu durum XVII. yüzyıl sonlarına kadar sürdü. O dönemlerden başlayarak Divan-ı Hümâyûnun yetkileri yavaş yavaş veziriazamın divanına geçmeye başladı. Divan-ı Hümâyûn arada bir canlanmasına rağmen XVIII. yüzyıl ortalarında veziriazamın dairesinin her bakımdan gelişmesi sebebiyle bir merasim ve gösteriş yeri durumuna düşmeye başladı. II. Mahmut'un merkez teşkilatındaki büyük reformu, hem bir sembol durumuna düşmüş Divan-ı Hümâyûn'un hem de veziriazam divanının sonu oldu ve kabine sistemine geçildi. Ancak Divan-ı Hümâyûn bir gösteriş ve teşrifat aracı olarak hiçbir hukuki ve siyasi fonksiyonu bulunmadan devletin sonuna kadar korundu.³⁴

Divan toplantıları Kanuni zamanına kadar bugünkü Kubbealtı denilen binanın bulunduğu yerin arkasındaki Divanhanede yapılmaktaydı. Kanuni devrinde veziriazam Damat İbrahim Paşa bugünkü binayı yaptırarak, divan toplantıları sonradan burada yapılmıştır.³⁵ Divan-ı Hümâyûn'un asli üyelerini veziriazam, sayıları genellikle üçle yedi arasında değişen Kubbealtı vezirleri, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, nişancı, Rumeli ve Anadolu defterdarları oluşturuyordu. Ayrıca İstanbul'da bulunduğu sırada Rumeli beylerbeyi de divan üyeleri arasında yerini alırdı. Vezirlik rütbesine yükseldikten sonra yeniçeri ağası ile kaptan-ı derya da asli üye olurlardı. Üye olmamakla birlikte toplantıları yönlendiren önemli yardımcı ise reisülküttap idi. Ayrıca tezkereciler, çavuş başı ve daha alt düzeyde görevliler de vardı. Üye ve yardımcı olmamakla birlikte hükümet merkezinde bir iş için bulunan vezir rütbesindeki yöneticilerle, azledilmiş beylerbeyileri de toplantılara katılmak

³² Ahmet Mumcu, "Divan-ı Hümâyûn", Türkiye Diyanet Vakfı Diyanet İslam Ansiklopedisi (TDVİA), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. IX İstanbul, 1994, s. 430.

³³ Halaçoğlu, a.g.m, s.797.

³⁴ Mumcu, , a.g.m, s.431.

³⁵ Halaçoğlu, a.g.m, s.797.

zorundaydılar. Sadece divan üyesi olarak çalışan, belli görevleri olmayıp gerektiği vakit bazı işlerle uğraşan Kubbealtı vezirleriyle özellikle örfi hukuku çok iyi bilen nişancı bu yapıyı tamamlamaktaydı. Merkez teşkilatının en önemli birimlerinin amirleri üye oldukları halde belli bir idari veya adli görevi bulunmayan şeyhülislam Divan-ı Hümâyûn üyesi değildi. Divan-ı Hümâyûn kalemleri denilen birimler kararları yazmak, göndermek, saklamak gibi önemli işleri gören ayrı bir bürokratik teşkilat mevcuttu.³⁶

Divan-ı Hümâyûn XVI. yüzyılda haftada bazen dört, bazen beş gün toplanırdı. XVII. yüzyıl başlarında toplantı sayısı haftada ikiye inmiş, XVIII. yüzyıl başından sonra ise iyice azalmıştı. Toplantı sabah namazından sonra başlar normal şartlarda öğle ezanına kadar sürerdi.

Toplantı gündemini reisülküttap hazırlar ve toplantıda ilk önce siyasi ve idari konular görüşülürdü. Bir yüksek mahkeme şeklinde çalışan divanda padişahın onayına sunulması gerekmeyen işler hakkında hemen karar verilir ve hazırlanan karar müsveddeleri temize çekilmek üzere nişancıya teslim edilirdi. Nişancı da padişah tuğrası çekili fermanı hazırlar veya hazırlatırdı. Böylece idari, siyasi veya adli bir konuda padişah adına karar verilmiş olunurdu. Ancak divan üyeleri bazı konuları padişaha arz etmeden kesinleştirmezlerdi. Bu işleme “arza çıkmak” denirdi. Toplantı bitince üyeler sıra ile padişah huzuruna çıkıp görüşülen işler hakkında padişaha bilgi verirlerdi. Padişah bu görüşleri onaylarsa kararlar kesinleşmiş sayılırdı.

Divan-ı Hümâyûnun idari ve siyasi yetkileri yanında adli işlerde de yetkiliydi. Divana yaş, din, dil, cinsiyet farkı kesinlikle gözetilmeksizin herkes yazı ile veya bizzat başvurabilirdi. Divan üyeleri bütün şikâyetleri dinlemek zorundaydılar. İslam hukukunda temyiz kavramı olmadığı, kadının verdiği hüküm kesin sayıldığı halde divanda kadıların hükümleri de incelenir, haksız görülenler bozulur ve yeniden hüküm vermesi için kadıya gönderilirdi. Şeriat dışı örfi konularda ise nişancı ile veziriazam ve diğer vezirler karar verirlerdi.

Divan-ı Hümâyûn’un yürütme ve yasanın yanı sıra yargı sahasında da en üst makam olduğu görülmektedir.³⁷

Divan-ı Hümâyûn’da şer’i ve örfi her türlü davaya bakılmaktaydı.³⁸ Memleketin herhangi bir yerinde haksızlığa uğrayan, zulüm gören veya mahalli kadılarca

³⁶ Yılmaz, a.g.t. s.5.

³⁷ Mumcu, , a.g.m, s.431.

haklarında yanlış hüküm verilmiş olanlar, valilerden, askeri sınıflardan şikâyeti bulunanlar, vakıf mensuplarının haksız muamelelerine uğrayanlar için divan açtı.³⁹ Divan-ı Hümâyûn'da ki davalar içinde sayıca en fazla tutanı örfi davalardır. Müslüman reaya ile zimmiler aralarında gerçek bir eşitlik vardır. Devlet zimmilerin şeriat alanındaki hukuksal çekişmelerinin kadı mahkemelerinde değil, doğrudan doğruya Divan-ı Hümâyûn da çözümlenmesini istemiştir.⁴⁰

Divan-ı Hümâyûndaki işler reisülküttap ve onun idaresinde bulunan beylikçi'nin nezaretinde görülürdü. Dolayısıyla bunlara bağlı çeşitli kalemler vardır ki, bunlara Divan kalemleri adı verilirdi. Bunlar kuruluştan 1835'e kadar nezaretler öncesinde Sadaret Mektubi, Sadaret Kethüdası, Beylik, Tahvil, Ruus, Amedî kalemleri ile Teşrifatçılık, Vakanüvislik, Divan-ı Hümâyûn Hocaları, Divan-ı Hümâyûn Tercümanları, Hazine-i Evrak gibi bölümlerden oluşmaktadır. Ayrıca Topkapı Sarayında bütün bu kalemlerin defterlerinin korunduğu Defterhane bulunmaktadır.⁴¹

Divan-ı Hümayunda çeşitli işler hakkında çeşitli defterler tutulmuştur. Bunlar toplam olarak otuz altı çeşit olup içlerinde en önemlileri: Mühimme, ahkam, ruus, tahvil, name, ahidname ve şikayet defterleridir. Ayrıca Bab-ı Asafî'ye ait buyruldu defterleri ve İlm ü haber defterleri, İrade Kayıt Defterleri, Ayniyat Defterleri ve Gelen-Giden Defterleri vardır. Yine Defterhaneye ait Tahrir Defterleri de bulunmaktadır.⁴²

1.6. AHKÂM DEFTERLERİ

Ahkâm kelimesi Arapça hüküm kökünden türeyip “emirler, hükümler” anlamına gelmektedir. Hüküm, özel anlamda devlet ve hükümetin otoritesini ifade ettiği gibi, bir hâkimin belli bir konuda verdiği karar, iki nesne veya fikir arasında kurulan bağlantı, bir konuya uygulanan mantıki önerme ve daha çok çoğul şekliyle fıkıh, nahiv ve diğer ilimlerde kaide anlamlarında kullanılmış olan geniş kapsamlı bir kavramdır. Ahkâm, daha geniş bir anlamda belli bir konu hakkında konuşulmuş bulunan kuralların bütünü ifade etmek için kullanılır.⁴³

³⁸ Halaçoğlu, a.g.m, s.797.

³⁹ Ramazan Günay, “Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 17, 2013/1, s.11-12.

⁴⁰ Mumcu, , a.g.m, s.431.

⁴¹ Halaçoğlu, a.g.m, s.800.

⁴² Halaçoğlu, a.g.m, s.803.

⁴³ Ahmet Özel, “Ahkâm” *TDVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul 1988, s.550.

Osmanlı devlet anlayışında halk, Allah'ın padişaha kutsal bir emaneti olarak kabul edilmiştir. Bu emanetin korunması için devlet idaresinin temel hedefi halkın iâşesinin temini, can, mal, ırz ve namus güvenliğinin sağlanmasıydı. Bu nedenle devletin başındaki sultanın adil bir yönetim sergilemesi gerekmektedir. Adil yönetimin sağlanması için de halkın şikâyetlerini doğrudan doğruya hükümdara sunabilmesi ve onun emriyle haksızlıkların önlenmesi gerekmektedir. Bu anlayış doğrultusunda Osmanlı Devleti'nde halka, şikâyetlerini birey olarak veya toplu halde doğrudan hükümdara ve Divan-ı Hümâyûn'a sunma hakkı tanınmıştır. Osmanlı sultanları halkın adaletle idaresi için büyük çaba sarf etmişler, idareci kesimin halka karşı zulümleri arttığında bu zulümleri azaltmak amacıyla "adalet-nâme" adı verilen genel fermanlar yayımlamışlardır.⁴⁴

Herhangi bir Osmanlı vatandaşının, uğradığı haksızlığın veya zararın giderilmesi amacıyla padişah veya onun yetki verdiği kişilerden talepte bulunmasının değişik yolları bulunuyordu. Birinci usûlde, kişi bizzat kendisi merkeze giderek şikâyetçi olduğu konu ile alakalı talebini iletebiliyordu. İkinci usûlde, vatandaşlar merkeze gitmek yerine bir arz-ı hâl göndererek şikâyetlerini iletme yolunu tercih ediyorlardı. Halkın, hem bizzat İstanbul'a giderek hem de dilekçe vasıtasıyla şikâyetini iletme şeklinde her iki yola da başvurduğu görülmektedir.⁴⁵

Halkın şikâyet hakkını kullanması Osmanlı idaresinde bir takım kurumlar ve onlara bağlı arşiv malzemesinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Divan-ı Hümâyûn kurumunda siyasete dair işler ile adaletin yerine getirilmesini emreden padişah hükümlerinin kopyaları veya tutanakları Defâtir-i Umûr-ı Mühimme, Ahkâm-ı Mühimme veya kısaca Mühimme defterine kaydedilirdi.⁴⁶

1649 yılından itibaren bütün ferman kayıtları Mühimme defterlerine yazılmamış ve Şikâyet defterleri adı verilen yeni bir defter tutulmaya başlanmıştır. Şikâyet defterleri tıpkı Mühimme defterleri gibi Beylikçi kalemi tarafından hazırlandığı için ebat, tür ve kayıtların düzeni bakımından Mühimme defterlerinin aynısıdır. Ayırt edebilmek için resmi kayıt ve içeriğine bakılması gerekmektedir.

⁴⁴ Ali Açık, "1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterine Göre Canik Sancağından Merkeze Yansıyan Şikâyetler ve Çözüm Önerileri", M. Aydın (Haz.), *Samsun Sempozyumu 13-16 Ekim 2011 Bildiriler*, Samsun Valiliği Yayınları, C. 3, Samsun 2012, s.433.

⁴⁵ Günay, a.g.m., s.21.

⁴⁶ Açık, a.g.m, s.433.

Mühimme defterlerinde devletin idari, siyasi, askeri, kültürel, iktisadi meseleleriyle ilgili hükümler bulunmaktadır. Şikâyet defterlerinde ise toprak anlaşmazlıkları, alacak-verecek davaları, mülki ve askeri amirlerden, haksızlıklardan şikâyetler gibi hükümler bulunmaktadır. Şikâyet defterlerinde bulunan hükümler dilekçeler üzerine yazılmış emirlerden oluşmaktadır. Mühimme defterlerindeki Sultan'ın emirleri, dilekçe yazılmadan çıkarılmıştır. Şikâyet defterlerinde bulunan hükümler kronolojik sıraya göre yazılmakta ve imparatorluğun tamamını kapsamaktadır.⁴⁷

H. 1155/ M.1742 yılında Şikâyet defterleri kendi aralarında bölündüler ve Ahkâm defterleri adı altında yeni bir defter türü ortaya çıkmıştır. Şikâyet defterleri ülkenin tamamını kapsadığı halde Ahkâm defterleri bölgelere göre tasnif edilmiştir. Toplam on yedi bölgeyi kapsamaktadır.⁴⁸

Bölgelere göre düzenlenmiş olan Ahkâm Defterlerinden farklı olarak Kamil Kepeci ve Maliyeden Müdevver kataloglarında yer alan Ahkâm Defterleride bulunmaktadır. Bu defterler genellikle mali konulara yer verdiğiinden Mali Ahkâm niteliği taşır.⁴⁹

1.7. Ahkâm Defterlerinin Yazılış Biçimi

Bütün fermanlar, nâmeler, buyrulduklar ve defterler, en çok “divânî” yazıyla yazılmıştır. Divânî yazının sadece resmi işlerde kullanılması, bu yazıyı devlete has, imtiyazlı bir yazı cinsi haline getirmiştir. Divan-ı Hümayun kaleminde tutulan ve bütün devlet işlerinde ortaya çıkan hüküm ve fermanların kayıtlarının bulunduğu mühimme defterleriyle aralarında ahkâm defterlerinin de bulunduğu defterlerin bir kısmı kırma divânîdir. Kırma divânî hızlı yazılmasının bir sonucu olarak harfler karakterlerini değiştirmişlerdir bu da yazının okunmasını oldukça güçleştirmiştir.⁵⁰

Ahkâm defterlerinin başında defteri tanıtıcı bir başlık bulunmaktadır. Bu açıklayıcı başlıkta bulunan bilgiler genellikle aynı ifadelerden meydana gelir. Defterlerde her hükmün sonunda tarih verildikten sonra çoğu zaman hükmü yazan kâtibin ismi Hasbi, Vasıf gibi tek kelime olarak kısaca yazılmaktadır.⁵¹ Tarihlerin, ayın belirli bir bölümü (onlu sistem), ayın ismi ve yıl şeklinde kaydedildiği görülüyor.

Ahkâm defterlerinde yer alan her bir hüküm üç ana bölüme ayrılmaktadır.

⁴⁷ Nahide Şimşir, “Ahkâm Defterlerinin Tarihi Kıymeti ve 107’Nolu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, Sayı IX, İzmir 1994, s.361.

⁴⁸ Şimşir, a.g.m, s.361.

⁴⁹ Öztürk, a.g.m., s.612.

⁵⁰ Güldiken, a.g.e., s.10.

⁵¹ Öztürk, a.g.m, s.615.

1. Hükümün ilk kısmı şer’i ve örfi yetkiliye ayrı ayrı veya ikisine birden hitap ile başlamaktadır.⁵² İşe ve icabına göre, bölgede bulunan vali/vezir/beylerbeyi, mevlâ, kadı, naib, müftü, müşir, voyvoda, mutasarrıf, subaşı, mütesellim, alaybeyi, mîr-i mîrân, mülâzım, mübâşir, mustahfiz, müteveli, âyân, meclis azaları, kaza müdürü, kaim-makâm, dizdâr, maliye memuru, zabıt, vücuh-ı memleket, iş erleri, muhtar gibi şer’i ve örfi yetkililerden birisine ve birkaçına yapılan hitaplar bulunmaktadır.⁵³

2. İkinci bölümde şikâyet konusu açıklanmaktadır.⁵⁴ Hükme konu olan şikâyet, şikâyetin içeriği ve şikâyette bulunan kişinin/kişilerin talebi ele alınır.⁵⁵

3. Üçüncü bölüm ise getirilen çözümden oluşmaktadır.⁵⁶ Şikâyetin çözülmesiyle alakalı, tembih ve te’kidi hâvî, merkezin bulduğu çözüm yazılmaktadır.⁵⁷

1.8. Ahkâm Defterlerinin İçeriği

Ahkâm-Şikâyet Defterlerinde; arazi, bağ, bahçe, hane, ağıl ve mera yeri anlaşmazlığı, alacak-verecek davaları, arazi sulama ve su mecrasının değiştirilmesi, seyyidlerin vergi şikâyetleri, haksız yere vergi talebi, miras ve mirasçılar arasındaki anlaşmazlıklar, yaylak-kışlaklarla ilgili meseleler, tevcihâtla ilgili hususlar, esnafların kendi şikâyetleri ve halkın kendilerinden şikâyetleri, faizle ilgili meseleler, tevliyet ile ilgili anlaşmazlıklar, tımar/zeamet tevcihi ile ilgili karşılaşılan sorunlar, iltizam verilmesiyle ilgili problemler, cizye toplanması ile alakalı hükümler, gayrimüslimlere herhangi bir sıkıntının verilmemesi hususunda tembihler, mal ve eşyanın haksız yere gaspı, eşkıyalık faaliyetleri ve eşkıya ile işbirliği yapanların durumları, cariyelerle ilgili hususlar, asker ihracı, yollardan geçen önemli kişilerin korunması ve ihtiyaçlarının giderilmesi, halka zulüm edilmesinin önlenmesi gibi çok çeşitli şikâyetler ve bunlara getirilen çözümlerin bulunduğu görülmektedir.⁵⁸

Divan-ı Hümâyûn’da görüşülen mesele ile alakalı kararın infazı mutlaka gerçekleşirdi. Yapılan şikâyetlere divanda çözüm bulunduktan sonra bu çözümün uygulanmasına yönelik farklı usullerin takip edildiği ve bununla alakalı değişik ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Bazı durumlarda bu hükümler hukuki açıdan alınmış olan kesin karar niteliğindediler. Bunlardan bir tanesi, söz konusu bölgedeki

⁵² Öztürk, a.g.m, s.615.

⁵³ Günay, a.g.m, s.21.

⁵⁴ Öztürk, a.g.m, s.615.

⁵⁵ Günay, a.g.m, s.21.

⁵⁶ Öztürk, a.g.m, s.615.

⁵⁷ Günay, a.g.m, s.21.

⁵⁸ Günay, a.g.m, s.21.

yetkililerin, meselenin çözümü ile alakalı olarak hükümde belirtilen hususları yerine getirmesine yönelik emir verilmesidir.⁵⁹

Bazı meselelerin, divanda verilen kararın mahallinde uygulanmadığı ve emrin yerine getirilemediği görülür. Bu durumda kararın uygulanması için yeni bir hüküm gönderilirdi. Bazen, divanda görüşülen meseleyle alakalı verilen hüküm, meselenin çözümü ile alakalı yol gösterici bir hüküm olurdu. Bu durumda meselenin çözümü, yerel/ilk derece mahkemelere havale ediliyordu. Burada, bir şikâyetin çözülmeye kadar merkez tarafından takip edildiği ve adaletin güvence altına alındığı görülüyor.⁶⁰

Bazı durumlarda şikâyete konu olan sorunun mahallinde çözümü ve kararın infazı mümkün olamayabiliyordu. Bu durumda muhatap kişilerin merkezden gönderilmesi ve problemin İstanbul'da çözülmesi için emrin uygulamasına yönelik yerel yöneticilere emir veriliyordu.⁶¹

1.9. Ahkâm Defterlerinden Ulaşılacak Bilgiler

Ahkâm Defterleri, bir bölgenin sosyal ve ekonomik hayatına dair bilgiler vermektedir. Bölge içerisinde sivil kişilerin kendi aralarında ve siviller ile idareciler arasında meydana gelen problemlere başkentin getirdiği çözümleri kapsamaktadır.

Yöneten-yönetilen arasındaki ilişkileri, kanunların ve adalet mekanizmasının ne derece pratiğe döküldüğünü ve uygulanabilirliğini, hukuksal boşlukları ve bu boşlukların beraberinde getirdiği problemler vb. noktalar açısından önem taşımaktadır.

Ahkâm Defterlerinde yer alan bazı kararlar bugün Türk mahkemelerinde birer delil olarak kullanılmaktadır.

Ahkâm Defterleri, Osmanlı Devleti'nin bir hukuk devleti olduğunu, zayıfın güçlü karşısında korunmaya çalışıldığını, haksızlıkların önlenmesine ve şikâyetlerin cevapsız kalmamasına dikkat edildiğini, hukukun uygulanmasında etnik ayrımcılığın söz konusu olmadığını göstermektedir.

Ahkâm Defterleri, halkın şikâyet hakkını Osmanlı coğrafyasında yaygın olarak rahatlıkla kullandığını ispatlayan en önemli belgelerdendir.

⁵⁹ Günay, a.g.m, s.23.

⁶⁰ Saliha Okur Gümrukçüoğlu, “Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb’asının Şikâyetleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 61, Sayı 1, Ankara 2012, s.199.

⁶¹ Günay, a.g.m, s.23.

XVIII. yüzyılın tipik âyân zulüm ve baskılarını bu defterler ayrıntılarıyla göstermektedir.⁶²

Yeniçeriler ile yerli âyân ve zorbalar arasında süren çatışmalar defterlerde bulunmaktadır. Askerî teşkilâtın kanunlarını ve işleyişini aydınlatan kayıtlar da vardır.

Defterler, Osmanlı taşra teşkilâtı, mültezimlerin halka uyguladığı zulümler ve ilgili bölgenin iktisadî kaynakları olan mukataalar hakkında önemli yer vermiştir.

Zımmi Osmanlı vatandaşları arasında ortaya çıkan zorba taifesinin kendi dindaşlarına yaptıkları zulüm ve baskılar da Ahkâm Defterlerinde bulunmaktadır.

Defterler sadece yöneticilerin baskılarına ve haksızlıklarına şahitlik etmekle kalmamakta, diğer yandan halkın suiistimal ve haksızlıklarını da ortaya koymaktadır.⁶³

Defterlerde imamlardan ehl-i örfün raiyyet rüsûmu taleplerine dair pek çok bilgi bulunmaktadır. Ahkâm Defterleri askerlik iddiasıyla, vergiden kaçmak isteyenlerin olduğu davaların bulunması tımar rejiminin uygulama alanında ortaya çıkan aksaklıkları ve sistemdeki boşlukları göstermesi açısından önemlidir.

Osmanlı tımar sisteminin geçerli olduğu yerlerde toprağı denetleyen sipahinin halka zaman zaman uyguladığı zulüm ve baskılar da yine bu defterlerde görülmektedir. Halkın deftere kayıtlı toprağını terk ederek başka bir yerde ziraî veya başka bir faaliyete teşebbüs etmesi de toprağın denetçisi durumunda olan kişilerin şikâyetleri arasında yer almaktadır

Ahkâm Defterleri, tımar topraklarının intikali konusunda yaşanan ciddi sorunları da dile getirmektedir. Gerek sahib-i arz ile halk arasında, gerekse halkın kendi arasında geçen anlaşmazlıklar defterlerde bulunmaktadır.⁶⁴

Sudan kaynaklanan problemleri içeren çok sayıda dava ahkâm defterlerinde mevcuttur.

Defterlerde yer alan kayıtlar tayin ve atamalarla dini hizmetleri yerine getiren kişilere ait bilgiler yer almaktadır.

Borç, alacak-verecek davalarının defterlerde bulunması, Osmanlı şehirlerinde ticari ilişkilerin yoğunluğunu göstermektedir. Ticari ve sınaî alanda görülen davalar Osmanlı şehirlerinde her iki sektörün durumuna ışık tutmaktadır. Yine defter

⁶² Öztürk, a.g.m, s.621-622.

⁶³ Güldiken, .a.g.t., s.11-12.

⁶⁴ Öztürk, a.g.m, s.621-626.

kayıtlarına göre, Osmanlı kentlerinde ticari faaliyetlerin sadece şehir sınırları içinde kalmadığını görüyoruz.

Defterler, fiyat ve para tarihi incelemeleri açısından da önemli bilgiler sunmaktadır. İlgili tarih içerisinde cari paraları ve rayiç bedelleri, malların fiyatları takip edilmektedir.⁶⁵

Ahkâm Defterlerinde esnaf düzeni ve bu düzenin işleyişi hakkında açıklamalarda bulunmaktadır.

Defterlerde bir şehrin alış-veriş merkezleri, hanları ve pazarları hakkında bilgi yer almaktadır.

Defterler alış-verişlerde görülen usulsüzlükler ve tüketiciyi aldatmaya yönelik davaların olduğunu da göstermektedir. Kredi ilişkileri ve bundan doğan anlaşmazlıklar az da olsa ahkâm defterlerinin içerdiği önemli konulardan biridir.

Defterler Osmanlı şirket kültürünün detayları hakkında da bilgi vermektedir.⁶⁶

Ahkâm Defterlerinde miras hukukuna ilişkin davalar da görülmektedir. Mirasçılar arasında anlaşmazlıklar, mirasa dışarıdan yapılan haksız müdahale, terekeden borç tahsili, alacaklıların ziyade talebi, hibe ve vasiyetlerden doğan meseleler yer almaktadır.

Ahkâm Defterlerinde konu-komşu problemlerinin bulunması, aile hukukunun çizdiği sınırlar içinde hakkını talep eden aileye ilişkin kayıtların Osmanlı toplumunun aile ve komşuluk ilişkilerinin izlenmesini sağlar.

Şehir merkezinde ve çevrede bulunan vakıflar konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıkların defterlere kaydedilmiş olması, vakıflar tarihi araştırmaları üzerine bilgiler vermektedir.

Eşkıyalık hareketlerinin izlenmesinde de bu defterler yardımcı olmaktadır.⁶⁷

Defterlerden konar-göçerler ve aşiretler hakkında da bilgilere ulaşılabilir. Bu bilgiler, söz konusu taifelerin kimlikleri hakkında aydınlatıcı olduğu gibi, yerleşik halk ve idareciler arasındaki ilişkilere de ışık tutmaktadır. Defterler konar-göçer “Türkmen” taifesinin birbirleriyle olan ilişkilerine ve aralarında ortaya çıkan anlaşmazlıklara da yer vermektedir.

⁶⁵ Güldiken, .a.g.t., s.11-12.

⁶⁶ Öztürk, a.g.m, s.626-628.

⁶⁷ Öztürk, a.g.m, s.638-639.

Defterlerde önemli yer tutan konulardan biri de cinayet davalarıdır. Öldürme, yaralama, dövme, hırsızlık vakalarının yer aldığı bu hükümler Osmanlı ceza hukuku alanında araştırma yapacaklar için önemli veriler sunmaktadır.

Ahkâm Defterleri tıp tarihi açısından da ipucu veren bilgiler içermektedir. Bu davalar bize bölgede XVIII. yüzyılın ortalarında sünnetçilik ve cerrahlığın bir meslek olarak kabul edildiğini göstermektedir.⁶⁸

1.10. Ahkâm Defterlerinin Tutulduğu Bölgeler

Tablo -1 Ahkâm defteri tutulan bölgeler⁶⁹

Defterin Adı	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Defter Sayısı
Adana	C.1155-S.1295	1742-1878	9
Anadolu	C.1155-R.1306	1742-1889	185
Bosna	C.1155-1285	1742-1867	9
Cezayir ve Rakka	B.1159-Z.1308	1746-1891	25
Diyarbakir	C.1155-L.1292	1742-1875	9
Erzurum	C.1155-Ş.1296	1742-1879	19
Halep	C.1155-B.1266	1742-1850	9
İstanbul	C.1155-R.1328	1742-1910	26
Karaman	C.1155-Z.1295	1742-1878	39
Maraş	C.1155-C.1294	1742-1867	6
Mora	L.1128-Z.1255	1716-1840	21
Özi ve Silistre	C.1155-Za.1294	1742-1877	49
Rumeli	C.1155-N.1326	1742-1908	85
Sivas	C.1155- L.1326	1742-1908	36
Şam-ı Şerif	C.1155-N.1326	1742-1908	9
Trabzon	C.1155-1329	1742-1911	8

1.11. Trabzon Ahkâm Defterleri

H.1155-1329/1742-1911 yılları arasındaki hükümleri içermektedir. 8 tane olan bu defterlerde Trabzon eyaletine bağlı Canik ve Gümüşhane sancaklarının yanı sıra, Bafra, Çarşamba, Fatsa, Samsun, Ünye, Terme, Kelkit, Şiran, Torul, Atina, Hopa, Rize, Akçaabat, Giresun, Görele, Of, Ordu, Sürmene, Tirebolu ve Vakfikebir kazalarına ilişkin hükümler bulunmaktadır.⁷⁰

⁶⁸ Güldiken, .a.g.t., s.16.

⁶⁹ Günay, a.g.m, s.20.

⁷⁰ Genç, a.g.e., s.40-41.

Tablo -2 Trabzon ahkâm defterleri listesi⁷¹

Sıra No	Defter Adı	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Sahife Adedi
1	Trabzon	C.1155- R.1173	1742-1769	219
2		Ca.1173-Ra.1211	1760-1796	280
3		R.1211 – M.1233	1796-1817	192
4		M.1233 – R.1249	1817-1833	200
5		Za.1249–Za.1253	1834-1838	119
6		Za.1253 – C.1262	1838-1846	193
7		C.1262 – R.1275	1846-1858	272
8		Ca.1275-1329	1859-1911	189

⁷¹ Necmettin Aygün, *XVIII. Yüzyılda Trabzon'da Ticaret*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2002, s. 1

İKİNCİ BÖLÜM

2.IV. NUMARALI TRABZON AHKAM DEFTERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4 Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri, Bab-ı Asafî Divan-ı Hümâyûn Sicilleri Trabzon Ahkâm Defteri adı ve A.(DVNS. TZ. d) kodu ile Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 989 numaralı katalogda yer almaktadır. Defter 45x15 ebadında olup sayfa usulü düzenlenmiş ve toplam 196 sayfadır.

Tez konumuz olan kısım 100-150 sayfaları arasındadır ve 106 belge bulunmaktadır.

Tablo 2.1. Hükümlerin konulara göre dağılımı

Kategori	Hüküm Sayısı	Hüküm Numaraları
Haksız Müdahalenin Önlenmesi	4	100/1, 132/2, 137/1, 144/3,
Özel Mülkiyete Müdahale	26	100/2, 100/3, 101/1, 103/1, 103/2, 104/1, 105/1, 107/1, 107/2, 108/3, 113/1, 120/2, 120/3, 123/2, 127/1, 128/1, 129/3, 130/1, 132/1, 132/3, 134/1, 134/3, 135/1, 135/2, 142/1, 144/2,
Tımar Gelirine Müdahale	12	101/2, 104/3, 113/2, 123/1, 129/1, 133/2, 135/3, 136/2, 144/4, 145/1, 148/1, 149/1,
Tımara Müdahale	6	103/3, 106/2, 110/2, 120/4, 121/1, 147/1,
Para Gaspı	5	104/2, 115/2, 129/2, 142/3, 143/1,
Ayanlık İddiasıyla Haksız Yere Mal Gaspının Önlenmesi	2	105/2, 108/1,
Mal Gaspı	3	106/1, 121/1, 125/1,
Vergi Tahsili	1	107/3,
Alacak-Verecek Davası	15	108/2, 109/2, 111/1, 115/1, 117/2, 117/3, 118/1, 126/2, 130/2, 131/2, 136/1, 136/3, 141/2, 142/2, 143/2,

Su Kullanımı	1	109/1,
Miras Davası	5	109/3, 130/4, 134/2, 141/1, 142/4,
Ortak Mülkiyete Müdahale	5	110/1, 111/2, 126/1, 130/3, 144/1,
Vakıf Gelirlerinin Toplanması	5	111/3, 114/1, 119/1, 124/1, 126/3,
Tımar Gelirlerinin Dağılımı	6	112/1, 116/1, 118/3, 122/1, 131/1, 138/1,
Haneye Tecavüz	2	117/1, 120/1,
Vazifeye Müdahale	6	118/2, 119/2, 123/3, 133/1, 137/2, 141/3,
Toplam	106	

2.1. Hükümlerin Özeti

S.100- Belge 1 (Haksız müdahalenin önlenmesi)

Trabzon valisine ve Trabzon naibine hüküm

Esmâ isimli hatun geçen sene üç bin iki yüz elli kuruş tımar gelirini Gürcü Arsul'a bir cariye karşılığında vermiştir. Bu durum tımar sahibi Mehmed oğlu Salih'e açıklanır. Ancak satın alınan cariye, Çürük Sulu nahiyesine bağlı Vukuh köyünün ahalisinden Heret Arsul Gürcü'nün eşi, İbrahim oğlu Mehmed'in köyünden Abdullah'ın kızı Fatma'dan doğduğunu Der-saadette şahitlerle ispat etmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; tımar geliri olan paranın Gürcü Arsul'dan alınıp Mehmed oğlu Salih'e verilmesine ve Salih'in de parayı alması için İsmail'i vekil eylediği yönünde karar verilmiştir. Bu kararın uygulanması içinde Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine bu hüküm gönderilmiştir.

S.100- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Hemşin kazası naibine hüküm

Ketübü oğlu Mehmedin Hemşin kazasındaki Gövşe isimli köyde toprağı bulunmaktadır. Mehmed toprağını her sene ekip biçiyor ve bunun sonunda elde ettiği mahsulden de üzerine düşen öşrü sahibine ödüyordu. Bu durumda Mehmed'in ekip

biçtiği toprağa hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekirken bazı kimseler kanunlara aykırı olarak elde etmek isteyince durum divana bildirilmiştir. Divandan; Mehmed'in bu toprağı üç yıl üst üste ekip biçmediği takdirde adı geçen kimselerin bu toprağı sahibinden almasında kanuni olarak bir mahzur bulunmadığına, ancak Mehmed toprağını ekip biçiyor ve elde ettiği mahsulden ödemesi gereken öşrü sahibine ödüyorsa o zaman adı geçen kişilerin bu tür davranışlarının önlenmesi yönünde Hemşin kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.100- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Hemşin kazası naibine hüküm

Kuyumcu oğulları Kamil ve Hasan Hemşin kazasına bağlı Hacib köyünde toprağı bulunmaktadır. Kamil ve Hasan topraklarını her sene ekip biçiyor ve elde ettiği mahsulden de üzerine düşen öşrü sahibine ödüyorlardı. Kamil ve Hasan'ın ekip biçtiği toprağa hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekirken Hemşin'den olmayan bazı kimseler Kamil ve Hasan'ın işlemiş olduğu topraklarını kanunlara aykırı olarak elde etmek isteyince durum divana bildirilmiştir. Divandan; Kamil ve Hasan'ın bu toprağı üç yıl üst üste ekip biçmediği takdirde adı geçen kimselerin bu toprağı sahibinden almasında kanuni olarak bir mahzur bulunmadığına, ancak Kamil ve Hasan toprağını ekip biçiyor ve elde ettiği mahsulden ödemesi gereken öşrü sahibine ödüyorsa o zaman adı geçen kişilerin bu tür davranışlarının önlenmesi yönünde Hemşin kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.101- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılına ve Satılmış kazası naibine hüküm

Hüseyin isimli kişinin Satılmış kazasına bağlı Kumlu köyünde iki bin beş yüz kuruş değerinde bağ ve bahçesi bulunmaktadır. Satılmış kazasına bağlı Koyunculu köyü sahiplerinden Hızır oğlu Mehmed'in Hüseyin'e ait bu bağ ve bahçeleri kanunlara aykırı bir biçimde gasp etmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Hüseyin'in mallarının gasp edenden alınıp tekrar kendisine verilmesine ve Hızır oğlu Mehmed'in mahkemede yargılanıp kanunlara uygun olarak cezalandırılması ve mahkeme masraflarının gasp edenden talep edilmesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Satılmış kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.101- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Samsun naibine hüküm

Samsun kalesi muhafızlarından Mehmed Şaban ve oğluna Canik sancağındaki Samsun nahiyesine bağlı Argur köyünün gedik tımarı gelirleri ile Samsun nahiyesine bağlı Karakoca köyünün gelirleri verilmiştir. Samsun sakinlerinden Mehmed, Karakoca köyünün gelirlerinin kendi sorumluluğunda olduğunu söyleyerek kanunlara aykırı olarak vergileri toplaması üzerine Mehmed Şaban ve oğlu durumu divana bildirmiştir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanmasına, Karakoca köyünün iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. 1823 yılında ki iltizama talep olmadığından Karakoca köyüne ait gelirlerin Mehmed Şaban ve oğluna verildiği Mehmed ile ortağı Hasan'ın bu gelirleri toplamaması, eğer toplamak isterlerse bunlara engel olunması yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Samsun naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.103- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gümüşhane kazası naibine hüküm

Gümüşhane'de yaşayan Acı Yani isimli zimminin bu kazada tapulu tarlaları vardır. Acı Yani kaza sakinlerinden Mehmed Şakir'e tarlalarını görüp gözetmesi şartıyla bırakmıştır. Fakat Mehmed Şakir'in tarlaları sahiplenerek sahibine vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; tarlaların Mehmed Şakir'den alınıp sahibine verilmesi yönünde Gümüşhane kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.103- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gümüşhane kazası naibine hüküm

Gümüşhane’de yaşayan Mağdis Yani isimli zimminin kazada mülk ve eşyası bulunmaktadır. Mağdis Yani dolandırıcı olan Ömer oğlu Mehmed Şakir’e 1823 yılında bu mülk ve eşyaları görüp gözetmesi şartıyla hibe ve teslim etmiştir. Mağdis Yani daha sonra Mehmed Şakir’den mülk ve eşyasını kendisine geri vermesini istemiştir. Ancak Mehmed Şakir’in bu mülk ve eşyayı sahiplenerek vermek istememesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu mülk ve eşyanın Mehmed Şakir’den alınıp sahibine verilmesi yönünde Gümüşhane kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.103- Belge 3 (Tımara Müdahale)

Çıldır valisi ve Arad naibine hüküm

Tımar erbaplarından Emrullah’a, Oltu sancağındaki Arad nahiyesine bağlı Ribat köyü ile Arad ve Kürtünün gelirleri verilmiş ve Defter-i Hakanîye’ye kaydedilmiştir. Bir müddet sonra Çıldır çevresindeki arazilerin büyük bir kısmı iltizam toprağı olarak kayıtlara geçirilmiştir. Sipahinin tımarı Çıldır eyaletinin iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanide kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyorken yöreden olmayan Mehmed ve Mustafa adlı kimseler Emrullah’ın tımarını kanunlara aykırı olarak elde etmek isteyince durum divana bildirilir. Divandan; adı geçen köyün iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabilecekler ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. 1824 yılındaki iltizama talep olmadığından Arad Ribat köyüne ait gelirlerin Emrullah’a verildiği, adı geçen köyün gelirini Mehmed ile Mustafa’nın toplamaması eğer toplamak isterlerse bunlara engel olunması yönünde Çıldır valisi ve Arad naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.104- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gümüşhane kazası naibine hüküm

Cemile kızı Numan Hatun öldükten sonra Gümüşhane kasabesindeki Küçük Camii mahallesindeki evini es-Seyyid Mehmed açık arttırma yoluyla alır. Adı geçen kasaba sakinlerinden Tayyarın bu evi sahiplenmesi üzerine durum divana bildirilmiştir. Divandan evin Tayyardan alınıp es-Seyyid Mehmed'e verilmesi yönünde Gümüşhane kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.104- Belge 2 (Para Gaspı)

Maâdin-i hümayun emini Gümüşhane kazası naibine hüküm

Gümüşhane kazasına bağlı Yağlı Dere köyü sakinlerinden Mehmed'in herhangi bir kimseye borcu ve kefilliği yok iken Kuru Dere köyü sakinlerinden Bektaş, Hamza, Mustafa, Seyyid Osman ve Süleyman ile Baki ve Yori Tonbul oğlu isimli kişiler 1817 yılında Mehmed'in on akçe bin kuruşunu haksız yere almışlardır. Durum divana bildirilir. Divandan; davanın, olayın geçtiği mahalde kurulacak bir mahkeme ile çözümlenip Mehmed'in parasını gasp edenlerden alınarak geri verilmesi ve suçluların cezalandırılması yönünde Gümüşhane kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.104- Belge 3 (Tımar Gelirine Müdahale)

Torul naibine hüküm

Trabzon eyaletinin Torul ilçesine bağlı Kürtün köyü ve Kemerşuk köyü ile Avre ilçesindeki Derun köyünün tımar gelirleri İbrahim oğlu Mehmed'e verilmiştir. Torul ilçesine bağlı Resmi Bayrak ile Trabzon eyaletinin Kürtün ilçesine bağlı Espiye mezrası ve Karaçukur köyü ile Kürtün ilçesine bağlı Karakir köyünün tımar gelirleri Ahmet oğlu Osman'a verilmiştir. Kürtün ilçesine bağlı Resmi Bayrak ile Giresun ilçesinin tımarları Süleyman oğlu Hüseyin'e verilmiştir. Defter-i Hakanî de kayıtlı olan Akdağ yaylağını Küryan köyünün ahalisi ekip biçmekte ve hayvanları içinde otundan ve suyundan faydalanmaktaydılar. Bu durumda Küryan köyüne ait bu yaylağa kimsenin müdahalede bulunmaması gerekiyorken Küryan köyü ahalisinden olmayan bazı kimseler buralar bizimdir diyerek haksız müdahalede bulunmuşlardır. Bunun üzerine durum Küryan köyü halkı tarafından divana bildirilir. Küryan köyünün durumu divana bildirmesi üzerine Karaçukur köyü sakinleri de bu yaylağı

kanuna aykırı olarak elde etmek istemişlerdir. Divandan; bu olayın Torul'da kurulacak olan bir mahkemede Akdağ yaylağını haksız olarak ele geçirenlerden alınıp Küryan ahalisine verilmesine ve Küryan ahalisinden olmayanlarla, Karaçukur köyü sakinlerinin bu yaylağa bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde Torul naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.105- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Ünye naibine hüküm

Ünye'de sakinlerinden olup vefat eden Eyüp'ün bütün mal ve eşyası iki kızına intikal etmiştir. Miras'ın intikaline kimsenin karışmaması gerekirken Ünye'de oturan Kabasakal Ali isimli kimse Eyüp'ün bütün mal ve eşyasında hak iddia ederek zapt etmesi üzerine kızı Nezire Hatun tarafından durum divana bildirilir. Nezire Hatun İsmail isimli kimseyi de malların alınması ve kendisine verilmesi konusunda yerine vekil tayin etmiştir. Divandan; bu konunun bölgede kurulacak mahkemeyele çözüme kavuşturulması ve Ali'nin zapt ettiği malların elinden alınıp Nezire Hatunun vekil tayin ettiği İsmail'e verilmesine ve Alinin cezalandırılması yönünde Ünye kazası naibine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.105- Belge 2 (Ayanlık İddiasıyla Haksız Yere Mal Gaspının Önlenmesi)

Maadin-i Trabzon valisi ve Faş kalesi muhafazası şartıyla ek olarak Gönye sancağı mutasarrıfı ve Canik muhassılı ve Anapa ve Suğucu kaleleri ve Gelincik İmamı Muhafızı Çeçen-zâde Vezirim el-Hac Hasan Paşa ve Giresun ve Keşap kazaları naiplerine hüküm

Trabzon eyaletine bağlı Giresun ve Keşap ilçelerinde Lâçin oğlu Arif'in ayanlık iddiasıyla yerli halkı öldürüp fakir insanların mallarını kendi zimmetine geçirmesi üzerine durum ahali tarafından divana bildirilir. Arif zimmetine geçirdiklerinden ve yaptıklarından dolayı bir süre hapis yatar ve fakir insanlardan aldıklarını geri ödeyeceğini taahhüt eder. Fakat serbest kaldıktan sonra eşi, evladı ve kendisine yardım edenlerle birlikte firar etmesi üzerine durum tekrar divana bildirilir. Divandan; bu davanın görüşülmesi ve mahkeme kurulması için mübaşir tayin olunur. Lâçin oğlu Arifin ayanlıktan dolayı zimmetine geçirdiklerinin halka iadesine, ayanlık iddiasıyla yaptıklarının hesabının görülmesine ve gereken cezanın verilmesi yönünde Gönye sancağı mutasarrıfına, Canik muhassılına, Anapa ve Suğucu kaleleri

ve Gelincik muhafızına, Giresun ve Keşap kazaları naiplerine 1824 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.106- Belge 1 (Mal Gaspı)

Çıldır valisi ve Keskin nam mahallin tabi olduğu kazanın kadısına hüküm Erzurum valisi Pehlivan İbrahim Paşanın valiliği sırasında hizmetinde bulunan silahşörlere Ahmet, esirci taifesinden Musa isimli bir köle satın alır. Kölenin bedeli olan on bir bin kuruşu Musa'ya ve esirci taifesine ödemesi için Keskin Mütesellimi Molla Mehmed'le gönderir. Silahşör Ahmet'in Erzurum'dan ayrılması üzerine Keskin sancağı mutasarrıfı bu parayı ve esir Musa ile diğer esirlere ve Musa'nın silahı ile paralarını da gasp ederek zimmetine geçirir. Gasp ettiklerini zimmetine geçirdiğini itiraf eder ve daha sonra bunları Divane sancağı mutasarrıfı Süleyman Bey'e teslim ettiğini söylese de Süleyman Bey'in vaziyetin doğru olmadığını açıklaması üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Mehmed'in zimmetine geçirdiklerini geri vermesi için 1818 ve 1819 yıllarında iki hüküm gönderilir. Ancak Mehmed'in bu hükümleri uygulamaması üzerine Divandan; Ahmet'in ve diğer alacaklarının alacağına Mehmed'ten alınarak Ahmet'e ve diğer alacaklılara verilmesi yönünde Çıldır valisine ve Erzurum kadısına 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.106- Belge 2 (Tımara Müdahale)

Çıldır valisi ve Akşehir naibine hüküm ki, Tımar erbaplarından Ahmet Esad'a Ahılkelek sancağı Akşehir nahiyesinin gelirleri Akpınar köyü hariç olmak üzere tımar olarak verilmiş ve Defter-i Hakanide de kayıt altına alınmıştır. Akpınar köyünün tımar gelirleri de İbrahim'e verilmiştir. Fakat Ahmet Esad'ın tımarı Çıldır eyaletinin iltizam kaydı yapılırken iltizam defterine kaydedilmemiştir. Ahmet Esad'ın tımarı Çıldır eyaletinin iltizam defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanide kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Buna rağmen o yöreden olmayan Abdi Bey bu tımarı kanunlara aykırı olarak elde etmek isteyince durum divana bildirilir. Divandan; adı geçen yerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat

yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlarsa o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. 1825 yılındaki iltizama talep olmadığından Akşehir köyüne ait gelirlerin İbrahim'e verildiği köyün gelirini Abdi'nin toplamaması eğer toplamak isterse engel olunması yönünde Çıldır valisi ve Akşehir kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.107- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Ahışa kazası naibine hüküm

Ahışa kazasına bağlı Sarhak köyü sakinlerinden Ahmet, 1815 tarihinde babası Ahmet Çavuş'un ölümü üzerine bir parça tarlası kardeşi Hacı İbrahim'e intikal etmiştir. İbrahim tarlaların babasından kendisine intikal ettiği sırada küçük yaşta olmasından dolayı o yöreden olmayan Molla Mehmed isimli kimse, bu tarlayı babalarının kendisine sattığını söylemiştir. Mehmed, İbrahim'e intikal eden bu tarlayı kanunlara aykırı olarak kendisi almıştır. Molla Mehmed daha sonra bu tarlayı amcası İbiş'e satmıştır. İbrahim akıl-baliğ çağına ulaşması üzerine babasından kendisine intikal eden yerleri İbiş'den mahkeme yoluyla almıştır. Ancak İbiş bu tarlaları Mehmed'ten satın aldım diyerek vermeyip haksızlığa uğradığını söylemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; eğer İbrahim'in babası hayattayken bu tarlayı Mehmed'e satmış ise Mehmed'de bu tarlayı amcası Ebişe satmış, Ebiş'de bunu satın aldığını kanıtlarsa ve dava üzerinden de dört yıl geçmemişse Ebiş'in müdahalesinin haklı olduğu ve tarlanın İbrahim'den alınıp Ebişe verilmesi yönünde Ahışa kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.107- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Livane nam-ı diğer Martin kazası naibine hüküm

Edirci köyü sakinlerinden Ayşe isimli hatun babası Osman'ın ölmesiyle ve oğlunun kalmamasından dolayı babasının tasarrufunda olan tarlaları tapularıyla birlikte kendisine kalmıştır. Ayşe hatun her sene bu tarlaları ekip biçiyor ve bunun sonunda elde ettiği mahsulden de üzerine düşen öşrü ödüyordu. Bu durumda Ayşe hatunun ekip biçtiği tarlalara hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekirdi. Buna rağmen yine

Edirci köyü sakinlerinden Süleyman bu tarlaların babasından kendisine kaldığını söyleyerek zapt etmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu olayın geçtiği yerde kurulacak olan bir mahkemede bu tarlaların Ayşe'ye verilmesine ve Süleyman'ın yapacağı müdahalelerin önlenmesi yönünde Martin kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.107- Belge 3 (Vergi Tahsili)

Livane nam-ı diğer Marin kazası naibine hüküm ki

Tarhal köyü ahalisi topraklarını ekip biçerek çiftçilik yapmaktadırlar. Vergi memuru ahaliye ekip biçtiği ve hayvanlarını otlattıkları bu topraklardan öşür ve otlak vergisi alınacağını ve alınan bu verginin haksızlık olmadığını ve ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durum divanda da karara bağlanmış ve kararın uygulanması yönünde Martin kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.108- Belge 1 (Ayanlık İddiasıyla Para Gasbı)

Ma'âden-i Trabzon valîsi ve Faş Kalası muhâfazası şartıyla ilhâken Gönnye sancâğı mutasarrıfı Arha ma'a kazası naibine hüküm

Ayşe ve Fatma isimli hatunların kardeşleri olan Hüseyin ve Mustafa kimseye karışmayan ve kimseye borcu olmayan kendi hallerinde yaşayan kişilerdir. Aynı kazada bulunan Kibar ve kardeşleri Ömer ile Ali ayanlık iddiasında bulunarak Hüseyin ve Aliyi öldürüp terekelerine ve otuz bin kuruşluk mallarına el koymaları üzerine durum divana bildirilir. Divandan; davanın olayın geçtiği mahalde kurulacak bir mahkeme ile çözümlenip ayanlık iddiasında bulunan kişilerin gasp ettikleri malların ve terekelerin ilgili kişilere iadesi, ayanlık iddiasıyla yaptıklarının hesabının görülmesi ve gereken cezanın verilmesi yönünde Gönnye sancağı mutasarrıfı vezirine ve Arha kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.108- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Livane kazası naibine hüküm

Ahmet isimli kişinin amcası Hacı İbrahim'in aynı kazada yasayan Abdi'den 1823 yılından beri yüz yirmi beş kuruş alacak hakkı vardır. Hacı İbrahim'in ölümü üzerine bu alacak hakkı varisi Ahmet'e geçer. Ahmet alacağını Abdiden defalarca istemiştir. Abdi'nin borcunu vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Ahmet'in

Abdi'deki alacağının tahsil edilmesi ve Ahmet'e verilmesi yönünde Livane kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.108- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Livane kazası naibine hüküm

Molla Hüseyin'in oğlu Osman Livane kazasına bağlı [...] köyündeki bağın kullanım hakkına sahiptir ve bu nedenle bağa kimsenin müdahale etmemesi gerekmektedir. Köyün sakinlerinden Kara Ahmet ortağı Hasan'ında bu bağın kullanım hakkına ortak olduğu ve Hasan'ın ölümünden dolayı bu hakkın kendisine geçtiğini söyleyerek zapt etmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bağın Kara Ahmet'den alınıp Osman'a verilmesi yönünde Livane kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.109- Belge 1 (Su Kullanımı)

Trabzon kazası naibine hüküm

Hüseyin isimli kimse Trabzon kazasına bağlı Avderesi köyündeki tarlasını ve yetiştirdiği ürünleri kendi sınırları içindeki suyla sulamaktadır. Bu suyun kullanımına kimsenin müdahale etmemesi gerekiyorken Osman isimli kimsenin tarlasından uzak olmasına rağmen suyu kullanmaya başlaması üzerine durum divana bildirilir. Divandan; söz konusu olan su geçmişte ne şekilde kullanılıyorsa o şekilde kullanımının devamı yönünde Trabzon kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.109- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Rize kazası naibine hüküm ki,

Aşçı esnafından Hafız Abdullah'ın aynı kazada yaşayan Kasım oğlu Derviş'ten 1823 yılından beri bin dokuz yüz on dört kuruş alacağı vardır. Hafız Abdullah alacağını Derviş'ten defalarca istemesine rağmen Dervişin borcunu vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Hafız Abdullah alacağı için Ali Reisi vekil tayin eder. Divandan; Hafız Abdullah'ın Derviş'teki alacağının tahsil edilmesi ve vekili Ali Reis'e verilmesi yönünde Rize kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.109- Belge 3 (Miras Davası)

Gümüşhane nam-ı diğer Torul kazası naibine hüküm

Memiş kızı Zeynep'in eşi Hatip oğlu İbrahim'in Torul kazasına bağlı Sureti köyünde tapulu toprakları vardır. İbrahim'in ölmesi üzerine bu topraklar Zeynep'ten doğan oğlu Mehmed ile diğer eşi Kezban'dan doğan oğulları Yunus, Abdalbaki ve İbrahim'e intikal eder. Yunus, Abdalbaki ve İbrahim'in kızları ve oğulları yoktur. Yunus, Abdalbaki ve İbrahim arka arkaya vefat ederler, bunların vefat etmesi üzerine tapuları baba bir kardeşleri Mehmed'e intikal eder. Mehmed'in vefat etmesi ile Yunus, Abdalbaki ve İbrahim'in hisseleri varisleri olmadığından o bölgenin devlet görevlisine geçer. Mehmed'in hissesi annesi Zeynep'e intikal eder. Zeynep bu yerleri zapt ederek ekip biçmeye başlar. Kezban ise ölen oğullarının hisselerinde hakkım vardır diyerek devlet görevlisine geçen toprakları zapt etmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; arazi sahiplerinden birisi öürse bu yerler oğluna, oğlu yok ise kızına, kızı yok ise baba bir kardeşlerine onlarda yoksa babasının babasına oda yoksa annesine geçmesinde kanuni olarak bir mahzurun olmadığı belirtilmiştir. Mehmed'in hissesini annesi Zeynep'e, Yunus, Abdalbaki ve İbrahim'in hisselerinin anneleri Kezban'a verilmesine, Kezban'a verilen bu yerlerde Zeynep'in ve devlet görevlisinin hak iddia etmemelerine ve onların bu tür davranışlarının önlenmesi yönünde Torul kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.110- Belge 1 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

şavşad kazası naibine hüküm

şavşad kazasına bağlı Haluk köyünün otlak alanı bulunmaktadır. Bu otlak alanında öteden beri adı geçen köyün halkı hayvanlarını otlatmakta ve buranın otundan ve suyundan yararlanmakta iken Haluk köyüne ait bu otlak arazisine kimsenin müdahalede bulunmaması gerekiyordu. Ancak Esvask köyü ahalisi buraya hayvanlarını göndererek buranın otundan ve suyundan yararlanarak müdahalede bulunmaya başlamaları üzerine durum Haluk köyü halkı tarafından divana bildirilir. Divandan; Haluk köyü sınırları içindeki otlak arazilerinde bu köyün halkının hayvanlarını otatabileceğini Esvask köyünün halkının otlaklara bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde şavşad kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.110- Belge 2 (Tımara Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra kazası naibine hüküm

Çakır kendürcilerinden Süleyman oğlu Abdurrahman'a Canik Sancağında Bafra nahiyesine bağlı Kuşciyan köyünün gelirleri tımar olarak verilmiştir ve Defter-i Hakanî'de de kayıt altına alınmıştır. Abdurrahman'ın tımarı Trabzon eyaletinin iltizam kaydı yapılırken iltizam defterine kaydedilmemiştir. Abdurrahman'ın tımarı Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanî'de kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Bafra sakinlerinden Osman isimli kimse bu tımarı kanunlara aykırı olarak elde etmek isteyince durum divana bildirilir. Divandan; adı geçen yerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. 1825 yılındaki iltizama talep olmadığından Kuşciyan köyüne ait gelirlerin Abdurrahman'a verildiği bu hükümde adı geçen köyün gelirinin Osman'ın toplamaması eğer toplamak isterse engel olunması yönünde Trabzon valisine, Canik muhassılı vezirine ve Bafra kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.111- Belge 1 (Alacak- Verecek Davası)

Giresun kazası naibine hüküm

es-Seyyid el-Hac Nuh Zeyd Şerif Giresun'a bağlı Ayvesul köyü sakinlerinden Kara İbrahim oğlu Hasan Rasim'den 1821 yılından beri bin kuruş alacak hakkı vardır. es-Seyyid el-Hac Nuh Zeyd Şerif alacağını Kara İbrahim oğlu Hasan Rasim'den defalarca istemesine rağmen Hasan Rasim'in borcunu vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; es-Seyyid el-Hac Nuh Zeydin Kara İbrahim oğlu Hasan Rasim'den alacağının tahsil edilmesi ve es-Seyyid el-Hac Nuh Zeyde verilmesi yönünde Giresun kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.111- Belge 2 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Akşehir kazası naibine hüküm ki,

Akşehir kazasına bağlı Keleş köyünün otlak alanı bulunmaktadır. Bu otlak alanında önceden beri bu köyün halkı hayvanlarını otlatmakta ve buranın otundan ve suyundan yararlanmaktaydılar. Keleş köyüne ait otlak arazisine kimsenin müdahalede bulunmaması gerekiyordu. Kerasul nahiyesine bağlı Arkelek köyü ahalisi hayvanlarını göndererek bu otlaklar bizindir sizin alakanız yoktur diyerek müdahalede bulunmaya başlamaları üzerine durum Keleş köyü halkı tarafından divana bildirilir. Divandan; Keleş köyü sınırları içindeki otlak arazilerinde bu köyün halkının hayvanlarını otlatabileceğini Arkelek köyünün halkının otlaklara bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde Akşehir kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.111- Belge 3 (Vakıf Gelirlerinin Toplanması)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra kazası naibine hüküm

Canik sancağında Bafra nahiyesine bağlı mahalleler ile Güründür pazarı, bahçesi, panayırı ve gümrük gelirlerini Mahmut Çelebinin oğlu İsfendiyar Bey ve Şehzade Hatun Ali Paşa öldükten sonra Ali Paşanın vakfına vakf eylemişlerdir ve Defter-i Hakanîye ye kaydedilmiştir.

Bu vakfın yöneticisi Ali oğlu Mehmed'tir. Ali Paşa İmareti Vakfının gelirleri Canik sancağının iltizamat kaydı yapılırken iltizamat defterine kaydedilmemiştir. Ancak Ali Paşa İmareti Vakfı gelirleri Canik sancağı iltizamat defterine kaydedilmemişse de defteri hakanide kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Aynı zamanda buraların gelirlerinden vergi alınması da kanunen yasaklanmıştı. Buna rağmen bazı kişiler kanunlara aykırı davranarak bu bölgenin gelirlerini toplamak istemeleri üzerine durum divana bildirilmiştir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması yönünde ve bu yerlerin Ali Paşa Vakfı adına vakıf yöneticisi olan Ali oğlu Mehmed'in tasarrufu altında olduğu ve buralardan öşür ile başka vergilerin alınmaması gerektiği bildirilmiştir. Yine bu yerlerin gelirlerinin toplanması sırasında kanunlara aykırı davranılmaması, davrananlarında engellenmesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Bafra kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.112- Belge 1 (Tımar Gelirlerinin Dağılımı)

Diyarbakır valisi maâden-i hümayun emini ve Maçuka naibine hüküm

Rize, Haremeyn, Yaş ve Trabzon sancaklarına bağlı Pınarhisar ve başka nahiyeler ile Haksulu köyünün seksen yedi bin akçe zeamet geliri Humbaracı Lağımıcılarından Ali Rıza Halife oğlu İsmail'e verilir. Trabzon sancağındaki Kürtün nahiyesine bağlı Kefer köyünün on yedi bin dört yüz akçe tımar geliri Yusuf oğlu Mustafa'ya verilir. Bu tımar ve zeamet gelirlerinin yansıra Trabzon sancağına bağlı Maçuka nahiyesinde bulunan Mehadura köyü ile Kemah mezrası Humbaracı Ali Rıza Halife ve Yusuf oğlu Mustafa'nın kaydındadır. Maçuka nahiyesine bağlı Kuru ve Hurtan köyleri ile Trabzon nahiyesindeki Harsul köyünün yirmi iki bin dokuz yüz elli iki akçe zeamet geliri Seyyid Yusuf oğlu Seyyid Mehmed'in kaydındadır. Maçuka nahiyesine bağlı İsligoai Küçük köyünün on altı bin altı yüz doksan beş akçe tımar geliri Ahmet oğlu Mehmed'in kaydındadır. Maçuka nahiyesine bağlı Harsul köyü ile Torul nahiyesine bağlı Mamdiri köylerinin elli altı bin üç yüz yirmi beş akçe zeamet geliri İbrahim oğlu Mehmed'in kaydındadır. Kemah'ın yirmi bin akçe zeamet gelirinin on beş bin akçesi Humbaracı Ali Rıza Halife oğlu İsmail'e ve beş bin akçesi Yusuf oğlu Mustafa'nın kaydındadır. Adı geçen nahiyeye bağlı Küçük köyünün yedi bin akçe zeamet gelirinin beş yüz akçesi Seyyid Yusuf oğlu Seyyid Mehmed'in altı bin akçesi Ahmet oğlu Mehmed'in kaydındadır. Hurtukub köyü ile Kemah mezrası Humbaracı Ali Rıza Halife oğlu İsmail ile Yusuf oğlu Mustafa'ya Hurtukub köyü Seyyid Yusuf oğlu Mehmed ile Ahmet oğlu Mehmed'in kaydında olduğundan İbrahim oğlu Mehmed'in zapt etmesi gerekmiyordu. Adı geçen nahiyeye bağlı Hurtukub köyünün iki bin sekiz yüz akçesi Hurtukub köyünün üç bin üç yüz akçesi ve Torul nahiyesine bağlı köyünün kırk dört bin altı yüz akçe zeamet geliri olarak İbrahim oğlu Mehmed'e verilir. Ancak adı geçen bu yerler iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Buna rağmen İbrahim oğlu Mehmed, Seyyid Yusuf oğlu Mehmed ve Ahmet oğlu Mehmed'in bu zeamet ve tımarları kanunlara aykırı olarak elde etmek istemeleri üzerine durum divana bildirilmiştir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen köy ve mezraların iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden de bu arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman

bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. 1825 yılındaki iltizama talep olmadığından adı geçen yerlere ait gelirlerin Humbaracı Ali Rıza Halife oğlu İsmail'e ve Yusuf oğlu Mustafa'ya verildiği bu hükümde adı geçen yerlerin gelirlerini İbrahim oğlu Mehmed, Seyyid Yusuf oğlu Mehmed ve Ahmet oğlu Mehmed'in toplamaması eğer toplamak isterlerse bunlara engel olunması yönünde Diyarbakır valisine ve Maçuka naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.113- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Hemşin kazası naibine hüküm

Hemşin'de oturan Hacı Abdi bin sekiz yüz yirmi üç senesinde vefat etmiştir. Hacı Abdi'nin vefatından sonra Hacı Abdi'nin bütün mal ve eşyası oğulları Mustafa ve Hasana ve kızı Hatice'ye intikal etmiştir. Bu yüzden de miras'ın intikaline kimsenin karışmaması gerekirken Hemşin'de oturan Mehmed oğlu İbrahim, Hüseyin, Osman, Mehmed ve Mustafa isimli kimseler bütün mal ve eşyasında hak iddia ederek zapt etmeleri üzerine kızı Hatice Hatun tarafından durum divana bildirmiştir. Divandan; bu konunun bölgede kurulacak mahkemeye çözüme kavuşturulmasına, Mehmed oğlu İbrahim, Hüseyin, Osman, Mehmed ve Mustafa isimli kimselerin zapt ettiği malların kendilerinden alınıp sahiplerine geri verilmesine ve bunların kanunlara aykırı davranışlarda bulunmaması yönünde Hemşin kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.113- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Çıldır valisi ve Arğur naibine hüküm

Ağışa sancağına bağlı Arğur nahiyesi köyünün tımar geliri Arif Mehmed'e verilmiştir. Arğur nahiyesinin Ceburi, Kürsül ve Badin köylerinin tımar gelirleri Mehmed Saide, [...] köylerinin tımarları gelirleri İbrahim oğlu Ahmet'e ve Mehmed oğlu Ömer'e verilmiştir. Arard nahiyesine bağlı Mümkün ve [...] köylerinin zeamet gelirleri Ahmet'e verilmiştir. Adı geçen bu yerlerden Mehmed Arifin tımarı Çıldır eyaletinin iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Buna rağmen Ahmet bu

zeamet ve tımarları kanunlara aykırı olarak elde etmek istemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen köy ve mezraların iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. 1825 yılındaki iltizama talep olmadığından adı geçen yerlere ait gelirlerin Arif Mehmed'e, Mehmed Saide, İbrahim oğlu Ahmet'e ve Mehmed oğlu Ömer'e ve Ahmet'e verildiği bu hükümde adı geçen yerlerin gelirlerini Ahmet'in toplamaması eğer toplamak isterlerse bunlara engel olunması yönünde Çıldır valisi ve Arğur naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.114- Belge 1 (Vakıf Gelirlerinin Toplanması)

Diyarbakır valisi maâden-i hümayun emini ve Maçuka naibine hüküm

Trabzon'da bulunan Hatuniye Vakfının bulunduğu köy ile Trabzon sancağına bağlı Maçuka nahiyesindeki Derura köyünün gelirleri bu vakfa aitti bu nedenle bu gelirlerle hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Aynı zamanda buraların gelirlerinden vergi alınması da kanunen yasaklanmıştı. Maçuka nahiyesindeki Zatelice isimli köyün tımar gelirleri Hasan oğlu Ömer ve ortağı tarafından toplanmaktaydı. Hasan oğlu Ömer ortağıyla birlikte vakfın gelirlerini topladığı yerleri aykırı olarak elde etmek isteyince ve bu yerlerin kendi gelirlerini topladığı sınırlar dâhilinde olduğunu iddia etmeleri üzerine durum divana bildirilmiştir. Divandan; bölgedeki gelirlerin toplanması sırasında kanunlara göre hareket edilmesi ve buralardan öşür ile başka vergilerin alınmaması yönünde Diyarbakır valisine ve Maçuka naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.115- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Çıldır valisi Livane naibine hüküm

Hassam hasekilerinden Mehmed Alinin aynı kazada yaşayan Tahir Beyden 1818 tarihinden beri sekiz bin iki yüz elli kuruş alacak hakkı vardır. Mehmed Ali alacağını Tahir Beyden defalarca istemesine rağmen Tahir Beyin borcunu vermemesi üzerine Mehmed Ali durumu divana bildirilir. Divandan; Mehmed Alinin Tahir Beye verdiğini söylediği borcunu aslında Tahir Beye vermediği Kara Bey Kamil Süleyman'a verdiği ortaya çıkmıştır. Kamil Beyin ölmesi üzerine kalan mallarından altı yüz kuruşu kendisine verilmiş ve kalan kısmı ise Kamil Beyin oğlu Osman tarafından taksitlere bölünerek tımara gelirlerinden ödeneceği söylenmiştir. Ancak Osman'ın tımar yerinin daha sonra Tahir Beye verilmesi üzerine Mehmed Ali borcu Tahir Beyden istemiştir. Bu nedenle bu borçtan Tahir Beyin sorumlu tutulamayacağı Kamil Beyin oğlu Osman'ın sorumlu tutulacağı ve borcun Osman tarafından ödenmesi yönünde Çıldır valisi ve Livane kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.115- Belge 2 (Para Gaspı)

Ahışha kazası naibine hüküm

Ağışhan kazasına bağlı Dere köyü sakinlerinden Mehmed bin İsmail'in herhangi bir kimseye borcu yoktur. Buna rağmen yine Ağışhan kazasına bağlı Dere köyü sakinlerinden Zeylanlı Kürtlerinden Karaca ile ona bağlı kişiler birleşerek Mehmed bin İsmail'den altı bin beş yüz kuruş alacaklarının olduğunu iddia etmeleri üzerine divana bildirilir. Divandan; davanın olayın geçtiği mahalde kurulacak bir mahkeme ile çözümlenip Mehmed bin İsmail'in parasını gasp etmek isteyenlerin cezalandırılması yönünde Ahışha kazası naibine 1825 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.116- Belge 1 (Tımar Gelirlerinin Dağılımı)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra naibine hüküm

Sivas ve Canik sancaklarındaki Kula ve Bin köyleri ile diğer nahiyeler ve Canik sancağındaki Bafra nahiyesine bağlı Kalu köyünün üçüncü hissesi Seyyid Hüseyin oğlu Ebubekir'e tımar olarak vermiştir. Ebubekir'e verilen bu yerlerden bir adet çiftlik ve Kalu köyünden üç adet çiftlik ile bu köyün birinci ve üçüncü hisseleri aynı

zamanda Canik sancağındaki Samsun nahiyesine bağlı Durugah köyü Ali oğlu Hüseyin'e tımar olarak verilmiştir. Hüseyin'e verilen bu yerlerden üç adet çiftlik ile Kalu köyünden bir adet çiftlik dördüncü ve ikinci hisseleri ve bunlardan ayrı olarak da cebelü askeri bedeliyesi Mehmed Emin ve Mustafa oğlu emekli Ahmet'e tımar olarak verilmiştir. Tımar olarak verilen bu yerler Defter-i Hakanîye ye kaydedilmiştir. Adı geçen bu yerler Canik sancağının iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Mehmed Eminin, Mustafa, Ebubekir ve Alinin tımarlarını kanunlara aykırı olarak elde etmek istemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Kalu köyünden bir adet çiftlik, Bafra nahiyesine bağlı üç çiftlik ile Kalu köyünün Ali oğlu Hüseyin'in kaydında olduğu, Bafra nahiyesine bağlı Kalu köyü Sivas sancağında Sonisa nahiyesine bağlı Eğne köyünün Seyyid Hüseyin oğlu Ebubekir'in kaydında olduğu ve adı geçen nahiyeye bağlı üç adet çiftlik ile Kalu köyünün dördüncü hissesinin Mehmed Emin ve Mustafa oğlu emekli Ahmet'in kaydında olduğu bildirilmiştir. Gönderilen bu hükümde adı geçen yerlerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. Ancak bu iltizamlara talep olmadığından adı geçen yerlerin eski sahiplerine verildiği bu yerleri ve gelirlerini zabt etmek isteyen Mehmed Emin ve Mustafa oğlu emekli Ahmet'in zabt etmelerine engel olunması yönünde Trabzon valisine, Canik muhassılı ve Bafra kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.117- Belge 1 (Haneye Tecavüz)

Gümüşhane nam-ı diğer Torul kazası naibine hüküm

Torul kazasında yaşayan Sergiz kimseye karışmayan, kimseye borcu olmayan ve kendi halinde yaşayan biridir. Aynı kazada yaşayan Babunker oğlu Fakud ise 1825 yılında Sergizin hanesini basarak dört bin kuruş kıymetli mal ve eşyasını ele koyması

üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Babunker oğlu Fakud'un el koyduğu mal ve eşyanın kendisinde alınıp sahibine verilmesi yönünde Torul kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.117- Belge 2 (Alacak- Verecek Davası)

Çıldır valisi Gule kazası naibine hüküm

Livane kazasında yaşayan Kara Osman Gule kazasında yaşayan Süleyman Kâmilden 1811 yılından beri iki bin beş yüz doksan altı kuruş alacak hakkı vardır. Süleyman Kâmilin ölmesiyle bu alacak hakkı mirasını alan varislerine geçer. Kara Osman alacağını varislerinden istemesine rağmen varislerin bu alacağı vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Kara Osman'ın alacağının varislerinden tahsil edilerek Kara Osman'a verilmesi yönünde Çıldır valisi ve Gule kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.117- Belge 3 (Alacak- Verecek Davası)

Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine hüküm

Yeni handa yaşayan Erzurumi Andon zimminin aynı kaza sakinlerinden ve tüccar taifesinden Kulaksız oğlu Hacı Ebubekirden 1814 yılından beri beş bin iki yüz elli sekiz alacak hakkı vardır. Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir'in ölmesi üzerine bu alacak hakkı mirasını alan kişilere geçer. Erzurumi Andon alacağını bu mirası alan kişilerden istemesine rağmen varislerin bu alacağı vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Erzurumi Andon alacağının bunlardan tahsil edilmesi ve Erzurumi Andon'a verilmesi yönünde Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.118- Belge 1 (Alacak- Verecek Davası)

Çıldır valisi Gule kazası naibine hüküm

Oltu kazasında yaşayan el-Hac Mustafa Gule kazasında yaşayan Süleyman Kâmilden 1824 yılından beri dört bin yüz kuruş alacak hakkı vardır. Süleyman Kâmilin ölmesiyle bu alacak hakkı mirasını alan kişilere ve eşine geçer. el-Hac Mustafa alacağını varislerden istemesine rağmen bu kişilerin bu alacağı vermemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; el-Hac Mustafa'nın alacağının bunlardan tahsil

edilerek el-Hac Mustafa'ya verilmesi yönünde Çıldır valisi ve Gule kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.118- Belge 2 (Vazifeye Müdahale)

Tirebolu ma'a Kürtün kazası naibine hüküm

Kürtün kazasına bağlı Ohule Halahlu köyünde Hacı Mehmed cami yaptırmıştır. Bu camide imamlik ve hatiplik görevi için es-Seyyid Mustafa Bey görevlendirilmiştir. es-Seyyid Mustafa Bey görevini yerine getiriyordur ancak kendisine verilen görevin bittiğini yerine yeni bir hatibin ortaya çıktığının söylenmesi üzerine durum divana bildirilir. Divanda; es-Seyyid Mustafa Bey Ağustos 1825 yılında bu camide imamlik ve hatiplik görevi için tekrar görevlendirildiği bu nedenle kimsenin müdahale etmemesi gerektiği yönünde Kürtün kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.118- Belge 3 (Tımar Gelirlerinin Dağılımı)

Ma'âden-i hümayunum emini ve Bozok sancağında mutasarrıf ve Torul ve Maçuka naipleri hüküm

Trabzon sancağında bulunan Torul nahiyesine bağlı Çavuş köyü ile Maçuka nahiyesine bağlı Turhal köyünün zeamet gelirleri Seyyid Hasana verilmiştir. Seyyid Hasana verilen bu yerler ve gelirler Defter-i Hakanîye ye kaydedilmiştir. Seyyid Hasanın zeameti Trabzon sancağının iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Çavuş köyü ile Turhal köyünün defterlerinde kayıtlı olan Ra'iyet ve Ra'iyet oğulları ödemeleri gereken toprak vergisini ödememişlerdir ve bu gelirleri kanunlara aykırı olarak elde etmek istemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen köylerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflar bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği meblağdan fazla meblağ veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine

vereceklerdi. İltizama talep olmadığından Çavuş köyü ile Turhal köyünün zeamet gelirlerinin Seyyid Hasana verildiği, adı geçen köylerin gelirlerinin Ra'ıyyet ve Ra'ıyyet oğullarının toplamaması ve ödemeleri gereken vergiyi ödemeleri gerektiği eğer vergileri toplamak isterlerse ve ödemeleri gereken vergiyi ödemezlerse de bunlara engel olunması yönünde Bozok sancağı mutasarrıfı Torul ve Maçuka kazaları naiplerine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.119- Belge 1 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Kürtün kazası naibine hüküm

Kürtün kazasına bağlı Kara Çukur köyünün otlak alanı bulunmaktadır. Bu otlak alanında köyün halkı hayvanlarını otlatmakta ve buranın otundan ve suyundan yararlanmaktaydılar. Bu durumda Kara Çukur köyüne ait bu otlak arazisine kimsenin müdahalede bulunmaması gerekiyordu. Ancak Karine köyü ahalisi buraya hayvanlarını göndererek müdahalede bulunmaya başlamaları üzerine durum Kara Çukur köyü halkı tarafından divana bildirilir. Divandan; Kara Çukur köyü sınırları içindeki otlak arazilerinde bu köyün halkının hayvanlarını otatabileceğini Karine köyünün halkının otlaklara bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde Kürtün kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.119- Belge 2 (Vazifeliye Müdahale)

Arhâvî ma'a Vice kazası naibine hüküm

Vice kazasına bağlı Bacak köyünde Hacı Mustafa Şahin cami yaptırmıştır. Bu camide imamlık ve hatiplik görevi için Osman oğlu Ömer görevlendirilmiştir. Osman oğlu Ömer camide imamlık ve hatiplik görevlerinin yanı sıra köydeki nikâh kıyma ve cenaze yıkama işleriyle de meşgul oluyordu ve bu işlerden de belli miktarda bir gelir elde ediyordu. Osman oğlu Ömer'in imam ve hatip olarak görevlendirildiği için görevine kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Köyden olan bazı kimseler Osman oğlu Ömer'in görevine müdahale etmek istemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Osman oğlu Ömer'in imam ve hatip olarak görevlendirildiği bu nedenle de köydeki nikâh kıyma ve cenaze yıkama işlerinin onun tarafından yapılacağı ve kimsenin müdahale etmemesi gerektiği yapılacak olan müdahalenin de önlenmesi yönünde Vice kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.120- Belge 1 (Haneye Tecavüz)

Trabzon valisi ve Rize kazası naibine hüküm

Rize kazasına bağlı es-Seyyid köyünde yaşayan Mehmed oğlu Cafer Reis, Ali Reis, Derviş Reis, Hasan ve İsmail kimseye karışmayan, kimseye borçları olmayan ve kendi hallerinde yaşayan kimselerdir. Aynı kazada yaşayan Fakaran oğlu Hüseyin kendi halinde olmayan kimse ise 1825 yılında bu kişilerin es-Seyyid köyünde mutasarrıf oldukları yerleri basarak yirmi beş bin kuruş mal ve eşyalarına ele koyar, Cafer Reisi ise yakarak öldürmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan Fakaran oğlu Hüseyin'in el koyduğu mal ve eşyaların kendisinde alınıp sahiplerine verilmesine ve cezalandırılması yönünde Trabzon valisi ve Rize kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.120- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Samsun kazası naibine hüküm

Samsun kazasına bağlı Ata köyünde yaşayan Recep babasından kendisine intikal eden toprağı da her sene ekip biçiyor ve bunun sonunda elde ettiği mahsulden de üzerine düşen öşrü sahibine ödüyordu. Recep'in ekip biçtiğı toprağı hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekirken köyde yaşayan kimselerin Recep'in işlemiş olduğu bu toprakları kanunlara aykırı olarak elde etmek istemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Recep'in bu toprağı üç yıl üst üste ekip biçmediğı takdirde adı geçen kimselerin bu toprağı sahibinden almasında kanuni olarak bir mahzur bulunmadığına, ancak Recep toprağını ekip biçiyor ve elde ettiği mahsulden ödemesi gereken öşrü sahibine ödüyorsa o zaman adı geçen bazı kişilerin bu tür davranışlarının önlenmesi yönünde Samsun kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.120- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine hüküm

Yorgi ve Nikola zimmiler ile Atina, Kirşin, Marpora ve Kasrin nasraniyelerin Trabzon kazasına bağlı Şatır oğlu mahallesinde babalarından kendilerine intikal eden on beş bin kuruş değerinde mülkiyetleri ve Kemer kaya mahallesinde de bir kısım menzilleri vardır. Aynı kazada yaşayan Koton, Çol oğlu Acı Nikola, Acı Kakala oğlu Yorgi ve Acı Pasin zimmiler 1824 yılında beş bin kuruş vererek bu yerleri satın

aldıklarını söyleyerek buralara yerleşmişlerdir. Yorgi ve Nikola zimmiler ile Atina, Kirşin, Marpora ve Kasrin nasraniyeler buraların babalarından kendilerine intikal ettiği ve bu nedenle bu yerlerden çıkmaları istenmiştir ancak bunların çıkmaması üzerine durum divana bildirilir. Divandan; davanın olayın geçtiği mahalde kurulacak bir mahkeme ile çözümlenip Yorgi ve Nikola zimmiler ile Atina, Kirşin, Marpora ve Kasrin nasraniyelerin babalarından intikal eden yerleri Koton ve Çol oğlu Aci Nikola ve Aci Kakala oğlu Yorgi ve Aci Pasin zimmilerden alınarak tekrar sahiplerine verilmesi yönünde Trabzon valisine ve Trabzon kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.120- Belge 4 (Tımara Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra naibine hüküm

Canik sancağında Bafra nahiyesine bağlı Golam köyünün tımar gelirleri Lağamcılardan Seyyid Hasana verilmiştir. Seyyid Hasana verilen bu yerler ve gelirleri Defter-i Hakanîye ye kaydedilmiştir. Ancak Golam köyünün Canik sancağının iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekmesine rağmen Golam köyünde ziraat edenler ödemeleri gereken oşür vergisini ve vermeleri gereken terekeleri vermemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için gönderilen bu hükümde adı geçen köyün iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından Golam köyüne ait tımar gelirlerinin Seyyid Hasana verildiği, Golam köyünde ziraat edenlerin ödemeleri gereken oşür vergisini ve vermeleri gereken terekeleri vermeleri yönünde Trabzon valisine ve Canik muhassılı ve Bafra kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.121- Belge 1 (Tımara Müdahale)

Maâden-i hümayun emini ve Bozok sancağı mutasarrıf ve Torul naibine hüküm Trabzon sancağında Torul nahiyesine bağlı Manduri diğer ismiyle Beş Kilise köyü, Bilahor köyü ve Bilahor köyüne bağlı Sayak mezrasının zeamet gelirleri İbrahim oğlu Mehmed'in kaydındadır. Maçuka nahiyesine bağlı Derhali köyü ve Torul nahiyesine bağlı Bilahor köyüne bağlı Sayak mezrası ile Mesahur mezrasının zeamet gelirleri Sebi Mehmed Tahir, Osman ile Ali oğlu Abdülkadir'in kaydındadır. Ancak adı geçen bu yerler Trabzon sancağının iltizamat defterine kaydedilmemişse Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Bilahor köyüne bağlı Sayak mezrası İbrahim oğlu Mehmed'in kaydındaydı ve hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekmesine rağmen Sebi Mehmed Tahir, Osman ve Ali oğlu Abdülkadir'in zapt etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen bu yerlerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından İbrahim oğlu Mehmed'in kaydında olan yerlerin tekrar kendisine verilmesine Sebi Mehmed Tahir, Osman ve Ali oğlu Abdülkadir'in bu yerleri zapt etmemeleri ve bu durumun önlenmesi yönünde Bozok sancağı mutasarrıfı ve Torul kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.121- Belge 1 (Mal Gasbı)

Anapa muhafızı Anapa kalesindeki memuriyeti sırasında adı geçen şehirde kaymakam olan Bektaşî Rüştü Bey yanlarına adamlarını alarak adı geçen davayı görüşmek üzere Hüseyin Efendinin konağına gider. Hüseyin Efendinin konağında davanın görüşülmesi için davetliler ve Hüseyin Efendinin hasımları bulunmaktaydı. Meclisi-i şerde Mustafa'ya arz edilen dilekçede Hüseyin Efendinin, Derviş Reis ve kardeşlerinin kıymetli eşyalarını gasp ettiğini, gasp edilen malların değerini ve Hüseyin Efendinin dava edildiği bildirilmiştir. Hüseyin Efendi yapılan suçlamaları

kabul etmemiştir adı geçen malları satın aldığı ve gasp etmediğini yemin ederek söylemiştir. Davanın sonucunda Hüseyin Efendinin eşyaları satın almadığına gasp ettiğine ve bu nedenle eşyaların sahipleri olan Derviş Reis ve kardeşlerine iadesinin yapılması yönünde Trabzon naibi Mahmut Kâşife 1826 yılında bu hüküm göndermiştir.

S.122- Belge 1 (Tımar Gelirlerinin Dağılımı)

Maâden-i hümayun emini ve Maçuka naibine hüküm

Trabzon sancağına bağlı Pınarhisar ve başka nahiyeler ile Haluk köyü Humbaracı Lağımcılarından Ali Rıza Halifeye zeamet olarak verilir. Trabzon sancağına bağlı Torul nahiyesindeki Keferliyan köyü tımar olarak Yusuf oğlu Mustafa'ya verilir. Trabzon sancağında Maçuka nahiyesine bağlı Humbara köyü ve Kemah mezrasının zeamet ve tımar gelirleri de Humbaracı Ali Rıza Halife ile Yusuf oğlu Mustafa arasında paylaştırılarak verilir. Maçuka nahiyesine bağlı Hurtan, Mahuri ve [...] Küçük köyü ile Torul nahiyesine bağlı Harşil köyünün kırk beş bin dokuz yüz dört akçe tımar geliri Seyyid Hasan oğlu Yusuf'a verilir. [...] Küçük köyünün altı bin akçesi Seyyid Hasan oğlu Yusuf'a on altı bin altı yüz doksan beş akçesi ise Ahmet oğlu Mehmed'in kaydındadır. Zeamet ve tımar gelirlerinin verildiği bu yerler Defteri-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekirdi. Humabara köyü Trabzon sancağının iltizamat defterine kaydedilmemiştir. Bu nedenle Humbara köyü ve ona bağlı Kemah mezrası, Harşil [...] ve Kulundağı Derura ve Mekrasul [...] ve mezraları ile Hurtan ve Mahuri köylerini Seyyid Yusuf oğlu Seyyid Mehmed ve Ahmet oğlu Mehmed bu zeamet ve tımar gelirlerini kanunlara aykırı olarak elde etmeleri üzerine durum divana bildirilmiştir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen köy ve mezraların iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden de bu arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından adı geçen yerlere ait gelirlerin Humbaracı Ali Rıza

Halife ve Yusuf oğlu Mustafa'ya verildiği bu hükümde adı geçen yerlerin gelirlerini köyü Seyyid Yusuf oğlu Seyyid Mehmed ve Ahmet oğlu Mehmed'in toplamaması eğer toplamak isterlerse bunlara engel olunması yönünde Maçuka naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

123- Belge 1 (Tımar Gelirine Müdahale)

Çıldır valisi İsmail Hakkı Paşa hüküm

Mamurdan sancağına bağlı Arğa nahiyesindeki Bal köyünün zeamet gelirleri Mehmed Said oğlu Mehmed Şerife verilmiştir. Adı geçen livada yaşayan Osman oğlu Abdullah, Mehmed Said oğlu Mehmed Şerifle savaşıarak bu yerleri ele geçirir ve bundan sonra buraların kendisine ait olduğunu muhtarlar bildirmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Çıldır'a ait defterde bu yerlerin 1819 tarihinden beri Mehmed Said oğlu Mehmed Şerife verildiği bu nedenle buralara kimsenin müdahale edemeyeceği müdahale edenlerinde müdahalelerinin engellenmesi yönünde Çıldır valisine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

123- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Trabzon kazası naibine hüküm

Trabzon kazasına bağlı Değirmen Deresi mahallesinde Ustacı oğlu İsmail'in tarlaları vardır. Ustacı oğlu İsmail'in ölmesi üzerine bu tarlalar oğulları Hasan ve Mustafa'ya intikal eder. Buranın gelirlerini Hasanın ve Mustafa'nın toplaması ve kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Hasanın hayatta olup olmadığı belli olmadığından bu mahallede yaşayan kimseler Hasanın hissesine düşen yerlerin kendi tasarruflarında olduklarını söyleyerek zapt etmeleri üzerine durum Hasanın kardeşi Mustafa tarafından divana bildirilir. Divandan; Hasanın üç sene içinde hayatta olup olmadığı haberi ve mektubu gelmezse o yerin mutasarrıfı Hasanın hissesini dilediğine verebilecektir. Hasan'ın hayatta olup olmadığı belli olur ise de o yerin mutasarrıfı tarafından Hasan'ın hissesinin tapusu mahallede yaşayan kimselere verilmişse müdahalelerinin doğru olduğudur. Hasan'ın hissesinin tapusu mutasarrıf tarafından kardeşi Mustafa'ya verilmişse ve toprakta ziraat yapılıyorsa eskiden olduğu gibi kardeşi Mustafa tarafından ziraat edilmesine kimsenin müdahale etmemesine ve yapılacak olan müdahalenin de önlenmesi yönünde Trabzon kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

123- Belge 3 (Vazifeliye Müdahale)

Trabzon kazası naibine hüküm

Trabzon kazasına bağlı Meydankabak mahallesinde Çaka Ali isimli bir kişi cami yaptırmıştır. Bu camide imamlık ve hatiplik görevi için Molla Yusuf bin Mehmed görevlendirilmiştir. Molla Yusuf bin Mehmed görevini kusursuz olarak yerine getirmektedir. Addar Mehmed, Molla Yusuf'un görevinden vazgeçtiğini ve kendisini vazifelendirdiğini söylemesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Molla Yusuf'un başka bir yere gitmesinden dolayı yerine Mehmed bin Osman'ın görevlendirildiği ve gereğinin yapılması yönünde Trabzon kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

124- Belge 1 (Vakıf Gelirlerinin Toplanması)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra naibine hüküm

Bafra kazasında bulunan Emirzade Beg vakfının yöneticisi Abdullah'tır. Bafra nahiyesine bağlı Güründür de ki pazarın geliri Ali Paşa İmareti Vakfına aittir. Bafra nahiyesine bağlı Çanakça mezrasındaki çiftlik zeameti geliri, Bafra'daki üç çift malikâne geliri, Emirzade Beg Cami ve Vakfı, Güründür ve pazarı mutasarrıflarına verildiği Defter-i Hakanîde kayıt altındadır. Çanakça mezrasındaki çiftlik, Bafra'daki üç çift malikâne ve Güründür pazarı Emirzade Beg Cami ve Vakfı tarafından zapt edilir. Ali Paşa Vakfı yöneticisi Abdürrezzak tarafından Güründür deki pazarın geliri, Emirzade Beg Cami ve Vakfı tarafından zapt edilen malikane ve geliri ile Çanakça mezrasının malikanesine müdahale edilmemesi gerektiğinden dolayı durum divana bildirilmiştir. Divandan; yapılan müdahalenin engellenmesine karar verilmiştir. Ancak Emirzade Beg Cami ve Vakfı yöneticisi bu karara rağmen yine zapt ettiği yerlere müdahale eder ve Çanakça mezrasındaki çiftlik zeameti gelirlerini, Bafra'daki üç çift malikânenin Canik sancağındaki iltizam defterine kaydedilmediği bu yüzden buralara müdahale edebileceğini bildirmesi üzerine durum tekrar divana bildirilir. Divandan; Bafra nahiyesine bağlı Güründür pazarının malikânesinin mülkünü Mahmut Çelebinin oğlu İsfendiyar Bey ve Şehzade Hatun Ali Paşa öldükten sonra Ali Paşanın vakfına vakf eyledikleri ve defteri hakaniye ye kaydedilmiş olduğu belirtilir. Yine gönderilen bu hükümde adı geçen yerlerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen

arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. Ancak adı geçen iltizama talep olmadığından Güründürdeki pazarın malikânesine ait gelirlerin Ali Paşa imareti vakfına ait olduğuna Çanakça mezarsısındaki çiftlik zeamet gelirlerinin ve Bafra'daki üç çift malikânenin Emirzade Beg Cami ve Vakfına ait olduğu belirtilir. Emirzade Beg Cami ve Vakfına ait olan yerlerin Güründür pazarı mutasarrıfları tarafından zapt edilemeyeceğine ve Çanakça mezrasına ait malikâneninde Ali Paşa Vakfı yöneticisi tarafından zapt edilemeyeceğine ve yapılacak olan müdahalelerinde engellenmesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Bafra naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilerek istenmiştir.

S.125- Belge 1 (Mal Gasbı)

Anapa muhafızı ve Anapa naibine hüküm

Anapaya bağlı Hokban köyünde yaşayan Hacı Hasan kimseye karışmayan, borcu olmayan ve kendi halinde yaşayan biridir. Anapaya bağlı Konak köyünde yaşayan Doancılardan Tatar İslam Beg, Hanuna Beg ve Pir Muhasur kendi halinde olmayan kimseler 1821 yılında Hacı Hasana ait dokuz yaşında bir cariye ile on iki yaşındaki üç köleye el koyarlar. Bunun üzerine durum divana bildirilir. Divandan Doancılardan Tatar İslam Beg , Hanuna Beg ve Pir Muhasurun el koydukları cariye ve kölelerin kendilerinden alınıp sahibine verilmesi yönünde Anapa muhafızı ve Anapa kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.125- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra naibine hüküm

Canik sancağında Bafra nahiyesine bağlı Berancık köyünün tımar gelirleri ile Bafra nahiyesine bağlı Oğlanalanı köyünün malikânesindeki Değirmenüzzerinin tımar gelirleri Lağamcılardan Mehmed'e verilir. Bu yerler Canik sancağının iltizamat defterine kaydedilmemişse de defteri hakanide kayıt altında olduğundan hiç kimsenin

müdahale etmemesi gerekirdi. Oğlanalanı köyünde ziraat eden Ali Mehmed ve Mustafa isimli kimseler ödemeleri gereken öşür vergisini ve vermeleri gereken terekeleri vermemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için bu hükümde adı geçen köyün iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından Oğlanalanı köyüne ait tımar gelirlerinin gelirleri Lağamcılardan Mehmed'e verildiği bu hükümde adı geçen Oğlanalanı köyünde ziraat edenlerin ödemeleri gereken öşür vergisini ve vermeleri gereken terekeleri vermeleri yönünde Trabzon valisine, Canik muhassılı vezirine ve Bafra kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.126- Belge 1 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Kürtün kazası naibine hüküm

Kürtün kazasına bağlı Sulu Boğun köyünün otlak alanı bulunmaktadır. Bu otlak alanında önceden beri adı geçen köyün halkı hayvanlarını otlatmakta ve buranın otundan ve suyundan yararlanmaktaydılar. Bu durumda Sulu Boğun köyüne ait bu otlak arazisine kimsenin haksız bir müdahalede bulunmaması gerekiyordu. Ancak Keladere köyü ahalisi buraya hayvanlarını göndererek müdahalede bulunmaya başlamaları üzerine durum Sulu Boğun köyü halkı tarafından divana bildirilir. Divanda; Sulu Boğun köyü sınırları içindeki otlak arazilerinde bu köyün halkının hayvanlarını otatabileceğini Keladere köyünün halkının otlaklara bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde Kürtün kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.126- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine hüküm

Tüccar taifesinden Salih Trabzon kazasındaki zeamet ve tımar sahipleri olan Hurşit Bey, Tahir Bey, Alâ-y Beyi Kalacızâde Arif, Mîr Alâ-y-ı Sâbık Süleyman Bey, Salih ve Hüseyin Bey isimli kimselerden 1821 tarihinden beri altı bin beş yüz kuruş alacağı vardır. Bu alacağın dört bin beş yüz kuruşu kendisine verilmiştir geri kalan iki bin beş yüz kuruşu defalarca istediği halde ödenmemesi üzerine Salih durumu divana bildirir. Divandan; Salih'in alacağının bunlardan tahsil edilmesi ve kendisine verilmesi yönünde Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.126- Belge 3 (Vakıf Gelirlerinin Toplanması)

Ma'âden-i hümayunum emini ve Trabzon naibine hüküm

Trabzon'da bulunan Hatuniye Vakfının bulunduğu köy ile Trabzon sancağındaki Gümüşhane'ye bağlı Maçuka nahiyesindeki Derura köyünün gelirleri ve köyde bulunan yaylak bu vakfa ait olmasından dolayı hiç kimsenin buraya müdahale etmemesi gerekirdi. Maçuka nahiyesine bağlı Mudurum köyünün tımar gelirlerini toplayan Hasan oğlu Ömer ve ortağı Maçuka nahiyesine bağlı Alat köyü sınırlarında olan yerleri zapt edip köyün ahalisiyle birlikte Derura köyünde bulunan yaylağın kendi arazileri sınırlarında olduğunu söylemişlerdir ve bu yaylağı kanunlara aykırı olarak elde etmek istemeleri üzerine divana bildirilir. Divandan; bu yaylağın Hatuniye Vakfına ait olduğu Hasan oğlu Ömer ve ortağı ile Alat köyünün ahalisinin yaylağa olan müdahalelerinin önlenmesi yönünde Trabzon naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.127- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Livâne nâm-ı diger Martin kazası naibine hüküm

Osman ve Ömer adlı kardeşlerin Martin kazasına bağlı Edirci köyünde tapulu tarlaları vardır. Ömer bu yerlerde hissesine düşen yerleri ekip biçmemekte ve ödemesi gereken öşürü ödememektedir. Ömer'in hissesine düşen yerleri ekip biçmesi kardeşi Osman'dan istenir. Osman bunu kabul etmez ve bunun üzerine bu yerler Süleyman'ın babası Aliye verilir. Ali bu yerleri ziraat eder ve ödemesi gereken öşürü verir. Ali ölümü ile bu yerler oğluna intikal eder. Osman'ın ölmesi üzerine de Osman'a ait yerler kızı Ayşe'ye intikal eder. Ayşe Alinin oğlu

Süleyman'a intikal eden yerleri amcasına ait yerler olduğunu söyleyerek zapt etmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Ayşe'nin müdahalesinin haksız olduğundan dolayı önlenmesi istenir. Alinin babası Kalaycıoğlu Osman'ın ölmesi üzerine oğlu kalmadığından adı geçen köydeki tapulu tarlaları kızı Ayşe'ye verilir. Ayşe bu yerleri ekip biçmekte ve öşürünüde vermektedir. Ancak Süleyman bu yerlerin babası Şerif Alinin tasarrufunda olduğu bu nedenle de kendisine intikal ettiğini söylemesi üzerine durum tekrar divana bildirilir. Divandan; Osman'a ait yerlerin kızı Ayşe'ye intikal ettiğini ancak amcası Ömer'in hissesinin de olan yerlerin ise Ali oğlu Süleyman'a intikal ettiği ve bu nedenle de Ayşe'nin müdahale edemeyeceği ve müdahalesinin engellenmesi yönünde Martin kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.128- Belge 1 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Sürmene kazası naibine hüküm

Sürmene kazasına bağlı Kuş köyünün otlak alanı bulunmaktadır. Bu otlak alanında önceden beri adı geçen köyün halkı hayvanlarını otlatmakta ve buranın otundan ve suyundan yararlanmaktaydılar. Bu durumda Kuş köyüne ait bu otlak arazisine kimsenin haksız bir müdahalede bulunmaması gerekiyordu. Ancak Vedut köyünün ahali buraya hayvanlarını göndererek haksız müdahalede bulunmaya başlamaları üzerine durum Kuş köyü halkı tarafından divana bildirilir. Divandan; Kuş köyü sınırları içindeki otlak arazilerinde bu köyün halkının hayvanlarını otatabileceğini Vedut köyünün halkının otlaklara bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde Sürmene kazası naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.129- Belge 1 (Tımar Gelirine Müdahale)

Çıldır valisi ve Ordu naibine hüküm

Ağışhal sancağında Ordu nahiyesine bağlı Cacatur köyünün tımarı Abdullah Saide verilmiştir. Abdullah Said'in bu tımarın sahibi iken onun öldüğü söylenerek tımarın yarısını Recep oğlu Ömer geri kalan yarısını ise Mehmed oğlu Tursun alır. 1819 yılında Abdullah Said'in üzerindeki dört bin altı yüz elli iki akçe dirlik geliri Recep oğlu Ömer'e 1823 yılında Abdullah Said'in üzerindeki kırk beş bin dokuz yüz kırk sekiz akçe dirlik geliri Mehmed oğlu Tursuna verilmesi üzerine durum divana bildirilir. Divandan; 1824 yılında Mehmed oğlu Tursun üzerinde olan iki bin dört yüz

on dört bin yüz on altı akçe tımar geliri ile Recep oğlu Ömer'in üzerinde olan bin yüz on altı akçe gedik tımarı geliri biriktirilip 1825 yılında Abdullah Saide yöneltilir. Mehmed oğlu Tursun ile Recep oğlu Ömer'in üzerlerinde kalan üç bin beşer yüz on dörder akçe tımar gelirlerini yine mutasarrıf, Abdullah Said'in tımarına katmıştır. Adı geçen köyün Çıldır eyaletinin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden de bu topraklar vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. Ancak iltizama talep olmadığından adı geçen yerlere ait gelirlerin Mehmed oğlu Tursun ile Recep oğlu Ömer'den alınıp Abdullah Saide verildiği ve adı geçen yerin gelirlerini Mehmed oğlu Tursun ile Recep oğlu Ömer'in toplamaması eğer toplamak isterlerse bunlara engel olunması yönünde Çıldır valisi ve Ordu naibine 1826 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.129- Belge 2 (Para Gasbı)

Arhâvî kazası naibine hüküm

Arhâvî kazasına bağlı Yaş köyünde yaşayan Ali herhangi bir kimseye borcu olamayan kendi halinde yaşayan biridir. Arhâvî kazasına bağlı Yaş köyünde yaşayan Hasan kendi halinde olmayan kimse ise 1825 yılında Alinin iki bin beş yüz kuruşuna el koyması üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Hasanın el koyduğu iki bin beş yüz kuruşun kendisinde alınıp sahibine verilmesi yönünde Arhâvî kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.129- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gönye kazası naibine hüküm

Gönye kazasına bağlı Karabahbarak köyünde Hacı Hasanın tapulu tarlaları vardır. Hacı Hasanın ölmesi üzerine bu tarlalar oğlu İbiş ve Ömer'e intikal eder. İbiş ve Ömer bu tarlaları ekip biçer ve üzerlerine düşen öşürüde ödediklerinden bu tarlalara kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Aynı kazada yaşayan Tosun Beyin yeğeni Sirin Bey ile beş tane oğlu Ahmet, Küçük Ali oğlu Süleyman, Maksim oğlu

Salih, Simidci oğlu Mecit ve Kara Hasan oğlu İbrahim bu tarlaları zapt etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Hacı Hasanın oğulları İbiş ve Ömer kendilerine intikal eden tarlaları üç yıl üst üste ekip biçmemişlerse yapılan müdahalenin haklı olduğuna ancak İbiş ve Ömer bu yerleri ekip biçmişlerse ve öşürlerini ödemişlerse yapılan müdahalenin haksız olduğuna ve engellenmesi yönünde Gönye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.130- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye'de oturan ve reis taifesinden Terzi oğlu Hacı Mehmed ile Bolonya kasabasındaki zimmi mahallesinde yaşayan Haralambo ile bir kıta gemiye ortak olurlar. Bu gemileri ticaret yapmak amacıyla 1822 yılında mal almaya gönderirler. Yüklü gemiler Ünye'ye gelirken Kerc Limanındaki fırtına sonucunda batarak telef olmaları üzerine gemiye mal veren kişiler alacaklarının ödenmesi için Ünye mahkemesine başvurular. Mahkeme gemiyi kurtarmaya çalışan güvenlik görevlilerinin geminin fırtınadan dolayı battığını ve kurtarılamadığını anlatmaları üzerine bu kişilere yapılan müdahalenin hakız olduğuna ve bu müdahalenin engellenmesi yönünde 1827 yılında bu hükümle karar verilmiştir.

S.130- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye kazası Orta mahallesinde yaşayan Terzi oğlu Hacı Mehmed yine aynı mahallede yaşayan Mustafa Reis oğlu Hasan Reisten 1824 yılından beri dört yüz kuruş alacak hakkı vardır. Hacı Mehmed alacağını Hasan Reisten defalarca istemiştir. Hasan Reis ise borcunu vermemesi üzerine Hacı Mehmed tarafından durum divana bildirilir. Divandan; Hacı Mehmed alacağının Hasan Reisten tahsil edilerek kendisine verilmesi yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.130- Belge 3 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Akçaabat kazası naibine hüküm

Akçaabat kazasına bağlı Amçar köyünün otlak alanı bulunmaktadır. Bu otlak alanında önceden beri adı geçen köyün halkı hayvanlarını otlatmakta ve buranın

otundan ve suyundan yararlanmaktaydılar. Bu durumda Amçar köyüne ait bu otlak arazisine kimsenin bir müdahalede bulunmaması gerekmesine rağmen Kirasun köyü ahalisi buraya hayvanlarını göndererek müdahalede bulunmaya başlamaları üzerine durum Amçar köyü halkı tarafından divana bildirilir. Divandan; Amçar köyü sınırları içindeki otlak arazilerinde bu köyün halkının hayvanlarını otlatabileceğini Kirasun köyünün halkının otlaklara bu tür müdahalelerinin önlenmesi yönünde Akçaabat kazası naibine 18287 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.130- Belge 4 (Miras Davası)

Livane nam-ı diğer Martin kazası naibine hüküm

Kelinzâde Ahmet isimli kimse Livane kasabasına bağlı Arzuyet köyünde tasarruf hakkına sahip olduğu bir kısım dükkân, bir hamam ve bir değirmeni ile yöneticisi olduğu vakıf erkek ve kız evlatlarına geçer. Vakıf yöneticiliğine erkek evlatları tayin olunur bu nedenle bu duruma kimsenin müdahalede bulunmaması gerekiyordu. Kız evlatları vakıf yöneticiliğine bizde ortağız diyerek durumu divana bildirirler. Divandan; kız evlatlarının müdahalelerinin haksız olduğu ve bu müdahalenin önlenmesi yönünde Martin kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.131- Belge 1 (Tımar Gelirlerinin Dağılımı Ve Vakıf Yöneticiliği)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Samsun naibine hüküm

Canik sancağında Samsun nahiyesine bağlı olan Saronkar mezrasında bulunan Fahreddin Zaviyesi Vakfı, Kadıköy köyünde bulunan Sultan Bayazıd Han İmareti Vakfı, Yerlü köyünde bulunan Seydi Ali Çelebi Vakıflarının yöneticiliğine, Yerlü köyünün birinci ve ikinci hisselerinin ortaklığına ve Samsun kalesinin koruyuculuğuna Yerlü köyünden Mehmed oğlu Mehmed geçer. Yerlü köyünün üçüncü hissenin ortaklığı ile Samsun kalesinin tazezanlığına da aynı şekilde Yerlü köyünden Mustafa oğlu Mehmed geçer. Samsun nahiyesine bağlı Argur köyü Kuşçular mezrası ortaklarından Mehmed oğlu Mehmed Şaban Samsun kalesinin koruyuculuğuna getirilir. Samsun kazasında bulunan Fahreddin Zaviyesi Vakfı yöneticiliğine de Mehmed oğlu Salih getirilir. Bu durum Defter-i hakanîde de kayıtlı olduğundan Sultan Bayazıd Han İmareti Vakfı ve Fahreddin Zaviyesi Vakfı yöneticisi tarafından müdahale edilmemesi gerekmektedir. Saronkar mezrası Canik sancağının iltizamat defterine kayıtlı olmamasından dolayı kale koruyucusu olan

Mehmed oğlu Mehmed ile Mustafa oğlu Mehmed, Yerlü köyünde bulunan Seydi Ali Çelebi Vakfı, Argur köyü ve Kuşçular mezrasına müdahale ederek buralarının gelirlerini ve yöneticiliklerini almak istemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Samsun nahiyesine bağlı Yerlü köyünde bulunan Seydi Ali Çelebi Vakfı, Kadıköyü köyü Fahreddin Zaviyesi Vakfı, Sultan Bayazıd Han Vakfının yöneticiliği, Yerlü köyünün birinci ve ikinci hisseleri, Saronkar mezrası ve Kadıköyünün gelirleri Mehmed oğlu Mehmed'e ve ortaklarına, Yerlü köyünün üçüncü hissесinin gelirleri Mustafa oğlu Mehmedde, Samsun nahiyesine bağlı Argur köyü ve Kuşçular mezrasının gelirleri Mehmed oğlu Mehmed Şabana verilmesine karar verilir. Yine gönderilen bu hükümde adı geçen yerlerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından Mehmed oğlu Mehmed'e kaydında olan yerlerin tekrar kendisine verilmesine Mehmed oğlu Mehmed Şabana bu yerleri zapt etmemeleri ve bu durumu önlemesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Samsun kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.131- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye kazasında yaşayan Hacı Mehmed aynı kazada yaşayan Hacı Halil oğlu Mehmed'ten 1824 yılından beri beş yüz on iki kuruş alacak hakkı vardır. Hacı Mehmed alacağını Hacı Halil oğlu Mehmed'ten defalarca istemiştir. Hacı Halil oğlu Mehmed Reis ise borcunu vermemesi üzerine Hacı Mehmed durumu divana bildirir. Divandan; Hacı Mehmed'in alacağını Hacı Halil oğlu Mehmed'ten tahsil edilerek kendisine verilmesi yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.132- Belge1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Ünye kazası naibine hüküm

Hacı Mehmed isimli kimsenin Ünye kazasına bağlı Çökeri köyünde babadan kalma tasarruf hakkına sahip olduğu iki değirmeni bulunmaktadır ve bu değirmenler Defter-i Hakanîde kayıt altındadır. Bu değirmenler harap haldedir Hacı Mehmed değirmenlerin harabeliğini tamir ederek eskisi gibi kullanmaya devam etmek istediğinden kimsenin müdahale etmemesi gerekmesine rağmen yabancı kimseler değirmenin çalışmasına sebep olan suya müdahale etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; adı geçen değirmenlerin Defter-i Hakanîde kayıtlı olduğu için değirmenlere giden suyun bağ ve bahçeleri sulamak amacıyla kullanılan su olmadığından dolayı suya müdahale edilmemesi gerektiği yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.132- Belge 2 (Haksız müdahalenin önlenmesi)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye kazasında yaşayan sefine başkanlarından Derzi oğlu Hacı Mehmed yine Ünye kazasında yaşayan Tabak oğlu Sergiz Valatos ve oğlu Asadur 1825 tarihinde Kırım tarafına giden Derzi oğlu Hacı Mehmed'in gemilerine bin kuruşluk kiralık eşya ve hububatlarını yükleyerek yola çıkarlar. Kerc Limanı denilen yerde gemiler fırtınadan parçalanır ve eşyalarda telef olur. Hacı Mehmed gemilerin helak olduğu yere gelir ve zararının zimmilerden alınarak ödenmesini istediğinden zimmiler ile mahkemede yüzleşir. Mahkemede Hacı Mehmed ve Ömer Reisin gemilerinin de fırtınadan telef olduğu ve zararının ödendiğini bununda mahkeme kayıtlarında olduğunu belirtilerek kendi zararının da ödenmesini ister. Mahkemeden fırtınadan ne kadar miktar malın telef olduğunun belirlenmesine ve zararının zimmilerden alınıp Hacı Mehmed'e ödenmesi yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.132- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye kazasında yaşayan Hacı Mehmed Orta Mahallede tasarruf hakkına sahip olduğu bir parça menzil yeri vardır. Hacı Mehmed'in kardeşi Cafer'in oğulları olan Mustafa ve Feyzullah isimli kimseler bu menzil yerlerinde kendi hisselerinin de olduğunu söyleyerek müdahale etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan;

Mustafa ve Feyzullah'ın müdahalelerinin engellenmesi yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.133- Belge 1 (Vazifeliye Müdahale)

Trabzon kazası naibine hüküm

Akçaabat'ta yaşayan Hacı Fatih olarak bilinen Hacı Mustafa, Trabzon kazasında Orta Hisar mahallinde bulunan Fatih Sultan Mehmed Camii Vakfına ait olan Kuyumcular Başı mahallinde bulunan bir adet dükkânı kiralamıştır. Kira gelirini de Fatih Sultan Mehmed Camii imamlarına vermektedir. Fatih Sultan Mehmed Camii 'sinin imamları ekber erşed usulüne dayalı olarak tayin edilmektedir. Fatih Sultan Mehmed Camiinde imamların ölmesi üzerine Osman isimli kimse imam olarak tayin edilir. Osman'ın imam olmasına ve dükkân gelirini toplamasına kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Aynı kazada yaşamayan kimseler dükkânın kirasını biz alıruz diyerek müdahale etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; yapılan müdahalenin engellenmesi yönünde 1827 yılında karar verilir. Ancak Osman'ın ölmesi ile büyük oğlu Mehmed Şakir Halife babasında kalan görevi yerine getirmek amacıyla tayin edilir. Bunun üzerine müdahale edenler vakfa bağlı dükkânın imama ait olmadığını verilen kararın sadece Osman döneminde geçerli olduğunu kararın Osman'ın oğlu için geçerliliğinin olmadığını söyleyerek tekrar müdahale etmek istemeleri üzerine durum tekrar divana bildirilir. Divandan bu kişilerin müdahalesinin engellenmesini vakfa bağlı olan dükkânın kirası nasıl alınıyorsa aynı şekilde devam edilmesine karar verilir ve kararın uygulanması yönünde Trabzon kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.133- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Mir-i miran-ı kiramdan Çıldır Valisi Ahmet Rüştü ve Mamurdan naibine hüküm

Mamurdan sancağına bağlı Geram köyünün tımar gelirleri Mustafa'ya verilmiştir. Geram köyü Canik sancağının iltizamat defterine kaydedilmemişse de Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Geram köyünde ziraat edenler ödemeleri gereken öşür vergisini ve vermeleri gereken terekeleri vermemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için köyün iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine

verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği meblağdan fazla meblağ veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından Geram köyüne ait tımar gelirlerinin Mustafa'ya verildiği bu hükümde adı geçen Geram köyünde ziraat edenler ödemeleri gereken oşür vergisini ve vermeleri gereken terekeleri vermeleri yönünde Çıldır valisine ve Mamurdan kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.134- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye kazasına bağlı Mavi köyünde yaşayan Derzi oğlu Hacı Mehmed kendisine kuşaktan kuşağa aktarılan köydeki toprağını her sene ekip biçiyor ve bunun sonunda elde ettiği mahsulden de üzerine düşen oşrü sahibine ödüyordu. Bu durumda Derzi oğlu Hacı Mehmed'in ekip biçtiği toprağa hiç kimsenin müdahale etmemesi gerekirdi. Köyde yaşayan Muradoğulları bu toprakları kanunlara aykırı olarak elde etmek istemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu toprağı üç yıl üst üste ekip biçmezse adı geçen Muradoğulları'nın bu toprağı sahibinden almasında kanuni olarak bir mahsur olmadığı belirtilmiştir. Ancak Mustafa toprağını ekip biçiyor ve elde ettiği mahsulden ödemesi gereken oşrü sahibine ödüyorsa adı geçen bu kişilerin bu tür davranışlarının önlenmesi yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.134- Belge 2 (Miras Davası)

Tirebolu ma'a Kürtün kazası naibine hüküm

Kürtün kazasında yaşayan Melik isimli kimsenin ölmesi ile bütün mal ve eşyası annesi Emine ile kardeşi Osman'a intikal eder. Osman Melik'ten kalan bütün mal ve eşyaya el koyması üzerine Emine'de kendine düşen payı ister. Osman ve Emine'nin arka arkaya ölmeleri üzerine Emine'nin malları Halile Osman'ın veraseti ise kızı Ayşe'ye intikal eder. Halil Emine'nin hakkı olan ancak Osman tarafından el konulan malları kızı Ayşe'den ister. Ancak Ayşe vermeyi kabul etmemesi üzerine durum

divana bildirilir. Divandan; Ayşe'nin el koyduğu mal ve eşyanın kendisinde alınıp Halile verilmesi yönünde Kürtün kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.134- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gümüşhane nâm-ı diğer Torul kazası naibine hüküm

Torul kasabasında yaşayan Bekir isimli kişinin burada tasarruf hakkına sahip olduğu bir tarlaları vardır. Bekir hayattayken 1806 yılında bu tarlaları aynı kasabada yaşayan es-Seyyid Osman Hasana kendi rızası ile bırakmıştır. Hasanda bu tarlaları ekip biçmekte ve ödemesi gereken öşrü de ödediğinden kimsenin Hasanın tasarrufunda olan topraklara müdahale etmemesi gerekiyordu. Bekir'in ölmesi üzerine oğulları Osman ve Mehmed bu yerleri babaları hayattayken kendilerine bıraktığını söyleyerek tarlaları zapt etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Hasanın bu toprağı üç yıl üst üste ekip biçmezse kendisinden alınarak Osman ve Mehmed'e verilmesinde kanuni olarak bir mahsur olmadığı belirtilmiştir. Ancak Hasan toprağını ekip biçiyor ve elde ettiği mahsulden ödemesi gereken öşrü sahibine ödüyorsa o zaman Osman ve Mehmed'in bu tür davranışlarının önlenmesi yönünde Torul kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.135- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gümüşhane nâm-ı diğer Torul kazası naibine hüküm

Torul kazasında yaşayan Mustafa'nın ölmesi ile bütün mal ve eşyası ile tasarruf hakkına sahip olduğu bahçe ve üzüm bağları, oğulları Osman ve Seyyid Ahmet'e intikal eder. Ahmet'in ölmesi ile bu mallar oğlu Mehmed'e Mehmed'in ölmesi ile de bu mallar Osman'a intikal eder. Torul kazasından olmayıp o kazada yaşayan Hacı Ahmet oğlu Osman isimli kimse Osman'a kalan bu malları zapt etmesi üzerine Osman durumu divana bildirir. Divandan; Hacı Ahmet oğlu Osman'ın el koyduğu mal ve eşyanın kendisinde alınıp Osman'a verilmesi yönünde Torul kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.135- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Gümüşhane nâm-ı diğer Torul kazası naibine hüküm

Torul kazasında yaşayan Mustafa'nın ölmesi ile bütün mal ve eşyası ile tasarruf hakkına sahip olduğu bahçe ve üzüm bağları oğulları Osman ve Seyyid Ahmet'e intikal eder. Ahmet'in ölmesi ile bu mallar oğlu Mehmed'e Mehmed'in ölmesi ile de bu malları Mehmed'in mirasçısı kalmadığından Hacı Ahmet oğlu Osman bu malların tapusunu aldığı söyleyerek zapt etmesi üzerine Osman durumu divana bildirir. Divandan; Hacı Ahmet oğlu Osman'ın el koyduğu tarlaların tapusunu almış ise Osman'ın müdahalesinin engellenmesini ama tapusunu almamış ise Hacı Ahmet oğlu Osman'ın el koyduğu mal ve eşyanın kendisinde alınıp Osman'a verilmesi yönünde Torul kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.135- Belge 3 (Tımar Gelirine Müdahale)

Ökse naibine hüküm

Ahışa sancağında Ordu nahiyesine bağlı Derura, Elbasan ve Babadan köylerin tımar gelirlerini Mustafa toplamaktadır ve bu durum Defter-i Hakanîde de kayıt altındadır. Ahmet'in köyde evi ve evinin sınırları içinde meyve bahçesi bulunmaktadır. Mustafa Ahmet'e bu meyve bahçesi için öşür vergisi ödemesi gerektiğini söyler ve Ahmet bunu kabul etmez ve durumu divana bildirir. Divandan; Ahmet'in evinin sınırlarında olan meyve bahçesi için öşür vergisi vermemesi gerektiği ve Mehmed'inde müdahalesinin engellenmesi yönünde Ökse kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.136- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Gümüşhane ma'a Torul kazası naibine hüküm

Mustafa ve Zeliha isimli kişilerin babası olan Ali isimli kimse Torul kazasında yaşayan Boğos oğlu Yani isimli zimmiden 1825 yılından beri bin sekiz yüz kırk yedi kuruş alacağı vardır. Babalarının ölmesi üzerine Boğos oğlu Yani'den olan alacağı çocuklarına intikal eder. Bunlar alacak haklarını Boğos oğlu Yaniden defalarca istemelerine rağmen ödememeleri üzerine Mustafa ve Zeliha durumu divana bildirir. Divandan; Mustafa ve Zeliha'nın alacaklarının Boğos oğlu Yaniden tahsil edilerek kendilerine verilmesi yönünde Torul kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.136- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Mir-i miran-ı kiramdan Çıldır Beylerbeyi Seyyid Ahmet Rüştü Paşa hüküm Ardanuc sancağına bağlı Kirasun köyünün üç yüz otuz üç akçe tımar geliri Hüseyin oğlu İsmail'e aynı köyün bin beş yüz akçe tımar geliri Hüseyin'e verilmiştir. Hüseyin'in ölmesi üzerine Hüseyin'in tımar gelirlerini Sülübü oğullarından Osman oğlu İsmail, İbrahim ve Mehmed ortak olarak toplamaya başlamışlardır. Hüseyin'in oğulları on iki sene sonra babalarının tımar gelirlerini toplamak istemişlerdir. Ancak bu gelirleri Sülübü oğullarından Osman oğlu İsmail, İbrahim ve Mehmed topladığından Hüseyin'in oğulları durumu divana bildirmişlerdir. Divandan; bu gelirleri on iki senedir Hüseyin'in çocuklarının neden toplamadığına ve tımar hak iddia etmemelerinin sebebinin öğrenilmesine Osman oğlu İsmail, İbrahim ve Mehmed'in toplamış oldukları gelirlerinde Hüseyin'in çocuklarına iadesine köyün diğer üç yüz otuz üç akçe tımar gelirlerinin yine Hüseyin oğlu İsmail'e verilmesi yönünde Çıldır beylerbeyine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.136- Belge 3 (Alacak-Verecek Davası)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye'de oturan Hacı Mehmed Reisin aynı kazada yaşayan Veli Ahmet oğlu Mustafa Reisten 1821 tarihinden beri bin beş yüz kuruş alacak hakkı vardır. Hacı Mehmed Reisten alacağını defalarca istemesine rağmen Veli Ahmet oğlu Mustafa Reis borcunu vermemiştir. Veli Ahmet oğlu Mustafa'nın ölmesi üzerine Hacı Mehmed Reis alacağını kızı ve oğlundan talep eder. Ancak onların babalarının borçlarını ödememeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Hacı Mehmed Reisin alacağının Veli Ahmet oğlu Mustafa Reisin çocuklarından tahsil edilmesi yönünde Ünye kazası naibine 1827 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.137- Belge 1 (Haksız müdahalenin engellenmesi)

Ünye kazası naibine hüküm

Mustafa, Of kazasında Harhaliş köyüne bağlı ve kimsenin kullanım hakkına sahip olmadığı orman alanlarındaki meşeleri bölgeden sorumlu kimsenin iznini alarak kesmektedir. Bu nedenle Mustafa'ya kimsenin müdahale etmemesi gerekirken bölge halkından olmayan kimseler bu duruma müdahale etmeleri üzerine Mustafa durumu

divana bildirir. Divandan; bu toprakların kimsenin tasarrufunda olmadığı fakat müdahale edenlerin bu toprakların tapularını almışlarsa müdahale etmelerinin doğru olduğundan karışılmaması gerektiğine ancak tapuları yoksa müdahalelerinin engellenmesine ve Mustafa'nın da ormandaki meşeleri kırmasına müdahale edilmemesi yönünde Ünye kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.137- Belge 2 (Vazifeye Müdahale)

Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine hüküm

Trabzon'da bulunan bedestende dellalbaşılık görevini es-Seyyid Mehmed Tahir Bey yapmaktadır. Bu görev sonucunda da toplamaları gereken gelirleri de toplamaktadır ve bu duruma kimsenin müdahale etmemesi gerekmektedir. Bölge halkından olmayan Doğan ve oğulları Hasan, İbrahim ve Mehmed bu göreve ve toplanan gelirlere müdahale etmek istemeleri üzerine es-Seyyid Mehmed Tahir Bey durumu divana bildirir. Divandan; bedestenin dellalbaşılık görevinin Mustafa oğlu Abdurrahmanın ölümü ile Mehmed Tahire verildiği kimsenin müdahale etmemesi gerektiği ve müdahale edenlerinde müdahalelerinin engellenmesi yönünde Trabzon kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.138- Belge 1 (Tımar Gelirlerinin Dağılımı)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Bafra ve Samsun naibine hüküm

Canik sancağında Bafra nahiyesine bağlı Sagir, Germece köylerinin toprakları Mehmed Paşa oğlu Hızır Paşanın mülküdür. Sagir köyünün bin altı yüz akçe gedik tımar geliri ise ortak olarak Samsun kalesi koruyucularından Ahmet oğlu Mehmed'in kaydındadır. Germece köyünün ve Samsun nahiyesine bağlı Felah köyünün on bin beş yüz akçe tımar geliri ortak olarak da Seyyid Süleyman oğlu Ömer'in kaydındadır. Samsun nahiyesine bağlı Huruş köyü arazisinin dörtte biri Medine-i Münevvere Vakfına bağışlanmıştır kalan üç kısmının yarısı Hızır Paşanın oğulları Mehmed Paşa ve Ali Çelebinin Vakfının tasarrufundadır. Huruş köyünün beş bin akçe tımar geliri de Seyyid Süleyman oğlu Seyyid Mehmed'in kaydındadır. Samsun nahiyesine bağlı Gümüş köyü arazisinin dörtte biri Resulullah vakfına bağışlanmıştır. Köyün kalan üç kısmı üç pay olup bir payı Fukara Vakfına geri kalanda Hızır Paşanın oğulları Mehmed Paşa ve Ali Çelebinin Vakfının tasarrufundadır. Samsun nahiyesine bağlı Gümüş köyü arazisinin üçte biri Fukara Vakfına üçte ikisi Hızır

Paşa oğullarının vakfına bağışlanmıştır. Samsun nahiyesine bağlı Aksaray köyünün bin yedi yüz akçe gedik tımarı geliri Samsun kalesi imamı Seyyid Osman oğlu es-Seyyid Alinin kaydındadır. Samsun nahiyesine bağlı Aksaray, Köskilise, [...] köy ve mezra arazileri Hızır Paşa Vakfı ve ortağının tasarrufundadır. Samsun nahiyesine bağlı Deşderler köyünün dokuz yüz akçe gedik tımar geliri Samsun kalesi koruyucularından Emrullah oğlu Abdullah'ın kaydındadır. Samsun nahiyesine bağlı Kürtün karyesi arazisinin yarısı Mehmed Paşanın Amasya'da yaptırdığı vakfa yarısı da Seyyid Bey Medresesi ve Trabzon İmareti Vakfına bağışlanmıştır. Samsun nahiyesine bağlı Deşderler köyünün üçte biri Fukara Vakfına üçte ikisi Hızır Paşa Vakfına bağlı olarak Mehmed Paşa tasarrufundadır. Samsun nahiyesinde Keklike bağlı Çatalmezrud yerin üçte biri Fukara Vakfına üçte ikisi Hızır Paşa oğulları vakfına ve Eski Ahmet Tekkesi Vakfına bağışlanmıştır. Samsun nahiyesine bağlı Kelesur diğer adıyla Canik'in üçte biri Fukara Vakfına üçte ikisi Hızır Paşa oğulları Vakfına ve Sultan Bayazıt Hanın Amasya'daki vakfına bağışlanmıştır. Bunlarda defteri hakani de kayıt altındadır. Hızır Paşa oğulları Vakfına ve adı geçen diğer vakıflar ve kişilere ait olan mülkiyetler Canik sancağının iltizamat defterine kayıtlı olmasada Defter-i Hakanîde kayıt altında olduğundan kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Ancak bölge halkından olmayan el-Hâc Emin, es-Seyyid Ahmet Paşa oğlu Cafer Paşa, Mehmed Paşa oğullarından Mehmed Paşa tarafından bu yerlerin Canik sancağının iltizamat defterine kayıtlı olmadığını söyleyerek müdahale etmeye başlamışları üzerine durum divana bildirilir. Divandan; adı geçen bu yerlerin gelirlerinin uygun şekilde toplanması ve arazilerin uygun şekilde dağıtılması için adı geçen köylerin, mezraların iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından eski sahiplerine verilmesine müdahale edenlerinde müdahalesinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı, Bafra ve Samsun naiplerine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.141- Belge 1 (Miras Davası)

Keşab kazası naibine hüküm

Ayşe isimli hatunun Keşab kazasında yaşayan babası Halil'in 1826 yılında ölmesi üzerine babasının bütün mal ve eşyası ile tasarruf hakkına sahip olduğu bir parça bağ ve bahçesi kendisine ve kardeşi Mehmed'e intikal etmiştir. Mehmed'in kendi hissesi ile birlikte Ayşe'nin hissesini de zapt etmesi üzerine Ayşe durumu divana bildirir. Divandan; bu konunun bölgede kurulacak mahkemeye çözüme kavuşturulmasına, Mehmed'in zapt ettiği kardeşinin hissesin kendisinden alınıp kardeşi Ayşe'ye verilmesi yönünde Keşab kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.141- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Trabzon valisi ve Trabzon naibine hüküm

Trabzon kazasında yaşayan Erzurum-i Andon isimli zimminin aynı kazada yaşayan ve tüccar taifesinden olan Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir'den 1814 yılından beri beş bin iki yüz elli sekiz kuruş alacak hakkı vardır. Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir'in ölmesi ile borcu kazada yaşayan oğullarından talep etmiştir. Ancak onlarında babalarının borçlarını ödememeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; borcun ödenmesi ile ilgili önceden karar verilse de bu kararlara uyulmadığı ve borcun ödenmediği tespit edildiğinden Erzurum-i Andonun alacağına Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir'in oğullarından tahsil edilmesi yönünde Trabzon valisine Trabzon kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.141- Belge 3 (Vazifeliye Müdahale)

Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine hüküm

Babaları Mustafa oğlu Abdurrahman'ın ölümü ile Mehmed Tahir Trabzon'da bulunan bedestende dellalbaşılık ve Hanuniyet Vakfında görevlendirilmiştir. Mehmed Tahir bu görev sonucunda da toplaması gereken gelirleri de toplamaktadır ve bu duruma kimsenin müdahale etmemesi gerekmektedir. Bölge halkından olmayan Doğan ve oğulları Hasan, İbrahim ve Mehmed bu göreve ve toplanan gelirlere müdahale ederler. Mehmed Tahir'de bu durumu divana bildirmiş divandan da bölgenin naibinden yapılan müdahalenin engellenmesi istenmiştir. Ancak bu defa Abdurrahman'ın oğulları Mehmed Raşit, Abdurrahman ve Ahmet babalarının

ölümünden dolayı bu göreve kendilerinin gelmesinin gerektiğini söyleyerek Mehmed Tahir'in görevlendirilmesine müdahale etmeleri üzerine durum tekrar divana bildirilir. Divandan; bedestenin dellalbaşılık görevinin Mustafa oğlu Abdürrahman'ın ölümü ile Mehmed Tahire verildiği kimsenin müdahale etmemesi gerektiği ve müdahale edenlerinde müdahalelerinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.142- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Trabzon valisine ve Maçuka kazası naibine hüküm

Maçuka kazasına bağlı Asuyol köyünde yaşayan Ayşe isimli hatunun eşi Kâin oğlu Hasan 1827 yılında vefat eder. Hasanın köyde bulunan çiftliği oğulları Mehmed ve Mecid ile kızı Fatmatüz Zehra ya intikal ettiğinden kimsenin müdahale etmemesi gerekiyordu. Ancak Hasanın kardeşi Ali çiftliği zapt eder ve vekili olarak oğlu İzzete vermesi üzerine Ayşe durumu divana bildirir. Divandan; Alinin zapt edip vekiline verdiği çiftliğin alınıp Kâin oğlu Hasanın çocuklarına verilmesi yönünde Trabzon valisine ve Maçuka kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

142- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Trabzon valisine ve Maçuka kazası naibine hüküm

Hacı Ahmet zâde Mustafa, Mehmed, Hüseyin ve Süleyman Maçuka kazasında yaşayan Eyüp zade Ömer, Süleyman, Abdullah, İsmail, Hacı zade Şeker Ali ile adı geçen Abdullah'ın eşi Emine Hatun 1821 yılından beri toplamda yirmi bir bin dokuz yüz yetmiş beş buçuk kuruş alacakları vardır. Hacı Ahmet zâde Mustafa, Mehmed, Hüseyin ve Süleyman alacak haklarını bu kişilerden defalarca istemelerine rağmen bu kişiler borçlarını ödememeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Hacı Ahmet zâde Mustafa, Mehmed, Hüseyin ve Süleyman'ın alacak haklarının bu kişilerden alınıp kendilerine verilmesi yönünde Trabzon valisine ve Maçuka kazası naibine 1828 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.142- Belge 3 (Para Gasbı)

Trabzon valisi ve Trabzon naibine hüküm

Trabzon kazasında yaşayan el-Hac İbrahim kimseye karışmayan, kimseye borcu olmayan ve kendi halinde yaşayan biridir. Aynı kazada yaşayan İbrahim ise kendi

halinde olmayan biridir ve 1827 senesinde el-Hac İbrahim'in on bir bin beş yüz kuruşuna el koyması üzerine durum divana bildirilir. Divandan; İbrahim'in el koyduğu paranın kendisinde alınıp sahibine verilmesi yönünde Trabzon valisine ve Trabzon kazası naibine 1829 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.142- Belge 4(Miras Davası)

Trabzon kazası naibine hüküm

Trabzon kasabası mahallerinden Bozteyzir mahallesinde yaşayan Hamza oğlu Mustafa 38 sene önce ölmüştür. Mustafa'nın mirası soyundan gelen ve yaşları küçük olan kızları Ümmü Gülsüm ve Hatice hatunlar ile yine soyundan gelen Kebir oğlu Pir arasında paylaşılır. Ancak Pir kızların küçük olduğunu ve erişkin olduklarında hisselerini vereceğini söyleyerek onların hisselerine el koyar. Pirin ölmesi ile Pirin kardeşleri onun mirasını aralarında paylaşmaları üzerine Mustafa'nın kızları kendi hisselerini alabilmek için durumu divana bildirirler. Divandan; Pirin mirasından Mustafa'nın kızlarının hisselerinin alınıp kendilerine verilmesine ve Pirin mirasçılarının yapacakları müdahalelerin engellenmesi yönünde Trabzon kazası naibine 1829 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.143- Belge 1 (Para Gasbı)

Tirebolu kazası naibine hüküm

Tirebolu kazasında yaşayan Hâfız Ömer 1827 senesinde ticaret yapmak için iki yüz kile tuz satın almıştır. el-Hac İbrahim, Hâfız Ömer'e bu tuz ticaretinde ortak olmayı teklif etmiştir fakat Hafız Ömer kabul etmemiştir. Hafız Ömer tuz ticaretinde zarar edince el-Hac İbrahim'in şirketini de bu zararda ortak olarak görüp dokuz yüz kuruşuna el koyması üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bölgede kurulacak bir mahkeme ile sorunun ispatlanıp çözüme kavuşturulması yönünde Tirebolu kazası naibine 1829 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.143- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine hüküm

Kulakioğlu İstifan'ın Trabzon tüccarından Seyyid Hacı Aliden 1820 tarihinden beri üç bin kuruş alacağı vardır. Seyyid Hacı Ali bu alacağın üç yüz seksen kuruşunu ödese de iki bin altı yüz yirmi kuruşu kalır. Seyyid Hacı Alinin vefat etmesi ve

mirasçısının olmamasından dolayı mirası Trabzon valisi Sabık Hasan Paşanın oğlu Bektaş Bey zapt eder ve mirastan alacağı olanların alacaklarına el koyması üzerine İstifan durumu divana bildirir. Divandan İstifanın alacağının Bektaş Beyden alınıp kendisine verilmesi yönünde Trabzon valisi ve Trabzon kazası naibine 1829 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.144- Belge 1 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Ünye kazası naibine hüküm

Ünye kazasına bağlı Çiledar köyünün içinde insanların eskiden beri kullandıkları yolu köyde yaşayan Salih isimli kimse 1828 yılında miras yoluyla kendisine geçtiğini söyleyerek yoldan geçilmesine engel olmuştur ve yola zarar vermiştir. Köyde yaşayan Hüseyin Salih'in bu müdahalesine ve yola zarar vermesine engel olmak amacıyla durumu divana bildirir. Divandan; Salih'in bu müdahalesinin ve yola zarar vermesinin engellemesi yönünde Ünye kazası naibine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.144- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Trabzon kazası naibine hüküm

Çavuşoğlu Bedük isimli zimminin Trabzon kasabasının Küçük Zeytunluk mahallesinde tasarruf hakkına sahip olduğu üç bin kuruş mülkü vardır. Aynı mahallede yaşayan Aşçı oğlu Sergiz isimli zimmi 1826 yılında bu mülkü kanunlara aykırı bir biçimde gasp etmesi üzerine Çavuş oğlu Bedük durumu divana bildirir. Divandan; Çavuş oğlu Bedük'ün mülkünü gasp edenden alınıp tekrar kendisine verilmesine, gasp edenin mahkemede yargılanıp kanunlara uygun olarak cezalandırılmasına ve mahkeme masraflarının gasp edenden talep edilmesi yönünde Trabzon kazası naibine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.144- Belge 3 (Haksız Müdahalenin Önlenmesi)

Livane nam-ı diğer Varti naibine hüküm

Varti nahiyesinde Mehmed Recepten beş bin kuruşa bir cariyeye satın alır. Cariyenin amcası Varti kazasına bağlı Ayazkoban köyü yaşayanlarından Saraydar kesbel oğlu Oseb isimli zimmi olduğundan satılan cariyeyi geri alır. Mehmed'te bunun üzerine durumu divana bildirir. Divandan Cariyenin Osebin yeğeni olduğunun

kanıtlanmasından dolayı amcasının yanında kalmasına cariyeyi satan Recebin aldığı beş bin kuruşu Mehmed'e iade etmesi yönünde Varti kazası naibine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.144- Belge 4 (Tımar Gelirine Müdahale)

Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Samsun naibine hüküm

Canik sancağında Samsun nahiyesine bağlı yüz kırk dört asker, iki gümrük idaresi, bir çiftlik, Ahdos köyünde Sultan Beyazıt Han İmareti Vakfı, Amasya'da dört bin yedi yüz on dört akçe gelir, Arun nahiyesine bağlı altmışaltı asker ile Eskiçiler köyünden üç bin akçe gelir ve toplamda on bin akçe gelir Seyyid İbrahim oğlu Salih'in hissesidir. Bu gelirler mufassal defterinde kayıtlıdır. 1801 yılında bu hissenin yedi yüz akçesi ve Eskiçiler köyünün yirmi bin akçe zeamet geliri Lağamcı Emrullah oğlu Aliye verilmiştir. Bu durum Defter-i Hakanîde kayıt altındadır. Sultan Beyazıt Han İmareti Vakfının yöneticilerine ait olan hisseler Mehmed bin Abdullah ve Saraç oğlu el-Hac Ömer Halife üzerinedir. el-Hac Ahmet'in sorumluluğunda olan Ahdos köyü iltizamat defterine kayıtlı olmadığından Eskiçiler köyünün hissesinde tasarruf hakkına sahip olan Lağamcı Emrullah'ın kaydındadır. Ancak imaret vakfında hissesi olmadığına binaen Ahdos köyünde ziraat edenlerin ödemeleri gereken sekizde bir öşür vergisini vermemeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen köyün iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından Ahdos köyünde ziraat edenlerin ödedikleri sekizde bir öşür vergisini imaret vakfı tarafından toplanması ve müdahale edenlerin müdahalelerinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı ve Samsun naibine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.145- Belge 1 (Tımar Gelirine Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Sürmene ve Of naiplerine hüküm

Trabzon sancağında Of nahiyesine bağlı Durara köyünün yirmi yedi bin beş yüz akçe zeamet geliri Mehmed Sabit oğlu Osman'a verilmiştir. Durara köyünün yirmi yedi bin üç yüz yetmiş akçe zeamet geliri Salih oğlu Abdurrahman'a verilmiştir. Sürmene nahiyesine bağlı Mehadu köyü ve Of nahiyesine bağlı Nahan köyünün gelirleri ortaklaşa Mehmed Sabit oğlu Osman ile Salih oğlu Abdurrahman'ın kaydındadır. Of nahiyesine bağlı Sasan mezrası, Nahan köyü, Karahor ve Holsara köyleri ve Avre nahiyesine bağlı Der köyünün on bin beş yüz yirmi sekiz akçe tımar gelirleri Mehmed oğlu Abdullah'ın kaydındadır. Sürmene nahiyesine bağlı Mahuri köyü, Torul nahiyesine bağlı Harsul köyünün beş bin dokuz yüz dört akçe zeamet gelirleri Seyyid Hasan oğlu Yusuf'un kaydındadır. Adı geçen bu kişilere dağıtılan iltizamat gelirleri Defter-i Hakanîde de kayıt altındadır. Mehmed Sabit oğlu Osman ve Salih oğlu Abdurrahman'ın zeametleri Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kayıtlı olmasa da Defter-i Hakanîde de kayıt altında olduğunda Mehadu köyü ve Nahan köyünün zeamet gelirlerine kimsenin müdahale etmemesi gerekmektedir. Seyyid Hasan oğlu Yusuf Mahuri köyünü zapt eder. Sürmene nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Mehadu köyünün dörd bin dokuz yüz otuz sekiz akçe geliri Of nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Nahan köyündeki altı bin altı yüz otuz bir akçe gelirler mufassal defterine kayıtlıdır. Nahan köyü, Sasan mezrası, Mehadu köyü Of nahiyesine bağlı Durara köyünün zeamet gelirlerinin altı bin sekiz yüz altı akçesi Mehmed Sabit oğlu Osman'a on üç bin altı yüz on bir akçesi Salih oğlu Abdurrahman'ın kaydındadır. Of nahiyesine bağlı Sasan mezrası Nahan köyü[...] ve Karhor ve Holsara köylerinin sekiz yüz akçe gelirleri [...]köyünün yirmi dört bin beş yüz akçe zeamet gelirleri Mehmed oğlu Abdullah'ın kaydındadır. Sürmene nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Mahuri köyünün üç bin dokuz yüz akçe gelirleri ile Avre nahiyesine bağlı[...]köyünün bin akçe gelirleri Seyyid Hasan oğlu Seyyid Yusuf'un kaydındadır. Seyyid Hasan oğlu Seyyid Yusuf'un Mehmed Sabit oğlu Osman ve Salih oğlu Abdurrahman'ın kaydında olan yerleri zapt etmesi üzerine bunlar durumu divana bildirilir. Divandan; Mehmed Sabit oğlu Osman ve Salih oğlu Abdurrahman'ın zeametleri Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kayıtlı değildir. İltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse

kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından Mehadu köyü Nahan köyünün Mehmed Sabit ve Salih'e verilmesine ve Seyyid Hasan oğlu Seyyid Yusuf'un bu yerlere müdahalesinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi, Canik muhassılı, Sürmene ve Of naiplerine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.145- Belge*** (Para Cezasının Ödenmesi)

Çıldır valisi Osman Paşaya hitaben yazılan bu emirde [...] Hakkı Paşadan ölen Pehlivan İbrahim Paşanın para cezasını tahsil etmesini istemiştir. Bu paranın ödenmemesinden dolayı Ahışa mahkemesindeki duruşmada adı geçen kişi defalarca zarar görmüştür. Bu durum üzerine bundan böyle mübaşir tayin edilmesine ve adı geçen emrin kaydını üstüne açıklamasına karar verilir. Çıldır valisi Hakkı Paşa hazretlerine yazılmış olunan emirde adı geçen mirin zarar gördüğünü bildiğini bu nedenle emri üstleri olan Erzurum valisi ve şark canibi seraskeri vezir mükerrem saadetli Seyyid Mehmed Said Paşa hazretlerine açıklamıştır.

S.147- Belge1 (Tımara Müdahale)

Trabzon valisi ve Canik muhassılı ve Yamura naibine hüküm

Trabzon sancağında Of nahiyesine bağlı Durara köyünün yirmi yedi bin beş yüz akçe zeamet geliri Mehmed Sabit oğlu Osman'a verilmiştir. Eskar karyesinin zeamet geliri Salih oğlu Abdurrahman'a verilmiştir. Yamura nahiyesinin on beş asker, altı yer ve bir değirmen ile yedi yüz akçe Hara köyü geliri Salih oğlu Abdurrahman ile Mehmed Sabit oğlu Osman'ın kaydındadır. Yamura nahiyesine bağlı otuz sekiz asker altı yer, iki değirmen ve üç bin yedi yüz akçe mufassal defterinde ve dört bin akçe, Hara köyü ile Duarara köyünün üç bin yüz elli beş akçe tımar geliri defteri icmalde Osman oğlu Mehmed'in kaydındadır. Bu yerler defteri hakanide de kayıt altındadır. Mehmed Sabit oğlu Osman'ın zeameti Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kayıtlı değildir. Hara köyünün yedi yüz akçesi, on beş asker, altı yer ve bir değirmen Mehmed Sabit oğlu Osman ile ortağı Salih oğlu Abdurrahman'ın kaydında olduğundan kimsenin

müdahale etmemesi gerekmektedir. Osman oğlu Mehmed, Sabit oğlu Osman ile ortağı Salih oğlu Abdurrahman'ın zeametlerini zapt etmeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; Mehmed Sabit oğlu Osman ve Salih oğlu Abdurrahman'ın zeametleri Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kayıtlı değildir. İltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiğı belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiğı fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından bu yerlerin Mehmed Sabit ve Salih'e verilmesine ve Osman oğlu Mehmed'in bu yerlere müdahalesinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezirine Yamura naibine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.148- Belge 1 (Tımar Gelirine Müdahale)

Trabzon valisi, Kürtün ve Sürmene ve Rize ve Akçaabat naiplerine hüküm Trabzon sancağında Of nahiyesine bağı Derura köyünün yirmi yedi bin beş yüz akçe zeamet geliri Mehmed Sabit oğlu Osman'a verilmiştir. Kürtün nahiyesine bağı askerler ve değirmen ile Karahasur köyünün üç bin yedi yüz akçe geliri, Arkaf köyünün yirmi yedi bin iki yüz yirmi iki akçe zeamet gelirinin on üç bin altı yüz on bir akçesi, Sürmene nahiyesine bağı askerler ve değirmen ile Kuşçu köyünün beş yüz elli akçe geliri, Avre nahiyesine bağı [...] köyünün on beş bin akçesinin üç bin tokuz yüz akçesi, [...]nahiyesine bağı askerler ve değirmen ile Durum köyünün dört bin akçesi Salih'in kaydındadır. Akçaabat nahiyesine bağı askerler ve yerler ile Ahud köyünün beş bin beş yüz kırk altı akçe gelirinin bin yedi yüz yetmiş üç akçesi Salih oğlu Abdurrahman'ın kaydındadır. Bu yerler Defteri Hakanîde kayıtlı olmalarına rağmen Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kayıtlı değildir. İltizamat defterine kayıtlı olmamasından dolayı Karahasur, Kuş, Kalun ve [...] köylerini ziraat edenlerin ödemeleri gereken öşür vergisini Salih'e ödememeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan; bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen yerlerin iltizam alanları içine dâhil edilmediğı bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiğı belirtilmiştir.

Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmışlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği meblağdan fazla meblağ veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdi. İltizama talep olmadığından Karahasur, Kuş, Kalun ve [...], Ahud köylerini ziraat edenlerin ödedikleri öşür vergisinin Salih tarafından toplanmasına ve müdahale edenlerin müdahalelerinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi, Kürtün, Sürmene, Rize ve Akçaabat kazaları naiplerine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

S.149- Belge 1 (Tımar Gelirine Müdahale)

Trabzon valisi, Of ve Sürmene ve Yamura Rize ve Akçaabat naipleri hüküm ki Of nahiyesine bağlı Heskar köyünün dört bin iki yüz elli yedi akçe öşür geliri, Sürmene nahiyesine bağlı Mehadu köyünün dört bin tokuz yüz otuz sekiz akçe, Derura köyünün bin akçe geliri, Of nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Argur köyünün altı bin altı yüz otuz bir akçe geliri mufassal defterine kayıtlıdır. Heskar, Mehadu, [...], Uç ve Argur köylerini ziraat edenlerin toplam yirmi yedi bin iki yüz yirmi iki akçe gelirinin on üç bin altı yüz on bir akçesi Salih'in kaydındadır. Yamura nahiyesine bağlı askerler, yerler ile Derura köyünün dört bin akçesi Sürmene nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Bağçecik köyünün bin beş yüz altmışaltı akçesi, [...]köyünün iki bin yedi yüz yetmiş akçesi, Kuş köyünün beş yüz yirmi akçesi, [...]köyünün dört bin iki yüz akçesi ve Sürmene nahiyesine bağlı Alinin çiftliğinin iki yüz akçesi mufassal defterine kayıtlıdır. Aş köyünün iki bin yedi yüz kırk akçesinin bin üç yüz yetmiş akçesi, [...]köyünün üç bin akçesi, Maada köyünün iki yüz altmış akçesi, Alinin çiftliğinin yüz dört akçesi ile Bağçecik köyünün geliri ile toplam on beş bin akçenin üç bin tokuz yüz akçe Salih'in kaydındadır. Rize nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Kalun köyünün dört bin akçesi ile [...]köyünün üç bin altı yüz akçesi mufassal defterine kayıtlıdır. Bunun bin üç yüz otuz üç akçesi Salih'in kaydındadır. Yamura nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Hara köyünün bin yedi yüz akçesi, Avre nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile Hara köyünün iki bin beş yüz akçe gelirinin beş yüz akçesi ve Kuş köyünün geliri ile toplam beş bin akçesinin iki bin beş yüz akçesi Salih'in kaydındadır. Akçaabat

nahiyesine bağlı askerler ve değirmen ile[...]köyünün dört bin üç yüz akçesi, [...]köyünün dört bin dokuz yüz akçesi, [...]köyünün iki bin iki yüz yetmiş akçesi, Mehadu köyünün dört bin akçe geliri Salih'in kaydındadır. Bu yerler Defter-i Hakanîde kayıtlı olmalarına rağmen Trabzon eyaletinin iltizamat defterine kayıtlı değildir. İltizamat defterine kayıtlı olmamasından dolayı adı geçen bu köyler ve çiftlikleri ziraat edenlerin ödemeleri gereken oşür vergisini Salih'e ödememeleri üzerine durum divana bildirilir. Divandan bu gelirlerin uygun şekilde toplanması için adı geçen köylerin ve çiftliklerin iltizam alanları içine dâhil edilmediği bu yüzden iltizam toprağı olarak kaydedilmeyen arazilerin vali ve mutasarrıfların emirlerine verildiği belirtilmiştir. Vali ve mutasarrıflarda bu topraklar üzerinde isterlerse kendileri ziraat yaptırabileceklerdir. Bu topraklarda kendileri ziraat yaptırmak istemezlerse o zaman bu arazileri ihale usulü ile en fazla kira bedeli veren kişiye vermeye yetkili kılınmişlardır. Vali ve mutasarrıflar ihale sonunda bu tür iltizama kaydedilmemiş araziler için eski sahiplerinin verdiği fiyattan fazla fiyat veren kiracı bulamazlar ise o zaman bu arazileri tekrar eski sahiplerine vereceklerdir. İltizama talep olmadığından bu çiftlik ve köyleri ziraat edenlerin ödedikleri oşür vergisinin Salih tarafından toplanmasına ve müdahale edenlerin müdahalelerinin engellenmesi yönünde Trabzon valisi vezirine, Of, Sürmene, Yamura, Rize ve Akçaabat naiplerine 1830 yılında bu hüküm gönderilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU

S.100- Belge 1

Trabzon vâlisî vezîre Trabzon nâ'ibine hüküm ki,
Esirci el-Hâc Ali nâm kimesne gelüb Der-i sa'âdetimde sâkin Esmâ nâm Hâtûn sene-
i sâbıkada üç bin iki yüz elli gurûş semen ile Gürcü Arusul diyerek virdigini bunun
bir rest-i beyâz câriye fûrûht idüb ba'dehû bu dahi câriye-i mezkûreyede semen-i
merkûm ile Mehmed oğlu Sâlih nâm kimesneye beyân itmiş isede câriye-i mezbûre
Çürüksulu nâhiyesinde Vukûh karyesi ahâlisinin her Gürcü nâm Mehmed bin
İbrahimin kurrâsından hâsıl ve zevcesi Heret Arsul Fatma bint-i Abdullahdan
mütevellid Heret Arsul olduğunu Der-i sa'âdet şuhûd-ı udûll ile isbât iderek
hürriyetini hüküm şer'î lâ hakk olduğunu olduğu müş'ar ve ber-vech-i i'lâm
mûcebince meblâğ tahvîl olunarak tîmâr nâmıyla mahfûz olan meblâğ-ı mezbûrî yine
bâ- i'lâm şer'î merkûm Mehmed Sâlih salâhûya ve teslim itmekle şimdi bu dahi
meblâğ-ı mezbûr üç bin iki yüz elli gurûş mezbûr İsmailden talep lâ hakk üzere iken
mezbûre Trabzona azîmet bir el-yevm ol tarafda sâkin olduğunu ve tarafından nâm
kimesneyi vekîl eyledigini bildirüb mahallinde şer' ile görölüb mezbûrenin
zimmetinde olan meblâğ-ı mezbûr kendüye alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı
hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr
hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte müdde'î-i aleyhiden talep
olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden
tahsil olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek
bâbında.

Fî Evâhir-i C sene 19.

S.100- Belge 2

Hemşin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,
Ketübüoğlu Mehmed nâm kimesne gelüb Hemşin kazâsına tâbi' Göşve nâm karye
toprâğında vâki' tapu ve temessükli mutasarrıf olub zabt ve beher sene zirâ'at ve öşür
ve resmin sâhib-i arza edâ eyledigi ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını âhardan dahl
olunmak icâb itmez iken ba'zı kimesneler hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale ve

ta'arruzdan hâli olmadığını bildirüb kanûn üzere amel olub mezbûr olan hilâf-ı kanûn vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â nâşî divân-ı hümayûnumdan kanûn su'âl olundukda merkûm mesmû ol-yerleri zabt ider iken zirâ'at itmeyüb üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâli koyub kanûn üzere müstehakk tapu olmuş ve dahl eden merkûmlar sâhib-i arzdan resm-i tapu ile olmağın mürâca'at iderler olmayub fi'l-vâki' merkûm ol-yerleri zabt ve beher sene zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ ider iken ecânîbden olan mesfûr ol-yerleri hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale eyledikleri men' ve def' için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 240.

S.100- Belge 3

Hemşin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kuyumcuoğlu Kamil Hasan nâm kimesneler gelüb bunun Hemşin kazâsına tâbi' Hacib(?) nâm karye toprağında vâki' tapulu ve temessükli mutasarrıf olub zabt ve beher sene Hemşin zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ eylediklerinden ma'lûmetü'l-hudûd tarlâlarını âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba'zı kimesneler hilâf-ı kanûn vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â nâşî divân-ı hümayûnumdan kanûn su'âl olundukda merkûm ol-yerleri Hemşini zabt ider iken zirâ'at itmeyüb üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâli koyub kanûn üzere müstehakk tapu alarak ve dahl eden mezbûrlar bozdan sâhib-i arzdan resm-i tapu ile almalarıyla müdâhale iderler olmayub fi'l-vâki' ol-yerleri beher sene Hemşin zirâ'at ve öşür ve resm-i sâhib-i arza edâ iderler iken ecânîbden ol-kimesneler merkûm ol-yerleri hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale eyledikleri men' ve def' için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 240.

Der zamân-ı sadr-ı sudurul vüzerâ hâzret-i Mehmed Pâşâ
Yesserallahü Mâ-Yeşâ' Reîs-ül küttâb Fi eyyam mûmâ- ileyh
Fî 19 Sene 240

S.101- Belge 1

Trabzon vâlisi ve Canik muhassılı vezîrim Pâşaya ve Sâtılmış kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Hüseyin nâm kimesne gelüb bunun Sâtılmış kâzasına tâbi' Kûmlu karyesi toprâğında vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu iki bin beş yüz gurûş kıymutlü bağ ve bağçesinde âharın alâkası yoğ iken kazâ-i mezbura tabi' Koyunculu karyesi sâhiblerinden Hızır oğlu Mehmed nâm kimesne emlâk ü mezkûreye tabi' otuz sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî ve teğallüben zabt idüb gadr-i külli eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfesi olduğunu bildirüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt eylediği emlâk ü mezkûre kendüye aliverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu' da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayüb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehadeden tahsil olunmak üzere sen ki vezîr müşârun-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i Sad sene 240

S.101- Belge 2

Trabzon vâlisi ve Canik muhassılı vezîrim Pâşâ edâma'llahtan Samsun nâ'ibine hüküm ki,

Samsun kal'ası müstahfizlarından Mehmed Şa'ban ve oğlu gelüb Canik sancâğında Samsun nâhiyesinde Argur nâm karye gayriden bin beş yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu gedikli tîmârı mülhakatından Samsun nahiyesine tâbi' karye Karakoca ve tahtında muharrer hisse-i evvel hisse-i sâni deyi ber-mûcib-i icmâl divânileri müşterekiyle mustahfiz merkûm Mehmed Şa'ban ve oğlunun kaydında olduğuna gedik tîmârı mezbûr Canik sancâğında defter iltizâmâtına dahil olmadığına binâen karye-i Karakocada ve tahtında muharrer hisse-i evvel hisse-i sâni el-mezbûrların divâniler ber-mûcib-i icmâl defter-i hâkânî müşterikiyle müstahfiz merkûm gedik tîmârı tarafından zabt ve divânileri cânîblerine âid mahsûl ve rusûmâta hizmeti mukâbelesinde müstehakk olduğu mahsûl ve rusûm kanûn ve defter mücebince ahz u kabz murâd zikr olunan karye-i Karakocada el-mezbûrenin

hisse-i evvel ve hisse-i sâni mâlikânesinde icmâl ve mufassal ve evkâfda tahrîr mahall olmayub dahl olunmak icâb itmez iken Samsun sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne zuhur birle karye-i Karakocada tîmâr değıldir mâlikânedden vechle müstakîlen benim uhdemdir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale zabt ve da'îyesinde olduğuna inhâ ve ol-bâbda defter-i hâkânî mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Samsun nâhiyesine tâbi' karye Karakoca ve tahtında neferât ve zemînleriyle hisse-i a'leyh karye-i mezbûr ve tahtında zemîn ve sâbık ile gebrân karye-i mezbûr ve hâsıl tahtında resim ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin beş yüz akçe yazu ve tahtında zemîn ile hisse-i sâni karye-i Karakoca mahsûb der-hisse-i evvel deyü defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Karakoca hisse-i evvel ve sâni deyü divâni bin beş yüz akçe tamam yazu-yı mezkûresi Argur karyesiyle birikdirilüb ma'a gayrihû beş bin altı yüz akçe yekûnden bin beş yüz akçesi ifrâz ve Samsun karyesi merdânına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr tamam müstahfiz merkûm Şa'ban ve oğlunun gedik tîmârı iki yüz otuz tokuz târihinde ve berâtıyla üzerinde olub bin beş yüz akçesi yine karye-i Karakoca hisse-i evvel ve hisse-i sâni el-mezbûrelerin mâlikânesinde icmâl ve mufassal ve evkâfda tahrîr mahall-i defterhâne-i âmiremde bulunmadığın cevâbı tahrîr olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Karakoca muharrer hisse-i evvel ve sâni el-mezbûreler ber-mûcib-i icmâl cânîblerine âid mahsûl ve rusûmât müstahfiz merkûm Mehmed Şa'ban ve oğlu ile müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğinden teb'a-i devlet-i aliyyemde bi'l-fi'il defter emîni olan Hasan Tahsin dâme mecdühû arz idüb sâlifü'z-zikr Karakoca karyesi mâlikânesinde vechle kimesneye verildiğinde berât kaydı bulunmadığında cevâbiyesi bâş-muhâsebe mâlikâne ve hidmet-i şerîfim küçük evkâf ve aklâm sâ'ire tahrîr ve işâret olunub ancak mukâta'a-i karye-i Karakocada der'uhde cânîb deyü mâl ve mu'acceleleriyle mezkûr Mehmed ile Hasan şerîki Hasan ve Ahmedin başka başka berât ile uhdelerinde olduğu hazîne-i âmiremde mahfûz mâlikâne defterlerinde ihrâc olunmuş olub kapu kethüdâlarından hacedân-ı divân-ı hümâyûnumdan Mehmed Emin zîde mecdühû lede'l-havâle tîmâr-ı mezbûr fi'l-hakîka bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dahil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni divânımda müstahfiz merkûmun yedine i'tâ kılınmış es-Seyyid Hasan bu makûle

eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtından şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılâtı gadrden arı olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'şir eylemeğin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları tarafından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ ve i'lâm olunmak ve taleb ve râğbet olmadığı suretde ashabları taraflarında zabt ve ta'şir itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i hususuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek bâbında fermânım olmağın keyfiyet-i ma'lûmın oldukda gedik tîmâr -ı mezbûrun iki yüz otuz dokuz senesi ber-mûcib-i şurûtu taleb olmadığı hâlde defter-i hâkânî ve emînî mûmâ- ileyhın arzı mücebince zabt ve karye-i Karakoca ve tahtında muharrer hisse-i evvel hisse-i sâni el-mezbûrları ber-mûcib-i icmâl divânileri cânîblerine âid mahsûlât ve rusûmâta hidmeti müstahfiz merkûm Mehmed Şa'ban ve oğlunun gedik tîmârı tarafından ahz u kabz itdürüb merkûm Mehmed ile Hasan hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn dahl ve ta'arruz itdirmeyüb müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet eylesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel hareket ve dikkat iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânî ve kanûn münâfi vaz' tecvizden bıkmayub hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Sad sene 240

S.103- Belge 1

Gümüshâne kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Acı Yani nâm zimmî gelüb bu kazâ-i mezbûr toprâğında vâki' tapulu ve temessükli mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını yine kazâ-i mezbûre sâkinlerinden amûzâdesi muhtedi Mehmed Şakir nâm kimesneye evvelince görüb gözetmek şartıyla bâ-ma'rifet sahib olmak ferâğ itmiş isede ferâğ-ı mezbûrun adem-i sihhâtine binâen olan tarlaları re'y-i sâhib olmak ile merkûmdan olub tarlaları zabt itmek murâd eyledikde hilâf-ı kanûn vermeyüb gadr-i külli eyledigin ve bu bâbda da'vâsına muvafık cânîb-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı

şerîf verildigin bildirüb kanûn üzere amel olunub ol-yerler kendüye aliverilüb tarlaları zabt ve zirâ'at itdirmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 240

S.103- Belge 2

Gümüşhâne kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Mağdis Yani nâm zimmî bu kazâ-i mezbûrede kâin gelüb bâ-hüccet-i şer'î mutasarrıf olduğu bir bâb mülk menziliyle mâlik olduğu bâ-defter-i mufassalda eşyâ ve nuhâseti yine kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Ömer oğlu mühtedî Mehmed Şakir nâm kimesneye kendüye oluncaya kadar görüb gözetmek şartıyla iki yüz otuz dokuz senesinde hibe ve teslîm etmiş isede hisse-i mezbûr şer'î hüccet olmadığına binâen zikr olunan menzil eşyâ ve nuhâseti merkûmdan talep olmak murâd eylediğinde merkûm bi-vech-i şer'î olub ta'allül ve muhâlefet birle gadr-i külli sevdâsında olduğu ve bu bâbda da'vâsına muvafık cânîb-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı şerîf verildigin bildirüb mahallinde şer' ile görülüb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîf icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 240

S.103- Belge 3

Çıldır vâlîsi vezîre ve Arad nâ'ibine hüküm ki,

Erbâb-ı tîmârdan Emrullah gelüb Oltu sancâğında Arad nâhiyesine tâbî' defter-i icmâlde karye-i Ribat Arad ve ma'a Bağrusul (?) Kürtün ve sâkargirlük deyü on beş bin akçe yazı ile tahrîr ve ma'a gayrihû birikdirilüb on altı bin altı yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun on iki bin iki yüz doksan iki akçesi merkûm Emrullahın tîmârı ve berât-ı şerîfimle üzerinde bâkî müşteriki kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve sipâhi merkûman tîmârı Çıldır eyâletinin defter iltizâmâtına dahil olmadığına binâen karye-i mezbûra ber-mûcib-i defter-i hâkânî müşterikiyle merkûm Emrullahın tîmârı tarafından zabt ve hâsılâtını ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden Mehmed ve Mustafa nâm kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûlî müdâhale birle zabt ve dâ'iyyesinde olduklarına inhâ ve ol-bâbda defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere

amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn defter-i icmâle mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere mestûr ve mukayyid olub on beş bin akçe yazû sâlifü'z-zikr Ribat Arâd karyesinin mufassal mahall bulunmadığında hilâf-ı defterhâne-i âmiremde tahrîr ve işâret olunmuş olmağla divân-ı hümâyûnumda kanûn lede's-su'âl karye-i mezbûr ber-mûcib-i defter-i hâkânî müşterikiyle sipâhi merkûmun tîmârı tarafından zabt ve hâsılâtını ahz u kabz itdirilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî muvâffıkı kanûn olub merkûman Mehmed ve Mustafanın müdâhaleleri hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn idüğü tahrîr olunub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdâsı olan hilâf-ı hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan Mehmed Emin zîde mecdühûya lede'l-havâle tîmâr-ı mezbûr fi'l-hakîka bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dahil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyh i'lâmına mebni bu emrim sipâhi merkûmun yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılâtı gadrden ari olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sir eylemeğin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları tarafından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ ve i'lâm olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashabları taraflarında zabt ve ta'sir itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh amel ve hareket eylemek bâbında fermânım olmağın keyfiyet-i ma'lûmın oldukda tîmâr-ı mezbûrun talep olmadığı hâlde karye-i Ribat Arâd el-merkûmeyi müceb-i defter-i hâkânî müşterikiyle sipâhi-i merkûmun tîmârı tarafından zabt ve hâsılâtını ahz u kabz itdirüb ecânîbden olan merkûm Mehmed ve Mustafa hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet eylesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı amel ve hareket ve dikkat iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânî ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden bıkmayub hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 240

S.104- Belge 1

Gümüşhâne kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûrede meâlden bi'l-iftâ olan sultân-ı kiramdan es-Seyyid Mehmed zîde ilmühû südde-i sa'âdetime takdîm eylediği arz-ı hâlinde Cemile bint-i Numan nâm Hâtûn müteveffâ-yı oldukda Gümüşhâne kasabası mahallâtından Küçük Câmi' mahallesinde vâki' bir bâb mülk menzil ma'rifet-i şer'le sevk sultâniyede bi'l-müzâyede ragabât-ı nâsı münkazi oldukdan sonra karâr vâdesi üzere mûmâ-ileyh ma'lûmü'l-mikdâr gurûş bâ-hüccet-i şer' ile istid'â idüp zabt murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Tayyâr nâm kimesne zikr olunan menzili bî-vech mugâyir hüccet-i şer' iye fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadığın bu bâbda da'vâsına muvafik cânib-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfesi olduğunu bildirüb mahallinde şer' ile görülüb bî-vech mugâyir hüccet-i şer' iye vâki' olan müdâhalesi men' ve def'i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâsî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 240

S.104- Belge 2

Ma'âden-i hümayûnım emîni vezîrim Pâşâ iclâlehûya Gümüşhâne kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûreye tâbi' Yağlı Dere karyesi sâkinlerinden Mehmed kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyed olub kimesneye deyn ve kefâleti olmayub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken kazâ-i mezbûra tâbi' Yağlı Dere karyesi sâkinlerinden Bektâş ve Hamza Mustafa ve Seyyid Osman ve Süleyman dimekle ma'rûf kimesneler ile Baki ve Yori Tonbul oğlu nâm zimmîler kendü hallerinde olmadıklarından birbirleriyle yegân ve yekcihet olarak iki yüz otuz iki senesinde ehl-i örf istinâden on akçe bin gurûş hilâf-ı şer'-i şerîf bi-gayr-i hakk fuzûlî ahz idüb gadr-i külli eyledikleri merkûm Mehmed mukaddemâ bâ-arz-ı hâlleri lede'l-inhâ ve lede's-istid'â mahallinde şer' ile görülmek bâbında iki yüz otuz altı senesini evâsıt-ı Recebinde emr-i şerîfim sâdır olmuş ise de merkûm Mehmed li'l eclil maslaha âher mahall azîmet etmiş olduğundan husûs-ı mezbûr el-yevm pesmânde kalmadığı ve emr-i şerîfim mezkûrun târîhi dahi atîk olduğu ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında müceddeden emr-i şerîfim

sudûrunu istid‘a itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd ve ahkâma mürâca‘at olundukda ber-vech-i muharrer ta‘yîn merkûma emr-i şerîf verildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eylediği hâlde ta‘yîn olunan mübâşirin ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde‘î-i a‘leyhiden talep olunmayûb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerifi husûs-ı kâzibe îden müdde‘î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da‘vâ müzevvir iken müdde‘î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyyesi talebiyle hilâf-ı şer‘î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet üzere makam sâdır olunan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 1240

S.104- Belge 3

Torul nâ‘ibine hüküm ki,

Trabzon sâncagında Torul nâhiyesine tâbi‘ karye neferât ve esbâb ile karye-i Kürtün ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve şa‘ir ve resm-i tapu-yı yekûn ma‘a gayrihû iki bin tokuz yüz elli akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi yine Torul nâhiyesine tâbi Kemerşuk karyesi ma‘a gayrihû birikdirilüb yedi bin iki yüz seksen altı akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin akçesi Avre nâhiyesinde üzerine nâm-ı diger Duhan gayriden on bin altı yüz akçe tîmâra mutasarrıf İbrahim veled-i Mehmedin üzerinde bâkîsi müşteriki kayıtlarında olduğu ve yine Torul nâhiyesine tâbi‘ defter-i hâkânîde mukayyid resmi bâyrak olan beherhâne fî iki akçe hâsıl altı bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr defter-i icmâlde mîr-livâ Trabzon hası mülhakâtı olduğu ve Kürtün nâhiyesine tâbi‘ neferât ve mezra‘â-i ve Espiye ile karye-i Kara Çukur ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve şa‘ir ve resm-i tapu zemîn yekûn ma‘a gayrihû üç bin yedi yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde zikr olunan Kara Çukur karyesinde yazusundan iki bin yedi yüz akçesi ifrâz ve Kürtün nâhiyesine tâbi‘ Karakir karyesi ma‘a gayrihû birikdirilüb yetmiş bin akçe ze‘âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yedi bin sekiz yüz otuz beş akçesi karye-i Karakir el-mezbûre ve gayriden on beş bin otuz bir akçe tîmâra mutasarrıf Ahmet veled-i Osman bâkîsi müşteriki kayıtlarında olduğu ve yine Kürtün nâhiyesine tâbi‘ resmi bâyrak olan beherhâne fî iki akçe hâsıl altı bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr defter-i icmâlde yazu-yı

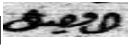
mezkûresi Giresun nâhiyesine tâbi' nefsi-i Giresun ile ma'a gayrihû birikdirilüb elli dört bin yüz akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yigirmi bin akçesi Süleymân veled-i Hüseyinin ze'âmet bâkîsi müşteriki kayıtlarında olduğu defter-i hâkânî ve resmi defter-i hâkânîde mîr-i mirân Trabzon hissesine hâsıl kayd olunan yâylak-ı Akdağ deyü mukayyid yâylak yerlerine zikr olunan Küryan karyesi ahâlisi mutasarrıf olub beher sene zirâ'at kuyûd vesair tavarlarıyla çıkub yapılub otundan ve suyundan intifâ' ve tahamüllerine göre ve sâhib-i arza edâ idegelüb ol bir yâylak yerlerine ber-vech dahl u ta'arruz icâb itmez iken ecânîbden ba'zı kimesneler yâylak-ı mezkûrede fuzûlî müdâhale veledi olmamağla müstakırr kadîmi yâylakları olduğu olduğu zâhir olunarak cânîb-i şer'iat yerleriyle hüccet-i şer'îye edâ olunmuş iken mugâyir hüccet-i şer'îye yine ta'arruz ve bu bâbda hayvanatlarının müzâyakalarına bâ-hüccet-i tîmârını ol-merkûmların karye-i merkûma edâsı mukaddemâ bâ-arz-ı hâlleri lede'l-inhâ ve ve lede's-istid'â ol-merkûmların karye-i merkûma edâsı mukaddemâ bâ-arz-ı hâlleri lede'l-inhâ ve ve lede'l-istid'â kuyûdat-ı defter-i hâkânîyede divân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl oldukda resmi defter-i hâkânîde mîr-i mirân Trabzon hissesine hâsıl kayd olunan yâylak-ı Akdağ ma'a ol deyü mukayyid yâylak yerlerine dâhilîden kimesneleri hayvanatları zikr olunan Küryân karyesi ahâlisi hayvânatları mer'a ra'î olunagelmış olmayub fi'l-vâki' mezkûr Küryan karyesi el-yevm livâ-i yâylak yerlerine mutasarrıf beher sene zamanında kuyûd vesâ'ir tavarlarıyla çıkub yapılub otundan ve suyundan intifâ' ve tahamüllerine göre ve resmi sâhib-i arza edâ idegelmiş iken ecânîbden olan kimesneler yâylak yerlerine fuzûlî müdâhale eyledikleri vâki' ise men'-i vâki' livâ-i yâylak yerlerine müstakırr karye-i mezbûre ahâlisinin hayvânatı ra'î idilmek ve kanûn idüğü ve tahrîr olunmağla defter-i hâkânî mücebince ve kânûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz bir senesi evâsıt-ı Şevvâlinde sâdır olan emr-i şerîfim divân-ı hümâyûnuma icrâ olunub el-hâletü hâzihi mezkûr Küryan karyesi ahâlisinin südde-i sa'âdetime takdîm eylediği bâ-arz-ı hâlinde mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince yâylak-ı mezkûr bu ana kadar müdâhale olunduğu yoğiken Karaçukur karyesi sâkinlerinden ma'lûmü'l-isim kimesneler ol-yâylak yerlerine hakk bir münâfî kanûn müdâhale ta'arruz eylediklerini bildirüb mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında muharrer emr-i münîfim sudûrunu istid'â defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu divân-ı hümâyûnuma mahfûz kuyûd ve ahkâma tettebbu'

itdirilirki ber-vech-i muharrer ta'yîn merkûma emr-i şerîf virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 240

S.105- Belge 1

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Âsitâne-i Aliyye sâkinlerinden Nezire nâm Hâtûn südde-i sa'âdetime takdîm eylediği arz-ı hâlinde bunun zevci Ünye sâkinlerinden Eyyûb nâm kimesne iki yüz otuz sekiz senesinde vatan-ı asliyyesinde fevt oldukda bi'l-cümle emvâl ve emlâkı bi'l-irsî'ş-şer'î bununla bâ-hüccet-i şer'îye vasîleri olduğu iki nefer ma'lûmü'l-isim sagire kızlarına münhasır olub ve bunlardan başka varis ma'rûf olmayub ve ol-tarafda müteveffâ emvâl ve emlâkı kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ayân-ı sâbık Kabasakal Ali dimekle arîf kimesne zabt itmiş olduğundan mezbûre dahi müteveffâ-yı mezbûrun emvâl ve emlâkı ma'rifet-i şer'le tahrîr ve fûrûht olunarak esmân-ı mikdâra bâliğ olur ise bu tarafda bi'l-vesâye kendüye teslîm eylemek üzere tarafından İsmâil nâm kimesneyi vekîl etmiş olduğunu bildirüb mahallinde şer' ile görölüb müteveffâ-yı merkûmdan müntakil merkûm Alinin zabt ve hıfzında olan emvâl ve emlâkın her ne ise ma'rifet-i şer'le tahrîr ve fûrûht ve esmânı vekîl-i merkûma teslîm birle icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin ma'rifetine merkûmu meclis-i şer'e ihzâr ve mezbûrenin tarafından mensûb vekîl-i şer'isi merkûm ile terâfu' şer'î olunarak mezbûreleriyle sagire-i mezbûrenin mevrûsları müteveffâ-yı mezbûreden müntakil ol-tarafda merkûm Alinin zabtında olan emvâl ve emlâkın her ne ise ma'rifet-i tahrîr ve fûrûht olunarak esmân-ı mikdâra bâliğ olur ise bu tarafda vasîsi mezbûre [...] olunmak üzere vekîl-i mezbûre teslîm birle icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk dikkat ve hilâf-ı şer'î şerîfe gadri mûcib olur vaz'-ı hareket ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Ra sene 1240

Ba'de'l-seyyid İbrahim ol menfi

Fî Evâhir-i Ra sene 40

S.105- Belge 2

Ma'âden-i Trabzon vâlisi ve Faş kal'âsı muhâfazası şartıyla ilhâken Gönnye sancâğı mutasarrıfı ve Canik muhassılı ve Anâpa ve Suğucu kal'âları ve Gelincik imâmı muhâfızı Çeçenzâde Vezîrim El-Hac Hasan Pâşâ iclâlehûya ve Giresun ve Keşâb kazâları nâ'iblerine hüküm ki,

Trabzon eyâletinde vâki' Giresun ve Keşâb kazâlarında birkaç seneden berü a'yanlık da'îyesinde olan Lâçin oğlu Arif kendü halinde olmayub katl u nüfus ve gasb-ı emvâl suretlerine cesâret ve şark tertîbatı yerlüsünü birkaç defa' fukaradan tahsil ile mahallinde teslim itmeyüb kendüsü akl-ı bâliğ misüllü hilâf-ı rızâ hareket eylediğın ahâli taraflarından inhâ olunduğuna binâen merkûm celb birle hesâbları lede'r-rü'ye kazâlar zimmet zuhur idüb tahsili zimmetinde bir müdde'î-i habs olundukdan sonra zimmetinde olan hilâf-ı fukarâ-yı te'diye taahhüd iderki sebil-i tahliye kılınmış iken bir takrîb ıyâl ve evlâd ve avanesiyle ol-tarafda firâr etmiş olduğı beyânıyla Der-i sa'âdetime gelmiş isede bildirilüb ol-tarafda iade ve irsâl olunmuş husûs-ı sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu defa' tarafın tahrîr ve iş'âr ve bu bâbda cânîb-i şer'den verilen i'lâmı dahi takdîm ve tisyâr kılınmış olub merkûm ol-tarafda mübâşir ta'yîn olunan zîde kadrîhûya terfîkân li'l eclil terâfu' ol-tarafa gönderilmiş olmağla iddi'â-i hukûk ve te'addiyât-ı madde iden hasımâsıyla mahallinde ferden ferda terfî' a'yanlıktan dolayı olan muhâsebesini dahi ber-vech-i hakkâniyet ma'rifet-i şer'le rû'yet itdirilerek zimmetinde hukûk-u fukarâ sâbit ve müstehakk olur ise küffen dahi ve kol üzere mahallinde i'lâm ve inhâ iktizâsından icrâsına bakılmak üzere yine mübâşir mûmâ-ileyh terfîkân Der-i sa'âdetime iade husûsuna mezbûr ihtimâm ve dikkat eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldukda ber-minvâl-i muharrer amel ve hareketle terâfu' ve rû'yet maslahatları teberrüden sonra bu tarafta iktizâsı icrâ kılınmak üzere mübâşir mûmâ-ileyh terfîkân yine Der-i sa'âdetime şer'-i şerîf gadri mûcib vaz' ve hâlet-i vukû' gelmemesine sarfuruyet eylesin ve siz ki nâ'ibler-i mûmâ-ileyhümâsız mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak merkûmun iddi'â-i hukûk ve te'addiyât-ı madde iden hâsîmetleriyle bir defa' husûsunda ve a'yanlıktan dolayı olan hesâbını rû'yetinde muktezâ-yı şer' kadîm hareketiyle ihkâk-ı hakk husûsuna kemâliyle itinâ ve dikkat hilâf-ı şer'iyeye âid muğâyir rızayı vaz'-ı tecvizden begâyet ve hari mübâ'adet eylemeniz bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 240

Îade ve irsâl husûsuna mübâderet ve keyfiyetin dahi ol vukû' i 'lâm ve iş'ârın emrine müsâra'at ve bu bâbda hukûk.

S.106- Belge 1

Çıldır vâlîsine ve eyâlet-i Çıldırda vâki' Keskin nâm mahallin tâbi' olduğu kazânın kadısı zîde fazlühûya hüküm ki,

Erzurum vâlîsi esbâk müteveffâ Pehlivan İbrahim Pâşânın mukaddemâ Erzurum vâlîliği hengâmında kapu çûhadârlık hizmetinde istihdâm eylediği hassam silahşörânından Ahmed zîde mecdühû ma'rifet ve kefâletiyle esirci tâ'ifesinden mübâyâ'a eylediği gulâm ve cevâhiri bahâsına mahsûb olmak üzere Keskin ve Ahılkelek ahâlisinden ma'lûmü'l-esâmi kesândan bâ-tahvîl matlûbı olan on bir bin gurûşa havâle itmiş ve meblâğ-ı merkûmun tahsiliyle esircilere verilmek üzere silahşör mûmâ-ileyh Ademi Musa nâm kimesneyi ol-tarafa göndermiş olduğundan meblâğ-ı mezbûrın dört bin gurûşa tahsil ve yedi bin gurûşa Keskin mütesellimi bulunan Mollazâde Mehmed'in zimmetinde tevkif olunarak esircilere virilmek üzere iken ol-esnâda müteveffâ-yı mûmâ-ileyhden Erzurumda infisâl zuhûruna mebni Keskin sancâğı mutasarrıfı Mehmed Bey mütesellimi ile tapusunu ve merkûm Musa ile esircileri ahz u kabz iderek meblâğ-ı mezbûrın on bir bin gurûş ile merkûm Musanın bin üç yüz elli gurûşluk esliha ve elbise ve nukûdını gasben ahz itmiş olduğundan meblâğ-ı merkûmun rû'yeti Erzurum mütesellimi sâbık tarafından mîr-i merkûma adam gönderildikde ve meblâğ-ı mezbûrı zimmetinde olduğun ikrâr ile Divâne sancâğı mutasarrıfı Süleyman Begin teslim eyledim deyü mûmâ-ileyh Süleyman Begin bir kıt'a şukkâsını ibrâz eylemiş isede keyfiyet Süleyman Beg tarafından isti'lâm olundukda zimmetinde ol-makûle akçe geçirmiş ol vechle şukka verilmemiş olduğun iş'âr eylediği ve bu keyfiyet silahşör mûmâ-ileyhe rahne ve hasârât mûcib olacağı beyânıyla merkûm Mehmed Begin gasben mütevezzî' olan meblâğ-ı merkûm ile mezkûr Musanın ol-mikdâr gurûşluk esliha ve elbise ve nukûdının tahsil husûsunu silahşör-i mûmâ-ileyh mukaddemâ bâ-arz-ı hâl istid'a ve mûmâ-ileyh Süleyman Begin zikr olunan iki kıt'a şukkâsını ibrâz itmekden nâşî husûs-ı mezbûr vukûf tâmları oldukdan tahkîk île keyfiyet-i i'lâm eylemek üzere sadr-ı a'zam kethüdâsı kâtibi esbâk mîr Eyüb Nâşîd zîde mecdühûya lede'l-havâle olduğun hidmet-i devlet-i a'liyyemden ol-tarafda bulunub bu maddeye vukûf olanları celb ile su'âl eyledikde meblâğ-ı mezbûr merkûm Mehmed Begin zimmetine geçmiş

idüğü ma'lûm ve mesmû'aları olduğunu beyân birle meblâğ-ı merkûmun mîr-i merkûmdan tahsiliyle silahşör-i mûmâ-ileyh tarafına redd ve teslîmi bâbında emr-i şerîfim sudûru rûznâme-i maslahattan idüğünü takrîr ve inhâ itmiş olduklarını i'lâm itmekle i'lâmı mücebince amel olunmak bâbında iki yüz otuz üç senesi evâhir-i Cemâzi-yel-evvelisinde tekîd-i hâvi iki yüz otuz dört senesi evâhir-i fî Zi'l-ka'desinde Çıldır vâlisine hitâben evâmir-i şerîfim sâdır olmuş ise de silahşör mûmâ-ileyh me'mûretiyle mahall âhardan bulunduğundan meblâğ-ı mezbûr tahsil olunmayub el-hâletü kalmış idüğün bu defa bâ-arz-ı hâl inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak için tekîd-i hâvi emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûdât-ı ahkâma mürâca'at olundukda ber-vech-i muharrer tevârîh-i merkûmede evâmir-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyid olmağın imdi siz ki vezîr müşâr kadı mûmâ-ileyhümasız husûs-ı mezbûr muvâfık-ı nefsü'l-evâmir olduğu hâlde merkûm Mehmed Beg inzimâm-ı re'y ve ma'rifetiniz ile mahallinde meclis-i şer'e ihzâr ve lede's-sübûtü'ş-şer'î meblâğ-ı mezbûr on bir bin gurûş ile merkûm Musanın ol-mikdâr gurûşluk esliha bâhası ve nukûdını tamâmen tahsil ve kendülere i'tâ ve teslîmiyle icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka ihtimâm ve dikkat husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerife husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehattîden tahsil husûsına mübâderet ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyha ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı M sene 241

S.106- Belge 2

Çıldır vâlîsi vezîre ve Akşehir nâ'ibine hüküm ki,
Erbâb-ı tîmârdan Ahmed Esad gelüb Ahılkelek sancâğında Akşehir nâhiyesine tâbi' defter-i icmâlde üç bin akçe yazı karye-i Akpınâr hâric ez-defter olub kimesnenin kayd ve berâtına dâhil olub hâric ez-defter mahlûl olmakla karye-i mezbûr üç bin akçe eşkinici kalemi tîmârı olarak İbrahime verilmek üzere yüz yigirmi dört târihinde bâ-hattı tevki'î defter-i icmâlde kayd ve [...] olunub an [...] icmâl deyü müstakırr bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun tamamı merkûm Ahmed Esadın tîmârı iki yüz otuz iki târihi ve hâla berât-ı şerîfimle üzere olduğu defter-i hâkânîde mukayyid

olduğuna ve tîmâr-ı mezbûr Çıldır eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen karye-i mezbûra ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîlen merkûmun tarafından zabt ve hâsılatını ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden Abdi Beg nâm kimesne hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûlî müdâhale ta'arruzdan hâli olmadığına inhâ ve ol-bâbda bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn defter-i icmâle mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere mestûr ve mukayyid olmağın divân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl olundukda karye-i mezbûr ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîlen merkûmun tîmârı tarafından zabt ve hâsılatını ahz u kabz itdirilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî muvâffıkı kanûn olub mezkûrun müdâhalesi hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn idüğü tahrîr olunub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdâsı olan hilâf-ı hacegân-ı divân-ı hümâyûnumdan Mehmed Emin zîde mecdühûya lede'l-havâle tîmâr-ı mezbûr bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyh i'lâmına mebni bu emrim sipâhi merkûmun yedine i'tâ kılınmış isede bu bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahî vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sir eylemenin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarında zabt ve ta'sir itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek bâbında fermânım olmağın keyfiyet-i ma'lûmın oldukda tîmâr -ı mezbûrun iki yüz kırk senesi iltizâmına talep olmadığı hâlde karye-i mezbûra ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîlen merkûmun tîmârı zabt ve hâsılatını ahz u kabz itdirüb ecânîbden olan Abdi Beg hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahî meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı amel ve

hareket ve dikkat ve iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânî ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı M sene 240

S.107- Belge 1

Ahışa kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ahışa kazâsına tâbi' Sarıhak karyesi sâkinlerinden Ahmet nâm kimesne gelüb bunun babası Ahmet Çâvuş iki yüz otuz senesinde fevt oldukda karye-i mezbûre toprağında vâki' tapu ve temessükli mutasarrıf olduğu bir kıt'a tarlam bi-hasebü'l-kanûn meccanen bununla diğer karındaşı Hacı İbrahim nâm kimesneye intikâl idüb bu makûle arâzî-i mîrîyenin rehlîni hilâf-ı kanûn iken bulunduğundan sagir bulunduğundan ecânîbden Molla Mehmed nâm kimesne varub babanız bana rehn itmişdir diyerek bunun a'muzâdesi Ebiş nâm kimesneye bir takrîb firâğ itmekle şimdi bu dahi irişüb bâliğ ve da'vâya kârar olub babasından müntakil tarladan hissesini zabt murâd eyledikde firulyet olan merkûm mezkûr Mehmedden satun aldım deyü virmeyüb gadr-i külli eylediğın bildirüb kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda kanûn lede's-su'âl olundukda münâzi' fi hâ olan yerlere merkûm Ahmedin babası Ahmed Çâvuş babası tapu ve temessükli mutasarrıf sene-i mezbûrda fevt oldukda ol-yerler bi-hasebü'l-kanûn meccanen bununla diğer karındaşına intikâl etmiş iken bulunduğundan sagire bulunduğuna binâen ecânîbden Molla Mehmed edâ birle babanız bana rehn itmişdir diyerek bunun a'muzâdesi Ebiş bir takrîb firâğ itmekle şimdi bu dahi bâliğ ve da'vâya kârar olub babasından müntakil tarladan hissesini zabt murâd eyledikde firulyet olan merkûm mezkûr Mehmedden satun aldım deyü virmekte meccanen eylediği vâki' ise deyü irişüb bâliğ ve da'vâya kârar oldukdan sonra dört sene geçmiş degil ise bu makûle arâzî-i mîrîyenin rehlîni hilâf-ı kânûn olmağla babası yerlü firulyet olan merkûmdan alıverilüb tarlaları zabt ve zirâ'at itdirilmek kanûn idüğü tahrîr olunmakla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı M sene 241

S.107- Belge 2

Livâne nâm-ı diger Martin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Edirci karyesi sâkinlerinden Â'îşe nâm Hâtûn gelüb arzî tasarruf idenlerden bunun babası Karaca oğlu Osman bundan akdem fevt oldukda oğlu kalmayub karye-i mezbûre toprağında vâki' tapu ve temessükli mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlaları kanûn üzere tapuya müstehakk ve hakk-ı tapu bî-garaz Müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapularıyla bunun olduğuna binâen bu dahi ol-yerleri resm-i tapularıyla sâhib-i arzdan olub yedine virilen temessük mûcebince zabt ve beher sene tarafından zirâ'at ve oşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunagelüb dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden karye- i mezbûre sâkinlerinden Süleyman nâm kimesne zuhur birle ol-yerler mukaddemâ benim babam Şerif Alinin tasarrufunda ider ba'dehû fevt oldukda bana intikâl ider deyü ben zabt iderim deyü hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale zabt ve zirâ'atına mûmâna'at üzere olduğunu bildirib kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda kânûn lede's-su'âl mezbûre Â'îşenin babası merkûm edâ-i terk mutasarrıf iken fevt oldukda oğlu kalmayub tasarrufunda olan tapuya müstehakk ve hakk-ı tapu bî-garaz Müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapularıyla kızı mezbûre Â'îşenin olub yedine virilen temessük mûcebince zabt ve beher sene tarafından zirâ'at ve oşür ve sâhib-i arza edâ oluna gelir iken merkûm Süleyman ol yerler babam Şerif Alinin tasarrufunda ider ba'dehû fevt oldukda bana intikâl ider deyü ben zabt iderim deyü mezbûrenin zabt ve zirâ'atına mûmâna'at eylediği vâki' ise men' ve def'i için emr-i şerîfim i'tâsı mûvaffak kanûn iderek tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Sa sene 241

S.107- Belge 3

Livâne nâm-ı diger Martin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Tarhal karyesi ahâlisi südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp bunlar karye-i mezbûre toprağında zirâ'at ve haraset oşür ve resmi sâhib-i arza edâ idüb bu makûl oşür ve resmi gibi nesne verenler koyunlarından otlak resmi mütâlebe olunmak hilâf-ı kanûn iken sâhib-i arz olan kimesne otlak yerlerinde ra'î olunan koyunlarından otlak resmi alırım deyü akçe mütâlebesiyle hilâf-ı kânûn te'addi rencideden ali olmadığın bildirüb kanûn üzere amel olunmayub emr-i fermân hilâf-ı

kanûn otlak resmi mütâlebesiyle vâki‘ olan te‘addisinin men‘ ve vâki‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda kanûn su‘âl olundukda bu makûl bir karye ahâlisi toprağında zirâa‘t ve öşür ve resmi gibi nesne virenlerin koyunlarından sâhib-i arzın otlak resmi mütâlebesi hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olunmak bâbında.

Fî Evâsıt Sa Sene 241

İş bu emr-i âlî mücebince Trabzon vâlîsi hâzretlerine yazılan mektûb sâmi mübâşir yerler mahallinde lede‘l-vürud merkûm mübâşir ile karındaşları erbâb-ı şekâvetden olub bu hisse-i reddiye bi-gayr-i hakk mürekkeb oldukları haber verilmiş ise de mizâc bâğbân der-kâr bulunduğundan mübâşir mûmâ-ileyh mahalline gitmek ücret iden medîninden müşârun-ileyh merkûmların ahzlarıyla hâvi mahallinde mübâşir gönderilmiş isede

S.108- Belge 1

Ma‘âden-i Trabzon vâlîsi ve Faş kal‘ası muhâfazası şartıyla ilhâken Gönve sancâğı mutasarrıfı vezîre Arha ma‘ kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Â‘işe ve Fatma nâm Hâtûnlar südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl edüp mezbûre Â‘işenin karındaşı ve mezbûr Fatma’nın karındaşı oğlu Hüseyin ve Mustafa nâm kimesneler kendü hallerinde ırzıyla mukayyid olub kimesneye hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vaz‘-ı ve hareketleri olmayub üzerlerine dahi şer‘an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken kâza-i mezbûre sâkin a‘yanlık da‘îyesinde olan Kibar ve karındaşları Ömer ve Ali nâm kimesneler kendü hallerinde olmadıklarından bi‘l-ittifâk merkûman Hüseyin ve Ali‘yi iki yüz kırk senesinde bi-gayr-i hakk katl eylediklerinden merkûman kazâ-i mezbûrede kâ‘in mutasarrıf oldukları terekeleriyle ber-mûcib-i defter mutasarrıfdan otuz bin gurûşlukdan mütecâviz nukûd emvâl ü eşyâlarını dahi fuzûlî zabt idüb ol vech ile gadr-i külli bildirüb mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde şer‘ ile görölüb bermuktezâ-yı şer‘ mutahhir icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk ve olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘ da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikde ta‘yîn olunan mübâşirin ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerife husûs-ı kâzibe iden müdde‘î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da‘vâ müzevvir iken müdde‘î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer‘i şerîfe tazyîk ve

tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 241

S.108- Belge 2

Livâne kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Ahmed nâm kimesne gelüb bunun emmisi Hacı İbrahim nâm kimesneden yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Abdi nâm kimesne zimmetinde iki yüz otuz sekiz senesinden berü bin iki yüz yigirmi beş gurûş alacağı olub kable’l-ahz merkûm İbrahim fevt oldıkda meblâğ-ı mezbûr bi’l-irsî’ş-şer‘i ana intikâl eyledikten bu dahi meblâğ-ı mezbûr bilâ-verâset merkûm Abdiden def‘atiyle taleb olunmak murâd eyledikde bî-vech-i şer‘i vergilerde ta‘allül ve ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb mevrûsı görölüb müteveffâ-yı merkûmdan müntakil mezkûrun gayri ve ispenç zimmetinde ol-mikdâr gurûş hakk iderse bilâ-verâset kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 241

S.108- Belge 3

Livâne kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Molla Hüseyin oğlu Osman dimekle meşhûr kimesne gelüb gerek bunun kazâ-i mezbûre tâbi‘ Tosul karyesi toprağında vâki‘[...] ve mutasarrıf olduğu mülk bağında âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Kara Ahmed nâm kimesne zuhur birle ol bağ mutasarrıf mevrûsı Hasan nâm kimesne seninle müşa‘ ve müşterek mutasarrıf iken fevt oldukda ol-bağdan hissesi verâset intikâl ider müşa‘iyet üzere zabt iderim deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî müdâhale ta‘arruzdan hâli olmadığını ve bu bâbda da‘vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü’l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğini bildirüb mahallinde şer‘ ile mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ol vechle vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ve def‘i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 241

Zuhur olunmuş olmak hasebiyle mübâşir mûmâ-ileyh tarafından gönderildiği mübâşir merkûmun gelmesi hâber itmeyüb tahsil vukûfa tevakkuf avdetini iltimas ve niyâzdan ısrâr itmiş olduğundan hizmet-i mübâşiriyyesi verilerek avdet itdirilmiş ve evâmir-i arî mezkûr ile emirnâme-i sâmi nezdinde tevkîf olunmuş olduğu beyânıyla merkûmların bir his suretiyle celb ve ihzârları mümkün olur ise terfi' ve ihkâk-ı hakk dikkat ider suret-i muhakîyelerin gelen i'lâmıyla irsâl edeceğini nâlık Trabzon vâlisi vezîr müşârun-ileyhanın vârid olan tahrîratı mâzmunı bâ-fermân-ı ali şerh virildi.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 241

S.109- Belge 1

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Hüseyin nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûra tâbi' olan Avderesi karyesi toprağında vâki' mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlasına kadîmden berü câri olub mezru'atını saki ve intifâ' idegeldiği mahsûs ve müstakîl suyunda âharın alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken Osman nâm kimesne ol suyu mecra'-yı kadîminden ihrâç ve kendü tarlasına icrâ mezru'atının intikaline ba'is ve bâdi olduğu ve bu bâbda da'vâsına muvafık kanûn-ı şerîfe verildiğin bildirüb mahallinde şer' ile görölüb ol suyu kadîmi üzere icrâ itdirmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olduğundan bu makûl sû-i nizâ'nda itibâr-ı kadîmi olmak bu surette inhâ olunduğu üzere ise şer' ile görölüb ol suyu kadîmi mahallde ve bu vechle ceryân idegelmiş ise ba'de'l-cevâbine ol-mahallde ol vechle icrâ itdirmek için mahallinde şer'-i şerîf ve kadîmi havâle ile emr-i şerîfim i'tâsını ahz eylediği tahrîr olunmak mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 41

S.109- Belge 2

Rize kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Âsitâne-i sa'âdetimde sâkin Kuruşçı esnafından Hâfız Abdullah nâm kimesne bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Kasım oğlu Derviş Mustafa ve dimekle arîf kimesne zimmetinde iki yüz kırk senesinden berü ve bağda bin dokuz yüz on dört gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikde ta'allül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli dâ'iyyesinde olduğu ve tarafından Ali

re'îs nâm kimesneyi vekîl eyledigini bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun bağında zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı tarafından vekîl merkûma alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 1241

S.109- Belge 3

Gümüştane nâm-ı diger Torul kazâsı nâ'ibine hüküm ki,
Zeyneb bint-i Memiş nâm Hâtûn gelüb bunun zevce Hatib oğlu İbrahim bundan akdem fevt oldukda Torul kazâsına tâbi' Sureti karyesi toprağında vâki' tapu ve temessükli mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd yerleri bi-hasebü'l-kanûn meccanen bundan mütevellid oğlu Mehmed ile diger zevcesi Kezban nâm Hâtûndan mütevellid Yunus ve Abdülbaki ve İbrahime ba'de'l-intikâl merkûmdan Yunus ve Abdülbaki ve İbrahim oğulları ve kızları olmayarak birbirlerini mütakiben fevt olub ol-yerlerden hisselerinin hakk-ı tapusu baba bir er-karındâşları merkûm Mehmedinde eyledik kable'l-keyf bu merkûm Mehmed dahi vefât idüb arâzî-i mezkûreden merkûmun Yunus ve Abdülbaki veled-i İbrahimin hisseleri sâhib-i arza âid olub ve merkûm Mehmedin vâlidesinden mukaddemâ tapudan salâhiyeti olanlardan kimesnesi kalmayarak hissесinin hakk-ı tapusu olursa mezbûre Zeynebin olduğuna binâ'en mezbûre Zeyneb dahi mutasarrıf olduğu hissесini bi-gayr-i hakk Müsliminden takdir eyledikleri resm-i tapu ile ve merkûmeden Yunus ve Abdülbaki ve İbrahim hisseleri sâhib-i arza âid olduğuna binâen sâhib-i arz hisse-i mezbûreleri resm-i tapu ile kezâlik mezbûre Zeyneb bint-i mezbûre dahi ol-yerleri müstakîlen beş seneden mütecâviz tasarrufunda olarak tarafından zabt ve zirâ'at olunagelir iken mezbûreden Kezban müteveffâ oğulları hisseleri için sonradan bir takrîr sâhib-i arzdan temessük ahzıyla ol-yerlerde hissem vardır ve zabt iderim deyü hilâf-ı kanûn müdâhaleden hâli olduğuna ve bu bâbda da'vâsına muvafık cânîb-i şeyhü'l-İslâmдан fetevâ-yı şerîfe verildiğine inhâ ve kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden divân-ı hümâyûn kânûn su'âl olundukda arâzîsi tasarruf idenlerden biri fevt oldukda tasarrufunda olan yerleri bi-hasebü'l-kanûn meccanen oğluna ve oğlu yoğ ise bi-gayr-i hakk Müsliminden takdir eyledikleri resm-i tapularıyla kızına karşı dahi yoğ ise baba bir er-karındâşları ol dahi yoğ ise bu reddi üzere sakin olmak şartıyla baba bir kız karındâşı olmadığı hâlde babasının babası

dahi yoğ ise vâlidesine on seneye değin verilmek kanûn olmağda eğer münâzi‘ fihâ olan yerlere merkûmdan Yunus ve Abdûlbaki ve İbrahim babalarından müntakil olmak üzere iştirak mutasarrıf iken merkûmeden Yunus ve Abdûlbaki ve İbrahim oğulları ve kızları olmadığı hâlde birbirlerini mütakiben fevt olub ol-yerlerden hisselerinde hakk-ı tapusu baba bir er-karındâşları merkûm Mehmedin iken kabl olan bu vefât itmiş ise ol-hâlde arâzî-i mezkûreden merkûmun Yunus ve Abdûlbaki veled-i İbrahimin hisselerini sâhib-i arza âid olmadığından her kime diger ise verüb mezbûre Zeyneb bint-i tapu da‘vâsına müdâhil olmaması cihetle arâzî-i mezbûreden merkûm Mehmedin hissesi hakkında dahi ol-vâlidesinden mukaddem tapuya salâhiyyeti olanlardan kimesnesi kalmayarak hissesinin hakk-ı tapusu vâlidesi mezbûr Zeynebin olub mezbûr Zeyneb dahi oğlu hissesinde bi-gayr-i hakk Müsliminden takdir eyledikleri resm-i tapuları ile olmuş ve merkûmeden Yunus ve Abdûlbaki ve İbrahimin hisseleri sâhib-i arz resm-i tapuları ile verildiğine verse kanûn muktezasında olmakdan nâşî sâhib-i arzın dahi arâzî-i merkûmeden merkûmunun hisselerine resm-i tapu ile mezbûreden Kezbana virmiş ise yedine virilen temessük mücebince zabt eylemeleri kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda Zeyneb oğlu mutasarrıf Mehmedin hissesini bi-gayr-i hakk Müsliminin takdir eyledikleri resm-i tapuları ile sâhib-i arzda almış ve mutasarrıf olan Yunus ve Abdûlbaki veled-i İbrahimin hisselerini sâhib-i arzdan mezbûre Zeynebe vermiş ise ol-vefâtında mezbûreden Kezbanın oğullarını merkûmedem hissesi için sonradan sâhib-i arzdan temessük ahzıyla zabt ider ise bu dahi hilâf-ı kanûn olacağına binâen vâki‘ olan müdahalenin men‘ ve def‘i için emr-i şerîfim i‘tâsı muvafık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla bu bâbda kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 241

S.110- Belge 1

Şavşad kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Haluk karyesi ahâlisi gelüb bunların karyeleri toprağında vâki‘ kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir tavarları râ’y olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idgeldikleri mahsûs ve müstakîl mer‘a yerlerinde âharın alâkası yoğiken yine kazâ-i mezbûre tâbi‘ Esvask(?) karyesi ahâlisi ol-mer‘a yerlerinde hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve hayvânlarını gönderüb râ’y itdirüb bunların hayvânlarının zaruret ve müzâyakalarına ba’is ve bâdi olduklarına inhâ kanûn üzere amel olunmak bâbında

emr-i şerîfim sudûrunu istid'â eyledikleri ecilden divân-ı hümâyûnumda kânûn su'âl olundukda bu hukûk-u mer'a husûsunda mahsûs olunan itibâr-ı kadîmi olmağla eğer münâzi' fihâ olan mahall-i mezkûr Esvask(?) کسک کاریyesi toprağında ahâlisinin koyun vesâ'ir tavarları râ'u olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerleri ise veyahut hayvanları zikr olunan Haluk karyesi toprağında ahâlisinin hayvânları müşa' ve müşterek râ'y olunagelmiş ise yine kadîmisi vechle hayvanlarını götürüb müşa'iyet üzere râ'y itdirmeleri mahsûs ol-kanûn bunlardan olub icrâat olmayubda inhâ olduğu vechle merkûm Haluk karyesi ahâlisine mahsûs ve müstakîl karye mer'alari ise oldukdan Esvask(?) کسک کاریyesi ahâlisi ol-mer'a yerlerine hayvânlarını götürüb râ'y itdirmeleri hilâf-ı kanûn olacağına men' ve def'i içün emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn iderek tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 241

S.110- Belge 2

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîrim pâşâ iclâlehûya ve Bafra kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Çakır kendürcilerinden es-Seyyid Süleyman veled-i Abdurrahman gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesinde Kuşciyan cemâ'ât-ı Kuşciyan nâm karye ve gayriden bin dokuz yüz seksen iki akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olan tîmârının baş kalemi olan defter-i icmâl Çakır defter-i icmâl Çakır cânîbinde bin yedi yüz yigirmi beş akçe yazı ile mukayyid karye Kuşciyan cemâ'ât Kuşciyan el-mezbûre tamam yazusuyla an-kendürciyân-ı Çakır deyü müstakîl bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamam merkûm Seyyid Süleyman veled-i Abdurrahmanın kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve tîmâr-ı mezbûr Trabzon eyâletinin defter iltizâmâtına dahil olmadığına binâen karye Kuşciyan cemâ'ât Kuşciyan el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîl Çakır kendürce merkûmun tarafından zabt ve hâsılatı ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken Bafra sâkinlerinden Osman nâm kimesne karye-i mezbûreye hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn pâresiz fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadığına inhâ ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl-i Çakırciyâna mürâca'ât olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve

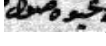
mukayyid karye-i mezbûrenin mukâta'a mahall-i defterhâne-i âmiremde bulunmadığın cevâbı tahrîr ve işâret olunmuş olduğu divân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl Çakır kendürci merkûm Seyyid Süleyman tîmârının baş kalemi olub müstakîlen kaydına dahil bin dört yüz yigirmi beş akçe yazı Kuşciyan cemâ'ât Kuşciyan el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî Çakır kendürci merkûmun tîmârı tarafından zabt idilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî muvâfık-ı kanûn olub merkûm Osmanın müdâhalesi hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn idüğü tahrîr olunub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hâla sadr-ıa'zam mektubcusu Süleyman Fâik zîde mecdühûya lede'l-havâle tîmâr-ı mezbûr bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dahil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni bu emrim Çakır kendürci merkûmun yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bunun dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemenin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak üzere irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın keyfiyet-i ma'lûmın oldıkda tîmâr -ı mezbûrun iltizâmına talep olduğu hâlde mâ'ru'z-zikr karye Kuşciyan cemâ'ât Kuşciyan el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîlen Çakır kendürci merkûmun tarafından zabt ve hâsılatı ahz u kabz itdirüb merkûm Osmanın hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet eylesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere ve iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânî ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 241

S.111- Belge 1

Giresun kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Es-Seyyid el-Hâc Nuh Zeyd Şerif gelüb bunun Giresun kazâsına tâbi' Ayvesul(?)

karyesi sâkinlerinden Kara İbrahim oğlu Hasan Rasim dimekle arîf kimesne zimmetinde iki yüz otuz altı senesinden berü bâ-tahrîr bin gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikde ısrâr-ı vakt ile edâda ta'âllül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğunu bildürüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer'î şerîf ve ihkâk-ı hakk ve diger ihkâk muhâkeme olmaz ise Der-i sa'âdetime ihzârı i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile rü'yet diğere muhâkeme olmaz ise der-aliyyeme ihzârı i'lâm olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 241

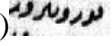
S.111- Belge 2

Akşehir kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Keleş karyesi ahâlisi gelüb bunun karyeleri toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden âharın alâkası yoğiken yine civârında vâki' Kerasul nâhiyesine tâbi' Arkelek karyesi ahâlisi zuhur birle ol-mer'a yerler bizim karyemiz hayvanatına mahsûsdur sizin alâkanız yokdur deyü hilâf-ı kanûn-ı kadîmi mugâyir fuzûlî müdâhale eyledikleri inhâ ve kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle divân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl olundukda bu makûle mer'a husûsunda bi-hasebü'l-kanûn itibâr-ı kadîmi olmağla Keleş karyesi toprağında eğer münâzi' fihâ olan mer'a yerlerinde Arkelek karyesi ahâlisinin kadîmden koyun vesâ'ir tavarları Keleş karyesi ahâlisinin hayvanatıyla müşa' ve müşterek râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgelmiş ise kadîmisi vechle müşa'iyet üzere râ'y itdirmeleri kanûn muvafık olub eger böyle olmayubda inhâ olduğu vechle mezkûr Keleş karyesi ahâlisinin karyeleri toprağında vâki' mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'aları ise oldukdan zikr olunan Arkelek karyesi ahâlisinin ol-mer'a yerlerine müdâhaleleri hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i için emr-i şerîfim i'tâsı muvâffık-ı kanûn iderek tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

S.111- Belge 3

Trabzon vâlisı ve Canik muhassılı vezîrim pâşâ iclâlehûya ve Bafra kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Abdurrezzak Çukadarı Sâni Hâne-i Sefer zîde kadrihû gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesine tâbi' nefsi-i Güründür bâzârı ve tahtında muharrer bağçe Ali veled-i Seferli veled-i Mehmed der-nefs-i Murumlar(?) mahall bağçe beyanından mâlikânesiyle tahtında mukayyid resmi sergü Ali Pâşâyı atıkanın imâreti vakfı ve divânisi hass-ı hümâyûn mülhakâtı muvâkkatı olduğu defter-i hâkânî mukayyid ve mûmâ- ileyh bâbü's sa'âdet ağası nezâretinde asude evkâfdan Ali Pâşâ atık vakfının yazı ile virdim te'yit mâliye cânîbinden virilen berât-ı şerîfimle mütevellisi olduğuna ve nefsi-i Güründür bâzârı ve bağçesinde Canik sancâğında defter iltizâmâtına dahil olmadığına binâen sâlifü'z-zikr nefsi-i Güründür bâzârı ve tahtında muharrer bağçe Ali veled-i Feyzullah veled-i Mehmed her nefsi-i Güründür ma'a bağçe-i sâire olmayubda ber-mûcib-i defter-i hâkânî hass-ı hümâyûn mutasarrıfları müşâr-ileyhânın imâreti vakfı tarafından mukayyid zabt ve mâlikânesi cânîbine âid hâsılatıyla resmi sergü dâhi kanûn ve defter mûcebince kadîmi üzere cânîbi vakf-ı için ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden Hocalı dimekle meşrû kimesne hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve hâsılatı ve rusûmâtını kabz u ahz idüb cânîbi vakf-ı şerîfe arz eyledikleri inhâ ol-bâbda emri-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Bafra nâhiyesine tâbi' mahallât müslimanân ve neferât cemâ'ât-i gebrân re'âyâ ve zemîn arz ile nefsi-i Güründür bâzârı mâlikâne-i mülk Mahmud Çelebi veled-i İsfendiyar Bey ve Şehzâde Hâtûn ve mülk bey-i merhûm Ali Pâşâ oldukdan sonra imâretine vakf itmiş ve virgü hakkı dahi mezkûr Ali Hüdâvendigâr mâlikâne-i mezbûr ber-mûcib-i hüccet-i şer'iyye ve defter-i atık sebt-i defter olundu ve divânî-i hass-ı hümâyûn ve tahtında neferât ile mahall[...]

 bağçe Ali veled-i Seferli veled-i Mehmed nefsi-i Güründür ma'a bağçe-i sâire ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve öşür-i bagât ve resmi sergü vakf olunduk sâhib-i mülk hâsıl iki bin iki yüz yekûn ma'a gayrihû on bir bin beş yüz on yedi akçe nâhiye-i mezbûra tâbi' mukâta'a-i Bozahâne ve bâzâr yeri nâm-ı diger panâyır yeri ve bac bâzârı fî sene on iki bin akçe yazuları ile defter-i mufassalda muharrer

kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde tamâm yazı mezkûresiyle hass-ı hümâyûn mülhâkâtından alacak olan tahrîr olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî mâru'z-zikr nefsi-i Güründür bâzârı ve tahtında muharrer bağçe Ali veled-i Seferli veled-i Mehmed nefsi-i Güründür ma'a bağçe-i sâire el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine â'id mahsûlâtıyla tahtında mukayyid resmi sergü dahi müşâr-ileyh Ali Pâşânın imâreti vakfî tarafından ve divânisi cânîbine â'id mahsûlâtı ve rusûmâtı hass-ı hümâyûn mutasarrıfları tarafından zabt olunmak iktizâ itmez iken bi'l-fi'il defter emîni olan iftihâr mîr Ali dâme mecdühûya arz idüb divân-ı hümâyûnumdan kanûn lede's-su'âl ber-mûcib-i defter-i hâkânî zabt ve mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtıyla resmi sergü dâhi kanûn ve defter mûcebince kadîmisi üzere merhûm Ali Pâşâ atîkanın imâreti vakfî tarafından ahz u kabz idilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfik-ı kânûn olub ecânîbden olan mezbûrlarda müdâhalesi men' ve def'i fuzûlî mahfûz olan mahsûlât ve rusûmât her ne ise ma'rifet-i şer'le istirdâd olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfik-ı kanûn idüğü tahrîr olunub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mûcebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin kapu kethüdân olan sadr-ı a'zam mektubcusu Süleyman Hâlef zîde mecdühûya lede'l-havâle mevâd-ı mezbûr bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin da'vâsına mebni bu emrim mütevellî mûmâ-ileyhin yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bundan böyle dâhi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemenin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve râğbet olmadığı suretde ashâbı inhâ olunmak ve talep ve râğbet olmadığı suretde ashâbı taraflarında zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak üzere irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek fermânım olmağın keyfiyet-i ma'lûmın oldukça mevâd-ı merkûmun iltizâmına talep olmadığı hâlde defter-i hâkânî ve emini mûmâ-ileyhanın arzı mûcebince zabt ve nefsi Güründür bâzârı tahtında muharrer bağçe Ali

veled-i Seferli veled-i Mehmed nefis Güründür el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine â'id mahsûlâtıyla yine tahtında muharrer resmi sergü dâhi kanûn ve defter mûcebince kadîmisi üzere müşârun-ileyh Ali Pâşâyı atıkanın imâreti vakfı tarafından ve divânisi cânîbine âid mahsûlâtı ve rusûmâtı hass-ı hümâyûn mutasarrıfları tarafından ahz itdirüb ecânîbden olan merkûm hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn dahl u ta'arruz itdirmemesi cânîbi vakfa âid fuzûlî mahfûz olan hâsılâtı ve rusûmatını her ne ise ma'rifet-i şer'le istirdâd husûsuna mübâderet ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olunarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 241

S.112- Belge 1

Diyarbakir vâlisî ma'âden-i hümâyûn emîni vezîrim Pâşâ iclâlehûya ve Maçuka nâ'ibine hüküm ki,

Humbaracı lağamcılarında Ali Rıza Halîfe veled-i İsmail zîde kadrîhû ile erbâb-ı tîmârdan Yusuf veled-i Mustafa gelüb Rize ve Haremeyn ve Yaş ve Trabzon sancâklarında Pınarhisâr ve gayri nâhiyelerde Haksulu nâm karye ve gayriden seksen üç bin altı yüz seksen yedi akçe ze'âmet Humbaracı mûmâ- ileyh Ali Rıza Halîfe ve Trabzon sancâğında Kürtün nâhiyesinde Kefer nâm karye ve gayriden on yedi bin dört yüz akçe tîmârı merkûm Yusuf veled-i Mustafa başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze'âmet ve tîmârları mülhakatından ancak Trabzon sancâğında Maçuka nâhiyesine tâbi' karye-i Mehadura ve tahtında muharrer mezra'â-i Kemâh ve zemîn Mehadur Humbaracı mûmâ- ileyh Ali Rıza Halîfe ve merkûm Yusuf veled-i Mustafanın kayıtlarında ve Maçuka nâhiyesine tâbi' defter-i mufassalda hisse-i an-karye-i Hurtukub nâm-ı diger Kuru ve defter-i icmâlde hisse-i an-karye-i Hûrtan nâm-ı diger Mâhûri veled müşterekiyle Trabzon nâhiyesinde Harsul nâm karye ve gayriden yigirmi iki bin dokuz yüz elli iki akçe ze'âmete mutasarrıf Seyyid Yusuf veled-i Seyyid Mehmed ve Maçuka nâhiyesinde İsligoai(?) Küçük nâm karye ve gayriden on altı bin altı yüz doksan beş akçe tîmâra mutasarrıf Ahmed veled-i Mehmedin kayıtlarında ve yine Maçuka nâhiyesine tâbi' karye-i Hurtukub nâm-ı diger ve hisse-i an karye-i Hurtukub nâm-ı diger Harsu müstakîlen Torul nâhiyesinde Mamdiri nâm karye ve gayriden elli altı bin üç yüz yigirmi beş akçe ze'âmete

mutasarrıf İbrahim veled-i Mehmedin kaydında idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve zikr olunan Mehadura karyesi defter iltizâmâtına dahil olmadığına binâen karye-i Mehadura ve tahtında muharrer mezra'â-i Kemâh ve zemîn Mehadur el-mezbûreler ber-mûcib-i defter-i hâkânî sudûrunu mülhâkatından olan yerleriyle Humbaracı mûmâ-ileyh Ali Rıza Halîfe ve sipâhî-i merkûm Yusuf veled-i Mustafanın ze'âmet ve tîmârları taraflarından zabt murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken merkûman Seyyid Yusuf veled-i Seyyid Mehmed ve Ahmed veled-i Mehmed hisse-i an karye-i nâm-ı diger Hurtukub nâm-ı diger Mamdiri ve defter-i icmâlde hisse-i an-karye-i Hurtukub nâm-ı diger Mâhûri el-mezbûreye müşterekleriyle zabt adem-i kanâ'at birle karye-i Mehadura ve tahtında muharrer mezra'â-i Kemâh ve zemîn Mehadur el-mezbûreler tîmârları dahillerinde olan yerlerine hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve zabt da'îyesinde olduklarına inhâ ve ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Maçuka nâhiyesine tâbi' neferât-ı müslimanân ve neferât-ı gebrâna ve asiyâb ve baştane ile karye-i Mehadura ber-vech-i serbestiyet ve tahtında mezra'â-i Kemâha tâbi' karye-i mezbûre karye-i mezbûre ahâlisi ihyâ' itmişler hâsıl iki yüz elli akçe ve zemîn Mehadur tâbi' karye-i mezbûre her kim zirâ'at olur ise her sene karye-i mezbûre Seyyid Hüseyine verdim hâsıl üç yüz ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve hinta ve şa'ir ve mahsûl mezra'â-i Kemâh ve mahsûl zemîn Mehadur yekûn ma'a gayrihû on bin üç yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû yigirmi bin akçe ze'âmet verir icmâl ve icmâl-i el-mezbûrun on beş bin akçesi Humbaracı Ali Rıza Halîfe veled-i İsmailin ve beş bin akçesi Yusuf veled-i Mustafanın kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve baştane ile hisse-i an karye-i Hurtukub nâm-ı diger Mamdiri ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresiyle nâhiye-i mezbûra tâbi' istid'â İslagoli(?) Küçük birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû yedi bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun beş yüz akçesi merkûm Seyyid Yusuf veled-i Seyyid Mehmedin altı bin akçesi merkûm Ahmed veled-i Mehmedin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât-ı gebrân ve zemîn ve baştane ile karye-i Hurtukub nâm-ı diger ber-vech-i serbestiyet ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû

iki bin sekiz yüz ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât-ı gebrân ve zemîn baştane hisse-i an karye-i Hurtukub nâm-ı diger Hahdur ber-vech-i serbestiyet ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû üç bin yüz akçesi yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûreleri Torul nâhiyesine tâbi‘ Mamdiri karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû kırk dört bin altı yüz akçe ze‘âmet verir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen merkûm İbrahim veled-i Mehmedin kaydında olub bu takdîrce bermuktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Mehadura ve tahtında muharrer mezra‘â-i Kemâh ve zemîn Mehadur el-mezbûreler mûmâ-ileyh Humbaracı Ali Rıza Halîfe veled-i İsmail ile merkûm Yusuf veled-i Mustafanın tarafından ve hisse-i an karye-i Hurtukub nâm-ı diger Mamdiri el-mezbûre mûmâ-ileyh Seyyid Yusuf veled-i Mehmed ve merkûm Ahmed veled-i Mehmed ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Hurtukub nâm-ı diger hisse-i an karye-i Hurtukub nâm-ı diger Hahdur el-mezbûreler müstakîlen mûmâ-ileyh İbrahim veled-i Mehmedin tarafından zabt olunmak iktizâ eyledigin bi‘l-f‘il defter emîni olan mîr Ali dâme mecdühûya arz idüb Maçuka kazâsı Gümüşhâneye tâbi‘ olub ve Gümüşhâne emânet dâhi me‘alden divân-ı hümâyûn zabt ve irâde olunagelmekte iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mûcebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hâla hassambaşısı dergâh-ı mu‘allâm kapûci başlarından Seyyid Mustafa dâme mecdühûya lede‘l-havâle karye-i mezbûra derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i‘lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i‘lâmına mebni bu emrim Humbaracı merkûmun yedine i‘tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ‘in iltizâmâtдан şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları gadrden arî olarak tahkîk birle bedel-i sâbıkları kapu kethüdâları taraflarından der‘uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i‘lâm ve Der-i sa‘âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma‘lûmın oldukda karye-i mezbûrenin iltizâmına rağbet etmediğın hâlde karye-i Mehadura ve tahtında muharrer mezra‘â-i Kemâh ve

zemînMehadur el-mezbûreleri ber-mûcib-i defter-i hâkânî hudûd ve dahilinde olan yerleriyle Humbaracı mûmâ-ileyh Ali Rıza Halîfe ve sipâhî-i merkûm Yusuf veled-i Mustafanın ze‘âmet ve tîmârları taraflarından zabt itdirüb merkûman Seyyid Yusuf veled-i Seyyid Mehmed ve Ahmed veled-i Mehmedin karye-i mezbûreye ve tahtında muharrer mezra‘â-i ve zemîn hudûd dahilinde olan yerlerine hilâf-ı defter-i hâkânî bir dürlü dahl u ta‘arruz itdirmeyüb men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet eylesin ve sen ki nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dâhi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz‘-ı tecvizden ve hazer ve mübâ‘adet olunmak bâbında.
Fî Evâhir-i Ca sene 241

S.113- Belge 1

Hemşin kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Hemşin kazâsı sâkinlerinden Hatice nâm Hâtûn gelüb bunun babası Hâcî Abdî nâm kimesne iki yüz otuz dokuz senesinde fevt oldukda bi’l-cümle emvâl ü eşyası bi’l-irîsî’ş-şer‘i bununla karındaşları kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Mustafa ve Hasan Ali nâm kimesnelere intikâl etmiş iken karındaşların merkûman babaları müteveffâ-yı el-mezbûrenin müntakil emvâl ü eşyâdan kendü hisse-i irsiyelerin ahzına adem-i kanâ‘at birle oğulları kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Mehmed veled-i İbrahim ve Hüseyin ve Osman ve Mehmed ve diğere Mustafa nâm kimesnelere ile yekden olarak bunun hissesini dâhi hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ahz idüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb babası müteveffâ-yı merkûmdan müntakil karındaşların merkûmların hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî ahz eylediklerin emvâl ü eşyâdan hisse-i irsiyelerini kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölme bâbında.

Fî Evâhir-i B sene 241

S.113- Belge 2

Çıldır vâlisî vezîrim Pâşâ olan edâma‘llahtan iclâlehûya ve Arğur nâ‘ibine hüküm ki, Erbâb-ı tîmârdan Arif Mehmed Der-i sa‘âdetime arz-ı hâl edüb Ağışha sancâğında Arğur nâhiyesinde ile nâm karye ve gayriden iki bin dokuz yüz altmış beş akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı tîmârı mülhâkatından Arğur nâhiyesine tâbi‘ Ceburi(?)

جورلي der nefis-i karye-i Kürsül(?) كورسول ve Badin(?) بادين karyelerini ve karye-i Badin(?) بادين el-mezbûre ve gayriden iki yüz bin akçe tîmârlara başka başka berât-ı şerîfimle Mehmed Said ve Nurullahın karyeleri ol-tarafdan ve gayriden bin akçe tîmârlara iki yüz kırk târihi ve başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıf İbrahim veled-i Ahmed ve Esad Mehmed veled-i Ömer ile ve yine tîmârı mülhâkatından nâhiye-i mezbûra tâbi' Mümkün karye [...] كورسول karye Mümkün el-mezbûre ve gayriden yigirmi sekiz bin akçe ze'âmet mutasarrıf Ahmed ve müşterekleri merkûmun ile mezbûre Arif Mehmedin tîmârı tarafından zabt ve karye-i Mümkün ve karye-i Badin(?) بادين el-mezbûrelerden vâkî' olan olan mahsûlât ve rusûmâtından ve karye-i civarı el-mezbûrenin olmağla ve gayri hâsılâtından berât yazusına göre hissesine isâbet eden mahsûl ve rusûm kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken müşterekleri merkûmun berâtları yazusına göre hisselerine isâbet eden ahz ve adem-i kanâ'at birle bunun berât yazusına göre hissesine isâbet eden mahsûl ve rusûm hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale teğallüben ahz idüb ând eyledikleri ve merkûm Mehmed Arifin tîmârı Çıldır eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına inhâ ve ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Arğur nâhiyesine tâbi' on bir nefer re'âyâ ile karye-i Mümkün ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on beş bin ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' karye Ceburi(?) كجوري karye-i Kürsül(?) كورسول Badin (?) بادين ve hâsıl olmağla ve gayri iki bin ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' beş nefer a'yanlarıyla karyeleri ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin beş yüz akçe yazuları ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Kürsül(?) كورسول el-mezbûrenin tamam yazu-yı mezkûresinden iki bin akçesi ifrâz ma'adâ kurrânın tamam yazu-yı mezkûreleri yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Badin(?) بادين karyesiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû yedi bin beş yüz akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûrenin iki bin dokuz yüz altmış beş akçesi Arif Mehmedin ve bin akçesi İbrahim veled-i Ahmedin ol-mikdârı es-Seyyid Mehmed veled Ömerin ve iki bin akçesi Mehmed Said beş yüz kırk aded akçesini Nurullahın kayıdlarda ve karye-i Mümkün el-mezbûrenin yazusundan on üç bin akçesi ifrâz bir icmâl ve icmâl-i mezbûre tamam ve yine karye-i merkûmanın yazusundan bin akçesi ruznâmçesinde ve an mahlûl icmâl olunarak Ahmedin kaydında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve yine Ceburi(?) كجوري

karye-i Kürsül(?)^{بوس} el-mezbûrenin olmağla ve gayrihû mahsûlât ve karye-i Badin(?)^{بوس} mahsûlât ve rusûmâtı merkûman Arif Mehmed veled-i İbrahim veled-i Mehmed Said Mehmed veled-i Ömer ve Mehmed Said ve Nurullahın tîmârları tarafından ve karye-i Mümkün el-mezbûrenin mahsûlât ve rusûmâtı kendülere merkûmanlarıyla mûmâ- ileyhleri Ahmedin ze'âmeti tarafından zabt olunmak iktizâ eylediği bi'l-fi'l defter emîni olan mîr Ali dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince Çıldır eyâletinin defter iltizâmâtına lede't- tetebbu' tîmâr-ı merkûman Arif Mehmedin tîmârı olan iltizâmâta dâhil olduğunu i'lâm olunmuş isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtların şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dâhi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadr den arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemenin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları tarafından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarında zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer üzere amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldıkda merkûm Arif Mehmedin tîmârı ziyân iltizâmına rağbet olunmadığı hâlde karye Ceburi(?)^{بوس} ve karye-i Badin(?)^{بوس} el-mezbûreleri ber-mûcib-i defter-i hâkânî müşterikiyle merkûman İbrahim ve Esad Mehmed ve Mehmed Said defter-i icmâl ile ve karye-i Mümkün el-mezbûreye dahi kendünün müşterekleri merkûmun ve merkûm Ahmed ile merkûm Arif Mehmedin tîmârı tarafından zabt ve karye-i Mümkün el-mezbûrelerin vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtından karye Ceburi(?)^{بوس} el-mezbûrenin olmağın gayrihû mahsûlâtın yekûn yazusuna hissesine isâbet eden mahsûl ve rusûmâtından ve ahz u kabz itdirüb müşterekleri merkûmun berât yazusuna göre hissesine isâbet eden mahsûl ve rusûmı hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i fuzûlî tehirleri(?)^{بوس} olan mahsûl ve rusûmu her ne ise ma'rifet-i şer'le alıvirilmesi husûsuna mübâderet ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olunarak mûcib ve

muktezasıyla amel ve hareket ve dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâderet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i B sene 241

S.114- Belge 1

Diyarbakir vâlisî ma'âden-i hümâyûn emîni vezîrim Pâşâ iclâlehûya ve Maçuka nâ'ibine hüküm ki,

Haremeyn-i muhteremeyn evkâfindan bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn cânîb-i hazîne-i hâremeyn zabt ve idâre olunan Trabzonda vâki' Hâtûniye vakfî kurrâsından Trabzon sancâğında Maçuka nâhiyesine tâbi' Derura karyesinde mümtâz ve muayyen hudûd ve sinûrî dâhilinde olan ma'lûmetü'l-hudûd yerleriyle karye-i mezbûrede zimmetinde muharrer ma'a yaylağında âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken Maçuka nâhiyesinde Zatelice (?) موزاروکی nâm karye gayriden on beş bin üç yüz yigirmi dört akçe tîmâra mutasarrıf Hasan veled-i Ömer tîmârî mülhâkatından müşterekiyle karye dahil Maçuka nâhiyesine tâbi' Alyan nâm-ı diger meşhûr karyesinin mümtâz ve mu'ayyen hudûd ve sinûrî dâhilinde olan yerlerin müşterekiyle zabt adem-i kanâ'at birle ahâlisiyle müstâkil ol-yaylak yerler için mâ'ru'z-zikr karyesi Alyan arâzîsinindir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadıkda ve Der-i sa'âdetimü'ş şerîfem ağası esbâk tarafından bâ-takrîr inhâ olduğuna binâen defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl mufassala ve defter-i evkâfa mürâca'at oldukda Maçuka nâhiyesine tâbi' yüz otuz üç nefer re'âyâ ve on üç baştane ve dört esbâb ile karye-i Derura ve tahtında resmi yaylak ma'a bundan akdem Binton nâm kimesnenin tasarrufunda olub sonra Trabzonda vâki' olan imâret-i âmiremin kuyûdatı yaylak ve hâricden kimesne dahl eylemeye deyü emr-i şerîfim vârid olub ber-mûcibimin emr-i âlî defter-i atîk hulâsasî defter-i cedide kayd olduğuna ve hâsıl tahtında ispenç ve zabt ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on dört bin beş yüz altmış iki akçe yazı ile ma'a kurrâ-i sâire deyü defter-i evkâfda muharrer kalemiyle tahrîr olunmayub ve yine Maçuka nâhiyesine tâbi' altmış dört nefer re'âyâ ve yedi baştane ve dört asbiyab ile karye-i Alyan nâm-ı diger meşhûr ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû altı bin üç yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr defter-i icmâlde yazusı yine nâhiyesine tâbi' Zatelice (?) موزاروکی karyesiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû kırk iki

bin dört yüz on sekiz akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl mezbûrenin dörd bin akçesi merkûm Hasan veled-i Ömerin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında olup bu takdîrce bermuktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Derura el-mezbûre kadîmisi üzere vakf tarafından ve karye-i Alyan merkûm Hasan veled-i Ömer ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğin defter emîni Hüseyine arz etmiş isede zikr olunan Derura karyesi Hâtûniye imâret-i vakfî idüğü defter-i hâkânîde selâhaten muharrer olduğuna mebni husûsi mezbûrda istibâh vâki' ile tekrar defterhâne-i âmiremde muktezâsı lede's-su'âl vakf-ı mezbûresi kurrâ-i sâ'ire nizâsı zimmetinde mahfûz olan ilmuhaberi zâhire karye-i merkûm ile tahtında muharrer ma'a yaylak Hâtûniye vakfından olduğunu beyân idüb kadîmisi üzere zabt olunmak defter-i hâkânî muktezasından idüğü tahsil olunub hazîne-i âmiremde mahfuz haremeyn muhâsebesi defterlerine mürâca'at olundukda zikr olunan Hâtûniye imâret-i vakfî Der-i sa'âdetimü's şerîfim ağası nezâretinde olarak tevelliât bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn haremeyn hazînesinden zabt ve idâre olunmakda olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın emîn mûmâ- ileyhin arz-ı hâli mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz otuz altı senesi evâhir-i Rebî'ü'l-âhirinde sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince Trabzon müftisi sâbık ve ağa-i esbâkı müşâr-ileyh tarafından bâ-mektûb ta'yîn olunan Çukadar Seyyid Mehmed hazır olduğu hâlde akd olunan meclis-i şer'an terkiben istinâf olundukda mâ'ru'z-zikr Alyan karyesi ahâlisinin iddi'aları kezb ve tezvîr idüğü zâhir olunmuş isede merkûmlar kânî' olmayarak iddi'aları ısrâr üzere oldukları mukaddemâ iddi'aları lede'l-inhâ ve lede'l-istid'âsı baş defterdârım takdiriyle tekîd-i hâvi iki yüz otuz dokuz senesi evâil-i Zi'l-hiccesinde sâdır olan emr-i şerîfimle Âlyan karyesi ahâlisinin tekrar terâfu' şer'-i şerîf olarak Alyan karyesi ahâlisinin iddi'aları kezb ve dâhi idüğü ve yaylak-ı mezkûr ber-mûcib-i defter-i hâkânî vakf-ı mezbûrun oldukça şer'an tahakkuk tebeyyün etmiş isede Alyan karyesi ahâlisi ber-vechle kânî' ve mündefi' olmayub mukâbir birle emr-i âlî nizâ'nda hâlin olmadıkları beyânıyla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mantûkınca amel olunmak için muharrer sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince tekîd-i hâvi emr-i münîfim sudûru hâlde Trabzon vâlisi vezîrim el-Hâc Hasan Pâşâya iclâle tarafından tevârrud iden tahrirat ile Trabzon sancâğının da'vâsında derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtı tettebbu' ittirildikde ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i şerîfim virildiği mestûr ve

mukayyid olunmağla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ş sene 241

S.115- Belge 1

Çıldır vâlîsi vezîrim Pâşâ iclâlehûya Livâne nâ'ibine hüküm ki,
Hassam hâsekilerinden Mehmed Ali zîde kadrihûnun kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Tahir Beg dimekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz otuz üç senesinden berü bâ-temessük sekiz bin iki yüz elli gurûş alacak hakkı olub taleb eyledikde virmeyüb gadr-i külli sevdâsında merkûm Mehmed mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â mahallerinde şer' ile görülmek bâbında iki yüz otuz dört ve otuz beş senelerinde ba'dehû tekîd-i hâvi senesi iki yüz otuz altı senesi evâil-i Cemâziyyel-ahirinde emr-i şerîfim sâdır olunmuş iken ihkâk-ı hakk mümkün olmadığını mûmâ-ileyh tekrar bâ-arz-ı hâl inhâ ve itibar-ı istid'â eyledikde mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince mahallinde şer' ile rû'yet ihkâk-ı hakk mümkün olmaz ise der-aliyyeme ihzârı i'lâm olunmak bâbında sene-i mezbûre evâhir-i Zi'l-ka'desinde sudur iden emr-i şerîfim mahalline lede'l-vürud dâyin ve medyûn huzûr-ı şer'an ihzârı olundukda merkûmede Tahir Begin bir akçe almadığını makarr olub bundan birkaç mukaddem Kara Beg Kamil Süleyman Begin Der-i sa'âdetine azîmet birle müdde'î-merkûman iddi'â eylediği meblâğ-ı mezbûrı fırsat vermiş oldukda mukaddemâ dâyin-i medyûn merkûm ikrâr iderek medyûn merkûm Kamil Süleyman Begin fevt oldukda düyûn-ı kesîresi mâli metrûku ve kalınmadığından emvâl metrûku kısmet garra ile beynel-düyûn taksît olunub müdde'î-i merkûm altı yüz doksan iki buçuk gurûş kısmet garra ma'rifet-i şer'le teslîm olunmuş isede müteveffâ-yı merkûman sagire oğullarını vasi nasb olunan Osman nâm kimesne tîmârları hâsîlatından yedi yüz gurûş ma'rifet-i şer'le müdde'î-i merkûm Mehmed teslîm olduğu ahz u kabz ile bâkî kalan beş yüz gurûş tîmârları hâsîlatından olmak üzere vas-i merkûm beher sene beş yüz gurûş virildigine taahhüd eylediğini nâtik evâmir olan i'lâm mezmûnı iki yüz otuz yedi senesi Rebî'ü'l-âhirinde on dördüncü gününde emr-i merkûman kaydı balâsına şerh verilmiş ise merkûm Mehmed Ali Tahir Begden taleb eylediği sekiz bin iki yüz elli gurûş merkûm Tahir Begin zimmetinde olmayub kazâ-i mezbûr ki müteveffâ-yı Süleyman Begin zimmetinde olmakla lede'l-şer'î veresesinden iddi'â idüb merkûm ve düyûn-u terekesinden izbâr

olduğu hâlde fevt olmağın ol-emirde müdde'î-i merkûm azîmetden altı yüz doksan iki buçuk gurûş tereke müteveffâ-yı mezbûrdan edâ olunub bâkîsi müteveffâ-yı mezbûrun Sulbî oğullarının tîmârları hâsîlâtından senesine edâ olunmak üzere taksîdi rabt olunarak Sigar merkûmuna vasi nasb olunan merkûm Osman taahhüd eylediğini nazar bâkî kalan dört bin yedi yüz elli gurûşun ma'rifet-i şer'le tahsili bâbında emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Mehmed Ali bu defa' bâ-arz-ı hâl istid'â edüp husûs-ı mezbûr bi'l-fî'il Anâtolu kâzaskerî olan Mevlana Mehmed Tahir i'lâm olduğu kazâları havâle olundukda bir makûl muharrer iddi'âda ma'rifet-i şer'î şerîf olmayub ancak müteveffâ-yı merkûmun mektubûm terekesi vereselerinden mevcûd emlâktan müdâhale olunmak iktizâ eylediğini i'lâm itmekle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tebeyyün ve tahkîk eylediği ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayûb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerifi husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyha hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere i'lâm mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i M sene 241

S.115- Belge 2

Ahîsha kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûreye tâbi' Dere karyesi sâkinlerinden Mehmed bin İsmail nâm kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyid olub gurûş hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addisi olmayub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Zeylanlı ekrâdından Karaca dimekle arîf kimesne refikâsından ma'lûm iderse kimesneler zuhur ve şirrete sülûk birle sevk bizden istiniga(?) ^{مسئله} itmekle ehl-i örf tâ'ifesi bizim altı bin beş yüz gurûş almağa senin da'vân sebep oldu meblâğ-ı mezbûrî senden alıruz deyü bu makûle sebep da'vâsı memalik-i mahrûsemde memnun iken hilâf-ı şer'-i şerîf te'addi ve rencideden hâli olmadıkları ve bu bâbda da'vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü'l-İslâm'dan fetevâ-yı şerîfe verildiğini bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmların hilaf-ı şer'-i şerîf vâkî' olan te'addilerin men' ve def'i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1241

S.116- Belge 1

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Baфра nâ'ibine hüküm ki,
Erbâb-ı tîmârdan Seyyid Hüseyin veled-i Ebubekir gelüb Sivas ve Canik sancâklarında karye-i Kula gayri nâhiyelerde Bin nâm karye ve gayriden dört bin yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu tîmârı mülhâkatından ancak Canik sancâğında Baфра nâhiyesine tâbi' bin akçe yazu ile mukayyid mâlikâne karye-i Kalu der-hisse-i sâlis müşterekiyle merkûm Seyyid Hüseyin veled-i Ebubekirin ve beş yüz akçe yazar bir aded çiftlik ile hisse-i evvel an karye-i Kalu ve sekiz yüz akçe yazar üç aded çiftlik ile hisse-i sâni an karye-i Kalu müşterekiyle Canik sancâğında Samsun nâhiyesinde Durugah nâm karye ve ma'a gayriden dokuz bin yedi yüz elli altı akçe tîmâra Ali veled-i Hüseyinin ve bin iki yüz akçe yazar üç aded çiftlik ile hisse-i sâlise an karye-i Kalu dokuz yüz akçe yazar bir aded çiftlik ile hisse-i râbi'an karye-i Kalu müstakîlen karye-i Kalu el-mezbûre ve gayriden beş bin altı yüz yigirmi iki akçe tîmâra bir nefer cebelû bedeliyesiyle ber-vech-i iştirâk mutasarrıf Mehmed Emin ve Mustafa veledânı tekâ'üd Ahmedin kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve karye-i mezbûre Canik sancâğının defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen bin akçe yazu ile mukayyid mâlikâne karye-i Kalu ve bir hisse-i sâlise el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî müşterekiyle merkûm Seyyid Hüseyin veled-i Ebubekirin tîmârı tarafından zabt ve hâsılâtı ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak itmez iken merkûm Ali beş yüz akçe yazar bir aded çiftlik ile hisse-i evvel an karye-i Kalu ve sekiz yüz akçe yazar üç aded çiftlik ile hisse-i sâni an karye-i Kalu el-merkûmeler müşterekiyle ve merkûman Mehmed Emin ve Mustafa bin iki yüz akçe yazar üç aded çiftlik ile hisse-i sâlis an karye-i Kalu dokuz yüz akçe yazar bir aded çiftlik ile hisse-i râbi'an karye-i Kalu el-mezbûreleri müstakîlen tîmârları taraflarından zabt adem-i kanâ'at birle bin akçe yazar mâlikâne karye-i Kalu der-hisse-i sâlis el-mezbûre bizim tîmârımız dâhilindedir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve hâsılâtına teğallüben ahz idüb gadr-i külli eylediklerine inhâ ve defter-i hâkânî mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Baфра nâhiyesine tâbi' karye-i Kalu divânî ve mâlikâne-i tîmâr ve tahtında bir aded çiftlik ile hisse-i evvel an karye-i Kalu ve hâsıl ma'a rusûm beş yüz akçe ve yine nâhîye-i mezbûra tâbi' üç aded çiftlik ile hisse-i sâni an karye-i Kalu ve hâsıl ma'a rusûm sekiz yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda

muhterem kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yalnız karye-i Kalu deyü tahrîr ve tamam hisse-i evvel yazu-yı mezkûresi yine nâhiyesine tâbi‘ Yağdak(?) karyesiyle birikdirilüb beş bin kırk altı akçe yekûnünden iki bin dört yüz akçesi ifrâz ve yine karye-i merkûmenin tamam hisse-i sâni yazu-yı mezkûresiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû üç bin altı yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrenin dört yüz seksen akçesi merkûm Ali veled-i Hüseyinin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ mâlikâne karye-i Kalu der-hisse-i sâlise hâsıl bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muhterem kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi Sivas sancâğında Sonisa(?) nâhiyesine tâbi‘ Eğne(?) karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû beş bin dört yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrenin bin beş yüz akçesi mezbûre Seyyid Hüseyin veled-i Ebubekirin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ üç aded çiftlik ile hisse-i sâlise an karye-i Kalu ve hâsıl ma‘a rusûm bin iki yüz ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ bir aded çiftlik ile hisse-i râbi‘ an karye-i Kalu ve hâsıl ma‘a rusûm dokuz yüz akçe yazular ile defter-i mufassalda muhterem kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûreleri birikdirilüb yekûn iki bin yüz akçe bir icmâl icmâl-i mezbûre tamam ber-vech-i iştirâk Mehmed Emin ve Mustafa veledânı tekâ‘üd Ahmedin kaydında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî mâ‘ru‘z-zikr bin akçe yazu ile mukayyid mâlikâne karye-i Kalu ve der-hisse-i sâlise el-mezbûre mahsûlâtı merkûm Seyyid Hüseyin veled-i Ebubekir ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve beş yüz akçe yazu ve bir aded çiftlik ile hisse-i evvel an karye-i Kalu ve sekiz yüz akçe ve üç aded çiftlik ile hisse-i sâni an karye-i Kalu el-mezbûrelerin ma‘a rusûm mahsûlâtı merkûm Ali veled-i Hüseyin ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve bin iki yüz akçe yazu ve üç aded çiftlik ile hisse-i sâlîs an karye-i Kalu dokuz yüz akçe yazu ve bir aded çiftlik ile hisse-i râbi‘ an karye-i Kalu el-mezbûrelerin dahi ma‘a rusûm mahsûlâtı müstakîlen merkûman Mehmed Emin ve Mustafa veledânı tekâ‘üd Ahmedin ber-vech-i iştirâk tîmârları tarafından zabt olunmak iktizâ eyledigin defter emîni sâbık arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan sadr-ı a‘zam mektubcusu Süleyman Faik zîde mecdühûya lede‘l-havâle merkûmun tîmârı Trabzon eyâletinin bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i‘lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i‘lâmına mebni bu emrim sipâhî-i merkûmun yedine i‘tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve

elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtından şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları hâsılâtı gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat yerine bir sene mutasarrıflarına zabt ta'şir eylemenin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm ve Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve ve taleb ve râğbet olmadığı suretde ashabı taraflarından zabt ve ta'şir itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i hususuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket itmek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldukda tîmâr-ı mezbûrun iltizâmına taleb olunmadığı hâlde defter-i hâkânî ve emîni mûmâ-ileyhin arzı mücebince zabt ve bin akçe yazı ile mukayyid mâlikâne karye-i Kalu der-hisse-i sâlis el-mezbûrenin mahsûlâtı müşterekiyle merkûm Seyyid Hüseyin veled-i Ebubekirin tîmârı tarafından ve beş yüz akçe yazı ile mukayyid bir aded çiftlik ile hisse-i evvel an karye-i Kalu ve sekiz yüz akçe yazar üç aded çiftlik ile hisse-i sâni an karye-i Kalu el-mezbûrelerin ma'a rusûm mahsûlâtı müşterekiyle merkûm Ali veled-i Hüseyinin tîmârı tarafından ve bin iki yüz akçe yazar üç aded çiftlik ile hisse-i sâlise an karye-i Kalu ve dokuz yüz akçe yazar bir aded çiftlik ile hisse-i râbi'an karye-i Kalu el-mezbûrelerin dâhi ma'a rusûm mahsûlâtı müstakîlen merkûman Mehmed Emin ve Mustafa veledânı tekâ'üd Ahmedin tîmârları taraflarından ahz u kabz itdirüb merkûmları hilâf-ı defter-i hâkânî ol vechle dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i ve fuzûlî ta'arruzları olan hâsılâtına ba'de's-subût ma'rifet-i şer'le alıverilmesi husûsuna mübâderet ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olunarak mûcib ve muktezası üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânî ve kânûn münâffî vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i N sene 241

S.117- Belge 1

Gümüşhâne nâm-ı diger Torul kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Torul kazâsı mütemekkinlerinden Sergiz nâm zimmî südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp bu kendü halinde ırzıyla mukayyid olub kimesneye vaz' ve te'addisi olmayub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken yine kazâ-i mezbûre sâkinlerinden ekrâd tâ'ifesinden Babunker oğlu Fakud dimekle ma'rûf kimesne kendü halinde olmadığından iki yüz kırk senesinde bir takrîb bunun hânesini basub derûnunda mevcûd dörd bin gurûş kıymetlü emvâl ü eşyâsı hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hakk ahz idüb gadr-i külli eylediğin bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmu hilâf-ı şer'-i şerîfim ve mugâyir-i hakk ahz eylediği emvâl ü eşyâsı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1241

S.117- Belge 2

Çıldır vâlisî vezîrim Gule kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Livâne kazâsı sâkinlerinden Kara Osman dimekle arîf kimesne gelüb bunun Gule kazâsı sâkinlerinden Süleyman Kamil dimekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz yigirmi beş senesinden berü cihet-i karz-ı şer'iden bâ-temessük iki bin dört yüz ve hâric ez-temessük yüz doksan altı gurûş min-haysü'l-mecmû' iki bin beş yüz doksan altı gurûş alacak hakkı olub kıylü'l olan mezbûr Süleyman Kamil fevt oldukda bu dahi meblâğ-ı mezbûr müteveffâ-yı merkûmun terekesini ahz u kabz iden Gule kazâsından sâkin ma'lûmü'l-isim veresesinden mâl-ı müteveffâ-yı merkûmdan talep eyledikde virmeyüb gadr-i külli eylediklerin merkûm Kara Osman mukaddemâ bâ- arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â mahallinde şer' ile görölmek bâbında iki yüz otuz dört senesi evâil-i Ramazanında Çıldır vâlisî esbâka hitâben emr-i şerîfim sâdır olmuş isede meblâğ-ı mezbûrın tahsili mümkün olmayub pesmânde kaldığına inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında tekîd-i hâvi müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî divân-ı hümâyûnumdan mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtına tetebbu' ittirildikde ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i şerîfim virildiğini mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu' da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerifi

husûs-ı kâzibe îden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyyesi talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe taziyik ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1241

S.117- Belge 3

Trabzon vâlîsi vezîrim ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,
Der-âliyyemde yeni handa mütemekkin Erzurûmî Andon nâm zimmî gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden tüccâr tâ'ifesinden Kulaksız oğlu Hâcî Ebubekir dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde iki yüz yigirmi dokuz senesinden berü bâ-tahvîl gayr-ez teslîm üç bin altı yüz yigirmi bâ-defter-i mufassala bin altı yüz otuz sekiz gurûş cem'ân beş bin iki yüz elli sekiz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûrî Kulaksız-ı merkûm fevt oldukda bu meblâğ-ı mezkûrın terekesin ahz u kabz iden iki nefer oğulların yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ma'lûmü'l-isim kimesnelerden mâl-ı müteveffâdan taleb eyledikde virme-yüb gadr-i külli eylediğın mesfûr ve mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â mahallinde şer' ile görülmek bâbında iki yüz otuz dört senesi evâhir-i Zi'l-ka'desinde Trabzon vâlîsi esbâka hitâben başka ba'dehû iki yüz otuz beş senesi evâsıt-ı Zi'l-hiccesinde başka evâmir-i şerîfesi sâdır olmuş isede meblâğ-ı mezkûru tahsili mümkün olunmayub pesmânde kaldığın inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında te'kidî hâvî müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdunu tetebbu' ittirildikde ber-vech-i muharrer zikr olunan târihde iki kıt'a emr-i şerîfim virildiğini mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfî husûs-ı kâzibe îden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyyesi talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe taziyik ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 241

S.118- Belge 1

Çıldır vâlisî vezîrim Gule kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Oltu kazâsı sâkinlerinden el-Hâc Mustafa nâm kimesne gelüb bunun Gule kazâsı sâkinlerinden Kamil Süleyman Beg dimekle arîf kimesne zimmetinde iki yüz otuz dokuz senesinden berü cihet-i karz-ı şer'iden bâ-temessük dört bin yüz gurûş alacak hakkı olub kıylü'l-ahz merkûm Süleyman Kamil fevt oldukda şimdi bu meblâğ-ı mezbûrî müteveffâ-yı mezbûrun terekesini ahz u kabz iden veresesi kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ma'lûmü'l-isim kimesneler ile zevcesi nâm Hâtûnda mâl-ı müteveffâ-yı mezbûrdan taleb eylediği müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi mezbûre ba'zı müteğalliben esliha zevce-i merkûm hâli hayâtında cümle eşyâsını bana virmişdir deyü bî-vech-i şer'î vermekde ta'allül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli dâ'îyesinde olduklarını bildirüb mahallinde şer' ile görölüb müteveffâ-yı mezbûrun bâ-temessük zimmetinde olan alacak hakkı terekesini ahz u kabz iden veresesinden mâl-ı müteveffâ-yı mezbûrdan kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayûb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfi husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i Ze sene 1241

S.118- Belge 2

Tirebolu ma'a Kürtün kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Eimme ve hutebâdan es-Seyyid Mustafa Begin kimesnesi zîde salâhû gelüb Kürtün kazâsına tâbi' Ohule ve Halahlu(?) nâm karyede vâki' Hâcî Mehmed nâm sâhibü'l-hayrâtın binâ' eylediği câmi'-i şerîfde yevmî bir akçe vazîfe ile askerî ruznâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle imâm ve hâtib olub uhdesine lâzım gelen imâmet ve hâtîbiyet hizmet-i ra'ıyyet idegelir iken yedinde olan berât bir takrîb zâiy olduğundan bahsle hatîb âhar yedine zuhur ider ise amel ve ihtimâm olunmak şartıyla zabtına iki yüz kırk bir senesi Zi'l-hiccesinde müceddeden yedine berât-ı şerîfimle i'tâ kılınmış olduğu inhâ ve yedinde olan berât mücebince ve uhdesine lâzım gelen

hizmeti edâ idüb âharın bî-vech mugâyir berât müdâhale itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî divân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda merkûm Mustafa câmi'-i şerîf mezkûrda imâm ve hâtîb olub uhdesine lâzım gelen imâmet ve hâtîbiyet hizmet-i sadâka istikamet üzere eyledikde cânîb-i âhardan bî-vech münâbir birle müdâhale itdirilmek için mahallinde şer' şerîfe havale ile emr-i şerîfim itâsı iktizâ eylediği tahrîr olmağla mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i M sene 1242

S.118- Belge 3

Hâla Ma'âden-i hümâyûnım emîni ve Bozok sancâğında mutasarrıf vezîre ve Torul ve Maçuka nâ'ibleri zîde ilmühûya hüküm ki,

Zu'amâdan Seyyid Hasan veled-i Seyyid Yusuf zîde kadrîhû gelüb Trabzon sancâğında Torul nâhiyesinde Çavuş nâm karye ve gayriden kırk beş bin dokuz yüz dört akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmetin baş kalemi olan neferât-ı müslimanân ve neferât-ı gebrâna re'âyâ ile karye-i Çavuş ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû sekiz bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Çavuş deyü tamam yazı-yı mezkûresiyle tahrîr ma'a gayrihû birikdirilüb yigirmi bin akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i el-mezbûre tamam mûmâ-ileyh Seyyid Hasanın kaydında ve yine ze'âmet mülhâkatından Maçuka nahiyesine tâbi' neferât-ı müslimanân ve neferât-ı gebrâna re'âyâ ile karye-i Turhal ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin altı yüz otuz iki akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Turhal deyü yazı-yı mezkûresinden iki bin üç yüz on iki akçesi ifrâz ma'a gayrihû birikdirilüb üç bin altı yüz akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve icmâl-i el-mezbûre tamam mûmâ-ileyh Seyyid Hasanın ve karye-i merkûmenin bâkî yazısı müştereki kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve ze'âmet mezbûr Trabzon sancâğında iltizamına dâhil olmadığına binâen Haremeyn-i mezbûrenin tahtlarında resmi ispenç hâsıl yazı ile müşterikiyle kaydına dâhil defter-i mufassalda Çavuş ve defter-i icmâlde Harsul karyesiyle müstakîl kaydına dâhil ve mâ'ru'z-zikr Turhal karyesinde defterde mukayyid zimmî Ra'ıyyet ve Ra'ıyyet oğullarının üzerlerine edâsı lâzım gelen resmi ispençleri kanûn ve defter mûcebince ze'âmet tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve ve muhâlefet

olunmak icâb itmez iken re‘âyâ-ı merkûm resmi ispençleri edâsında hilâf-ı kanûn vaz‘ ta‘allül ve muhâlefet üzere olduklarıyla inhâ ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle ve mufassala mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olub Torul ve Maçuka kazâları Gümüşhane emânet dahi ma‘âden-i hümâyûn tarafından zabt oluna olagelmekle iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan dergâh-ı mu‘allâm kapucı başlarından hâlde hassam kasâbbaşısı Seyyid Mustafa dâme mecdühûya lede‘l-havâle ze‘âmet-i mezbûreleri derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığına i‘lâm olunmaktan nâşî mûmâ- ileyhın i‘lâmına mebni bu emrim mûmâ-ileyh yedine i‘tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ’in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılatı gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta‘şir eylemenin hâsılatının zâhire ihrâcına i‘tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları tarafından der‘uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i‘lâm Der-i sa‘âdetime inhâ olunmasına ve talep ve rağbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta‘şir itdirilmesi hususuna mübâderet kılınmak üzere irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi siz ki vezîr müşâr ve siz ki nâ’ibler-i mûmâ-ileyhümasız keyfiyet-i ma‘lûmın oldukda ze‘âmet-i mezbûrunun iltizâmına talep olunduğu hâlde ber-mûcib-i şurût-ı nizâmına iltizâm olunub işbu emr-i şerîfim zu‘amâ mûmâ- ileyhânın kendü tarafından zabt-ı suretinde olunmak şartıyla nizâ‘-ı mezkûre zimmında i‘tâ kılınmış olmağla husus-i mezbûr tekâ‘üd nâm ve zu‘amâ mûmâ- ileyhâda südde-i sa‘âdetime ihrâç olunması mühürlü sâhih suret-i defter-i cedide ve defter-i hâkânîye talep idüb göresiz resmi ispençleriyle virmekden ta‘allül iden zimmîlerle âhar ze‘âmet tîmâr karyelerinin defterde re‘âyâsından olmayub fî‘l-vâki‘ Harsul ve Turhal karyelerinin defterinde mukayyid zimmî Ra‘iyyet ve Ra‘iyyet oğullarından iseler üzerlerine edâsı lâzım gelen resmi ispençleri kânûn ve defter mücebince müstakîl ve müşterekiyle re‘âyâ mûmâ- ileyhânın ze‘âmet tarafından ahz u kabz itdirilüb hilâf-ı kanûn ve defter ta‘allül ve muhâlefet

itdirilmesi husûsuna mübâderet iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Sa sene 1242

S.119- Belge 1

Kürtün kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kürtün kazâsına tâbi' Kara Çukur karyesi ahâlisi gelüb bunların karyeleri toprağında vâki' kadîm'ül-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsus ve müstakîl mer'a yerlerinden âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-i mezbûre tâbi' Karine karyesi ahâlisi ol-mer'a yerlerinde hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve hayvanlarını gönderüb râ'iyitdirüb bunların hayvanlarının zarûret ve müzâyakalarına ba'is ve bâdi olduğunu bildirüb kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle imdi bu makûle mer'a husûsunda bi-hasebü'l-kanûn itibâr-ı kadîmi olmağla eger münâzi' fihâ olan mahall Karine karyesi ahâlisinin kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsus ve müstakîl mer'aları ise veyahut ol-mer'a yerlerinde hayvânları mezkûr Kara Çukur karyesi ahâlisinin hayvânları müşa' ve müşterek râ'y olunagelmiş ise yine kadîmisi üzere hayvânlarını gönderüb râ'y itdirmeleri kanûn muvafik olub eger böyle olmayubda inhâ olduğu vechle Kara Çukur karyesi ahâlisinin mahsus ve müstakîl kadîmi mer'aları ise ol-vâkitde mezkûr Karine karyesi ahâlisinin ol-mer'a yerlerine hayvanlarını götürüb râ'y itdirmeleri hilâf-ı kanûn olacağına binâen bu bâbda kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Sa sene 242

Muahhiran emr-i âlî yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Sa sene 252

S.119- Belge 2

Arhâvî ma'a Vice kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

E'imme ve hutebâdan Osman bin Ömer zîde salâhû gelüb bu Vice kazâsına tâbi' Bacak karyesinde vâki' Hâcı Mustafa Şahin nâm sâhibü'l-hayrâtın binâ' eylediği câmi'-i şerîfde yevmî bir akçe vazîfe ile askerî ruznâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle imâm ve hâtîb olan câmi'-i mezbûr mahallesinde vâki' olan mevtâ-yı

müslimîni gaslinin ashâbının taleb ve rızâsıyla ve mâni'-i şer'isi olmakdan akd-i enkihayı dahi izn müş'ar taraf-ı şer'den virilen mürâsele-i şer'iyeye mücebince kadîmisi câmi'-i mezbûresi imâm olanlardan idegelüb dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba'zı kimesneler kadîmi mugâyir bunun umûr bî-vech ve bilâ-sened fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadıkların bildirüb ecânîbden olan merkûmların bî-vech ve kadîmi mugâyir vâki' olan müdâhaleleri men' ve def'i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olundukda zikr olunan karyede vukû' bulan mevtâ-yı müslîmini kadîmden gaslinin ashâbının taleb ve rızâlarıyla ve mâni'-i şer'isi olmakdan akd-i enkihayı dahi izn müş'ar tarafından şer'den verilen mürâsele mücebince kadîmi zikr olunan câmi'-i şerîf imâm olanlarla idegelüb ecânîbden olan kimesneler bî-vechinde müdâhale eyledikde vâki' ise mevtâ-yı müslîmini emr-i şerîfim şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Sa sene 42

S.120- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre ve Rize kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' es-Seyyid karyesi sâkinlerinden Mehmed oğlu Cafer Re'îs ve Ali Re'îs ve Derviş Re'îs ve Hasan ve İsmail nâm kimesneler gelüb bunlar kendü hallerinde ırzıyla mukayyid olub hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz'-ı hareketleri yoğ iken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Fakaran oğlu Hüseyin ve dimekle meşhûr kimesne kendü halinde olmadığından avanesiyle mütefakken iki yüz kırk bir senesinde bunların karye-i merkûmede mutasarrıf oldukları menzillerini basûb derûnlarında mevcûd yigirmi beş bin gurûşun emvâl ü eşyâlarını hilâf-ı şer'-i şerîfesi ve garet eylediğinden mâ'adâ mezbûr Cafer Re'îsin ihrâk bi'n-nâr idüb ol vech ile gadr-i külli eylediklerin ve husûs-ı mezbûr su'âl muharrer üzere olduğunu nâtik tarafı şer'den i'lâm şer'i i'tâ olunduğunu bildirüb mübâşir ma'rifetiyle mahallinde şer' ile görülüb ber- muktezâ-yı şer' mutahhir icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â virilen i'lâm şer'iyeye ibrâr itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği halde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyye talebiyle

hilâf-ı şer‘i şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Sa sene 242

S.120- Belge 2

Samsun kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Ata nâm karyesi sâkinlerinden Receb nâm kimesne gelüb bunun karye-i mezbûre toprağında vâki‘ babasından müntakil mutasarrıf ve beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ idegeldigin ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalarında âharın alâkası yoğ iken karye-i mezbûre mütemekkinlerinden ma‘lûmü’l-isim zimmîler zikr olunan tarlaları iki yüz otuz yedi senesinde hilâf-ı kânûn fuzûlî zabt idüb gadr-i külli eylediklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü’l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfe virildigini bildirüb kânûn üzere amel olunub mesfûrların hilâf-ı kânûn fuzûlî zabt eyledikleri tarlaları kendüye alıverilüb zabt ve zirâ‘at olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmegin imdi üç sene ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâli kalan yerleri sâhib resm-i tapu ile talibine virüb zabt ve zirâ‘at itdirmek kânûn olmakdan nâşî eger arâzî-i merkûmeyi mutasarrıf merkûm Receb zirâ‘at itmeyüb üç sene ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâli bırakub kânûn üzere müstehakk tapu olmuş ve mesfûrları dahi ol-yerleri bozan sâhib-i arzdan resm-i tapu ile almışlar ise ber-mûcib-i kanûn zabt eylemeleri yolunda olub eğer böyle olmayubda merkûm Receb babasından müntakil hâla mutasarrıf olarak beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ ide gelür ise ol-vâkitde mesfûrların zabt eylemeleri hilâf-ı kanûn olduğuna binâen bu bâbda kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-i S sene 242

S.120- Belge 3

Trabzon vâlîsi ve vezîre ve Trabzon kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Der-aliyyem mütemekkinlerinden Yorgi ve Nikola nâm zimmîler ile Atina ve Kirşin ve Marpora ve Kasrin nâm nasraniyyeler gelüb bunlar babalarından müntakil Trabzon kazâsı mahallâtından Şatır oğlu mahallesinde vâki‘ on beş bin gurûş kıymetlü mülkiyyet üzere mutasarrıf oldukları iki bâb Kemerkaya mahallesinde bir bâb menzillerini yine kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden icmâl Koton ve Çol oğlu

Acı Nikola ve Acı Kakala oğlu Yorgi ve Acı Pasin nâm zimmîler iki yüz otuz dokuz senesinde beş bin gurûş bey' idüb sonra bey'-i mezkûrede takrîr ve a'yn ve hesse vâki' olmağla şimdi bunlar takrîr ve a'yn ve hesse vech-i şer' üzere isbât birle rusûmun ile zikr olunan menzillerini mesfûrlardan taleb eylediklerinde virmeyüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb mahallinde şer' ile görölüb rusûmun ile sâlifü'z-zikr menzilleri kendülere alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği halde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 242

S.120- Belge 4

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîre ve Bafra nâ'ibine hüküm ki, Lağamcılardan Seyyid Hasan veled-i Seyyid Ali gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesinde Golam nâm karye ve gayriden on üç bin dört yüz elli akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu tîmârın baş kalemi olan neferât ve zemîn çiftlik ile mâ'ru'z-zikr karye-i Golam iki başdan ve hâsıl tahtında çift ve hinta ve şa'ir ve resmi gizîr yekûn ma'a gayrihû beş bin beş yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb on bin üç yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin beş yüz akçesi Lağamcı merkûm Seyyid Hasanın bâkîsi müştereki kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve tîmâr-ı mezbûr Canik sancâğında defter iltizâmına dâhil olmadığına binâen karye-i Golam el-merkûm toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mücebince müşterekiyle Lağamcı merkûmun tîmârı tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmeyüb ve karye-i mezbûreden defter-i hâkânîde öşür yazılıub maktû' ve kesm dâir nesne tahrîr olunmuş değil iken zirâ'ât kâffesi olduklar maktû'a ve kesm tekâlifıyla öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ta'allül ve muhâlefet üzere olduklarına inhâ ve defter-i hâkânî mücebince amel olunmak

bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn defter-i icmâle ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hâla sadr-ia'zam mektubcusu Süleyman Faik zîde mecdühûya lede'l-havâle tîmâr-ı mezbûr derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni bu emrim Lağamcı merkûmun yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat yerine bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemenin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunması ve taleb ve râğbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilmesi husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmın oldukda tîmâr -ı mezbûrun iltizâmına taleb olmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkanî ve kanûn amel ve hareket ve dikkat eylesin sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûr tekâ'üd nâm idüb göresin inhâ olduğu üzere ise karye-i Golam el-mezbûre toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mücebince müşterekiyle Lağamcı merkûmun tîmarı tarafından ahz u kabz itdirüb zirâ'ât tâ'ifesi maktû'a ve kesm tekâlifîyle öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkanî ta'allül ve muhâlefet itdirilmesi husûsuna mübâderet iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkanîye ve kânûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Ra sene 242

S.121- Belge 1

Ma'âden-i hümâyûn emîni ve Bozok sancâğı mutasarrıf vezîre ve Torul nâ'ibine hüküm ki,

Zu'amâdan İbrahim veled-i Mehmed gelüb Trabzon sancâğında Torul nâhiyesinde Manduri nâm-ı diger Beş Kilise gelüb nâm karye ve gayriden elli altı bin üç yüz yigirmi bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı ze'âmet mülhâkatından Torul nâhiyesine tâbi' defter-i mufassalda karye-i Bilahor ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma'a mezrâ'a-i Sayak vesâ'ir deyü muharrer karye-i müstakîlen mûmâ-ileyh İbrahim veled-i Mehmedin kaydına dâhil olduğı ve Maçuka nâhiyesine tâbi' Derhali karyesi müşterekleriyle ve Torul nâhiyesine tâbi' defter-i mufassalda karye-i Bilahor ma'a hazosunda(?) ~~عنه~~ ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma'a mezra'â-i Mesahur deyü muharrer karye-i müstakîlen Derhali el-mezbûre ve gayrîden otuz bir bin dört yüz on altı akçe ze'âmet ber-vech-i iştirâk mutasarrıf Sebi Mehmed Tahir ve Osman ve Ali veledânı Abdülkadirin kayıtlarına dâhil idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olduğına ve mûmâ-ileyhin ze'âmeti Trabzon sancâğında defter iltizamına dâhil olmadığına binâen defter-i mufassalda karye-i Bilâhor ve defter ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma' mezra'â-i Sayak vesâ'ir el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîlen mûmâ-ileyh İbrahim veled-i Mehmedin ze'âmeti tarafında zabt murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken zikr olunan Derhali karyesi müşterekleriyle ve defter-i mufassalda karye-i Bilahor ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma'a mezrâ'a-i Mesahur el-mezbûre müstakîlen Sebi merkumunun ze'âmetleri tarafından zabt-ı kanâ'at olunmayarak defter-i mufassalda karye-i Bilahor ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma'a mezrâ'a-i Sayak vesâ'ir el-mezbûreye hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale olunduğına inhâ ve defter-i hâkânî mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Torul nâhiyesine tâbi'neferât ve mezra'âlarıyla karye-i Bilahor ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve ve şa'ir yekûn â gayrihû üç bin beş yüz akçe yazu ile ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma'a mezra'â-i Sayak vesâ'ir deyü tamam yazuyı mezkûresiyle tahrîr ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Haduri(?) ~~عنه~~ nâm-ı diger Beş Kilise karyesiyle birikdirilüb yekûn kırk dört bin altı yüz akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen mûmâ-ileyh İbrahim veled-i Mehmedin kaydında ve

Maçuka nâhiyesine tâbi‘ neferât ve baştane ve mezra’â ve esbâb ile karye-i Derhali ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû dört bin altı yüz otuz üç akçe ve Torul nâhiyesine tâbi‘ neferât ve esbâblarıyla karye-i Bilahor ma‘a hazosunda(?) **عز** ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû beş yüz akçe defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâldesâlifü’z-zikr Bilahor karyesinin yazu-yı mezkûresinden iki bin altı yüz on yedi akçe ifrâz ve Bilahor ma‘a Haduri(?) **عز** karyesi karye-i Bilahor ma‘a mezra’â-i Mesahur deyü yazu-yı mezkûresiyle tahrîr birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû yigirmi bin sekiz yüz altmış akçe ze‘âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen ber-vech-i iştirâk Sebi merkûmun Mehmed Tahir ve Osman ve Ali veledânı Abdülkadirin ve Derhali karyesinde bâkî yazusı müşterekleri kayıtlarında olub bu takdîrce bermuktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Bilahor el-mezbûre müstakîlen mûmâ- ileyh İbrahim veled-i Mehmedin tarafından ve karye-i Derhali el-mezbûre ber-vech-i iştirâk merkûmun Mehmed Tahir ve Osman ve Ali veledânı Abdülkadir ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Bilahor ma‘a hazosunda(?) **عز** el-mezbûre dahi müstakîlen Sebi merkûmun Mehmed Tahir ve Osman ve Ali veledânı Abdülkadirin tarafından zabt olunub tarafının birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eylediğin bi’l-fîl defter emîni olan Numan Sabit dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki ma‘âden-i hümâyûn emîni vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan dergâh-ı mu‘allâm kapucı başlarından hâlde hassam kasâbbaşısı Seyyid Mustafa dâme mecdühûya lede’l-havâle ze‘âmet-i mezbûr derdest olan iltizâmât defterine olmadığına i‘lâm itmekten nâşî mûmâ- ileyhın i‘lâmına mebni bu emrim mûmâ- ileyhın yedine i‘tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ’in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılâtı gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt eylediğin hâsılâtının zâhire ihrâcına i‘tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der‘uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i‘lâm Der-i sa‘âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet

kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldukda mûmâ- ileyhın ze'âmetin iltizâmâtına dâhil olmadığın hâlde defter-i mufassılda karye-i Bilahor ve defter-i icmâlde karye-i Bilahor ma'a mezra'â-i Sayak vesâ'ir el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî müstakîlen mûmâ-ileyh İbrahim veled-i Mehmedin ze'âmeti tarafından zabt itdirüb Sebi merkûmun taraflarından hilâf-ı defter-i hâkânî dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve harekete dikkat ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 242

S.121- Belge 1

İşbu emr-i âlî mübâşiri yediyle mahalline lede'l-vürud Anapa muhafızı müşârün-ileyh hâzretleri Anapa kal'asında me'mûriyetde olduğundan Medîne-i mezbûrede kâ'im-makâmları olan mahdûm mecidleri Bektaşî Rüşdü Beg Efendi kulları ber-mantûk-ı emr-i âlî mübâşir mûmâ- ileyh ve müdde'î-i merkûmları yanlarına adamlar terfîk iderek kazâ-i mezbûra ba'is ve tesir eyledikden sonra med'uvvîn mezbûrun mübâşiri mûmâ- ileyh ma'rifetiyle hâsımlarını ba'de'l-ihsâr mûmâ- ileyh Hüseyin Efendinin konâğında mün'akid meclis-i şer' Mustafayada lede'l-mütala'a arz-ı hâllerinde zikr eyledikleri eşyâ-i mağsûbelerinin makarr ve habs cins ve nevi ve kıymetleriyle ve asıllarını ismi ve şöretleriyle ta'yîn ve [...] iderek beherinden talep ve da'vâ eylediklerinde mûmâ- ileyh Hüseyin Ağa külliye inkâr idüb meclis-i şer' müdde'îlerden bey'inden talep olundukda her biri ancak bey'inden izhârî acz idüb tehlîfe talib olmalarıyla ağal mûmâ- ileyhleri lede'l-istihkâk hakkı-ı teâlî billahi te'âlâ illâ alel itmegın mücebince mûmâ- ileyh Hüseyin Ağada nesne lâzım gelmeyüb vesâ'ir avaneleri dahi her biri makarr olduğu eşyânın kâdîme olunan cins ve istihlâk eylediğın yevmî ğasbda olan kıymetini sâhibine def'i ve teslîm ve makarr olduğu eşyâ-i muayyene için dahi müdde'î-i merkûmların bey'nleri olmadığınan iltimaslarıyla her biri alâvefkü'l mesûl yemin idüb bu vechle faslı da'vâ vaktiyle husûmet olunduğın merkûm Derviş Re'îs mübâşir mûmâ- ileyh vesâ'ir mevkufü'l-keli kimesneler ile meclis-i şer'e gelüb kendi nefsinde bi'l-isme ve karındaşları

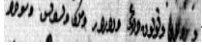

taraflarından bi'l-vekâle takrîr ve ihtiyar eylediklerin nâtik Trabzon nâ'ibi Mahmud Kâşif efendinin varid olan i'lâmı mazmûn-ı bâ-hüccet-i âlî şerh virildi.

Fî Evâsıt-ı Sa sene 242

122- Belge 1

Ma'âden-i hümayûn emîni vezîre ve Maçuka nâ'ibine hüküm ki,

Humbaracı zaimlerinden Ali Rıza Halîfe veled-i İsmail zîde kadrîhû ile erbâb-ı tîmârdan Yusuf veled-i Mustafa südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp ve yine Trabzon sancâğında Pınarhisâr ve gayri nâhiyelerde Haluk nâm karye ve gayriden yigirmi üç bin altı yüz yigirmi yedi akçe ze'âmet Humbaracı mûmâ- ileyh Ali Rıza Halîfe ve Trabzon sancâğında Torul nâhiyesinde Keferliyan nâm karye ve gayriden on yedi bin dört yüz akçe tîmâra merkûm Yusuf veled-i Mustafa başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze'âmet ve tîmârları başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze'âmet ve tîmârları mülhâkatından ancak Trabzon sancâğında Maçuka nâhiyesine tâbi' karye-i Humbarada ber-vech-i serbestiyet ve tahtında mezra'â-i Kemaha tâbi' karye-i mezbûre ahâlisi ihyâ' itmişler hâsıl iki yüz elli akçe ve yine tahtında mezra'â-i Harşil [...] ve Kulundağı Derura ve Mekrasul(?) [...]

 tâbi' karye hâsıl beş yüz ve zemîn Humbarada tâbi' karye-i mezbûra her kim zirâ'at ider ise beher sene karye-i mezbûre sipahisine virdim ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on bin üç yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb yigirmi bin akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i el-mezbûrun on beş bin akçesi Humbaracı mûmâ-ileyh Ali Rıza Halîfenin ve beş bin akçesi merkûm Yusuf veled-i Mustafanın kayıtlarında ve Maçuka nâhiyesine tâbi' neferât ve baştane ile hisse-i an karye-i Hûrtan nam-ı diger Mahuri(?) ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde hisse-i an karye-i Hûrtan nam-ı diger Mahuri deyü tamam yazı-yı mezkûresi Maçuka nâhiyesine tâbi' Harsul (?) .Küçük karyesiyle ma'a gayrihû birikdirilüb yedi bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin akçesi Trabzon sancâğında Torul nâhiyesinde Harşil nâm karye ve gayriden kırk beş bin dokuz yüz dört akçe ze'âmete mutasarrıf Seyyid Hasan veled-i Yusufunda altı bin akçesi karye-i Harsul (?) .Küçük ol-merkûma ve gayriden on

altı bin altı yüz doksan beş akçe tîmâra mutasarrıf Ahmed veled-i Mehmedin kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve mezkûr olunan Humbara karyesi Trabzon sancâğında defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen ve karye-i Humbara ve tahtında muharrer mezra'â-i Kemâh ve zemîn Humbarada ve mezra'â-i Harşil[...] ve Kulundağı Derura Mekrasul(?) [...] el-mezbûreler ber-mûcib-i defter-i hâkânî Humbaracı mûmâ- ileyh Ali Rıza Halife ve sipâhî-i merkûm Yusuf veled-i Mustafanın ze'âmet ve tîmârları taraflarından zabt murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken merkûman Seyyid Yusuf veled-i Seyyid Mehmed ve Ahmed veled-i Mehmed defter-i mufassalda hisse-i an karye-i Hurtan nâm-ı diger Kuru bir icmâl hisse-i an-karye-i Hurtan nâm-ı diger Mahuri el-mezbûreleri müşterekleriyle zabt adem-i kanâ'at birle karye-i Humabarada el-mezbûre ve tahtında muharrer meza'râ-i Kemâh ve mezrâ'a-i Harşil ve zemîn Humabarada el-mezbûreler içün an karye-i Hurtan karyesi arâzîsinindir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve zabt da'îyesinde olduklarına inhâ ve defter-i hâkânî mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olub Maçuka kazâsı tâbi' olub ve Gümüşhâne dahi ma'âden-i hümâyûndan zabt ve irâde olunagelmekle iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin kapu kethüdân olan hâlde hassam kasâbbaşısı dergâh-ı mu'allâm kapûcı başlarından el-Hâc Seyyid Mustafa dâme mecdühûya lede'l-havâle karye-i mezbûra derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığına i'lâm olunmaktan nâşî mûmâ- ileyh'in i'lâmına mebni bu emrim Humbaracı mûmâ-ileyh ve sipâhî-i merkûmun yedlerine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdîye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılatı gadrden arı olacak vechle tahkik birle bedel-i sâbıkları kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak içün keyyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer

amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldukda karye-i mezbûrenin iltizâmına râğbet etmediğın hâlde karye-i Humabara ve tahtında muharrer mezra'â-i Kemâh ve mezra'â-i Derura ve zemîn Humbarada el-mezbûreler ber-mûcib-i defter-i hâkânî Humbaracı mûmâ-ileyh Ali Rıza Halîfe ve sipâhî-i merkûm Yusuf veled-i Mustafanın ze'âmet ve tîmârları taraflarından zabt itdirüb merkûman Seyyid Yusuf veled-i Seyyid Mehmed ve Ahmed veled-i Mehmedin karye-i mezbûreye ve tahtında muharrer mezrâ'a-i Harşil (?) hilâf-ı defter-i hâkânî dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet eyleyesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden ve hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ra sene 242

123- Belge 1

Çıldır vâlîsi vezîrim İsmail Hakkı Pâşâ edâma'llahü te'âlâ iclâlehûya hüküm ki Mamurdan sancâğında Arğa nâhiyesinde ma'a mezra'â-i Bal nâm karye ve gayriden yigirmi iki bin akçe ze'âmete mutasarrısif Mehmed Said veled-i Mehmed Şerif sen ki vezîr müşârun-ileyhsin huzûrunda yedinde olan berât virüb ze'âmet mezbûreden Hasan rızasıyla livâ-i mezbûr mülâzemetlerinde Osman veled-i Abdullahın kasr-ı yed ve edâ idüğü ve muhtârlar bir dahi arz ve mahzar idüb merkûm Osman huzûrunda isbât-ı vücûd iderek hârb ve darba kâdir sâhibü'l iktidâr bulduğı beyânıyla ze'âmet-i mezkûra merkûm Mehmed Saidin kasr-ı yedinde merkûm Osman veled-i Abdullaha tevcih ve yedinde berât-ı âlî-şânım i'tâ olunması husûs-ı bu defa' taraflardan Çıldır şevket medâr-ı mülükâneme arz ve inhâ olunmaktan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda ze'âmet-i mezbûra iki yüz otuz dört târihi ve hâlde berât-ı şerîfimle merkûm Mehmed Said veled-i Mehmed Şerifin üzerinde olduğı mestûr ve mukayyid olub şurûtu lede's-su'âl bu makûle eşkinci Zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan min külli'l-vücûh tevcihât merfû'u'l-vüzerâ tasrîrleri Çıldır vâlîsi arzıyla olması şurûtlarından isede bundan akdem ze'âmet-i mezbûra dâhil hâlde Erzurum vâlîsi ve ma'âden-i hümâyûn emîni ve bi'l-istiklâl şark cânîb-i muhâfızı sâdır esbâk vezîrim Mehmed Said Galib Pâşâ edâma'llahü te'âlâ iclâlehûyanın Der-i sa'âdetime vürûd itmişdi tahrîrât

meâlinden ze‘âmet-i mezbûra ba‘zı ashâb-ı ağrâzın hilâf-ı inhâsıyla mevâd mezkûrun üzerinde def‘ ve âhara tevcih ile gadr itmek da‘îyesinde oldukları beyân ve inhâ olunmuş ol vechle ze‘âmet-i mezkûrenin kasr-ı yedi merkûm Mehmed Saidin rızâsıyla müberrer değildir gadr ve himâyeden biri olarak husûs-ı mezkûrun taraflardan isti‘lâmı hâvi emr-i şerîfim sudûrunu rey-i menût idüğün tahrîr olunmakla vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın isti‘lâmı hâvi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşdur imdi sen ki vezîr müşârün-ileyhsin keyfiyet-i ma‘lûmın oldukda ze‘âmet-i mezbûreyi hâlâ makarr merkûm Mehmed Saidin kasr-ı yedi kendü hüsn-ü rızâsıyla müberrer değildir keyfiyetin kendüsünden vesâ‘ir tahkîk-i lâzım gelenlerden etrafıyla bi’t-tahrîr ve tashih birle hakikat-i hâla sinin ve şüpheden ve gadr ve himâyeden biri olarak ala vechü’s-sihha Der-i sa‘âdetime tahrîr ve inhâya mübâderet ve hilâfını tecvizden mübâ‘adet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı B sene 242

123- Belge 2

Trabzon kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Mustafa nâm kimesne gelüb bunun babası Ustacı oğlu İsmail nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda Trabzon kazâsında tâbi‘ Degirmen Deresi nâm mahallde kâ‘in mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları bi-hasebü’l-kânûn meccanen bununla diğer karındaşı Hasan nâm kimesneye intikâl itmiş isede karındaşı merkûm babası vefâtından mukaddem tâbi‘dir hayât ve memât na-ma‘lûm olduğundan hissesi sâhib-i arza âid olarak bu dahi karındaşı merkûmun hissesini eyle virdiği resm-i tapu ile sâhib-i arzdan olub yedine virilen temessük mücebince zabt ve zirâ‘at ve öşür ide gelüb cânîb-i âhardan dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba‘zı kimesneler karındaşın hissesi bizim tasarrufumuzdadır deyü hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve zabt ve zirâ‘at mûmâna‘at üzere olduklarını bildirüb kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî divân-ı hümayûnumdan kanûn su‘âl olundukda na-bedid olub üç sene zımnında hâberi ve mektûbu gelmeyüb hayât ve memât na-ma‘lûm olanların yerlerine sâhib-i arz muhtâr olub dilediğine vermek kanûn olmakdan nâşî eğer arâzî mutasarrıfı mezkûr İsmail fevt oldukda tasarrufunda olan yerleri bi-hasebü’l-kanûn meccanen oğlu merkûm Mustafa ile diğer karındaşı Hasana intikâl itmiş isede karındaşı merkûm babası vefâtından mukaddem na-bedid hayât ve memât ma‘lûm olduğundan hisse sâhib-i arza âid olarak ecânîbden olan

kimesneler karındaşı merkûman hissesi sâhib-i arzdan tapularıyla olmuş virilen temessük virilmiş isede bi-hasebü'l-kânûn müdâhaleleri yolunda olup eğer böyle olmayubda merkûm Mustafanın karındaşı mezkûrun hissesini eyle virdiği resm-i tapularıyla sâhib-i arzdan olup yedine temessük virilerek zabt ve zirâ'at ide gelür ise ol-vakitte âharın müdâhalesi bî-vech ve hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i birle kemâkân merkûm Mustafaya zabt ve zirâ'at itdirilmek kanûn idüğü tahrîr olunmakla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i B sene 242

123- Belge 3

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Trabzon kazâsında Meydankabak mahallesinde vâki' Çaka Ali nâm sâhibü'l-hayrâtın binâ' eylediği secde-i şerîfnde yevmî başka akçe vazîfe ile imâm olan Molla Yusuf bin Mehmedin hizmet imâmet bî-kusûr edâ olunmakda iken erbâb-ı tam'da Addar Mehmed nâm kimesne mezbûr Molla Yusuf tarîk hizmetidir deyü hizmetine inhâ Trabzondan nâmçe arzıyla mezbûr Molla Yusuf refi'nde kendüye tevcih ve berât idilmiş olduğundan mezbûr Molla Yusuf pederi Tatardan münâcebet olduğundan bahisle cihetle mezbûra merkûm Mehmedin refi'nden kendüye tevcih ve kemâkân ahâlisi senki Trabzon nâ'ibi Mahmud Kâşif zîde ilmuhûsun bu def'a der-Aliyyemde vârid olan i'lâmında derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî kuyûda lede'l-mürâca'at fi'l-hakikat cihet-i mezbûra mezbûr Molla Yusuf diyâr-ı âhara gidüb târik hizmeti olduğu tahkikiyle refi'nden merkûm Mehmed bin Osmana Anadolu kadıaskerî i'lâmıyla iki yüz kırk iki senesi Sâferinde mezbûr Molla Yusufun refi'nden mezbûr Mehmed bin Osmana tevcih olunub hâla berât şerîfimle üzerinde olduğu askerî ruznâmçesinde mukayyid olub husûs-ı mezbûr bi'l-fi'l Anadolu kadıaskerî salâhûya edâma'llahü iclâlehûya ve fezâilühûya lede'l-havâle mezbûr Molla Yusuf Mustafa merkûm Mehmed ile bi'l-muvâcehe berât-ı şer'i şerifim muhtar olmağla terfi' şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i sudûrunu i'lâm itmekle i'lâmım amel olunmak bâbında fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin tarafeyni mahallinde şer'i şerîfe ihzâr ve Mevlanâ müşâr-ileyh i'lâmı mücebince ber-nech-i şer'i şerîfim iderek ber-vech-i hakkaniyete rû'yet ba'de's-subût takdîrce ber-muktezâ-yı şer'i and icrâ-yı şer'i şerîf ve ihkâk-ı hakk mübâderet ve ihkâk-ı şer'-i şerîf muharrer mücebince kanûn mücânebet olunmak bâbında.

124- Belge 1

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Bafra nâ'ibine hüküm ki,
Bafra kazâsında vâki' Emirzade Beg vakfının askerî ruznâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle mütevellisi olan Abdullah meclis-i şer'î şerîfe enverde Canik sancâğında Bafra nâhiyesine tâbi' nefsi-i Güründür bâzârının mâlikânesiyle hakk-ı sergü müteveccihâtı Ali Pâşânın imâreti vakfı ve divânisi hass-ı hümayûn mülhakâtı ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Çanakçı mezra'âsıyla tahtında muharrer çiftlik ze'âmet Bafra üç çift deyü mâlikânesi Emirzâde Beg câmi'-i vakfı ve divânisi hass-ı hümayûndan nefsi-i Güründür ve bâzârı mutasarrıflarına tahrîr kılındığı defter-i hâkânîde mukayyid olmağla sâlifü'z-zikr Çanakçı mezra'âsıyla tahtında muharrer çiftlik ze'âmet Bafra üç çift el-merkûme ber-mûcib-i defter-i hâkânî nefsi-i Güründür bâzârı mutasarrıflarıyla Emirzade Beg câmi'-i vakfı tarafından bi't-tevliyet zabt ve vakf-ı mezbûre mâlikânesi tarafına râci' müteveccihâtı ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken müşâr-ileyh Ali Pâşâ vakfı mütevellisi olan Abdürrezzak zîde mecdühû tarafından nefsi-i Güründür bâzârı ile hakk-ı sergüyü hass-ı mezbûr mutasarrıflarıyla müşâr-ileyhin imâreti vakfı tarafından zabt ve mâlikânesi cânîbine âid hâsılatı ahzına adem-i kanâ'at birle sâlifü'z-zikr Çanakçı mezra'âsının mâlikânesine hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened fuzûlî müdâhale olmağla müteveli-i mûmâ-ileyhin tarafından vekîl-i şer'isi Mustafa nâm kimesne ile huzûr-ı şer' de lede't-terâfu' tarafının yedlerinde olan senedâtları tahtında müdâhalesi bî-vech ve hilâf-ı defter-i hâkânî idüğü zâhir ve vech-i muharrer üzere bi-gayr-i hakk ehl-i vukûfun dahi ihbârıyla müdâhaleleri men' olunmuş iken merkûm kâni' ve mundefi' olmayarak Emirzade Beg câmi'-i vakfı olan marû'l-beyân Çanakçı mezra'âsıyla çiftlik ze'âmet Bafra üç çift deyü el-mezbûrenin mâlikânelerine yine müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadığı ve mezra'â-i merkûm Canik sancâğında defter iltizâmâtına dâhil olmadığı beyânıyla ol-bâbda defter-i hâkânî mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru niyâzında olduğu sen ki Bafra nâ'ibi es-Seyyid Hâfız Mustafa zîde ilmühûsun südde-i sa'âdetime vârid olan i'lâmında derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Bafra nâhiyesine tâbi' mahallât müslimanân ve cemâ'ât-i neferât-ı gebrâna ve zemîn ile nefsi-i Güründür bâzârı mâlikâne-i mülkde Mahmud Çelebi

veled-i İsfendiyar Bey ve Şehzâde Hâtûn mülk men' merhûm ve mağfur Ali Pâşâ olduktan sonra imâretine vakf eylemiş ve sergü hakkı dahi mezkûr [...] [...] mâlikâne-i mezbûr ber-mûcib-i hüccet-i şer'iyeye ve defter-i atık gayri ve defter olundu ve hâsıl tahtında ispenç ve resim ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on bir bin beş yüz on yedi akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' mezra'â-i Çanakçı mâlikâne vakfi câmi'-i Emirzâde Beg zikr olunan kâfirlere eğer eylemiş divânisine tâbi' nefsi Güründür tahtında çiftlik ze'âmet Bafra üç çift ber-mûcib-i defter-i atık hass-ı divânisi bin ve hass-ı mâlikâne olmakdadır akçeleriyle defter -i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde' nefsi Güründür tamam yazı mezkûresiyle hass-ı hümâyûn mülhâkâtından olmak üzere tahrîr defter olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî mâru'z-zikr nefsi Güründür bâzârının mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtıyla hakk-ı sergü müteveccihâtı müşâr-ileyh Ali Pâşânın imâreti vakfi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlâtı ve rusûmâtı hass-ı hümâyûndan mutasarrıfları taraflarından ve mezra'â-i Çanakça divânisine tâbi' nefsi Güründür deyü tahrîr olunmuş olduğuna binâen mezra'â-i mezbûrenin ve tahtında çiftlik ze'âmet Bafra üç çift yer el-mezbûrelerin mâlikânesi cânîblerine âid müteveccihâtı el-mezbûrenin câmi'-i vakfi tarafından ve divânisi cânîbine âid müteveccihâtı hass-ı hümâyûn nefsi Güründür bâzârı mutasarrıfları tarafından zabt olunmak iktizâ eylediğin bi'l-fi'l defter emîni olan Numan Sabit dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizam-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin kapu kethüdân olan hâla sadr-ı a'zam mektubcusu Süleyman Halef zîde mecdühûya lede'l-havâle mezra'â-i merkûm derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni bu emrim merkûmun yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkik veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemeğin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarından inhâ olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i

âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın keyfiyet-i ma‘lûmın oldukça mezra‘â-i merkûmun iltizâmına taleb olmadığı hâlde defter-i hâkânî ve emini mûmâ-ileyhanın arzı mücebinece zabt ve nefsi-i Güründür bâzârının mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı ve rusûmâtıyla hakk-ı sergü müteveccihâtı ile yevmî müşâr-ileyh Ali Pâşânın imâreti vakfi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlâtı ve rusûmâtı hass-ı hümâyûn mutasarrıfları taraflarından ve mezra‘â-i Çanakça ve tahtında muharrer çiftlik ze‘âmet Bafra üç çift yer el-merkûmların mâlikânesi cânîbine âid müteveccihâtı Emirzade Beg câmi‘-i vakfi tarafından divânisi cânîbine râci‘ müteveccihâtı hass-ı hümâyûn nefsi-i Güründür bâzârı mutasarrıfları taraflarından ahz u kabz itdirüb mezra‘â-i Çanakça el-merkûmenin mâlikânesi cânîbine âid hâsılâtı müşârün-ileyh Ali Pâşânın imâreti vakfi mütevellisi tarafından dahl u ta‘arruz itdirmeyüb men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet eyleyesin ve ve sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olunarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz‘-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Ş Sene 242

S.125- Belge 1

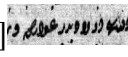
Anapa muhâfızı vezîre ve Anapa nâ’ibine hüküm ki,
Anapaya tâbi‘ Hokban nâm karye sükkânından Hâcı Hasan nâm kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyid olub şuhûd-ı udûll ile üzerine şer‘an bir nesne sâbit zâhir değil iken Anapaya tâbi‘ Konak karyesi sâkinlerinden Doğancılardan Tatar İslam Beg ve Hanuna Beg ve Pir Muhasur nâm kimesneler kendü hallerinde olmayarak iki yüz otuz altı senesinde birbirlerine mütefikken bunun mâlının olduğu çerkez dokuz yaşında çift bir re’s cariyesiyle on iki yaşında üç re’s gulâm-ı hilâf-ı şer‘i fuzûlî zabt idüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb mahallinde şer‘ ile görülüb mezbûrların hilâf-ı şer‘-i şerîf zabt eyledikleri marû’l-beyân cariyesiyle i‘lâmları alıverilüb ind-i şer‘ ve ibtâl-i hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayüb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerifi husûs-ı kâzibe iden müdde‘î-i mütehadeden tahsili husûsuna

ihitmâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere senki muhâfız müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 242

Der-Zaman-ı Müşârün-İleyhsin Katib Seyyid Mehmed Birun Efendi

S.125- Belge 2

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîre pâşâ ve Bafra nâ'ibine hüküm ki, Lağamcılardan Mehmed veled-i Burhan gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesinde ve Berancık nâm karye ve gayriden altı bin elli akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu tîmârı mülhakatından nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Oğlanalanı mâlikâne tâbi' Değirmenüzeri mezkûrun [...] [...] avâriz ve divâni-i tîmârı ve hâsıl tahtında çift hinta ve şa'ir ma'a gayrihû üç yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazu-yı mezkûresi sâlifü'l-beyân ve Berancık karyesiyle ma'a gayrihû birikdirilüb yedi bin iki yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin altı yüz akçesi Lağamcı merkûm Mehmedin bâkîsi müştereki kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve Lağamcı merkûmun tîmârı Canik sancâğında defter iltizamına dâhil olmadığına binâen karye-i Oğlanalanı el-merkûm toprağında zirâ'at iden olarak veled-i Ali Mehmed ve Mustafa nâm kimesneler zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerin divânı tarafına âid beşde bir öşürlerin taleb ve müşterekiyle Lağamcı merkûmun tîmârı tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmez iken merkûman Mehmed ve Mustafa öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ta'allül ve muhâlefet üzere olduklarına inhâ ve defter-i hâkânî mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hâla sadr-ı a'zam mektubcusu Süleyman Faik zîde mecdühûya lede'l-havâle tîmâr-ı mezbûr derdest olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni bu emrim Lağamcı merkûmun yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhilllerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve

iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arı olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sir eylemeğin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve râğbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sir itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldukda tîmâr-ı mezbûrun iltizâmına râğbet olmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve kanûn amel ve hareket itdirilmesine dikkat eyleyesin sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsün husus-i mezbûr tekâ'üd tam idüb göresin inhâ olunduğu üzere ise karye-i mezbûre toprağında zirâ'at idüb merkûman Mehmed ve Mustafanın zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden divân-ı cânîbine âid beşde bir öşürlerin müşterekiyle Lağamcı merkûm Mehmedin tîmârı tarafından ahz u kabz itdirüb merkûman öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ta'allül ve muhâlefet itdirilmesi husûsuna iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kânûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı B sene 42

S.126- Belge 1

Kürtün kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kürtün kazâsına tâbi' Sulu Boğun ahâlisi gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsus ve müstakîl mer'a yerlerinden âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken Keladere karyesi ahâlisi ol-mer'a yerlerine bizim karyemiz hayvanatına mahsusdur deyü hilâf-ı kanûn-ı fuzûlî müdâhale ve hayvanatlarını gönderüb râ'y itdirüb bunların hayvanatlarının zarûret ve müzâyakalarına ba'is ve bâdi olduklarına inhâ ve kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle divân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl olundukda bu makûle mer'a husûsunda bi-hasebü'l-kânûn itibâr-ı kadîmi olmağla eğer münâzi' fihâ olan mer'a dahl iden mezkûr Keladere karyesi ahâlisinin kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsus ve müstakîl mer'alari

veyahut ol-mer‘a yerlerinde hayvanları mâru‘z-zikr Sulu Boğun karyesi ahâlisinin hayvanları müşa‘ ve müşterek râ‘y olunagelmış ise yine kadîmisi vechle hayvanlarını gönderüb râ‘y itdirmeleri bi-hasebü‘l-kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi‘l-hakîka inhâ olduğu vechle zikr olunan Sulu Boğun karyesi ahâlisininin kadîmden koyun vesâ‘ir tavarları râ‘y olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsus ve müstakîl kadîm-i mer‘aları ise ol-vâkitde Keladere karyesi ahâlisinin ol-mer‘a yerlerine müdâhale eylemelerin hilâf-ı kanûn olacağına binâen men‘ ve def‘i için emr-i şerîfim i‘tâsı muvâfık-ı kânûn idüğü tahrîr olunmakla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i R sene 242

S.126- Belge 2

Trabzon vâlisî ve Trabzon kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,
Tüccâr tâ‘ifesinden Salih nâm kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûre sükkânından eşkinici zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârın muhtârlarından Hurşid Beg ve Tahir Beg Alây Begi Kalacızâde Arif ve Mîr Alây-ı Sâbık Süleyman Beg ve Salih ve Hüseyin Beg nâm kimesneler ile çend nefer ma‘lûmü‘l-isim kimesneler zimmetlerine iki yüz otuz altı senesinden berü cihet-i karz-ı şer‘iden bâ-temessük altı bin beş yüz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûr dört bin beş yüz gurûşunu bunu edâ ve teslîm itmesiyle bâkî kalan iki bin beş yüz gurûşu bi‘d-def‘ât taleb olunmak murâd eyledikde iğzâr ve ihya ibrâzıyla bî-vech-i şer‘i edâda ta‘âllül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduklarını bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb merkûmunun gayr-ez teslîm zimmetlerinde bâkî kalan ol-mikdâr gurûş alacağı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eylediği ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden taleb olunmayüb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfî husûs-ı kâzibe iden müdde‘î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da‘vâ müzevvir iken müdde‘î-i aleyha ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer‘i şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 242

S.126- Belge 3

Ma'âden-i hümâyûnum emîni vezîre ve Trabzon nâ'ibine hüküm ki,
Haremeyn-i muhteremeyn evkâfindan bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket makrûn cânîb-i
hazîne-i haremeyn zabt ve idâre olunan Trabzonda vâki' Hâtûniye vakfi kurrâsından
Trabzon sancâğında Gümüşhaneye merbût Maçuka nâhiyesine tâbi' Derura
karyesinde mümtâz ve muayyen hudûd ve sinûrı dâhilinde olan ma'lümetü'l-hudûd
yerleriyle karye-i mezbûreni tahtında muharrer ma'a yaylağında âharın alâkası
olmayub dahl olunmak icâb itmez iken Maçuka nâhiyesinde Mudurrum(?) nâm
karye gayriden on bin iki yüz yigirmi dört akçe tîmâra mutasarrıf Hasan veled-i
Ömer tîmârı mülhâkatından müşterekiyle kaydına dâhil Maçuka nâhiyesine tâbi' Alat
nâm-ı karye diger meşhûr karyesinin mümtâz ve mu'ayyen hudûd ve sinûrı dâhilinde
olan yerlerini müşterekiyle zabt adem-i kanâ'at birle ahalisiyle müstâkil ol-yaylak
yerler için mâ'ru'z-zikr Alat karyesi arâzîsinindir deyü hilâf-ı defter-i fuzûlî
müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadıkları ve Der-i sa'âdetimü's şerîfem ağası esbâk
tarafından bâ-takrîr inhâ olunduğuna binâen defterhâne-i âmiremde mahfûz
ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassal ve defter-i evkâfa mürâca'at
olundukda Maçuka nâhiyesine tâbi' yüz otuz üç nefer re'âyâ ve on üç baştane ve dört
esbâb ile karye-i Derura ve tahtında resmi yaylak ma'a bundan akdem Binton nâm
kimesnenin tasarrufunda olub sonra Trabzonda vâki' olan imâret-i âmiremin
kuyûdatı yaylak ve hâricden kimesne dahl eylemeye deyü emr-i şerîfim vârid olub
ber-mûcibi emr-i âlî defter-i atîk muktezasınca defter-i cedide kayd olunduğu ve
hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on dört bin beş yüz altmış
iki akçe yazı ile ma'a kurrâ-i sâire deyü defter-i evkâfda muharrer kalemiyle tahrîr
olunub ve yine Maçuka nâhiyesine tâbi' altmış dört nefer re'âyâ ve yedi baştane ve
dört esbâb ile karye-i Alat nâm-ı diger meşhûr ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve
şa'ir yekûn ma'a gayrihû altı bin üç yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer
kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazusu yine nâhiyesine tâbi' Mudurrum(?)
karyesiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû kırk iki bin dört yüz on sekiz akçe
ze'âmet bir icmâl ve icmâl mezbûrenin dörd bin akçesi merkûm Hasan veled-i
Ömerin bâkîsi müştereki kayıtlarında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i
hâkânî karye-i Derura el-mezbûre kadîmisi üzere vakf tarafından ve karye-i Alat
merkûm Hasan veled-i Ömer ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ

eylediğın defter emîni esbâka arz etmiş isede zıkr olunan Derura karyesi Hâtûniye imâret-i vakfı idüğü defter-i hâkânîde salâhaten muharrer olduğuna binâen husûsi mezbûrda istibâh vâki' ile tekrar defterhâne-i âmiremde muktezâsı lede's-su'âl vakf-ı mezbûresi kurrâ-i sâ'iresi nizâsı zimmetinde mahfûz olan ilmuhaberi nazaran karye-i merkûm ile tahtında muharrer ma'a yaylak Hâtûniye vakfindan olduğunu tebeyyün idüb kadîmisi üzere zabt olunmak defter-i hâkânî muktezasından idüğü tahrîr olunub hazîne-i âmiremde mahfûz haremeyn muhâsebesi defterlerine mürâca'at olundukda zıkr olunan Hâtûniye imâret-i vakfı Der-i sa'âdet imü'ş şerîfem ağası nezâretinde olarak tevelliyyât bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn haremeyn hazînesinden zabt ve idâre olunmakda olduğı mestûr olunmadığına binâen emîn mûmâ-ileyh arz-ı mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz otuz altı senesi evâhir-i Rebî'ü'l-âhirinde sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince Trabzon müftisi sâbık ve ağa-i esbâk müşâr-ileyh tarafından bâ- mektûb ta'yîn olunan Çukadar Seyyid Mehmed hazır olduğı hâlde akd olunan meclis-i şer'an terkiben istinâf olundukda mâ'ru'z-zıkr karyesi ahâlisinin iddi'âları kezb ve tezvîr idüğü zâhir olunmuş isede merkûmlar kâni' olmayarak iddi'âları ısrâr üzere oldukları mukaddemâ bâ-i'lâmları lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â baş defterdârım esbâk takdiriyle tekîd-i hâvi iki yüz otuz dokuz senesi evâil-i Zi'l-hiccesinde sâdır olan emr-i şerîfimle tekrar terâfu' şer'-i şerîf olunarak zıkr olunan Alat karyesi ahâlisinin iddi'âları kezb ve dahi idüğü ve yaylak-ı mezkûr ber-mûcib-i defter-i hâkânî vakf-ı mezbûrun olduğı şer'an tahakkuk tebeyyün etmiş isede Alat karyesi ahâlisi ber-vechle kâni' ve mündefi olmayub mukâbir emr-i âlî nizâ'nda hâli olmadıklarına mukaddemâ bâ-tahrîrât ve i'lâmları lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında iki yüz kırk bir senesi evâhir-i Şa'banında emr-i şerîfim sâdır olmuş isede mezkûr Alat karyesi ahâlisi zıkr olunan yaylağa yine müdâhale ile nizâ'-i kasdı itmekde oldukları ve yaylak-ı mezkûr kadîmden berü zıkr olunan Derura karyesi ahâlisinin yaylağı olduğı bi'd-def'ât -subût bulmuş olub bu def'a dahi zıkr olunan Alat karyesi ahâlisinin alâkası ve müdâhaleleri olmadığını cem' ğafiri âlî tarîk'üş şehâde ihbâr eyledikleri beyânıyla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince emr-i münîfim sudûrunu hâlde Trabzon vâlisi ve Anapa muhâfızı düstur vezîrim el-Hac Hasan Pâşâ iclâle tarafından bu def'a der-a'liyyemde vârid olan tahrirat derç ve iş'ar olunur Trabzon tarafından virilen i'lâm dahi ba's ve tisyâr olunmuş olmakdan nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtı tetebbu'

ittirildikde ber-vech-i muharrer zikr olunan târihlerde emr-i şerîfim virildiği mukayyid bulunmağın sen ki Trabzon nâ'ibi mûmâ-ileyhsin mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince husûs-ı mezbûr rû'yet eylemek bâbında emr-i münîfim ısdârını bi'l-fi'l şeyhü'l-İslâm ve müftü enâm olan kadızâde Mehmed Tahir edâma'llahü te'âlâ fezâilühûya işâret itmeleriyle işâretleri mûcebince divân-ı hümâyûnumdan emr-i münîfim tahrîrât bi'l-fi'l baş defterdârım olan El-Hac İbrahim Ethem dâme ilmühûya bâ-takrîr ifâde etmekle işâretleri mûcebince ber-vech meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr müşâr ve siz ki nâ'ibler-i mûmâ-ileyhümasız keyfiyet-i ma'lûmınız oldukda Mevlanâ müşâr-ileyhin işâretleri mûcebince ma'rifetiniz ile husûs-ı mezbûrun rû'yet birle zikr olunan Derura karyesinin tahtında muharrer mâ'ru'z-zikr ma'a yaylağı karye-i merkûme ahâlisinin kadîm-i yaylakları olub mezkûr Alat karyesi ahâlisinin alâkaları olmadığı sâbit ve müstehakk olduğu suretde zikr olunan Alat karyesi ahâlisinin kadîm-i mugâyir vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' husûsuna ve hilâfindan mübâderet eylemeniz bâbında.

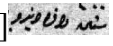
Fî Evâhir-i M sene 242

Hilâfindan tekrar emr-i âlî yazıldı

Fî Evâsıt-ı S sene 246

S.127- Belge 1

Livâne nâm-ı diğeri Martin kazâsı nâ'ibine hüküm ki, Süleyman nâm kimesne gelüb arâzî tasarruf idenlerden Osman ve karındaşı Ömer nâm kimesneler kazâ-i mezbûra tâbi' Edirci karyesi toprağında vâki' ma'lûmetü'l-hudûd tarlalara tapu ve temessükli müşa' müşterek mutasarrıflar iken mezbûr Ömer ol-yerlerden hissesini zirâ'at itmeyüb ve öşür ve resmin dahi sâhib-i arza virmeyüb müstehakk tapu alarak sâhib-i arza aid olubda karındaşı ve müştereki merkûm Osman almağa tâlib olmamakla merkûm Süleymanın babası Ali nâm kimesne resm-i tapû ile sâhib-i arzdan alub yedine virilen temessük mûcebince zabt ve zirâ'at ide gelir iken fevt oldukda hisse-i mezkûresi bi-hasebü'l-kanûn meccanen oğlu merkûma intikâl idüb ve merkûm Osmanın fevtinden dahi tapu temessüküyle kızı Â'işenin firağından bu dahi ol-yerlerin mündefi' Ömerin hissesi alarak babası Aliden müntakil hissesi zabt ve beher sene zirâ'at ve öşür resmin sâhib-i arza edâ idegelir iken merkûm Osmanın kızı Â'işe nâm Hâtûn zuhur birle ol yerler dahi benim babam

müteveffânın zabt ve tasarrufunda ider ba‘dehû müteveffâ bana intikâl ider deyü hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhalede hâli olmadığına inhâ kanûn üzere amel olunub merkûmanın hilâf-ı kanûn ol vechle vâki‘ olan müdâhalesi men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtı tetebbu‘ itdirildikde rahat kesîret idenlerden olub Alinin babası Kalaycıoğlu Osman bundan akdem fevt oldukda oğlu kalmayub karye-i mezbûre toprağında vâki‘ tapu ve temessükli mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları kanûn üzere tapuya müstehakk ve hakk-ı tapu bi-gayr-i hakk müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapu ile kızı mezbûre Â’işenin olub resm-i tapu ile sâhib-i arzdan alub yedine virilen temessük mûcebince zabt ve beher sene tarafından zirâ‘at ve oşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunagelir iken merkûm Süleyman zuhur birle ol yerler mukaddemâ benim babam Şerîf Alinin tasarrufunda idi ba‘dehû fevt oldukda bana intikâl ider deyü ben zabt iderim deyü fuzûlî müdâhale ve tarafından zabt ve zirâ‘atına mûmâna‘at üzere olduğunu mezbûre Â’işe mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede’l-inhâ ve lede’l-istid‘â kanûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz kırk bir senesi evâsıt-ı Sâferinde emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın imdi oğlu kalmayub müteveffânın yerleri bî-garaz müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapu ile kızına virilmek kanûn olmakdan nâşî zikr arâzî-i merkûmeye mezbûre Â’işenin babası mezkûr Osmanın müstakîlen tapu temessüküyle mutasarrıf olarak zabt ve zirâ‘at idegelir iken fevt oldukda oğlu kalmayub ol-yerleri tapuya müstehakk ve hakk-ı tapu kızı olubda Â’işenin olmuş ve mezbûre Â’işe dahi bi-gayr-i hakk müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapu ile almış ise bi-hasebü’l-kanûn müdâhalesi yolunda olub eğer böyle olmayubda fi’l-hakîka ol-yerler merkûman Osman ve Ömer müştereken mutasarrıflar iken merkûm Ömer ol-yerlerden hissesini zabt ider iken zirâ‘at itmeyüb ve oşür ve rusûmun virmeyüb müstehakk tapu alarak sâhib-i arza aid arâzîde karındaşı ve müştereki mezbûr Osman karındaşı hissesini almağla taleb olmamakla mezbûr Süleymanın babası mezkûr Ali dahi merkûm Ömerin hissesini resm-i tapu ile sâhib-i arzdan alub yedine virilen temessük mûcebince [...] [...] zabt ve beher sene Süleyman arâzîdendir ve zabt ve zirâ‘at ve oşür ve resmin sâhib-i arza edâ ider iken fevt oldukda hissesini oğlu mezbûr Süleymana meccanen intikâl itmiş ise ol-vakit mezkûr Süleymanın hissesini mezbûrenin müdâhalesi hilâf-ı kanûn olacağına binâen bu bâbda kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i M sene 243

S.128- Belge 1

Sürmene kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Kuş karyesi ahâlisi gelüb bunların karye-i merkûme toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsus ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken kazâ-i mezbûre tâbi' olub karyesi ahâlisi ol-mer'a yerlerinde hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve bunların hayvanlarını râ'iyeten men' birle gadr-i külli sevdâsında olduklarını bildürüb kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle divân-ı hümâyûnumdan kanûn lede's-su'âl bu makûle mer'a husûsunda bi-hasebü'l-kanûn itibâr-ı kadîmi olmağla eğer münâzi' fihâ olan mahall dahi iden mezkûr Vedut karyesi ahâlisinin kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsus ve müstakîl mer'a ise veyahud ol-mer'a yerlerinde hayvanları mezbûr Kuş karyesi ahâlisinin hayvanlarıyla müşa' ve müşterek râ'y olunagelmiş ise yine karyesi üzere hayvanlarını getürüb râ'y itdirmeleri kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka inhâ olduğu vechle mezbûr Kuş karyesi ahâlisinin karyeleri toprağında kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsus ve müstakîl kadîm-i mer'aları ise ol-vâkitde mezkûr Vedut karyesi ahâlisinin ol-mer'a yerlerine hayvanlarını getürüb râ'y itdirmeleri hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i içün emr-i şerîfim i'tâsı muvâfik-ı kanûn idüğü kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 242

S.129- Belge 1

Çıldır vâlisî vezîre ve Ordu nâ'ibine hüküm ki,

Erbâb-ı tîmârdan Abdullah Said gelüb Ağışhal sancâğında Ordu nâhiyesinde Cacatur(?) nâm karye ve gayriden on bir bin altı yüz akçe tîmâr-ı mezkûr Abdullah Saidin yüz doksan târihini ve berâtıyla üzerinde iken bilâ-veled fevtinden tîmâr-ı mezbûrun nısfı Receb veled-i Ömerin nısf-ı âharı dahi Mehmed veled-i Tursuna iki yüz otuz dört târihinde tevcih ve badehû merkûmanın ref'ilerinden fevti gayri vâki' olan sâhib ol-mezkûr Abdullah Saide iki yüz otuz yedi târihinde ibkâ

badehû kasr-ı yedinden tîmâr-ı mezbûrun tevyizden dört bin altı yüz elli iki akçe Receb veled-i Ömere iki yüz otuz sekiz târihinde tevcih ve mezkûr Abdullah Saidin üzerinde kırk beş bin dokuz yüz kırk sekiz akçe dahi dirlik-i âhara sekûnundan Mehmed veled-i Tursuna iki yüz otuz dokuz târihinde tevcih ve ba'dehû mezkûr Mehmed veled-i Tursun üzerinde olan tîmârın tevyizden iki bin dört yüz on dört ve merkûm Receb veled-i Ömerin gedik tîmârın tevyizden bin yüz on altı akçeleri merkûman Mehmed veled-i Recebin kasr-ı yedlerinden birikdirülüb merkûm Abdullah Saide iki yüz kırk târihinde tevcih ve mezkûrun Mehmed veled-i Tursun ve Receb veled-i Ömer üzerlerinde kalan üç bin beşer yüz on dörder akçelerin ibkâ ve berât itmeleri ise merkûman Receb veled-i Ömer ve Mehmed veled-i Tursun ref'ilerinden yine mutasarrıfın Abdullah Saidin tîmârına ilhâken iki yüz kırk üç senesi Muharrem'ül Haremeyn yigirmi beşinci günde tevcih olunub hâla berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu ve tîmâr-ı mezbûr Çıldır eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına inhâ ve tîmâr-ı mezbûr defter-i hâkânî ve yedinde olan berâtı mûcebince mezkûr Abdullah Saidin tarafından zabt ittirilüb merkûfa' merkûman Receb veled-i Ömer ve Mehmed Tursun ve âhara dahl u ta'aruz itdirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn mürâca'at olundukda tîmâr-ı mezbûr ber-vech-i meşrûh târih-i mezbûr merkûm Mehmed Saide tevcih ve hâla berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid olub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurût-ı muktezâsınca husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hilâf-ı hacegân-ı divân-ı hümâyûndan es-Seyyid Mehmed Esad merhûm zîde mecdühûya lede'l-istid'â tîmâr-ı mezbûr bu tarafta derdest olan iltizâmât defterine dahl olmadığını i'lâm itmekten nâşî mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni bu emrim mezkûr Abdullah Saidin yedine i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemeğın hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olmadığı suretde ashabı taraflarından zabt ve ta'sîr

itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma‘lûmın oldukda tîmâr-ı mezbûrun iltizâmına taleb olmadığın hâlde tîmâr-ı mezbûrun defter-i hâkânî ve yesinde olan berât mücebince merkûm Ömer Saidin tîmârî tarafından zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rusûmâtı kanûn ve defter mücebince ahz u kabz itdirmeyüb merkûfa‘ merkûmanı âharı dahl u ta‘arruz itdirmeyüb men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet ve sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsün mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz‘-ı tecvizden ve mübâ‘adet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1242

S.129- Belge 2

Arhâvî kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Arhâvî kazâsına tâbi‘ Yaş karyesi sâkinlerinden Ali nâm kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyid olub hilâf-ı şer‘-i şerîf hareket ve kimesneye vaz‘ ve te’addisi olmayub üzerine dahi şer‘an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken kazâ-i mezbûre tâbi‘ Hut karyesi sâkinlerinden müteğallibe gürhundan Hasan nâm kimesne iki yüz kırk senesinde bunun bin üç yüz gurûş ve def‘âten temessüke rabt iderek bin iki yüz gurûş cem‘ân iki bin beş yüz gurûşunu hilâf-ı şer‘-i şerîf bi-gayr-i hakk fuzûlî ahz idüb gadr-i külli eylediğın bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb merkûman hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûlî bi-gayr-i hakk ahz eylediği ol-mikdâr gurûşu kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i R sene 243

S.129- Belge 3

Gönye kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

İbiş ve Ömer nâm kimesneler gelüb arâzî tasarruf idenlerden bunların babaları Hacı Hasan nâm kimesne bundan akdem fevt oldıkda Gönye kazâsına tâbi‘ Karabahbarak(?) karyesi toprağında vâki‘ yigirmi beş seneden mütecâviz tapu temessüküyle mutasarrıf olub beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmi sâhib-i arza

edâ ide geldiği ma'lümetü'l-hudûd tarlaları bi-hasebü'l-kanûn meccanen bunlara intikâl idüb âhardan dahl olunmak icâb itmez iken yine karye-i mezbûr sâkinlerinden Tosun Begin yeğeni Sirin Beg ile beş tane oğlu veled-i Ahmed ve Küçük Ali oğlu Süleyman ve Maksim oğlu Salih ve Simidci oğlu Mecid ve Kara Hasan oğlu İbrahim dimekle meşhûr kimesneler birbirleriyle yekdil ve yekcihet olarak zikr olunan tarlalara hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve zabt ve da'îyesinde olduklarını bildirüb kanûn üzere amel olunub merkûmların hilâf-ı kanûn vâki' olan müdâhalelerin men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî kalan yerleri sâhib-i arza tapu ile talibine virüb zabt ve zirâ'at itdirmek kanûn muktezâsında olmağla eğer münâzi' fihâ olan yerlerin nisfina merkûm İbiş ve Ömerin babaları Hâcî Hasan merkûm ile zirâ'at itmeyüb üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî kalub tapûya müstehakk olmuş ve merkûmlar dahi ol-yerleri bozan sâhib-i arzdan tapû ile almışlar ise müdâhaleleri bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ ide gelür iken fevt olmuş ve ol-yerler bi-hasebü'l-kanûn meccanen oğulları merkûma yine intikâl iderek zabt ve zirâ'at ide gelür ise ol-vâkitde merkûmların müdâhaleleri bî-vech hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i için emr-i şerîfim i'tâsî mûvaffak kanûn tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i R sene 243

S.130- Belge 1

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ünye sükkânından ve re'îs tâ'ifesinden Terzi oğlu Hacı Mehmed gelüb Bolonya kasabası mahallâtından zimmîyan mahallesinde mütemekkin Haralambo oğlu nâm zimmî ile bundan akdemce ale'l- iştirâk mutasarrıf olduğu ayrık ta'bîr olunur iki direkli bir bir kıt'a seffinesiyle mesfûrun ahzıyla iki yüz otuz yedi senesinde li'l eclid ticâre karzım cânîbine gidüb ol-tarafdandahi mahmûlen Ünyeye gelür iken esanat'ül rıhtımda fırtınaya tesâdüf yerler Kerc limânı nâm mahalde seffine-i mezkûra kazaen Allahû te'âlâ ğark ve telef oldukda bu bir takrîb halâs bularak ol-mahallden hakem ve zâbitana varub keyfiyet minvâl-i muharrer üzere olduğunu nâtik zâbitan tarafından bunun yedine virilen senedâtı Ünye mahkemesine gidüb mesfûrun muvâcehesinde ibrâz ve kırâat ve mesfûrlarıyla huzûr-ı şer' de terâfu' şer'i şerîf

olduklarında bunun üzerine şer'an bir nesne sâbit olmayub merkûman mu'ârazası men' olunmuş iken mesfûrunu kâni' ve mündefi' olmayarak müdâhalesinde ısrâr birle nizâ'nda hâli olmadığını bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûman bî-vech vâki' olan müdâhalesi men' ve def'i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i M sene 243

S.130- Belge 2

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ünye kazâsı mahallâtından Orta Mahallesi sükkânından Terzi oğlu Hacı Mehmed ve dimekle ma'rûf kimesne gelüb bunun yine mahalle-i mezbûre sâkinlerinden Mustafa Re'îs oğlu Hasan Re'îs dimekle arîf kimesne zimmetinde iki yüz otuz dokuz senesinden berü cihet-i karzdan gayr-ez teslîm iki yüz otuz ve cihet-i ma'lûmdan yüz altmış gurûşun ki cem'ân dört yüz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûrî merkûmdan taleb eyledikde iğzâr olunmaya ibrâzıyla bî-vech-i şer'î edâda ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i ve ğadr-i külli sevdâsında olduğunu bildürüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacağı kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 243

S.130- Belge 3

Akçaabâd kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Akçaabâd kazâsına tâbi' Amçar(?) karyesi ahâlisi gelüb bunların karyeleri toprağında vâki' kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsus ve müstakîl mer'a yerlerinde âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden kazâ-i mezbûra tâbi' Kirasun karyesi ahâlisi ol-mer'a yerlerine hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve lede'l-murâfa'a merkûmların müdâhaleleri bî-vech idüğü ind-i şer' zâhir olarak hakk yerlerine tenbîh-i şer'î olunmuşken bu esnada merkûmların yine müdâhaleden hâli olmadıklarına inhâ ve kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle divân-ı hümâyûnumda kânûn lede's-su'âl olundukda bu makûle mer'a husûsunda bi-hasebü'l-kanûn itibâr-ı kadîmi olmağla eger münâzi' fihâ olan mahall-i mezkûr

Kirasun karyesi ahâlisinin kadîmden koyun vesâ'ir tavarları râ'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsus ve müstakîl mer'alari ise veyahut ol-mer'a yerlerinde hayvanları zikr olunan Amçar(?) karyesi ahâlisinin hayvânları müşa' ve müşterek râ'y olunagelmiş ise yine kadîmisi vechle hayvânlarını gönderüb râ'y itdirmeleri bi-hasebü'l-kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda inhâ olduğu vechle mâ'ru'z-zikr Amçar(?) karyesi ahâlisinin mahsus ve müstakîl kadîm-i mer'alari ise ol-vâkitde mezkûr Kirasun karyesi ahâlisinin ol-mer'a yerlerine hayvanatlarını götürüb râ'y itdirmeleri hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmakla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 243

S.130- Belge 4

Livâne nâm-ı diger Martin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ali nâm kimesne gelüb bunun cediti Kelinzâde Ahmed dimekle ma'rûf kimesne livâne kasabasına tâbi' Arzuyet (?) nâm karyede vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu on bâb dükkân ve bir hamam ve bir asiyâbını tescil-i şer'i ve teslîm ile mütevellî birle vakf ve tasarruf ve ailesinin evlâd ve evlâd ve evlâdının zukuruna ve ba'de'l-inkıraz evlâd inâsına şart ve ta'yîn eylediği vakfiye ma'mûlû'n-bihâsında mukayyed ve bu dahi vakfının evlâd-ı zukurundan olub ve tevliyet tasarruf dahi ber-mûcib-i şart-ı vakf buna intikâl itmekle ber-mûcib-i şart-ı vakf ve vakfiyet ma'mûlûn biha zabt ve tasarruf murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken vakfının evlâd inâsından ma'lûmü'l-isim hâtûnlar zuhur birle biz dahi müşâreket ideriz deyü hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i şart-ı vakf müdâhale ve berâdan hâli olmadıklarını bildirüb ber-mûcib-i vakfiye ma'mûl biha mahallinde şer' ile görölüb mezbûreleri bî-vech ve mugâyir-i şart-ı vakf zâhir olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 243

S.131- Belge 1

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Samsun nâ'ibine hüküm ki,
Canik sancâğında Samsun nâhiyesine tâbi' Saronkar mezra'asının mâlikânesi
Fahreddin zâviye vakfî ve divânisi nâhiye-i mezbûra tâbi' Kadıköy karyesi iki
başdan Amasyada vâki' merhûm Sultan Bayazıd Hân imâreti vakfın ve yine nâhiye-i
mezbûra tâbi' Yerlü karyesinin mâlikânesi Seydi Ali Çelebi vakfî ve divânisinden
evvel ve sâni hisseleri müşterekiyle karye-i Yerlûden el-merkûme dört bin yedi yüz
akçe gedik tîmârı ile Samsun kal'ası mustahfızlığına mutasarrıf Mehmed veled-i
Mehmedin ve sâlis hissesi kezâlik müşterekiyle Samsun nâhiyesinin [...]
Yerlü nâm karye ve gayriden bin iki yüz akçe gedik tîmârı ile kal'a-i merkûm tazezanlığına
mutasarrıf Mustafa veled-i Mehmedin ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Argur
karyesiyle yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Kuşçular mezra'ası müşterikiyle karye-i
Argur ma'a mezra'â-i Kuşçular el-merkûme ve gayriden bin beş yüz akçe gedik
tîmârı ile kal'a-i merkûme mustahfızlığına mutasarrıf Mehmed veled-i Mehmed
Şa'banın hâla başka başka berât-ı şerîfimle üzerlerine olduğu defter-i hâkânîde
mukayyid ve Samsun kazâsında vâki' Molla Fahreddin zaviyesi vakfının tevliyeti
vâzife-i mu'ayyen ile askerî ruznâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle Mehmed veled-
i Salihin üzerinde olduğuna ve mezra'â-i Saronkar el-merkûme Canik sancâğında
defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen mezra'â-i Saronkar el-merkûm ber-
mûcib-i defter-i hâkânî Sultan Bayazıd Hân vakfî mütevellisine Fahreddin zâviyesi
vakfî tarafından bâ-tahvîl zabt ve mâlikânesi cânîbine âid hâsılatı ahz u kabz murâd
olundukda dahl olunmak icâb itmez iken mustahfız merkûman Mehmed veled-i
Mehmed ve Mustafa veled-i Mehmed karye-i Yerlü ol-mezbûreyi Seydi Ali Çelebi
vakfî mütevellisi ve müşterikiyle ve merkûm Mehmed veled-i Mehmed Şa'ban dahi
karye-i Argur ve tahtında muharrer mezra'â-i Kûşçular el-mezbûreleri iki başdan
müşterikiyle gedik tîmârları taraflarından zabt adem-i kanâ'at birle divânisi merhûm
müşârün-ileyh imâreti vakfî ve mâlikânesi merkûm Mehmedin mütevellisi olduğu
Fahreddin vakfî üzere mezra'â-i Saronkar el-mezbûreye hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî
müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadıkları beyânıyla ol-bâbda defter-i hâkânî
mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu sen ki Samsun nâ'ibi es-
Seyyid Osman zîde ilmühûsun bu def'a taraflarından der-a'liyyemde vârid olan
i'lâmında derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz
ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala ve defter-i evkafa mürâca'at

oldukda Samsun nâhiyesine tâbi‘ mevrâ’a-i Saronkar der-karye-i Kadıköyü mâlikâne vakf-ı zâviye Fahreddin divâni vakf-ı imâreti Sultan Bayazıd Hân der- Amasya deyü defter-i evkafda ve mevrâ’a-i Saronkar der-karye-i Kadıköyü mâlikâne vakf zâviye-i Fahreddin divân der-karye-i Kadıköyü hâsıl doksan akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ve zemîn ile karye-i Kadıköyü iki başdan vakf-ı imâreti Sultan Bayazıd Hân der- Amasya Samsun eskü ol-tarafda araba ile gelen ğavâl ve mîrî kendi Samsun yolları ğayet sebûl olmak ile külli meşakkat çekilüb bâ-hakkdan nâhiye-i Kendir zâirden deyü Kendir emîni ve Samsun ayânı haber virüb mezbûr karye halkı vâki‘ olan kaldırımları tamîr ve termim itmek üzere imâreti divâniden sâlim olmaları kayd oldu ve hâsıl tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû on bin iki yüz altmış bir akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ve zemîn ile karye-i Yerlü mâlikâne zâviye Seydi Ali Çelebi divâni tîmâr ve hâsıl tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû üç bin yüz akçe ve tahtında neferât ile hisse-i sâni der-karye-i Yerlü ve hâsıl tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû yedi yüz akçe ve yine tahtında hisse-i sâlis der-karye-i mezbûra ve hâsıl ma‘a rusûm iki yüz akçe ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde hisse-i evvel ve sâni yazu-yı mezkûreleri birikdirilüb üç bin sekiz yüz akçe yekûnden bin yedi yüz akçesi ifrâz ve Samsun kal‘ası merdânına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen merkûm Mehmed veled-i Mehmedin gedik tîmârı ve karye-i merkûmun hisse-i sâlis yazu-yı mezkûresinden yüz akçesi dahi ifrâz ve nâhiye-i mezbûra tâbi‘ [...] Yerlü karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû bin iki yüz akçe kal‘a-i merkûme [...] mahsus bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr dahi tamamen merkûm Mustafa veled-i Mehmedin gedik tîmârı ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ neferât ve zemîn ile karye-i Argur iki başdan tîmâr ve hâsıl tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû dört bin yüz ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ mevrâ’a-i Kuşcular hâric ez- defteri hâsıl iki yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Argur ma‘a mevrâ’â-i Kuşcular deyü dört bin yüz elli akçe yazu ile tahrîr ma‘a gayrihû birikdirilüb beş bin altı yüz elli akçe yekûnünden bin beş yüz akçesi ifrâz ve kal‘a-i merkûm merdânına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr dahi merkûm Mehmed veled-i Mehmed Şa‘banın gedik tîmârı ve başka başka berât-ı şerîfimle üzerlerine olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî mevrâ’â-i

Saronkar el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid hâsılatı Fahreddin zâviyesi vakfi tarafından divânisi cânîbine âid hâsılatı karye-i Kadıköyü el-mezbûrenin iki başdan mahsûlâtı ve rusûmâtı merhûm müşârün-ileyh Sultan Bayazıd Hân tâbe salâhûnun imâreti vakfi tarafına ve karye-i Yerlü el-merkûmenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı Seydi Ali Çelebi vakfi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlâtı ve rusûmâtı hisse-i evvel ve sânisî cânîblerine âid mahsûlâtı ve rusûmâtı kal'a-i merkûme merdânına merkûm Mehmed veled-i Mehmed ile sâ'ir müşterekleri taraflarından ve hisse-i sâlis cânîbine âid ma'a rusûm hâsılatı kal'a-i merkûme tazezan merkûm Mustafa veled-i Mehmed ile sâ'ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Argur ve tahtında muharrer mezrâ'a-i Kuşçular el-mezbûrelerin iki başdan mahsûlâtı ve rusûmâtı kal'a-i merkûme merdânına merkûm Mehmed veled-i Mehmed Şa'ban ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediği bi'l-fi'ıl defter emîni olan Mehmed Arif dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm müstahsene şurût-ı muktezâsınca husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan sadr-ı a'zam mektubcusu vârif zîde mecdühûya lede'l-havâle mezra'â-i mezbûre Canik sancâğının bu tarafta derdest olan olan iltizâmât defterine dâhil olmadığını i'lâm itmekten mûmâ-ileyhin i'lâmına mebni bu emrim i'tâ kılınmış isede bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdann şimdiye kadar dâhil-i defter olamayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları hasılât gadrden arı olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemeğın hasılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak üzere irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet-i ma'lûmın oldukda mezrâ'a-i merkûmenin iltizâmına taleb olduğu hâlde mezrâ'a-i Saronkar el-mezbûreyi ber-mûcib-i defter-i hâkânî merhûm müşârün-ileyh Sultan Bayazıd Hân imâreti vakfi mütevellisi Fahreddin zâviyesi vakfi tarafından bi't-tevliye zabt ve mâlikânesi tarafına âid hâsılatı Fahreddin zâviyesi vakfi tarafından divânisi cânîbine râci hâsılât ve rusûmâtı

Sultan Bayazıd imâreti vakfı ahz u kabz itdirüb Seydi Ali Çelebi vakfı mütevellisi ve mustahfiz merkûmunu hilâf-ı defter-i hâkânî dahl u ta‘arruz itdirmeyüb men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet eylesin ve sen ki nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olunarak mûcib ve muktezası üzere amel ve hareket ve dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz‘-ı tecvizden mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i C sene 1243

S.131- Belge 2

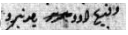
Ünye kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Ünye kazâsı sâkinlerinden Hâcı Mehmed nâm kimesne südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl edüp bunun yine kazâ-i mezbur sâkinlerinden Hâcı Halil oğlu Mehmed nâm kimesne alacak hakkı olub iki yüz otuz dokuz senesinden berü beş yüz on iki gurûş alacak hakkı olub bi‘d-def‘ât taleb olunmak murâd eyledikde merkûm Hâcı Halil oğlu ba‘zı mahallerde inşâ ve edâda ta‘âllül ve muhâlefet birle gadr külli sevdâsında olduğunu bildirüb mahallinde şer‘ ile görülüb merkûmun zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 43

S.132- Belge 1

Ünye kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Hâcı Mehmed nâm kimesne südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl edüp bunun Ünye kazâsına tâbi‘ Çökeri karyesi toprağında vâki‘ resmi defter-i hâkânîde mukayyid ebâ-an-cedd kadîmi mutasarrıf olduğu iki bâb âsiyâb mürûr ile üzerine ile harâb olub ancak harâbeliği hâlinde resmi sâhib-i arza edâ eyledigine binâen şimdi değirmen-i mezkûr tamîr ve termim oldukdan berü(?) mahsûs suyunu kemâ-fi’s-sâbık icrâ itdirmek murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba‘zı kimesneler ol suyun değirmen-i mezkûrlara ceryânına muhâlefet üzere olduklarını bildirüb şer‘ ile görülüb kadîmisi üzere icrâ itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i icmâle ve mufassala mürâca‘at olundukda Ünye nâhiyesine tâbi‘ neferât ve zemîn ile karye-i Çökeri ve hâsıl tahtında hissesine vüzerâ ma‘a niyâbet resmi çift ve hinta ve şa‘ir ve âsiyâb-ı bâb iki

yekûn ma‘a gayrihû yedi bin akçe ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi ma‘a gayrihû birikdirilüb dokuz bin sekiz yüz yekûnünden üç bin beş yüz akçesi ifrâz ve ma‘a gayrihû birikdirilüb üç bin altı yüz akçe Ünye kal‘ası dizdarına mahsûs bir gedikli icmâl iken kal‘a-i merkûmanın bi‘l-cümle gedikli tîmârları bin yüz on dokuz târihinde bâ-hattı tevki‘î havâs-ı hümâyûn tashîh olduğu mestur ve mukayyid bulunmağın divân-ı hümâyûndan muktezâsı su‘âl olundukda münâzi‘ fihâ olan değirmen-i mezkûrlar fi‘l-hakîka resmi defter-i hâkânîde mukayyid kadîmi âsiyâb olduğu münâzi‘ fihâ olan su dahi âharın bağ ve bağçesine câri mahsûsun ve müstakîl suyu olmayub kadîminden değirmen-i mezkûrlara ceryân idegelen su olduğu şer‘an sâbit olur ise ol su kadîmden nâ-mahallden ne vechle ceryân ide gelmiş ise ol vechle ol-mahallden kadîmisi üzere icrâ itdirilmek için emr-i şerîfim i‘tâsı iktizâ eylediğin tahrîr olunmağla mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i C sene 243

S.132- Belge 2

Ünye kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Ünye kazâsı sükkânından seffine rüesasından Derzi oğlu Hâcı Mehmed nâm kimesne gelüb yine kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Tabak oğlu Sergiz Valatos veled-i Asadur nâm zimmîler iki yüz kırk senesinde Kırım cânîbine giden mezbûr Derzi oğlu Hâcı Mehmedin seffinesi dörd bin gurûş navlun isticâr ve ma‘lûmü‘l-keyl [...] ve gün ve eşyâ-i sâ‘irelerini tahmîl idüb kendiler dahi berâber giderler iken esnâ-i tarikten Kerc limanı nâm mahallinde fırtınadan seffine-i mezkûra pârelenüb eşyâ-i mezkûra telef olmağla mezbûr Hâcı Mehmed mahall-i helâkı gelince icrâ kastını mersûmanın taleb olmak murâd eyledikde ber-mûcib ta‘allül ve muhâlefet eylediklerine inhâ ve mersûman ile mahalline bi‘l-muvâceheleri lede‘l-murâfa‘a mûcib şer‘ ile icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî zeyid âhar-ı diyara pâre giden Ömer ve re‘îsin seffinesi şu kadar yolun isticâr ve şu kadar keyl boğazı tahmîl idüb kendi dahi giderken esnâ-i tarikten fırtınadan seffine pârelenüb boğaziler telef olması Ömer ve mahall-i helâki gelince icrânın kastını zeydde almağa kâdir olduğuna taraf-ı şeyhü‘l-İslâmdan fetevâ-yı şerîf virilmekle husûs-ı mezbûr bi‘l-fi‘il Anadolu kâzaskerî olan Mevlana es-Seyyid Ali Rıza edâma‘llahü te‘âlâ fezâilühûya havale olundukda bi‘l-murâfa‘a mahall-i helâki

gelince icrânın kastını ne mikdâr idüğü bî-garz idüb ve fırtınanın ihbârlarıyla ma‘lûm ve müstehakk olduktan sonra ber-muktezâ-yı şer‘i şerîf ol-mikdâr lâzım geleceğinden bahisle tarafeyn mahalline bi‘l-muvâcehe terâfu‘ şer‘-i şerîf olunub ve vukû‘ hâli mezbûrun istid‘â ve infizâ eyledigin vech üzere olduğu ber-nech-i şer‘isi müstahikk olur ise ise ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfe lâzım gelen hakk-ı şer‘isi aliverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim mebûsat-ı celilede idüğü i‘lâm itmeğın i‘lâmı mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Receb sene 243

S.132- Belge 3

Ünye kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Ünye kazâsı sâkinlerinden el-Hâc Mehmed nâm gelüb bunun kazâ-i mezbûre mahallâtından Orta Mahallesinde kâ’in ahâlisinden mütecâviz mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd bir bâb menziline âharın alâkası olmayub ve bu makûle birle gadr şer‘i edâsıyla men‘ mürûr iden emlâkın da‘vâsına istinâ ma‘a muktevin iken bundan akdem fevt olan karındaşı Caferin oğulları yine kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Mustafa ve Feyzullah nâm kimesneler zuhur birle zikr olunan menziline bizim dahi hissemiz vardır deyü bî-vech fuzûlî müdâhaleden hâli olmadıklarına ve bu bâbda da‘vâsına muvaffak şeyhü’l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfe virildigini bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb merkûmanın ber-vech-i vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evai-il Receb sene 243

S.133- Belge 1

Trabzon kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Sen ki Trabzon nâ’ibi es-Seyyid Yusuf Ziyaaddin zîde ilmühûsun südde-i sa‘âdetime vârid olan i‘lâmından Akçaabâd kazâsı sâkinlerinden Hâcı Fatih dimekle ma‘rûf el-Hâc Mustafa nâm kimesne Trabzon kazâsı sükkânından Kuyumcular başı nâm mahallinde vâki‘ mutasarrıf olduğu bir aded mülk dükkânını tescil-i şer‘i ve teslîm ile mütevellî birle vakf ve hâsıl olan icâresini kazâ-i mezbûrda Orta Hisâr nâm mahallinde vâki‘ Fatih Sultan Mehmed Hân câmi‘-i şerîfinde imâm olanlar beher vâkit seherde temcîd ve salât ve selâm itmek ba‘de’l-vefât imâm olanların ekber ve

erşed olanlar rû'yet eylemek üzere ve şart ta'yîn eylediği vakfiye ma'mûlün-bi-hâ mukayyed ve câmi'-i şerîf mezkûrda Osman nâm kimesne imâm olub şart-ı vakıf icrâ idüb bir dürlü dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba'zı kimesneler dükkân mezkûrun icâresini biz ahz ideriz deyü hilâf-ı şart-ı vakıf ve mugâyir vakfiye ma'mûlün-bi-hâ fuzûlî müdâhale ve zabtına muhâlefet itmeleriyle mezbûrlar ile huzûr-ı şer' de murâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında müdâhalelerinin men'î için cânîb-i şer'iden hüccet ve i'lâm-ı şer'î i'tâ olunmuş iken yine mücâb olmayub hilâf-ı şart-ı vakıf ve vakfiye-i ma'mûlün-bi-hâ münâfi' i'lâm nizâ'dan hâli olmadıkların merkûm Osman mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â vâki' olan müdâhalenin men'î için mahallinde şer' ile görölmek bâbında iki yüz yigirmi yedi senesi evâsıt-ı Cemâziyyel-ahirinde emr-i şerîfim verilmiş iken bu esnâda merkûm Osman bin el-hâc Mahmud fevt olduğundan bahisle müteveffâ-yı merkûmdan ekber ve erşed oğlu Mehmed Şakir Halîfe hizmet-i mezkûreye edâ itmek üzere yedine müceddeden bir kıt'a emr-i şerîfim i'tâsı niyâzında olduğu derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtı tettebbu' ber-vech-i muharrer târih-i mezbûr emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr bi'l-fi'l Anâtolu kâzaskerî olan alîmü'l-ulemâil mütebahhir Mevlânâ es-Seyyid Ali Rıza edâma'llahü te'âlâ fezâilühûya havâle olundukda ber-vech-i muharrer merkûm Osmanın yedine virilen emr-i şerîf mezkûrun hâkimi ancak mahallinde şer' ile mürâfa'aya havâle iltizâmât olub derç olunan suret maslahat tahakkuk ve vukû' ile olmayub yalnız müteveffânın kendü takrîr ve istid'âsından ibâret olduğundan mücerr mezkûra binâen dükkân mezkûrun vakfiyeti ve ğallesinin dahi imâm meşrûtiyyeti sâbit olamadığı beyânıyla mukaddemâ sudûr iden emr-i celîl meşânın tekîd-i hâvi emr-i şerîfim ısdârında bir güne yeis ve meczûr olmayub lâkin emr-i mezkûr kable'l-murâfa'a-i dükkân merkûman zabtına ve meşrutiyetine sened olmamak ve ol-kimesneler ile huzûr-ı şer'î şerîfde bi'l-muvâcehe terâfu' şer'î şerîf olunub dükkân mezkûr dahl idenlerin mülk meşrûaları olmayubda fi'l- vâki' i'lâm olduğu üzere vakf-ı mezbûrun hayatında mülk mûmzâ iken ber-vech-i muharrer nech-i şer'î üzere vakf ve şart eylediği ve bu ana kadar dahi ol vechle zabt ve tasarruf olunageldiği lede'l-şer'îü'l enver tahakkuk ider ise şart-ı vakıf üzere amel ve hareket itdirilüb hilâf-ı hareket olunmamak tenbîhat re'y-i sevâb idüğünü i'lâm itmekle i'lâm mücebince amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ- ileyhsün husûs-ı mezbûr Mevlânâ müşârun-ileyhin i'lâmı mücebince huzûr-ı şer'î şerîfde

tarafyem bi'l-muvâcehe terâfu' şer'î şerîf olunarak dükkân mezkûrun dahl idenlerin mülk meşrûaları olmayub fi'l-hakîka vakf-ı mezbûrun hayatında mülk mümzâ iken ber-vech-i muharrer nech-i şer'î üzere vakf ve şart eyledigi ve bu ana kadar dahi ol vechle zabt ve tasarruf olunageldigi lede'l-şer'îü'l enver tahakkuk eyledigi hâlde ise şart-ı vakıf üzere amel ve hareket itdirüb hilâf-ı şer'î şerîf vaz'-ı muha vukû'ndan hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 243

S.133- Belge 2

Mîr-i mîrân-ı kiramdan Çıldır Vâlisi Ahmed Rüşdü dâme ikbâlehûya ve Mamurdan nâ'ibine hüküm ki,

Mamurdan sancâğına ve nâhiyesine tâbi' defter-i icmâlde on beş bin akçe yazı ile mukayyid karye-i Geram deyü tahrîr ve tenzil bir icmâl ve icmâl mezbûr tamam Mustafanın tîmârı ve berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu defter-i hâkânîde mukayyid Mamurdan kazâsı yol olub ve Çıldır eyâleti dahilinde olduğuna ve tîmâr-ı mezbûr Çıldır eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen Geram el-mezbûrenin toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mücebince merkûm Mustafanın tîmârı tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmez iken zirâ'ât tâ'ifesi olanlar [...] tekâlifıyla öşürleri edâsında hilâf-ı kanûn defter ta'allül ve muhâlefet üzere olduklarına selefi İsmail Hakkı Pâşâ mâliye tarafına ifâde etmiş olduğundan bâhisle defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olmayub hilâf-ı kanûn defter ta'allül ve muhâlefet itdirilmemek üzere emr-i şerîfim i'tâsı husûsi müşârun-ileyh der-bâr-ı şevket-karâr mülükâneme vârid olan muhâsûr arızasında derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümayûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid ve on beş bin akçe yazar zikr olunan Geram karyesinin mufassal mahall bulunmadığından cevâbı dahi tahrîr ve işâret olunmuş olmakla ve bu divân-ı hümayûnumdan kanûn lede's-su'âl mâ'ru'z-zikr Geram karyesi toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mücebince merkûm Mustafanın tîmârı tarafından ahz u kabz itdirilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvaffak kanûn olub zirâ'ât tâ'ifesinin noksan tekâlifıyla ta'allül ve muhâlefet eylemeleriyle hilâf-ı defter-i hâkânî mugâyir-i kanûn idüğü tahrîr olunub

iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mûcebince Çıldır eyâletinin defter-i iltizâmât lede't- tetebbu' tîmâr-ı mezbûr olunan iltizâmâta dâhil olunmadığını i'lâm etmiş olmadığı i'lâm olunmuş olmakdan nâşî bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'şir eylemeğin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olmadığı suretde ashâbı taraflarında zabt ve ta'şir itdirilmesi husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i meşrûh amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi sen ki mîr-i mîrân-ı kirâmsın keyfiyet-i ma'lûmın oldukda tîmâr-ı mezbûrun iltizâmına taleb olduğun hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve kanûn amel ve hareket ve dikkat eyleyesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-i mezbûr tekâ'üd tâm idüb göresin karye-i mezbûre toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mûcebince merkûm Mustafanın tîmârı tarafından ahz u kabz itdirüb zirâ'ât tâ'ifesinin noksan tekâlifıyla öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ta'allül ve muhâlefet itdirilmesi husûsuna mübâderet iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 243

S.134- Belge 1

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Mavi karyesi sâkinlerinden Derzi oğlu el-Hâc Mehmed dimekle arîf kimesne gelüb bu karye-i mezbûre toprağında vâki' ebâ-an-cedd mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarınca zabt ve beher sene zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ idegelüb âhardan dahl olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Murad oğulları dimekle meşhûr ma'lûmü'l-isim kimesneler ol-yerlere hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhaleden hâli olmadıklarına inhâ ve kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî divân-ı

hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâli kalan yerleri sâhib-i arza resm-i tapu ile talibine virüb zabt ve zirâ'at itdirmek kanûn olmakdan nâşî eğer münâzi' fihâ olan yerlerin merkûm Hâcî Mehmed zirâ'at itmeyüb üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâli birağub müstehakk tapu olmuş ve dahl iden merkûmlar bozdan sâhib-i arzdan resm-i tapu ile almışlar ise müdâhaleleri bi-hasebü'l-kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi'l-hakîka merkûm ol-yerleri zabt ve beher sene zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ ider ise ol-vâkitde merkûmların müdâhaleleri bî-vech hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i için emr-i şerîfim i'tâsı mûvaffak kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 243

S.134- Belge 2

Tirebolu ma'a Kürtün kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Halil nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûre sâkinlerinden bunun ve re'îs Melik nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda bi'l-cümle emvâl ü eşyâsı vâlidesi Emine ile mezbûrenin karındaşı Osman nâm kimesneye intikâl itmiş isede merkûm Osman kendü hisse-i irsiyelerin ahzına adem-i kanâ'at birle cümlesini hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt eylediğinden mezbûre Emine hisse-i irsiyesini talep olmak üzere iken mezbûre Emine ve Osman dahi birbirlerini mütakiben fevt olduklarında mezbûre Eminenin verâseti merkûm Halil ve merkûm Osmanın verâseti dahi kızı kazâ-i mezbûre sâkinelerinden Â'îşe nâm Hâtûna intikâl itmekle vâlidesi mezbûre müteveffâ-yı mezbûre Melikden müntâkil Osmanın fuzûlî zabt eylediği hisse-i irsiyelerini müteveffâ-yı merkûm Osmanın terekesine vazü'l-yed olan kızı mezbûre Â'îşeden mâli müteveffâ-yı merkûmeden talep eyledikde virmeyüb gadr-i külli eylediğini bildirüb mahallinde şer' ile görölüb alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i R sene 43

S.134- Belge 3

Gümüşhane nâm-ı diger Torul kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Torul kasabası sâkinlerinden es-Seyyid Osman Hasan zîde şerefe gelüb arâzî tasarruf idenlerden Bekir nâm kimesne hâli hayatında iki yüz yigirmi senesinde kasaba-i mezbûre toprağında vâki' tasarrufunda olan ma'lümetü'l-hudûd tarlalarından hakk-ı tasarrufun rızâsı sâhib-i arz ma'rifetiyle buna ferâğ ve tefvîz ve bu dahi yedine virilen temessük mûcebince zabt ve zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arzına edâ ide gelüb âhardan dahl olunmak icâb itmez iken ba'de'l-ferâğ fevt olmak hasebiyle kasaba-i mezbûre sâkinlerinden oğulları Osman ve Mehmed nâm kimsneler zuhur birle ol-yerleri babamız hayatında bize ferâğ itmişdi deyü iddi'â ve lede'l-murâfa'a yedinde olan sâhib-i arzı temessük mevcûd iken merkûma sâlifü'z-zikr temessüküne itibâr itmeyüb ol-yeri hilâf-ı kanûndan mugâyir temessük fuzûlî zabt idüb gadr eylediklerin merkûm es-Seyyid el-Hâc Hasan mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â kanûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz yigirmi altı senesi evâhir-i Zi'l-ka'desinde sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince ol-yerleri merkûmandan alub zabt ve zirâ'at eylediğın bu esnâda merkûman yine ol-yerleri hilâf-ı kanûn fuzûlî zabt idüb ol vechle gadr-i külli eylediğın zâhir ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında tekîd-i hâvi emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî divân-ı hümâyûnumdan mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtına tettebbu' ittirildikde ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i şerîfim virildiğini mestûr ve mukayyid bulunmağın imdi üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî kalan yerleri sâhib-i arza resm-i tapu ile talibine virüb zabt ve zirâ'at itdirmesi kanûn muktezâsından olmakdan nâşî eğer münâzi' fi hâ olan yerleri merkûm Hasan zabt ider iken zirâ'at itmeyüb üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî bırağub müstehakk tapû olmuş ve merkûman dahi ol-yerleri bozan sâhib-i arzdan resm-i tapû ile almış ve yedine temessük virilmiş isede zabt eylemeleri bi-hasebü'l-kanûn yolunda olup eğer böyle olmayubda fi'l-hakîka ol-yerleri ber-vech-i muharrer sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince merkûmandan alub zabt ve beher sene zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ ider iken merkûman Osman ve Mehmed ve bu esnâda ol-yerleri tasarrufunda zabt eylediği vâki' ise ol-yerleri tasarrufunda zabt olunan üç sene geçmiş değil ise vech-i meşrûh üzere olan yerler alıverilüb kemâkân buna zabt ve zirâ'at itdirilmek kânûn muktezâsından olduğuna binâen bu bâbda kanûn üzere amel olunmak bâbında.

S.135- Belge 1

Gümüşhane nâm-ı diğer Torul kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Osman nâm kimesne gelüb bunun babası Mustafa nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda bi'l-cümle emvâl ü eşyâsıyla kazâ-i mezbûre toprağında kâ'in mutasarrıf olduğu ma'lümetü'l-hudûd mülkü menzîl ve eşcârı mevcûd bağçe ve kürüm mevcûd bağ bi'l-irsî'ş-şer'î bununla karındaşı Seyyid Ahmed nâm kimesneye intikâl idüb ba'dehû karındaşı merkûm dahi fevt oldukda anın dahi hissesi oğlu Mehmed nâm kimesneye zuhur birle intikâl merkûm Mehmed dahi fevt olduk anın dahi hissesi buna intikâl itmiş isede ancak bu ol-vâkitde Der-i sa'âdetimde bulunmak hasebiyle ecânîbden kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hâcı Ahmed oğlu Osman dimekle arîf kimesne zikr olunan emvâl ü eşyâdan müteveffâ-yı merkûmun hissesiyle bunun hissesini işbû sene-i mübârekeke hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt idüb ba'dehû bu Der-i sa'âdetimden varub müteveffâ-yı merkûmdan müntâkil merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt eylediğin emvâl ve emvâl ü eşyâdan hisse-i irsiyesiyle kendü hissesini talep eyledikde virmeyüb gadr-i külli eylediğin bildirüb mahallinde şer' ile görölüb ber-muktezâ-yı şer'î mutahher icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir Za Sene 43

S.135- Belge 2

Gümüşhane nâm-ı diğer Torul kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Osman nâm kimesne gelüb bunun babası Mustafa nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda kazâ-i mezbûre toprağında vâki' mutasarrıf olduğu ma'lümetü'l-hudûd tarlâları bi-hasebü'l-kanûn meccanen bununla karındaşı Seyyid Ahmed nâm kimesneye intikâl idüb ber-vech-i iştirâk zabt ve tasarruflarında iken karındaşı mezkûr Seyyid Ahmed dahi fevt oldukda ol-yerlerden hissesi kezâlik meccanen oğlu Mehmed nâm kimesneye intikâl itmiş isede ba'dehû mütakiben merkûm Mehmed dahi işbu sene-i mübârekeke fevt oldukda oğlu ve baba birdir ve kız karındaşı vesâ'ir müşterekinden mukaddemâ tapuya selâhiyeti olanlardan kimesnesi kalmayub ol-yerlerden hissesi kanûn üzere tapuya müstehakk ve hakk-ı tapuları olduğu iğbârıyla bunun olub ancak bu ol-esnâda der-i Aliyyemde bulunmak hasebiyle ecânîbden

kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Hâcî Ahmed oğlu Osman nâm kimesne zikr olunan tarladan müteveffâ-yı mezbûr Mehmedin hissesi için bir takrîb sâhib-i arzdan ahz eylediği tapu temessüküne mebni ol-yerlerin cümlesini hilâfı kanûn fuzûlî zabt idüb gadr-i külli eylediğın inhâ ve kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeğın imdi temessük müşa' ve müşterek tasarruf olunagelen arâzî tasarruf idenlerden oğlu ve kızı ve baba bir er ve kız karındaşı vesâ'ir müşterekine mukaddemâ tapuya selâhiyeti olanlardan kimesnesi kalmayarak fevt olan Hasanın yerlerini beş seneye değın müşterekine virmek kanûn olmakdan nâşî eger münâzî' fihâ olan yerlere merkûm Osmanın babası Mustafa mutasarrıf iken fevt oldukda tasarrufunda olan yerlerden bi-hasebü'l-kanûn meccanen oğulları merkûman Osman ve Seyyid Ahmed ber-vech-i iştirâk intikâl itmesiyle ve merkûm Seyyid Ahmed dahi fevt olmuşda anın dahi hissesi oğlu mezbûr Mehmede intikâl itmiş ba'dehû mütakiben merkûm dahi oğlu ve kızı ve baba bir er ve kız karındaşı vesâ'ir müşterekiyle tapu selâhiyeti olanlardan kimesnesi kalmadığı hâlde fevt olmuş olub emmi ve emmizâdesi tapu olmayub ancak müşterek olduğu işbârıyla merkûm Osmanın olduğuna niyâz bu dahi oldukda bî-garaz müslümanların takdir eyledikleri tapu ile lede't-teklifin ol-mikdâr ibâ' ve imtinâ' itmiş ol-yerlerden müşterek hissesini mezkûr Hâcî Ahmed oğlu Osman sâhib-i arzdan tapu ile almış ise yedine virilen tapu temessük mücebince müşa' ve müşterek zabt ve zirâ'at eylemesi bi-hasebü'l-kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi'l-hakîka müteveffâ-yı merkûmun hissesini müştereki olduğu işbârıyla resm-i tapu ile sâhib-i arzdan almak taleb isede hîn-i tapudan der-i Aliyyemde bulunmak hasebiyle merkûm Hacı oğlu Osman bir takrîb sâhib-i arzdan temessük ahzıyla hisse-i mezbûre ile bunun hissesini ma'a zabt itmekle merkûm Osman varub kendü hissesi zabt ve müşterek hissesi resm-i tapu ile sâhib-i arzdan vazü'l-yed olan merkûm taleb eyledikde virmeyüb müstakîlen zabt itmiş ise ol vâkitde mezkûr Hacı Ahmed oğlu Osmanın müstakîlen zabt eylemesi bî-vech ve hilâf-ı kanûn olacağından bu bâbdan kanûn üzere amel olunmak babında.

Fi Evâhir Za Sene 1243

S.135- Belge 3

Ökse(?)^{رؤكس} nâ'ibine hüküm ki

Ahmed nâm kimesne gelüb Ahışa sancâğında Ökse(?)^{رؤكس} nâhiyesine tâbi' karye-i Derura (?)^{درورا} ve karye-i Elabasan (?)^{الاباسان} ve kurrâ-i Babadan (?)^{بابادان} hâsıl amel olmağla ma'a gayrihû üç bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamâm yazu mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb on dörd bin yedi yüz yetmiş akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun dörd bin sekiz yüz yetmiş yedi akçesi Mustafanın tîmârı ve hâla berât-ı şerîfimle üzerinde olub bâkîyesi müşteriki kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna merkûm Ahmedin karye-i mezbûre toprağında mutasarrıf olduğu menzil önünde havlusu ve derûnunda kendü evi mühimme için olan meyve eşcârının meyvesinde öşür talebiyle te'addi olmak icâb itmez iken sâhib-i arzdan olan merkûm öşür talebiyle hilâf-ı kanûn te'addiden hâli olmadığını bildirüb kanûn üzere amel olunub sâhib-i arz merkûmun öşür talebiyle hilâf-ı kanûn vâki' olan te'addiden men' ve def'i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın divân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda karye-i mezkûre toprağında merkûm Ahmedin mutasarrıf olduğu menzil önünde havlusu derûnunda kendü evi mühimme için olan meyve eşcârının meyvesinden sâhib-i arza merkûmun öşür talebi hilâf-ı kanûndur deyü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1243

S.136- Belge 1

Gümüştane ma'a Torul kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Mustafa nâm kimesne ile Zeliha nâm Hâtûn gelüb bunların babaları Ali nâm kimesnenin kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Boğos oğlu Yani nâm zimmî zimmetinde iki yüz kırk senesinden berü bâ- defter-i müfredât bin sekiz yüz kırk yedi gurûş alacağı olub kable'l- ahz babaları merkûm fevt oldukda meblâğ-ı mezbûr bi'l- irsî'ş-şer'î bunlara intikâl idüb şimdi bunlar dahi babaları müteveffâ-yı merkûma müntâkil mesfûrun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş hakk-ı irsiyelerini def'âtle talep olmak murâd eyledikde bî-vech-i şer'î virmekde ta'allül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i

hakk ve gadr-i külli dâ'yyesinde olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görülüb babaları müteveffâ-yı merkûma müntâkil mesfûrun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş hakk-ı irsiyelerini bilâ-verâset kendülere alıverilüb icrâ-yı şer'î şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 43

S.136- Belge 2

Mîr-i mîrân-ı kiramdan Çıldır begler begi Seyyid Ahmed Rüşdü Pâşâ ve damet-i ma'aliyehuya hüküm ki,

Ardanuc sancâğında ve nâhiyesinde Kirasun nâm karye ve gayriden bin üç yüz otuz üç akçe tîmârı mutasarrıf Hüseyin veled-i İsmailin nâ-mevcûdunun yine karye-i merkûm ve gayriden bin beş yüz akçe tîmâra mutasarrıf Hüseyinin tîmârına ilhâk ber-vech biriktirmek berât olunmak üzere arz virilmiş isede ba'de'l-evveli merkûm Hüseyin fevt olub tîmâr-ı mezbûrlar mahlûl olmağla mahlûl mezbûrun sâhih Sülübü oğulları Osman veled-i İsmail ve İbrahim ve Mehmed ber-vech-i iştirâk tevcihini Çıldır vâlisi sâbık tarafından bâ-arz inhâ olmakdan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümayûnıma mürâca'at olundukda zikr olunan bin üç yüz otuz üç akçe tîmâr hâla mutasarrıf merkûm Hüseyin veled-i İsmailin uhdesinde olub sâlifü'z-zikr bin beş yüz akçe tîmâr dahi mutasarrıf merkûm Hüseyinin bi'la-veled fevtinden İsmailden veled-i Mustafaya iki yüz otuz tarihinde bâ-arz tevcih olunub ba'dehû fevtinden tîmâr-ı mezbûreleri birikdirülüb el-Hâc Mustafaya ve el-Hâc Hüseyine ve el-Hâc Mehmedden ve el-Hâc veled-i Ahmede Çıldır vâlisi esbâkın arzıyla ber-vech-i tertîb-i iki yüz kırk bir târihinde tevcih olunan hâlâ başka başka berât-ı şerîfimle üzerlerinde olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağla şurût-ı lede's-su'âl mezkûr Hüseyinin fevti on iki sene mürûr itmiş ve tîmâr âhara tevcih olunduğu derûnunda arzda beyân kılınmış olduğundan ma'adâ divâni mezbûrda def'âtle vukû' bulan yoklamalarda merkûmlar babaları müteveffâ-yı merkûm Hüseyinin tîmârına taleb ve iddi'â itmediklerinden husûs-ı mezbûrda dahi iştikâ vâki' olduğunu keyfiyet etrafıyla bunların bu ana kadar babaları tîmârını iddi'â itmeleri ne sebep mebni idiğü idüb vukûfdan bi'la-tahkîk mezbûr Hüseyinin oğulları oldığı hâlde uhdesinde olan tîmârı olduğuna vâki' isede babaları tîmârdan oğulları merkûmuna virilmiş şurût ve diger Hüseyin veled-i İsmail nâ-mevcûd mahlûl sarf olduğundan onların dahi

müstehakkına tevcih tekrar arz olunmak için divân-ı hümayûnumdan emr-i şerîfîm sudûrunu mefrûtlarına muvafik idüğü tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmın oldukda merhûmun müteveffâ-yı merkûm Hüseyinin sâhîh Sülübü oğullarıdır imdi bu ana kadar tîmâr-ı mezkûrun iddi'â itmesi ne sebep ve hikmete mebnidir merhûm Hüseyin veled-i İsmail inha olunduğu vechle hakkaniyetde nâ-mevcûdumdur husûs-ı mezbûrun erbâb ve vukûfdan gerek gibi su'âlin ve taharri iderek zahir ihraç birle fi'l-hakîka merkûm Osman ve İsmail ve İbrahim ve Mehmed müteveffâ-yı merkûm Hüseyinin oğulları olduğun tahîk eylediği hâlde babaları tîmârının kendülere ve diğer merkûm Hüseyin veled-i İsmail ahzına mevcûd olduğuna takdirce tîmârının ahz müstehakkına tevcihine tekrar arz eylemesiyledir ve hilâfından begayet -i hazer ve mücânebet eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i Za Sene 43

S.136- Belge 3

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ünyeden Hâcî Mehmed Re'îs gelüb bunun kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Veli Ahmed oğlu Mustafa Re'îs dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde iki yüz otuz altı senesinden berü bâ-temessük gayr-ez teslîm bin beş yüz gurûş nefer alacak hakkı olu meblâğ-ı mezbûr taleb olmak üzere iken merkûm Veli Ahmed oğlu Mustafa diyâr-ı âharda fevt olmağla bu dahi meblâğ-ı mezbûr terekesini ahz u kabz iden bir nefer oğlu ve bir nefer kızı ma'lûmü'l- isim sagirandan mâl-ı müteveffâ-yı merkûmdan taleb olmak murâd veresei eyledikde virmeüyü gadr-i külli eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfe verildiğini bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun gayr-ez teslîm zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı terekesini ahz u kabz iden veresei sagir merkûmlardan mâl-ı müteveffâ-yı mezbûrdan kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfîm sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölme bânında.

Fî Evâhir-i Z sene 243

S.137- Belge 1

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Mustafa nâm kimesne gelüb Of kazâsına tâbi' Harhaliş karyesi toprağında vâki' kimesnenin tasarrufunda olmayan kasb ve zirâ'at hâli ve mu'attal [...] orman yerlerinde ma'lûmü'l-mikdâr yerleri sâhib-i arzdan resm-i tapu ile alub kendü baltasıyla orman ve meşesini kırub zabt ve zirâ'at itmek murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba'zı kimesneler hilâf-ı kanûn müdâhale ve muhâlefet üzere oldukların bildirüb kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî divân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl olundukda münâzi' fihâ olan olan yerler karye-i mezbûre toprağında kimesnenin tasarrufunda olmayub kayl zirâ'at hâli ve mu'attal [...] orman yerlerinden olmayub ve dahl iden kimesneler bundan mukaddem sâhib-i arzdan resm-i tapu ile almışlar ise müdâhalesi bi-hasebü'l-kanûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka merkûm Mustafa vech-i muharrer üzere sâhib-i arzdan resm-i tapu ile alub baltasıyla orman ve meşesini kırub açub zabt ve zirâ'at itmek murad eyledikde ecânîbden olan kimesne müdâhale iderse ol-vâkitde mezkûrların ol-yerlere müdâhalesi bî-vech ve hilâf-ı kanûn olacağına binâen men' ve def'i içün emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmakla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i M sene 244

Der-Zaman-ı kâ'im-makâm-ı âlî makâm hâzret-i Hulusi Ahmed Pâşâ Yesserallahû

Mâ-Yeşâ' ve Mâ-Yürid ve Mâ-Eyyam Re'îsü'l küttâb mûmâ-ileyh el-vâki'

Fî 11 Sa 244

Muharrem emr-i âlî yazılmış

Fî Evâhir-i 44

S.137- Belge 2

Trabzon vâlîsi vezîrim ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Es-Seyyid Mehmed Tahir Beg rikâb-ı hümâyûnıma takdîm eylediği arz-ı hâlinde Trabzonda vâki' bedestânın dellâl başılığî berât-ı şerîfimle uhdesinde olduğuna binâ'en dellâl başılık mezkûrun yedinde olan berât mücebince zabt ve rusûmunu kadîmden olageldüğü vechle ahz u kabz murâd eyledikde âhardan dahl olunmak icâb

itmez iken ecânîbden Doğan oğlu Hasan ve diger oğlu İbrahim ve Mehmed ve bu dörd oğlu vesâ'ir ma'lûm olan kimesneler ve kol bâşılık mezkûre bi'la-sened fuzûlî müdâhale ve ta'arruz da'îyesinde olduklarına inhâ ve dellâl bâşılık mezkûr yedinde olan berât mücebince zabt ve rusûmu kadîmisi üzere ahz u kabz itdirilüb merkûmun ve dellâl bâşılık mezkûr umûrına kadîmi mugâyir bî-vech bi'la-sened müdâhale itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî nişân-ı hümâyûnumda kuyûdına mürâca'ât olundukda Medîne-i Trabzonda vâki' bedestânın dellâl bâşılığı Mustafa veled-i Abdülmüminin fevtinden işbu sene-i mübâreke Muharreminde merkûm Mehmed Tahire bî-vech olunub hâla berât-ı şerîfimle üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunub husûs-ı mezbûr rikâb-ı hümâyûnumda bi'l-fi'l Çâvuşbaşî olan iftihâr Mehmed ve Abdullah dâme mecdühûya lede'l-havâle ve dellâl bâşılık mezkûr umûrına taraf-ı âhardan müdâhale olunmak üzere emr-i şerîfim sudûrunu i'lâm itmegün i'lâmı mûcib amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhümasız keyfiyet-i ma'lûmın oldukda ve dellâl bâşılık mezkûr öteden berü tevcihle zabt ve rusûmu ne güne ahz u kabz olunagelmiş ise yine ol vechle kadîmisi üzere merkûm Mehmed Tahir tarafından zabt u rabt âidâtı olageldüğü vechle ahz u kabz itdirüb ecânîbden hiç ferdi ve dellâl bâşılığı umûrına bî-vech bi'la-sened dahl u ta'arruz itdirilmemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S Sene 44

S.138- Belge 1

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîre ve Bafra ve Samsun nâ'ibine hüküm ki, Es-Seyyid Ahmed zîde şerefe gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesine tâbi' Sagir Germece karyelerinin mâlikâneleri Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ mülkü zikr olunan Sagir karyesinin divânisi müşterekiyle karye-i Sagir el-mezbûre ve gayriden bin altı yüz akçe gedik tîmâra mutasarrıf Samsun kal'ası mustahfızlarından Ahmed veled-i Mehmedin kaydında sâlifü'l-beyân Germece karyesinin divânisi müşterekiyle Samsun nâhiyesinde Felah nâm karye ve gayriden on bin beş yüz akçe tîmâra mutasarrıf Seyyid Süleyman veled-i Ömerin kaydında ve Samsun nâhiyesine tâbi' Huruş karyesinin mâlikânesinin dörd bahşından bir bahşı Medîne-i Münevvere vakfi ve bâkî üç bahşı mâlikânenin nisfi Hızır Pâşâ ebnâsından kastı tasarrufunda ve sülüsânı cihet-i tevliyeti ebnâ-i mezbûr tasarrufunda ve nisf-ı âhar nisf-ı Mehmed Pâşâ mülk ve nisf-ı Ali Çelebi veresesi mülkü ve hisse-i evvel divânisi müşterekiyle

karye-i Huruş el-mezbûre ve gayriden beş bin akçe tîmâra mutasarrıf Seyyid Süleyman veled-i Seyyid Mehmedin kaydında ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ Gümüş karyesi mâlikânesinin dörd bahşından bir bahşı Resulullah vakfi ve üç bahşı mâlikânenin nısfı üç sehîm olub bir sehîm fukarâ vakfi ve sehâm-ı bâ-tarîk-i tevliyet Hızır Pâşâ ebnâsı vakfi ve nısf-ı âharın nısf-ı Mehmed Pâşâ mülkü nısf-ı âharın Ali Çelebi vereseşi mülkü divânisi hass-ı hümâyûn mülhakâtı ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ Gümüş karyesinin sülüs mâlikânesi fukarâ vakfi ve sülüsân mâlikânesine bâ-tarîk-i tevliyet ez-kayl Hızır Pâşâ ebnâsı vakfi ve divânisi Samsun nâhiyesinde Aksaray nâm karye ve gayriden bin yedi yüz akçe gedik tîmâra mutasarrıf Samsun kal‘ası imâmı Seyyid Osmân veled-i es-Seyyid Alinin kaydında ve yine ve Samsun nâhiyesine tâbi‘ mezra’â-i der-karye-i [...] **الشمردرجه** nâm-ı diger Köskilisenin mâlikânesi Hızır Pâşâ ebnâsı vakfi divânisi müşterekiyle Samsun nâhiyesinde Deşderler (?) **الشمردرجه** nâm karye ve gayriden dokuz yüz akçe gedik tîmâra mutasarrıf Samsun kal‘ası mustahfizlarından Emrullah veled-i Abdullahın kaydında ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ Kürtün karyesi mâlikânesinin nısf-ı Mehmed Pâşânın Amasyada binâ itdüğü imâreti vakfi ve nısf-ı âharı Seyyid Beg medresesi vakfi divânisi Trabzon imâreti vakfi ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ Deşderler (?) **الشمردرجه** karyesinin sülüs mâlikânesi fukarâ vakfi ve sülüsân mâlikânesi Hızır Pâşâ kabilinden bâ-tarîk-i tevliyet ebnâsı vakfi ve divânisi ber-vech kadîmlen Mehmed Pâşâ ebnâsı tasarrufunda ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ zemîn Keklike tâbi‘ Çatalmezzurd iki başdan müteveccihâtının sülüs hissesi fukarâ vakfi ve sülüsân-ı bâ-tarîk tevliyet Hızır Pâşâ ebnâsı vakfi çerkes müteveccihâtı dahi Eskici Ahmed tekkesi vakfi ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ mezra’â-i Kelesur(?) nâm-ı diger Canik bunun sülüs mâlikânesi fukarâ vakfi ve sülüsân mâlikânesi Hızır Pâşâ kabilinden bâ-tarîk-i tevliyet ebnâsı vakfi ve divânisi Sultan Bayazıd Hânın Amasyada vâki‘ imâreti vakfi olduğı defter-i hâkânîde mukayyid olub merkûm es-Seyyid Ahmed Pâşâ veled-i Cafer Pâşâ merkûm Mehmed Pâşâ ebnâsından merkûm veled-i Mehmed Pâşâ ve Hızır Pâşânın ebnâ ve vakf-ı ebnâ ve ebnâ-i tevliyet-i vakfi hisse-i ebnâ-i vakfi mülkiyyet ve vakfiyet üzere ebnâ-i sâ’ire ile mutasarrıf olduğına ve mezra’â-i merkûm Canik sancâğında defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen ber-mûcib-i defter-i hâkânî zabt ve kurrâ ve mezra’â-i mezbûrenin mâlikâneleri cânîblerine â’id mahsûlâtdan Mehmed Pâşâ ve Hızır Pâşâ mülk ebnâ ve vakf-ı ebnâ ve ebnâ-i tevliyeti taraflarına râci‘ olan mahsûlâta ahz u kabz murâd olundukda dahl

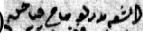

olunmak icâb itmez iken ecânîbden el-Hâc Emin vesâ'ir ma'lûmü'l-isim kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhaleden hâli olmadıklarına inhâ defter-i hâkânî mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Bafra nâhiyesine tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Sagir mâlikâne-i mülk Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ divâni tîmâr ve hâsıl tahtında resm-i çift ve hinta ve ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû dört bin altı yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde dört bin üç yüz akçe alarak ma'a gayrihû birikdirilüb yedi bin altı yüz akçe yekûnünden bin altı yüz akçesi ifrâz ve Samsun kal'ası merdânına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr kal'a-i merkûm mustahfizlarından Ahmed veled-i Mehmedin iki yüz kırk iki târihi ve berâtla üzerinde bâkîsi müşterekleri kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Germece tamam mâlikâne-i mülk Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ divâni tîmâr ve hâsıl tahtında resm-i çift ve hinta ve ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin beş yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi Samsun nâhiyesine tâbi' Felah karyesiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû yigirmi bir bin akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun on bin beş yüz akçesi Seyyid Süleyman veled-i Ömerin bâkîyesi müşterekleri kayıtlarında ve Samsun nâhiyesine tâbi' karye-i Huruş mâlikânenin dörd bahşından bir bahşî vakf-ı Medîne-i Münevvere bâkî üç bahşın nısfı der tasarrufu ebnâ-i Hızır Pâşâ fukaranındır ve sülûsânı ciheti ebnâ-i tevliyet ve nısf-ı âhar mülkiyet nısf-ı mülk Mehmed Pâşâ ve nısf-ı mülk verese Ali Çelebi divâni tîmâr tahtında hisse-i evvel karye-i mezbûr hâsıl-ı divâni tahtında resm-i çift ve hinta ve ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû üç bin beş yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb sekiz bin iki yüz akçe yekûnünden beş bin akçesi ifrâz birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû altı bin üç yüz akçe bir icmâl ve icmâl mezbûrun beş bin akçesi Seyyid Süleyman veled-i Seyyid Mehmedin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i mâlikâne dörd bahşından bir bahşî vakf-ı Resulullah ve üç bahşî nısf-ı Hızır Pâşâ tekdîr ve nısfı üç sehîm olub bir sehîm vakf-ı fukarâ ve sehîmân-ı vakf ebnâ-i bâ-tarîk-i tevliyet nısf-ı âharın nısf-ı mülk Mehmed Pâşâ ve nısf-ı âharın mülk verese Ali Çelebi divâni tîmârı ve halde ve Hüdâvendigâr ve hâsıl tahtında resm-i çift ve hinta ve ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû beş bin dokuz

yüz seksan bir akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ve zemîn ile olmakdan karye-i mezbûre hisse-i Hüdâvendigâr ve hâsıl tahtında resm-i çift ve hinta ve ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû üç yüz kırk yedi akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ile hisse-i Hüdâvendigâr ve hâsıl tahtında resm-i çift ve hinta ve ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû iki yüz yetmiş bir akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Saklıkır(?) ma‘a muvakkat deyü yazu-yı mezkûreleri birbirleriyle hass-ı hümâyûn mülhakatından olmak üzere tahrîr olmuş yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ve zemîn ile karye-i Gümüş sülüs mâlikâne vakf-ı fukarâ ve sülüsân mâlikâne vakf-ı ebnâ bâ-tarîk-i tevliyet ez-kayl Hızır Pâşâ divâni tîmâr ve hâsıl tahtında çift ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû üç yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ Amasra karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû bin yedi yüz akçe Samsun kal‘ası imâmına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr kal‘a-i merkûmuna imâm Seyyid Osman veled-i es-Seyyid Alinin iki yüz kırk iki târihi ve berâtla üzerinde ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ mezra‘â-i der-karye-i mâlikâne-i vakf ve ebnâ-i Cafer Pâşâ [...] nâm-ı diger Köskilise ve hâsıl divâni üç yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ [...] karyesiyle ma‘a gayrihû birikdirilüb dört bin beş yüz akçe yekûnünden yedi yüz akçesi ifrâz ve yine birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû dokuz yüz akçe ve Samsun kal‘ası merdânına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr kal‘a-i merkûm mustahfizlarından Emrullah veled-i Abdullahın iki yüz kırk iki târihi ve berâtla üzerinde bâkîsi müşterekleri kayıdlarında ve yine Samsun nâhiyesine tâbi‘ neferât ile karye-i Kürtün mâlikâne-i mülk Mehmed Pâşâ ve Kasım Beg veled-i Hızır Pâşâ ve tamam divâni imâret Trabzon talib mâlikânenin nisf-ı Mehmed Pâşânın Amasyada binâ itdüğü imâretine vakf idüb ve nisf-ı âhar ve sehim bin hissesiyle Seyyid Beg bey‘ idüb olduğu medresesine vakf itmiş ve hâsıl tahtında resmi çift ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû iki bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ile karye-i mâlikâne vakf-ı fukarâ ve sülüsân vakfı ebnâ-i bâ-tarîk-i tevliyet an-kayl Hızır Pâşâ ta‘allüm vakfı ki der-defter-i atık mukayyed bu hisse-i divânisi ber-vech kadîmlen der-tasarruf olduğu ebnâ-i Mehmed Pâşâ ve hâsıl tahtında çift ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû beş yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ zemîn Keklike tâbi‘ Çatalmezurud iki başdan vakf-ı Hızır Pâşâ sülüsân hisse-i vakf kasr-ı yedinde ve

sülüsân vakfı ebnâ-i bâ-tarîk-i tevliyet ve nısf-ı eskici biri eskici dahi tekkesine vakf eylemiş ber-mûcib-i tevliyet sebtı defter olduğu ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ve zemîn ile mevrâ’a-i Tekkuş nâm-ı diger Canib sülüsân mâlikâne-i vakf neferât ve sülüsân vakf ebnâ-i bâ-tarîk-i tevliyet ez-kayl Hızır Pâşâ divâni vakf-ı imâret Sultan Bayazıd Hân tâbe salâhûnun Amasyada ve hâsıl tahtında resmi çift ve hınta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû sekiz yüz doksan beş akçe tamam yazuları ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olub bu takdîrce bermuktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Sagir el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûl dahi mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Samsun kal‘ası mustahfızlarından merkûm Ahmed veled-i Mehmed ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Germece el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûlât ve mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ tarafından divânisi tarafına râci‘ mahsûlât ve rusûmâtı mezbûr Seyyid Süleyman veled-i Ömer ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Huruş el-mezbûre mâlikânesinin dörd bahşından bir bahşı cânîbine âid mahsûlâtı Medîne-i Münevvere vakfı tarafından ve bâkî üç bahşı mâlikânenin nısf-ı cânîbine âid mahsûlâtı Hızır Pâşâ ebnâsından fukarâ cânîblerine ve sülüsânı cihet-i tevliyet ebnâ-i mezbûr taraflarından ve nısf-ı âhar mülkiyyet nısf-ı cânîbine âid mahsûlâtı mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ cânîbinden ve nısf-ı cânîbine âid mahsûlâtı mülkiyyet vechle Ali Çelebi veresei taraflarından ve hisse-i evvel divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı merkûm Seyyid Süleyman veled-i Seyyid Mehmed ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Saklıkır(?) el-mezbûrenin mâlikânesinin dörd bahşından bir bahşı cânîbine âid mahsûlâtı Resulullah vakfı tarafından ve üç bahşı mâlikânenin nısfı üç sehîm olub bir sehîmi cânîbine âid mahsûlâtı fukarâ vakfı tarafından ve sehîmânı cânîbine âid mahsûlâtı bâ-tarîk-i tevliyet Hızır Pâşâ ebnâsı vakfı tarafından ve nısf-ı âharın ve nısfı cânîbine âid mahsûlâtı mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ tarafından ve nısf-ı âharın cânîbine âid mahsûlâtı mülkiyyet vechle verese Ali Çelebi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtıyla olmakdan karye-i mezbûra [...] karye-i mezbûra mahsûlât ve rusûmât dahi hass-ı hümâyûndan mutasarrıfları taraflarından ve karye-i Gümüş el-mezbûrenin ve sülüsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı neferât vakfı tarafından ve sülüsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı vakf-ı ebnâ-i bâ-tarîk-i tevliyet an-kayl Hızır Pâşâ cânîblerinden divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Samsun kal‘ası imâmı

mezkûr Seyyid Osman veled-i Seyyid Ali tarafından ve mezra'â-i der-karye-i Aşkderlü(?) الشم درم باغ و عمارت nâm [...] nâm-ı diger Köskilise el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı ebnâ-i Hızır Pâşâ vakfi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlâtı kal'a-i merkûm mustahfızlarından merkûm Emrullah veled-i Abdullahın sâ'ir müşterekleri taraflarından karye-i Kürtün el-mezbûrenin mâlikânesinin nisf-i cânîbine âid mahsûlâtı Mehmed Pâşânın Amasyada binâ itdüğü imâreti vakfi tarafından ve nisf-i âharın cânîbine âid mahsûlâtı Seyyid Beg medresesi vakfi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Trabzon vakfi imâreti tarafından ve karye-i Elbasan(?) الدریس el-mezbûrenin sülûsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı fukarâ vakfi tarafından ve sülûsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı Hızır Pâşâ kabilinden bâ-tarîk-i tevliyet ebnâsı vakfi tarafından ve divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı ber-vech kadîmlen Mehmed Pâşâ ebnâsı tarafından Keklik tâbi' Çatalmezurud el-mezbûrenin iki başdan müteveccihâtının sülûsân hissesi cânîbine âid müteveccihâtı fukarâ vakfi tarafından ve sülûsân cânîbine âid müteveccihâtı bâ-tarîk-i tevliyet Hızır Pâşâ ebnâsı vakfi tarafından [...] و درم باغ müteveccihâtı dahi Eskici tekkesi vakfi tarafından ve mezra'â-i Gümüş nâm-ı diger Canikli el-mezbûrenin sülûsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı fukarâ vakfi tarafından ve sülûsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı Hızır Pâşâ kabilinden bâ-tarîk-i tevliyet ebnâsı vakfi tarafından ve divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Sultan Bayazıd Hânın Amasyada vâki' imâreti vakfi tarafından zabt eylediğin bi'l-fi'l defter emini olan Mehmed Arif dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm müstahsene şurûtu mücebince husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hâla sadr-ı a'zam mektubcusu Mehmed Raif zîde mecdühûya lede'l-havâle sâlifü'z-zikr kurrâ ve mezzâ'a derdest olan iltizâmât defterine dahil olmadığını i'lâm itmekten nâşî bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden a'ri olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr eylemeğin hâsılatının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve rağbet olmadığı suretde ashabı taraflarında zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i

âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ve def‘i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın keyfiyet-i ma‘lûmın oldukça mâru‘z-zikr kurrâ ve mezra‘ânın iltizâmına taleb olmadığın hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî amel ve hareket itdirilmesine mübâderet eyleyesin ve siz ki nâ‘ibler-i mûmâ-ileyhsiz husûs-i mezbûr tekâ‘üd-ü tâm idüb göresiz dahl iden merkûmlar Hızır Pâşâ ve Mehmed Pâşâ ebnâ-i ebnâsından olmayub fi‘l-hakîka ecânîbden ve merkûm Ahmed Hızır Pâşâ ve Mehmed Pâşâ ebnâ-i ebnâsından ve kurrâ-i merkûmdan Mehmed Pâşâ ve Hızır Pâşâ mülk ebnâ-i ve vakf ebnâ ve ebnâ-i tevliyet vakfi hisselerine ebnâ-i sâ‘ire ile mülkiyyet ve vakfiyet üzere ebnâlı vechle mutasarrıf ise defter-i hâkânî ve zemîn mûmâ-ileyhin arzı mücebince zabt ve karye-i Sagir el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtına mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı müştereğiyle Samsun kal‘ası mustahfizlarından merkûm Ahmed veled-i Mehmedin tarafından ve karye-i Germece el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtın kezâlik mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ veled-i Hızır Pâşâ tarafından divânisi tarafına râci‘ mahsûlât ve rusûmâtla müşterekleriyle merkûm Seyyid Süleyman veled-i Ömerin tarafından ve karye-i Huruş el-mezbûrenin mâlikânesinin dörd bahşından bir bahşı cânîbine âid mahsûlâtın Medîne-i Münevvere vakfi tarafından ve bâkî üç bahşı mâlikânenin nısf-ı cânîbine âid mahsûlâtla Hızır Pâşâ ebnâsından fukarâ cânîblerinden ve sülüsân cihetle tevliyet ebnâ-i mezbûr taraflarından ve nısf-ı âhar mülkiyyet nısf-ı cânîbine âid mahsûlâtla mülkiyyet cihet tevliyet vechle Mehmed Pâşâ cânîbinden ve nısf-ı cânîbine âid mahsûlâtına mülkiyyet vechle Ali Çelebi vereseşi taraflarından ve hisse-i evvel divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtına müşterekleriyle merkûm Seyyid Süleyman veled-i Seyyid Mehmed tarafından ve karye-i Saklıkır(?) el-mezbûrenin mâlikânesinin dörd bahşından bir bahşı cânîbine âid mahsûlâtı Resulullah vakfi tarafından ve üç bahşı mâlikânenin nısfı üç sehîm olub bir sehîmi cânîbine âid mahsûlâtı fukarâ vakfi tarafından sehâmî cânîbine âid mahsûlâtı bâ-tarîk-i tevliyet Hızır Pâşâ ebnâsı vakfi tarafından ve nısf-ı âharın ve nısfı cânîbine âid mahsûlâtına mülkiyyet vechle Mehmed Pâşâ tarafından ve nısf-ı âharın cânîbine âid mahsûlâtı mülkiyyet vechle verese Ali Çelebi tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtıyla olmakdan karye-i mezkûra [...] karye-i mezbûra mahsûlât ve rusûmât dahi hass-ı hümâyûndan mutasarrıfları

taraflarından ve karye-i Gümüş el-mezbûrenin ve sülüs mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı neferât vakfı tarafından ve sülüsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı vakfı ebnâ-i bâ-tarîk-i tevliyet ez-kayl Hızır Pâşâ cânîblerinden divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Samsun kal'ası imâmı mezkûr Seyyid Osman veled-i Seyyid Alinin tarafından ve mezra'â-i der-karye-i Aşkderlü(?) nâm-ı diger Köskilise el-mezbûrenin mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı ebnâ-i Hızır Pâşâ vakfı tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlâtı müşterekiyle kal'a-i merkûm mustahfizlarından merkûm Emrullah veled-i Abdullahın tarafından ve karye-i Kürtün el-mezbûrenin mâlikânesinin nisf-ı cânîbine âid mahsûlâtı Mehmed Pâşânın Amasyada binâ itdüğü imâreti vakfı tarafından ve nisf-ı âharın cânîbine âid mahsûlâtı Seyyid Beg medresesi vakfı tarafından divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Trabzon vakfı imâreti tarafından ve karye-i Elbasan(?) el-mezbûrenin sülüs mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı fukarâ vakfı tarafından ve sülüsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtla Hızır Pâşâ vakfından bâ-tarîk-i tevliyet ebnâsı vakfı tarafından ve divânisi tarafına âid mahsûlât ve rusûmâtı ber-vech kadîmlen Mehmed Pâşâ ebnâsı tarafından ve zemîn Keklik tâbi' Çatalmezzurd el-mezbûrenin iki başdan tevcihâtının sülüs hissesi cânîbine âid müteveccihâtı fukara vakfı tarafından ve sülüsân cânîbine âid müteveccihâtı bâ-tarîk-i tevliyet Hızır Pâşâ ebnâsı vakfı tarafından ve tevcih edilen müteveccihâtı dahi Eskici tekkesi vakfı tarafından ve mezra'â-i Gümüş nâm-ı diger Canikli el-mezbûrenin sülüs mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı fukarâ vakfı tarafından ve sülüsân mâlikânesi cânîbine âid mahsûlâtı Hızır Pâşâ vakfından bâ-tarîk-i tevliyet ebnâsı vakfı tarafından ve divânisi cânîbine âid mahsûlât ve rusûmâtı Sultan Bayazıd Hânın Amasyada vâki' imâreti vakfı tarafından ahz u kabz itdirüb ecânîbden olan merkûmlar hilâf-ı defter-i hâkânî dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna dikkat ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 243

S.141- Belge 1

Keşab kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Â'işe nâm Hâtûn gelüb kazâ-i mezbûre sâkinlerinden bunun babası Halil nâm kimesnenin iki yüz kırk bir senesinde fevt oldukda bi'l-cümle emvâl ü eşyasıyla kazâ-i mezbûre toprağında vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu bir kıt'a mülk

menzil ile bağ ve bağçesi bi'l-irsi's-şer'i bununla karındaşı merkûm Mehmed nâm kimesneye intikâl itmiş iken karındaşı merkûm Mehmed zikr olunan emvâl ü eşyâ ve emlâktan kendü hisse-i irsiyelerin ahzında adem-i kanâ'at birle bunun hisse-i sâbıkası dahi hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî tağallüben zabt idüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb mahallinde şer' ile görülüb babaları müteveffâ-yı mezbûrdan müntâkil karındaşı merkûmun fuzûlî zabt eylediği hisse-i irsiyesi kendüye aliverilüb icrâ-yı şer'i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i C Sene 244

S.141- Belge 2

Trabzon vâlisî vezîre Trabzon nâ'ibine hüküm ki,
Der-i Aliyyemde iki hânda mütemekkin Erzurum-i Andon nâm zimmî gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden tüccâr tâ'ifesinden Kulaksız oğlu Hâcî Ebubekir dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde iki yüz yigirmi dokuz senesinden berü bâ-tahvîl gayr-ez teslîm üç bin altı yüz yigirmi bâ-defter-i müfredât bin altı yüz otuz sekiz gurûş ki cem'ân beş bin iki yüz elli sekiz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûrı kabz u ahz merkûm fevt oldukda bu dahi meblâğ-ı mezbûrı terekesinde ahz u kabz iden iki nefer oğulları yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ma'lûmü'l-isim kimesnelerden mâl-ı müteveffâdan taleb eyledikde virme-yüb gadr-i külli eylediklerin mesfûr mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â mahallinde şer' ile görülmek bâbında iki yüz otuz dört senesi evâhir-i Zi'l-ka'desinde Trabzon vâlisî esbâka hitâben başka ve ba'dehû iki yüz otuz beş senesi evâsıt-ı Zi'l-hiccesinde başka ve ba'dehû te'kidi hâvî iki yüz kırk bir senesi evâhir-i şevvalinde başka evâmir-i şerîfim sâdır olmuş isede meblâğ-ı mezbûrın karzı olan tahsile istersin alunmayub pesmânde kaldığın inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında te'kidi hâvî emr-i münîfim sudûrunu râci' itmekden nâşî divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdunu tettebbu' ittirildikde ber-vech-i muharrer târih-i mezbûra evâmir-i şerîfim virildiğini mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfi husûs-ı kâzibe îden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i a'leyhiden ücret-i

mübâşiriyyesi talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında.

Fi Evâsıt-ı Ca sene 244

S.141- Belge 3

Trabzon vâlisî vezîrim ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,
Mehmed Raşid ve Abdurrahman ve Ahmed nâm kimesneler rikâb-ı hümâyûnıma arz-ı hâl edüp Trabzonda vâki' bedestânın dellâl bâşılığî hânûniyet vakfından olmak üzere yevm iki akçe vazîfe ve bir çiftten ile Mehmed Tahirin ref'inden ve babaları Mustafa veled-i Abdurrahmanın fevtinden merhûmdan tevcih olunub iştirâken berât-ı şerîfimle uhdelerinde olmakla merkûmun ve dellâl bâşılık mezkûrun yedine virilen berât-ı şerîfim mücebince zabt ve rusûmunu kadîmden olageldüğü vechle ahz u kabz murâd eylediklerinde dahl olunmak icâb itmez iken ecânîbden ba'zı kimesneler ve dellâl bâşılık mezkûre bi'la-sened fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadıklarına inhâ ve dellâl bâşılık mezkûra yedinde olan berâtları mücebince zabt ve rusûmu kadîmisi üzere ahz u kabz itdirilüb ecânîbden olanlar zikr olunan ve dellâl bâşılık umûrına kadîmi mugâyir bî-vech bi'la-sened dahl u ta'arruz itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-u ahkâma mürâca'ât olundukda merkûm es-Seyyid Mehmed Tahir ve dellâl bâşılık mezkûra yedinde olan berât mücebince zabt ve rusûmunu kadîmden olageldüğü vechle ahz u kabz murâd eyledikde ecânîbden Doğan oğlu Hasan ve diger oğlu İbrahim ve Mehmed ve Burhan oğlu sâ'ir ma'lûmü'l-isim kimesneler ve dellâl bâşılık mezkûra bi'la-sened fuzûlî müdâhale ve ta'arruz da'îyesinde olduklarına merkûm Mehmed Tahir bâ-arz-ı hâlleri lede'l-inhâ ve lede's-istid'â men' ve def'i için rikâb-ı hümâyûnımda bi'l-fi'il Çâvuşbâşı olan iftihâr Mehmed ve Abdullah dâme mecdühûya i'lâmıyla işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Saferinde emr-i şerîfim virildiği muharrer ve mestûr olub ve dellâl bâşılık mezkûr babaları mezbûrun fevtinden hilâf-ı inhâ ve kuyûdu tevcih idüğü merkûm Mehmed Tahirin ref'inden olmaları merkûmun Mehmed Raşid ve Abdurrahman ve Ahmed işbu sene-i mübâreke Ramazanın on beşinci gününde ber-vech iştirâk tevcih olunub yedine berât-ı şerîfim virildiği nişân-ı hümâyûnımda mukayyed mâ-mezkûr olduğuna binâen husûs-ı mezbûr Çâvuşbâşı mûmâ-ileyhe lede'l-havâle ve dellâl bâşılık mezkûr umûrına taraf-ı âhardan

müdâhale olunmayub kadîmisi üzere iştirâken zabt ve rusûmunu kadîmden ne vechle olagelmiş isede ol vechle ahz olunmak için emr-i şerîfim i'tâsını i'lâm itmekle i'lâmı mucebince amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhümasız keyfiyet-i ma'lûmın oldukda sâbık olan dellâl bâşılık yedlerinde olan berât-ı şerîfim mücebince kadîmisi üzere merkûmun zabt ve rusûmu kadîmden ne vechle olagelmiş isede olageldüğü vechle ahz u kabz itdirüb ecânîbden olan kimesnelerin fuzûlî ve bi'la-sened dahl u ta'arruz itdirmeyüb ma'rifet-i şer'le men' ve def' mübâderet eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 244

S.142- Belge 1

Trabzon vâlisine ve Maçuka kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Fi'l-asl kazâ-i mezbûra tâbi' Asuyol karyesi sâkinlerinden Â'îşe nâm Hâtûn rikâb-ı hümâyûnıma arz-ı hâl edüp mezbûrun zevci ve bâ-hüccet-i şer'îye vasîleri olduğu oğulları Mehmed ve Mecid ve kızı Fatmatüz Zehra nâm sagir ve sagire babaları Abidin karye-i mezbûr sükkânından Kain oğlu Hasan dimekle arîf kimesne iki yüz kırk üç senesinde fevt oldukda karye-i mezbûre toprağında vâki' mutasarrif olduğu çiftlik emvaline mülk menzil bi'l-irsî's-şer'î bununla sagir ve sagire mezbûrlara intikâl itmiş iken müteveffâ-yı merkûmun karındaşı kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Ali nâm kimesne zikr emvâlin merkûmeyi hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt idüb ol vechle gadr-i külli eylediğın ve tarafından karye-i mezbûre sâkinlerinden alub oğlu İzzet nâm kimesneyi vekîl itmiş olduğun bildirüb mahallinde şer' ile görölüb zevci müteveffâ-yı merkûmdan müntâkil merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt eylediğın mâ'ru'z-zikr emvâl bi'l-vesâye ve vekîl merkûma aliverilüb icrâ-yı şer'î şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayüb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerifi husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna mübâderet ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhiden ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 244

S.142- Belge 2

Trabzon vâlisine ve Maçuka kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Hâcî Ahmed zâde Mustafa ve Mehmed ve Hüseyin ve Süleyman nâm kimesneler rikâb-ı hümayûnıma arz-ı hâl edüp bunların kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Eyüb zâde Ömer ve Süleyman ile Abdullah ve İsmail ve Hâcî zâde Şeker Ali nâm kimesneler ile merkûm Abdullahın zevcesi Emine nâm Hâtûn vesâ'ir ma'lûmü'l-isim kimesneler zimmetlerinde iki yüz otuz altı senesinden berü cend kıt'a temessükât mûciblerince yigirmi bin iki yüz elli altı buçuk veka' merkûm Ömer ve münezzeh cihete havâleden gayr-ez teslim bin yedi yüz on dokuz gurûşunu ki cem'ân yigirmi bir bin dokuz yüz yetmiş beş buçuk gurûş alacak hakları olup meblâğ-ı mezbûrî bi'd-def'ât talep olunmak murâd eylediklerinde bî-vech-i şer'î edâda ta'allül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduklarını bildürüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmunun ve mezbûrenin bâ-temessükât zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurûş alacakları kendülere aliverilüb icrâ-yı şer'î şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayüb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerîfi husûs-ı kâzibe îden müdde'î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve da'vâ müzevvir iken müdde'î-i aleyhadan ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer'î şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i sene 244

S.142- Belge 3

Trabzon vâlisi vezîre Trabzon nâ'ibine hüküm ki,

Trabzon sâkinlerinden el-Hâc İbrahim nâm kimesne rikâb-ı hümayûnıma gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyid olup hilâf-ı şer'-i şerîf hareket ve kimesneye deyn ve kefâleti olmayub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken Trabzon sâkinlerinden İbrahim nâm kimesne kendü hâlinde olmadığından iki yüz kırk üç senesinde bunun on bir bin beş yüz gurûşunu hilâf-ı şer'î şerîf-i hakk fuzûlî ahz idüb gadr-i külli eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfe verildiğini bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûman hilâf-ı şer'-i şerîf bi-gayr-i hakk fuzûlî ahz eylediğin ol-mikdâr gurûşu kendüye

aliverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eylediği hâlde ücret-i mübâşiriyyesi mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayûb ber-mûcib-i fetevâ-yı şerifi husûs-ı kâzibe îden müdde‘î-i mütehadeden tahsili husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da‘vâ müzevvir iken müdde‘î-i aleyhadan ücret-i mübâşiriyye talebiyle hilâf-ı şer‘i şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezîr müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 244

S.142- Belge 4

Trabzon kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Sen ki Trabzon nâ‘ibi Emir Raşid zîde ilmühûsun rikâb-ı hümayûnıma vârid olan i‘lâmında Trabzon kasabası mahallâtından Bozteyzir(?)mahallesi sâkinlerinden bundan otuz sekiz sene akdem fevt olan Hamza oğlu Mustafa nâm müteveffânın verâseti Sulbîyye sagire kızları Ümmü Gülsüm ve Hatice nâm Hâtûnlar ile Sulbî Kebir oğlu Pir nâm kimesneye ba‘del edâ tihsar mezbûre Pir tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan sagirtan-ı mezbûretanın hisse-i irsiyelerini kable‘t-taksîm fuzûlî zabt eyleyüb sagirtan-ı mezbûretanın bâliğa olduklarında karındaşları mezbûr Pirin dahi dahi ekser evkâtı diyâr-ı âharda güzaran ve bazen kazâ-i merkûma geldikçe iddi‘â-yı mirâsdan hakk almışlar isede mürâfa‘a olunmayub ba‘dehû mezbûr Pir dahi fevt olmakla terekesinden mezbûretan Ümmü Gülsüm ve Hatice babalarından müntâkil hisse-i irsiyelerini da‘vâ murâd idüb müteveffâ-yı mezbûr Pirin veresesı dahi mürûr-ı zamanı sened ittihâz iderek mürâfa‘adan imtinâ‘ eylediklerin beyânıyla husûs-ı mezbûr ber-nech-i şer‘i fuzûlî ve mezbûretanın hisse-i irsiyeleri terekeyi müteveffâ-yı mezbûrdan aliverilmek bâbında mezbûretanın emr-i şerîfim sudûru niyâzında oldukları derç ve iş‘ar olunmuş olmakdan nâşî husûs-ı mezbûr bi‘l-fî‘il Anâtolu kâzaskerî olan Mehmed Hamidullah edâma‘llahü te‘âlâ fezâilühûya lede‘l-havâle egerçe on beş sene bilâ özr terk olunan mirâs da‘vâsı bilâ emr mesmû‘ değil isede husûs-ı mezbûr bâ-özr şer‘i fasl virilmediği mâl i‘lâmından müstebân olduğundan mürur-ı zaman mugâyir olmayub mürâfa‘aları meşrû olmağın bu suretde husûs-ı mezbûr ber-nech-i şer‘i fasl olunub tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan mezbûretanın babalarından müntâkil hisse-i irsiyeleri ba‘de‘t-tahakkuk ve tebeyyün aliverilmekle

ihkâk-ı hakk olunmak için emr-i şerîfim ısdârı muktezâ-yı hâl idüğünü i'lâm itmekle i'lâmı mücebince amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûr Mevlana-i müşârün-ileyhin i'lâmı mücebince ber-vech-i hâkâniyet şer' ile rû'yet idüğü tereke-i müteveffâ-yı merkûmdan müntâkil mezbûretanın babalarından müntâkil hisse-i irsiyeleri her ne ise ba'de's-sübût'ş-şer'î aliverilüb icrâ-yı şer'î şerîf ve ihkâk-ı hakk mübâderet ve hilâf-ı şer'-i şerîf gadr mûcib vaz'-ı tevati ve mübâ'adet eylemek bâbında.

Fi Evâil Za Sene 244

S.143- Belge 1

Tirebolu kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

el-Hâc İbrahim nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûr sükkânından Hâfız Ömer nâm kimesne iki yüz kırk üç senesinde kendü kesb-i ticâreti için iştirâ itmiş olduğu iki yüz keyl tuza merkûm el-Hâc İbrahim ticârete benin şerik ol deyü teklîf etmiş isede şirketi kabul etmeyüb mâli şirketde alâkası yoğ iken şimdi mezkûr Hâfız Ömer zikr olunan ol-mikdâr keyl tuz ticâretinde ben zarar itdim mukaddemâ hîn-i bey'de seninle şirketimiz vardır diyerek zarar iddi'âsıyla bi-gayr-i hakk bunun fuzûlî tokuz yüz gurûşunu ahz idüb gadr-i külli eylediğın bildirüb mahallinde şer' ile görölüb bermuktezâ-yı şer' enver ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmegın mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Z sene 244

S.143- Belge 2

Trabzon vâlîsi vezîre ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kulaki oğlu İstafan nâm zimmî rikâb-ı hümâyûnıma arz-ı hâl edüp bunun Trabzon tüccârından Seyyid Hâcî Ali nâm kimesne zimmetinde iki yüz otuz beş senesinden berü bâ-tahvîl üç bin gurûş alacağı olub meblâğ-ı mezbûrın üç yüz seksan gurûşunu bunu edâ itmekle bâkî kalan iki bin altı yüz yigirmi gurûşunu kable'l-edâ merkûmun bilâ-veled bilâ-vâris ma'rûfun vefâtı takdimiyle zuhur iden terekesini Trabzon vâlîsi Sâbık Hasan Pâşânın oğlu Bektâş Beg zabt-ı tereke kimin alacağı var ise edâsına ta'arruz itmiş olduğuna binâen mersûm meblâğ-ı mezkûru mîr-i mûmâ-ileyhde ve mâli müteveffâ-yı merkûmdan bâ-mektûb lede'l-mütalaa ve tağyîr ile şimdiye degin irsâl itmemiş olduğuna inhâ mahallinde şer' ile görölüb müteveffâ-yı merkûmun

gayr-ez teslîm zimmetinde bâkî kalan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı olub mîr-i mûmâ-ileyhin mâli müteveffâ-yı merkûmdan ma'rifet-i şer'le tahsili aliverilüb icrâ-yı şer'i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr baş defterdârı olan es-Seyyid Mehmed Sadık dâme ilmühûya lede'l-havâle husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere hâlden şer' ile rû'yet ve ba'de's-sübût ve ihkâk-ı hakk olunmak için sana hitâben emr-i şerîfim ısdârını bâ-takrîr ifâde itmegün siz ki vezîr müşârun-ileyhsin ber-vech-i meşrûh amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr müşârun-ileyhsin nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz ma'rifetiniz ile husûs-ı mezbûru ber-nech-i rû'yet iderek müteveffâ-yı merkûmun bâ-tahvîl gayr-ez teslîm zimmetinde bâkî kalan ol-mikdâr gurûş alacağı lede's-sübût-ı şer'i terekesi ahz u kabz iden mîr-i mûmâ-ileyhin mâli müteveffâ-yı merkûmdan tamamen tahsil ve mesfûra icrâ-yı şer'i şerîf ve ihkâk-ı hakka ihtimâm ve mübâderet ve ücret-i mübâşiriyye şurût-ı nizâmına muarrâha sudur iden emr-i âlînin intikâl ve icrâsına dikkat eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i Z Sene 244

S.144- Belge 1

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ünye kazâsına tâbi' Çiledar nâm karye sâkinlerinden Hüseyin nâm kimesne rikâb-ı hümâyûnıma arz-ı hâl edüp bunun karye-i mezbûre derûnunda vâki' merkûm vesâ'ir kisânenin mürûr ve ubûr idegeldikleri kadîm-i tarîk-i amm üzerine yine karye-i mezbûre sükkânından Salih nâm kimesne iki yüz kırk dörd senesinde menzîl bi'l-verâse ile tarîk-i mezbûrî ser ve mürûr men' eylediğün merkûmun tarîk-i amma karîb hürmet yeri ve esmânında dahi zarâr-ı şer'isi olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvaffak cânîb-i şeyhü'l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfe verildiğini bildirüb şer' ile görölüb vâki' olan zarâr-ı şer'isi men' ve def'i olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir sene 45

S.144- Belge 2

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Çavuş oğlu Bedük nâm zimmî gelüb bunun Trabzon kasabası mahallâtından Küçük Zeytunluk mahallesinde vâki' mutasarrıf olduğu üç bin gurûş kıymetlü bir bâb mülk

menziline âharın alâkası yoğ iken yine mahalle-i mezbûre mütemekkinlerinden Aşçı oğlu Sergiz nâm zimmî ba‘zı kisâne istinâden zikr olunan menzil iki yüz kırk bir senesinde fuzûlî zabt idüb gadr-i külli eylediğın ve bu bâbda da‘vâsına muvafık cânîb-i şeyhü’l-İslâmdan fetevâ-yı şerîfesi olduğunu bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb mesfûrun fuzûlî zabt eylediğın mâru’z-zikr menzili kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu râci itmekden nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i R sene 245

Tahsis olunduğu vechle

Tekîd-i hâvi emr-i âlî yazıldı

Fî Evâsıt-ı R sene 247

S.144- Belge 3

Livâne nâm-ı diger Varti(?) nâ’ibine hüküm ki,

Bu kazâ-i mezbûra tâbi‘ [...] nâhiyesi

Mehmed nâm kimesne rikâb-ı hümâyûnıma gelüb sâkinlerinden Receb nâm kimesneden kızına nâm bir rest cariyeye beş bin gurüş iştirâ birle câriye-i mersûmeyi bey‘ eylemek üzere Der-i sa‘âdetime vürudunda câriye-i mezkûremiz olduğunu ebeveynler(?) ammisi kazâ-i mezbûra tâbi‘ Ayazkoban karyesi mütemekkinlerinden olub el-yevm der-i Aliyyemde mütemekkin Saraydar kesbel veled-i Oseb zimmî arz odansında kâ’im-makâm-ı ali- makâm huzûrunda akd olunan meclis-i şer‘i şer‘ide şâhidin müslimin şehadetleriyle sertiyet-i derûn i‘lâmda mezkûr olduğu üzere ba‘de’l- isbât ve el-hâkim i‘lâm-ı şer‘i olunarak mersûmunun subh tahliye olunmuş ve i‘lâm-ı merkûmun yedine i‘tâ kılınmış ve bu vechle kendüye gadr-i külli olunmuş olduğun bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb câriye-i mersûme semeni olmak üzere merkûm bir habbe eylediği meblâğ-ı mezbûr kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â vech-i muharrer üzere virilen i‘lâm-ı şer‘iye dahi ibrâz itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı R sene 1245

İşbu ilmühaber bâkî zimmetinde mukayyid

S.144- Belge 4

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Samsun nâ'ibine hüküm ki,
el-Hâc Ahmed nâm kimesne gelüb Canik sancâğında Samsun nâhiyesine tâbi' yüz kırk dört nefer re'âyâ ve iki rusûmât ve bir hisse-i çiftlik ile karye-i Ahdos vakf-ı imâret-i Sultan Bayazıd Hân tâbe salâhûnun ve Amasyada ve hâsıl tahtında hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû dört bin yedi yüz on dört akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr olduğu ve Arun nâhiyesine tâbi' altmış altı nefer re'âyâ ile karye-i Eskicilerden ve hâsıl ma'a niyâbet tahtında hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû üç bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû on bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun on akçesi Seyyid İbrahim veled Salihin hissesi iken hisse-i mezbûr mâl ve mu'accele takdîriyle ber-vech-i mâlikâne bin iki yüz on beş târihinde bâ-hattı tevkî' havâss-ı hümâyûnuma tashîh yedi yüz akçesi karye-i Eskicilerden el-mezbûrun ve gayriden on bir bin dört yüz on altı ber-vech-i tekmîl yigirmi bin akçe ze'âmete mutasarrıf olduğu Lağamcı Emrullah veled-i Alinin bâkîyesi müşterekleri kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olub Der-i sa'âdetimü'ş şerîfem ağası nezâretinde [...] evkâfdan Amasyada vâki' merhûm ve mağfûre Sultan Bayazıd Hân tâbe salâhû vakfında tevliyetimiz olan hisseler Mehmed bin Abdullah ve Saraç oğlu el-Hâc Ömer Halîfenin bâ-mukâbelenân başka başka berât-ı şerîfimle üzerlerinde ve tevliyet kâ'im-makâmlğı dahi merkûm el-Hâc Ahmedin uhdesinde olduğuna ve zikr olunan Ahdos karyesi ol-mezbûrun defter iltizâmâtına dahil olmadığına Eskicilerden karyesi ber-mûcib tashih ve ber-vech-i mâlikâne hisse-i hass tasarruf ve müştereğiyle Lağamcı merkûm Emrullahın kaydına dahil olub merhûm müşârun-ileyhin imâret-i vakfında hissesi olmadığına binâen ancak karye-i Ahdos el-merkûm toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinde kanûn üzere sekizde bir oşür ile sâlyaneleri vakf-ı müşârun tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve muhâlefet olunmak îcâb itmez iken zirâ'at tâ'ifesinden ba'zıları ol vechle beyhude ile oşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ta'allül ve muhâlefet üzere olduklarına inhâ ve defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunub zirâ'at tâ'ifesi oşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ta'allül ve muhâlefet itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn defter-i icmâle ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid

olub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm müstahsene şurûtu mücebince livâ-i mezbûrun defter-i iltizamâtı lede't- tebliğ karye-i mezbûr olan iltizâmâta dahil olmadığı i'lâm olunmuş olmakdan nâşî bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat yerine bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sir eylemegin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sir itdirilmesi husûsuna mübâderet eylemek fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin keyyfiyyet-i ma'lûmın oldukda karye-i mezbûrenin iltizâmına taleb olmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve kanûn amel ve hareket itdirilmesi husûsuna mübâderet eyleyesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husus-i mezbûr tekâ'üd tâm idüb göresin inhâ olunduğu üzere ise karye-i Ahdos el-mezbûre toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kanûn üzere sekizde bir oşür ile sâlyaneyi merhûm müşârün-ileyhin imâret-i vakfî tarafından ahz u kabz itdirüb zirâ'at tâ'ifesi oşürleri ve sâlyaneleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül ve muhâlefet itdirilmesi husûsuna dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Ca sene 245

S.145- Belge 1

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîre ve Sürmene ve Of nâ'iblerine hüküm ki, Zu'amâdan Mehmed Sabit veled-i Osman ve Salih veled-i Abdurrahman zîde kadrîhûma meclis-i şer'e varub Trabzon sancâğında Of nâhiyesinde Durara(?) nâm karye ve gayriden yigirmi yedi bin beş yüz akçe ze'âmete mûmâ-ileyh Mehmed Sabit veled-i Osman ve karye-i Durara(?) el-merkûm ve gayriden yigirmi yedi bin üç yüz yetmiş akçe ze'âmete mûmâ-ileyh Salih veled-i Abdurrahman başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze'âmetleri mülhâkatından Sürmene nahiyesine tâbi' karye-i Mehadu ve Of nâhiyesine tâbi' karye-i Avderavder nâm-ı

diger Nahan deyü muharrer karyeler müşterekleriyle mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osman ve Salih veled-i Abdurrahmanın kayıtlarında ve yine Of nâhiyesine tâbi‘ mezra‘â-i Sasan nâm-ı diger [...] کاردور کاريه-i Nahan Avderavder ve Karahor ve Holsara nâm kurrâ zirâ‘at ider deyü muharrer mezra‘â-i dahi müşterekiyle Avre nâhiyesinde Der nâm karye ve gayriden on bin beş yüz yigirmi sekiz akçe tûmâra mutasarrıf Mehmed veled-i Abdullahın kaydında ve Sürmene nâhiyesine tâbi‘ Mahuri nâm-ı diger deyü Avderavder karyesi müşterekiyle Torul nâhiyesinde Harsul nâm karye ve gayriden beş bin tokuz yüz dört akçe ze‘âmete mutasarrıf Seyyid Hasan veled-i Yusufun kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osman ve Salih veled-i Abdurrahmanın ze‘âmetleri Trabzon eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen ve karye-i Mehadu ve karye-i Avderavder nâm-ı diger Nahan el-mezbûreler ber-mûcib-i defter-i hâkânî müşterekleriyle mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osman ve Salih veled-i Abdurrahmanın ze‘âmetleri taraflarından zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rusûmâtı kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken merkûm Seyyid Hasan veled-i Yusuf karye-i Mahuri nâm-ı diger Abuavderavder el-mezbûre müşterikiyle zabta adem-i kanâ‘at birle mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit ve Salihin müşterekleriyle kayıtlarında dâhil karye-i Mehadu ve karye-i Avderavder nâm-ı diger Nahan el-mezbûrelere ve hudûdları dâhillerinde olan yerlerine hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve ta‘arruzda hâli olmadıkları beyânıyla defter-i hâkânî mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerifim sudûru niyâzında oldıkları Trabzon nâ‘ibi Mehmed Sabit zîde ilmühûnun rikâb-ı hümâyûnıma vârid olan i‘lâmında derç ve iş‘ar olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘at olundukda Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân ve baştane ve âsiyâb ile karye-i Mehadu ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve hinta ve resmi âsiyâb yekûn ma‘a gayrihû dörd bin dokuz yüz otuz sekiz akçe ve Of nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve tâbi‘ neferât-ı gebrân ve baştane ve âsiyâb ile karye-i Avderavder nâm-ı diger Nahan ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve kable‘l-vech ve resmi âsiyâb yekûn ma‘a gayrihû altı bin altı yüz otuz bir akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve ve defter-i icmâlde karye-i Avderavder nâm-ı diger Nahan ma‘a mezra‘â-i Sasan ki mezbûr re‘âyâsı zirâ‘at ide geldikleri yerler deyü tamam yazu-yı mezkûresi ve karye-i Mehadu el-mezbûre dahi

tamam yazu-yı mezkûresiyle Of nâhiyesine tâbi‘ Durara(?) دولت nâm-ı diger Sekat(?) رکاب karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû yigirmi bir bin iki yüz yigirmi iki akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun altı bin sekiz yüz altı akçesi mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osmanın ve on üç bin altı yüz on bir akçesi mûmâ-ileyh Salih veled-i Abdurrahman bâkîyesi müşterekleri kayıtlarında ve Of nâhiyesine tâbi‘ mezra‘â-i Sasan nâm-ı diger[...] علفورد karye-i Nahan Avderavder ve Karhor ve Holsara nâm kurrâ zirâ‘at ider ve hâsıl sekiz yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresiyle yine nâhiyesine tâbi‘ [...] علفورد nâm-ı diger Dudutlu(?) دولت karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû yigirmi dörd bin beş yüz akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun üç yüz altı akçesi merkûm Mehmed veled-i Abdullahın bâkîyesi müşterekleri kayıtlarında ve yine Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân ve zemîn ve baştane ve âsiyâb ile karye-i Mahuri nâm-ı diger Abuavderavder ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve şa‘ir ve resmi âsiyâb yekûn ma‘a gayrihû üç bin dokuz yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresinden bin akçesi ifrâz ve Avre nâhiyesine tâbi‘ hisse-i an karye-i [...] رکاب ile birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû üç akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun tamamen mûmâ-ileyh Seyyid Hasan veled-i Seyyid Yusufun kaydında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Mehadu el-mezbûrenin ve karye-i Avderavder nâm-ı diger Nahan el-mezbûrenin dahi ispenç ve mahsûlât ve resmi âsiyâb ve gayrihû rusûmâtı mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osman ve Salih veled-i Abdurrahman ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve mezra‘â-i Sasan nâm-ı diger [...] علفورد Nahan Avderavder ve Karhor ve Holsara nâm kurrâ zirâ‘at ider el-mezbûrenin hâsılâtı merkûm Mehmed veled-i Abdullah ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından ve karye-i Mahuri nâm-ı diger Abuavderavder el-mezbûrenin kezâlik ispenç ve mahsûlât ve resmi âsiyâb ve gayrihû rusûmâtı mûmâ-ileyh Seyyid Hasan veled-i Seyyid Yusuf ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından zabt olunub tarafeyn başka başka olduğundan birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eyledigin bi‘l-fi‘il defter emîni olan Ali dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince Trabzon eyâletinin defter-i iltizâmât lede‘t-tetebbu‘ mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osman ve Salih veled-i Abdurrahmanın ze‘âmetleri olunan iltizâmâta dâhil olunmadığını i‘lâm olunmuş olmakdan nâşî bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde

kâ'in iltizâmâtından şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadr arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr ile yekûn hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve râğbet olmadığı suretde ashâbı taraflarında zabt ve ta'sîr itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi sen ki vezîr müşârun-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmın oldıkda mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit ve Salihin ze'âmetlerinin iltizâmına râğbet itmediğın hâlde karye-i Mehadu ve karye-i Avderavder nâm-ı diger Nahan el-mezbûrelerin ber mûcib-i defter-i hâkânî müşterekleriyle mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit ve Salih ze'âmetleri tarafından zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz itdirüb merkûm Seyyid Hasan zikr olunan karyelere ve hudûdlar dâhillerinde olan yerlerine ve mahsûlât ve rusûmâta hilâf-ı defter-i hâkânî dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet eylesesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkate ve iltizâmâtına nizâm ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 245

S.145- Belge***

Çıldır vâlîsi sâbık Osman Pâşâ hâzretlerine hitâben sâdır olan emr-i âlînin suretini mukaddemce yazıcı merkûm [...]Hakkı Pâşâ hâzretlerine irsâl ve meblâğ-ı mezbûrın tahsili husûsuna istid'â itmiş isede meblâğ-ı mezkûr müteveffâ Pehlivan İbrahim Pâşâ cerîme akçesinden tolayı olduğından mukaddemâ bi'd-def'ât sâdır olan emr-i âlî mûcebince lede't-terâfu' bir nesne lâzım gelmediğini Ağışha mahkemesi sicilâtında mukayyed olduğından ve şimdiye kadar mîr-i mûmâ-ileyh bu husûs zımmında birkaç def'â mutazarrır olduğından husûs-ı mezkûr için fimâba'd mübâşir ta'yîn buyurulmak üzere zikr olunan emr-i âlînin kaydı bâlâsına şerh virilmesine Çıldır

vâlisî Hakkı Pâşâ hâzretleri tahrîr ve iltimâs itmiş olmağla fi'l-hakîka mîr-i mûmâ-ileyhin bî-vech-i şer'î bu vesile ile bâ-fîât vâfir mutazarr oldığı dahi ma'lûmınız olduğundan müşârun-ileyhin iltiması vechle sâlifü'z-zikr emr-i âlînin kaydı bâlâsına şerh virilmesine mutazammın Erzurum vâlisî ve şark cânîbi seraskeri vezîr-i mükerrrem sa'âdetlü Seyyid Mehmed Said Pâşâ hâzretlerinin vârid olan tahrîratı mezmûnı bâ-fermân-ı ali şerh virildim.

Fî M sene 243

S.147- Belge 1

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Yamura nâ'ibine hüküm ki, Zu'amâdan Mehmed Sabit veled-i Osman zîde kadrîhû meclis-i şer'e varub Trabzon sancâğında Of nâhiyesinde Durara(?) nâm karye ve gayriden yigirmi yedi bin beş yüz akçe ze'âmete mûmâ-ileyh Mehmed Sabit veled-i Osman ve yine karye-i Durara(?) nâm-ı diger Eskar el-merkûm ve gayriden ol-mikdâr akçe ze'âmete Salih veled-i Abdurrahman başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze'âmetleri mülhâkatından Yamura nâhiyesine tâbi' on beş nefer-i gebrân re'âyâ ve altı zemîn ve bir asiyâb ile bin yedi yüz akçe yazar hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuşcu deyü müştereki mûmâ-ileyh Salih veled-i Abdurrahman ile mûmâ-ileyh Mehmed Sabit veled-i Osmanın kayıdları ve yine Yamura nâhiyesine tâbi' otuz sekiz nefer-i gebrân re'âyâ ve altı zemîn ve on iki bâştane ve iki asiyâb ile defter-i mufassalda üç bin yedi yüz akçe ve icmâlde dörd bin akçe yazu ile mukayyed karye-i Hara nâm-ı diger deyü Durara(?) müstakîlen Yamura nâhiyesinde Hara nâm-ı diger Durara(?) el-merkûm ve gayriden üç bin yüz elli beş akçe tîmâra mutasarrıf Osman veled-i Mehmedin kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna ve mûmâ-ileyh Mehmed Sabit veled-i Osmanın ze'âmeti Trabzon eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen on beş nefer-i gebrân re'âyâ ve altı zemîn ve bir asiyâb ile bin yedi yüz akçe yazar an karye-i Hara nâm-ı diger Kuşcu el-mezbûre ber-mûcib-i defter-i hâkânî müştereki mûmâ-ileyh Salih veled-i Abdurrahman ile mûmâ-ileyh Mehmed Sabit veled-i Osmanın ze'âmeti tarafından zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmatı kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken merkûm Osman veled-i Mehmed otuz sekiz nefer-i gebrân re'âyâ ve altı zemîn ve on iki bâştane ve iki asiyâb ile defter-i mufassalda üç bin yedi yüz ve icmâlde dörd bin akçe yazu ile mukayyed

karye-i Hara nâm-ı diger Durara(?) müstakîlen tîmârı tarafından zabta adem-i kanâ'at birle mûmâ-ileyh Mehmed Sabitin müştereki merkûm ile kayıdlarına dâhil on beş nefer-i gebrân re'âyâ ve altı zemîn ve bir asiyâb ile bin yedi yüz akçe yazar hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuşcu el-mezbûreye ve mahsûl ve rusûmun hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve nizâ'nda olmadıkları beyânıyla defter-i hâkânî mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru niyâzında olduğu Trabzon nâ'ibi Mehmed Sabit zîde ilmühûnun rikâb-ı hümâyûnıma vârid olan i'lâmında derç ve iş'ar olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Yamura nâhiyesine tâbi' on beş nefer re'âyâ ve altı zemîn ve bir asiyâb ve hass-ı bağat ile hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuşcu ve hâsıl tahtında ispenç ve erzen ve öşri meyve yekûn ma'a gayrihû bin yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû beş bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun iki bin beş yüz akçesi mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osmanın ve ol-mikdârı mûmâ-ileyh Salih veled-i Abdurrahmanın kayıdlarında ve yine Yamura nâhiyesine tâbi' otuz sekiz nefer re'âyâ ve altı zemîn ve on iki bâştane ve iki asiyâb ile karye-i Hara nâm-ı diger Durara(?) ve hâsıl tahtında ispenç ve erzen ve hinta ve öşri meyve yekûn ma'a gayrihû üç bin yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i merkûmenin yazusu dörd bin akçe olarak tahrîr ve birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû on üç bin yüz elli beş akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamam merkûm Osman veled-i Mehmedin kaydında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuşcu el-mezbûrenin ve tahtında muharrer zemîn ve asiyâb ve hisse-i boğatın ispenç ve erzen ve öşr meyve gayrihû hâsılâtı mûmâ-ileyhüma Mehmed Sabit veled-i Osman ile Salih veled-i Abdurrahmanın ze'âmetleri taraflarından ve defter-i mufassalda üç bin yedi yüz ve defter-i icmâlde dörd bin akçe yazı ile mukayyed karye-i Hara el-mezbûrenin ve tahtında muharrer ve zemîn ve baştanenin ve asiyâbların ve ispenç ve öşr meyve hâsılât ve rusûmâtı müstakîlen merkûm Osman veled-i Mehmedin tîmârı tarafından zabt olunub tarafeyn başka başka olub birbirlerinde alâkaları olmamak iktizâ eyledigin bi'l-fi'l defter olan Ali dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mûcebince Trabzon eyâletinin defter-i iltizâmât lede't-tetebbu' mûmâ-ileyh Mehmed Sabit veled-i Osmanın ze'âmet olunan

iltizâmâta dâhil olduğu i'âm olunmuş olmakdan nâfi bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına râğbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakiki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadr arî olacak vechle tahkik veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sir eylediğinin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tina olunarak ana göre bedel-i sâbık itibarıyla kapu kethüdâları taraflarından der'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'âm Der-i sa'âdetime inhâ olunmak ve talep ve râğbet olunmadığı suretde ashâbı taraflarında zabt ve ta'sir itdirilüb cânîb-i âhardan hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki' olan müdâhalenin men' ve def'i husûsuna mübâderet kılınmak üzere irâde-i seniyyem muktezâsından olmakla ber-vech-i muharrer amel ve hareket kemâli fermânım olmağın imdi sen ki vezîr müşârun-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmın oldıkda mûmâ-ileyh Mehmed Sabit ze'âmetinin iltizâmına râğbet itmediğin hâlde on beş nefer-i gebrân re'âyâ ve altı zemîn ve bir asiyâb ile bin yedi yüz akçe yazar hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuşcu el-mezbûreye ber mûcib-i defter-i hâkânî müştereki merkûm Salih ile mûmâ-ileyh Mehmed Sabitin ze'âmeti tarafından zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz itdirüb merkûm Osman hisse-i an Hara nâm-ı diger Kuşcu el-mezbûreye ve mahsûl ve rusûmun hilâf-ı defter-i hâkânî dahl u ta'arruz kanûn dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet eylesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim senin dahi meczûmun olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve hareket ve dikkate ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 245

S.148- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre Kürtün ve Sürmene ve Rize ve Akçaabâd nâ'iblerine hüküm ki, Zu'amâdan Salih veled-i Abdurrahman zîde kadrîhûma rikâb-ı hümâyûnıma gelüb Trabzon sancâğında Of nâhiyesinde Derura(?) nâm karye ve gayriden yigirmi yedi bin üç yüz yetmiş üç akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğun ze'âmet mülhâkatından Kürtün nâhiyesine tâbi' neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re'âyâ mezra'â ve asiyâb ile karye-i Karahasur ve hâsıl tahtında bennak ve ispenç ve

hınta ve resmi bostan yekûn ma‘a gayrihû üç bin yedi yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve ve defter-i icmâlde yazu-yı mezkûresinden bin akçesi ifrâz ve mâru‘z-zikr Derura(?) nâm-ı diger Arkaf karyesiyle birikdirilüb yigirmi yedi bin iki yüz yigirmi iki akçe ze‘âmet bir icmâl ve icmâl-i mezkûrun on üç bin altı yüz on bir akçesi mûmâ-ileyh Salihin ve Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve asiyâb ve mezra‘â ile karye-i Maada nâm-ı diger Kuşcu ve hâsıl tahtında ispenç ve hınta ve şa‘ir ve öşr-i bostan ve resmi kivare yekûn ma‘a gayrihû beş yüz elli akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi Avre nâhiyesine tâbi‘ Derura(?) karyesiyle ma‘a gayrihû birikdirilüb on beş bin akçesi bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun üç bin tokuz yüz akçesi mûmâ- ileyh Salihin [...] nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn ve baştane ve asiyâb ile karye-i [...] nâm-ı diger Durum ve hâsıl tahtında ispenç ve kivare ve erzen ve öşr-i bostan ve resmi kivare yekûn ma‘a gayrihû dörd bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûresi ma‘a gayrihû birikdirilüb tokuz bin üç yüz otuz üç akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun dörd bin akçesi mûmâ-ileyh Salihin ve Akçaabâd nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve baştane ve zemîn ile karye-i Ahud ve hâsıl tahtında bennak ve hınta ve öşr-i bostan ve resmi kivare yekûn ma‘a gayrihû beş bin beş yüz kırk altı akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Ahud deyü tamam yazu-yı mezkûresiyle tahrîr ve müstakîl bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun dahi bin yedi yüz yetmiş üç akçesi mûmâ- ileyh Salih veled-i Abdurrahmanın bâkîleri müşterekleri kayıdlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna mûmâ-ileyhin ze‘âmeti Trabzon eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen ve karye-i Karahasur ve karye-i Maada nâm-ı diger Kuş ve karye-i [...] nâm-ı diger Kalun ve karye-i Ahud taraflarında zirâ‘at idenlerin idenlerin zirâ‘atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mûcebince ve mâru‘z-zikr Karahasur karyesi tahtında resmi bostan ve hâsıl yazılmağla karye-i mezbûre toprağında hîn-i tahrîrde resmi yazılan kadîmisi bostânlarının tasarruflarında olan bostanlarında öşre mu‘âdil resimleri ve zikr olunan karye-i Maada nâm-ı diger Kuş ve karye-i [...] nâm-ı diger Kalun ve karye-i Ahud tahtlarında öşr-i bostan ve resmi kivare tahrîr olunmağla karye-i merkûme topraklarında vâki‘ bostanların tasarruflarında olan bostanlarında hâsıl olub

bey' ve iştikâ eyledikleri bostanlarında şer' ile müteveccih olan onda bir öşürleri ve kovanlarının tasarruflarında olan kovanlarında resmi kivareleri kanûn ve defter mücebince müşterekleriyle mûmâ- ileyh Salihin ze'âmeti tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve muhâlefet olunmak îcâb itmez iken öşür virenlerin edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül muhâlefet ifâde olduklarında inhâ defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle ve mufassala mürâca'at olundukda emr-i şerîfim üzere olduğu mestûr ve mukayyid divân-ı hümâyûnumdan kanûn lede's-su'âl karye-i Karahasur Maada nâm-ı diger Kuş ve karye- i [...] nâm-ı diger Kalun ve Ahud el-mezbûreler topraklarında zirâ'at idenlerin idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kânûn ve defter mücebince ve Karahasur karyesi tahtında resmi bostan hâsıl yazılmağla karye-i mezbûre toprağında hîn-i tahrîrde resmi yazılan kadîmisi bostân ahzının tasarruflarında olan bostanlarından öşre mu'âdil resimleri ve zikr olunan karye-i Maada nâm-ı diger Kuş ve karye-i [...] nâm-ı diger Kalun ve karye-i Ahud tahtlarında öşr-i bostan ve resmi kivare tahrîr olunmağla karye-i merkûme topraklarında vâki' bostan ashâbının tasarruflarında olan bostanlardan hâsıl olub bey' ve iştikâ eyledikleri bostanlarından şer' ile müteveccih olan onda bir öşürleri ve kovan ashâbının tasarruflarında kovanlarından resmi kivareleri kanûn ve defter mücebince müşterekleriyle mûmâ- ileyh Salihin ze'âmeti tarafından ahz u kabz itdirilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî ve mûvaffakat kanûn olub öşür-ü resimleri edâsında ta'allül muhâlefet eylemeleri muhâlefet eylemeleriyle hilâf-ı defter-i hâkânî mugâyir-i kanûn idüğü tahrîr olunub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mücebince Trabzon eyâletinin defter-i iltizâmât lede't-tetebbu' ze'âmet-i mezbûr olunan iltizâmâta dâhil olunmadığını i'lâm olunmuş olmakdan nâşî bu makûle eyâlât ve elviye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dahil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ile âhara şurût-ı muktezasından olmağla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi siz ki vezîr müşârun-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmın oldukda ze'âmet-i mezbûrenin iltizâmına taleb olmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve kanûn amel ve hareket itdirilmesine mübâderet eyleyesin ve siz ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûr tekâ'üd tâm idüb göresiz inhâ olunduğu üzere ise karye-i Karahasur ve karye-i Maada nâm-ı diger Kuş ve

karye-i [...] nâm-ı diger Kalun ve karye-i Ahud el-mezbûreler topraklarında zirâ'at idenlerin idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri kanûn ve defter mücebince ve mezkûr Karahasur karyesi toprağında hîn-i tahrîrde resmi yazılan kadîmisi bostân ashâbının tasarruflarında olan bostanlarından öşre mu'âdil resimleri ve karye-i Maada nâm-ı diger Kuş ve karye-i nâm-ı diger Kalun ve karye-i Ahud el-mezbûreler topraklarında vâki' bostan ashâbının tasarruflarında olan bostanlardan hâsıl olub bey' ve iştikâ eyledikleri bostanlarından şer' ile müteveccih olan onda bir öşürleri ve kovan ashâbının tasarruflarında olan kovanlarından resmi kivare ile kanûn ve defter mûcib müşterekleriyle mûmâ-ileyh Salihin ze'âmeti tarafından ahz u kabz itdirüb öşr ve resimleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül muhâlefet itdirilmesi husûsuna dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfi vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Z sene 245

S.149- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre Of ve Sürmene ve Yamura Rize ve Akçaabâd nâ'ibleri zîde ilmuhûya hüküm ki,

Zu'amâdan Salih veled-i Abdurrahman zîde kadrîhû gelüb Trabzon sancâğında Of nâhiyesinde Derura(?) nâm karye ve gayriden yigirmi yedi bin üç yüz yetmiş üç akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğun ze'âmetinde başkalemi olan neferât-ı gebrân re'âyâ ve zemîn ve baştane ile karye-i Derura(?) nâm-ı diger Heskar ve hâsıl tahtında ispenç kapluca ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yu zemîn yekûn ma'a gayrihû dörd bin iki yüz elli yedi akçe ve yine ze'âmetinin mülhâkatından Sürmene nâhiyesine tâbi' neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re'âyâ ve baştane ile karye-i Mehadu ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihû dörd bin tokuz yüz otuz sekiz akçe ve yine Sürmene nâhiyesine tâbi' neferât-ı gebrân re'âyâ ve âsiyâb ile karye-i Mehadu ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihû bin akçe ve yine Sürmene nâhiyesine tâbi' neferât-ı gebrân re'âyâ ve asiyâb ile karye-i [...] ve hâsıl tahtında ispenç ve şa'ir ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihû bin akçe ve Of nâhiyesine tâbi' neferât-ı gebrân re'âyâ ve baştane ve asiyâb ile karye-i Argur nâm-ı diger Nahan ve hâsıl tahtında ispenç ve kapluca ve erzen ve

öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû altı bin altı yüz otuz bir akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Derura(?) nâm-ı diger Heskar ve karye-i Mehadu ve karye-i [...] ve karye-i Uç ve karye-i Argur nâm-ı diger [...] ma‘a mezra‘â-i Heskar mezbûr re‘âyâsı zirâ‘at idegeldikleri yerler deyü muharrer tamam yazu-yı mezkûreleri ma‘a gayrihû birikdirilüb yigirmi yedi bin iki yüz yigirmi iki akçe ze‘âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun on üç bin altı yüz on bir akçesi mûmâ-ileyh Salihin Yamura nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn ve baştane ile karye-i Derura(?) nâm-ı diger Heskar ve hâsıl tahtında ispenç ve kapluca ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû dörd bin akçe ve Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve asiyâb ile karye-i Bağçecik ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû bin beş yüz altmışaltı akçe ve yine Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve âsiyâb ile karye-i [...] ve hâsıl tahtında ve hinta ve şa‘ir ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû iki bin yedi yüz yetmiş akçe ve yine Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve asiyâb ve zirâ‘atleriyle karye-i Maada nâm-ı diger Kuş ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir ve öşr-i bostan ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû beş yüz yigirmi akçelerin Sürmene nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn ve baştane ile hisse-i an karye-i [...] nâm-ı diger [...] ve hâsıl tahtında ispenç ve şa‘ir ve kapluca ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû dörd bin iki yüz akçe ve yine Sürmene nâhiyesine tâbi‘ çiftlik el-meşhûrunki derdest Ali za‘im hâsıl iki yüz akçe yazularıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde Aş karyesi karye-i [...] deyü iki bin yedi yüz kırk akçe yazularıyla tahrîr ve bin üç yüz yetmiş ve hisse-i an karye-i Harasor(?) nâm-ı diger [...] deyü tamam yazu-yı mezkûresinden üç bin akçeleri ifrâz ve Maada karyesi iki yüz altmış çiftlik el-meşhûrunki derdest Ali beyân karye-i Bağçecik deyü yüz dörd akçe yazu ile tahrîr ve karye-i Derura(?) ve karye-i Bağçecik el-mezbûrelerin tamam yazularına ma‘a gayrihû birikdirilüb on beş bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun üç bin tokuz yüz akçesi mûmâ-ileyh Salihin ve Rize nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn ve baştane ve asiyâb ile karye-i [...] nâm-ı diger Kalun ve hâsıl tahtında ispenç ve kapluca ve erzen ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû dörd

bin akçe ve yine Rize nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn ve baştane ile hisse-i an karye-i Derura(?) nâm-ı diger [...] ve hâsıl tahtında ve bennak ve kapluca ve erzen ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû üç bin altı yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde hisse-i an karye-i Derura(?) nâm-ı diger [...] deyü tamam yazusından bin üç yüz otuz üç akçesi ifrâz ve karye-i [...] nâm-ı diger Kalun deyü tamam yazı-yı mezkûresiyle ma‘a gayrihû birikdirilüb tokuz bin üç yüz otuz üç akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun dörd bin akçesi mûmâ-ileyh Salihin Yamura nâhiyesine tâbi‘ ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn asiyâb ile hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuş ve hâsıl tahtında ispenç ve erzen ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû bin yedi yüz akçe ve yine Avre nâhiyesine tâbi‘ ve neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn ve asiyâb ile hisse-i an karye-i Hara ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve erzen ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû iki bin beş yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde hisse-i an karye-i Hara el-mezbûrenin yazusından beş yüz akçesi ifrâz ve hisse-i an karye-i Hara nâm-ı diger Kuş el-mezbûrenin tamam yazusuyla ma‘a gayrihû birikdirilüb beş bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun iki bin beş yüz akçesi mûmâ-ileyh Salihin ve Akçaabâd nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve âsiyâb ile karye-i [...] ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve şa‘ir ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû dörd bin üç yüz akçe ve yine Akçaabâd nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân re‘âyâ ve zemîn asiyâb ile karye-i [...] ve hâsıl tahtında bennak ve hinta ve şa‘ir ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû dörd bin tokuz yüz akçe ve yine Akçaabâd nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı gebrân re‘âyâ ve baştane ile [...] hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir ve öşr-i bostan resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihû iki bin iki yüz yetmiş akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i [...] el-mezbûrenin yazusından bin altı yüz Hesdal(?) karyesinde yazusından otuz akçeleri ifrâz Derura(?) karyesi Mehadudan dörd bin akçe yazı ile öşride ve birikdirilüb ashâbın akçe yekûnünden üç bin akçesi ifrâz ve bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun beşyüz akçesi mûmâ-ileyh Salihin bâkîleri müşterekleri kayıtlarında olduğun defter-i hâkânîde mukayyid olduğuna mûmâ-ileyhin ze‘âmeti Trabzon eyâletinin defter iltizâmâtına dâhil olmadığına binâen zikr

olunan kurrâ ve çiftlik topraklarında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşür vesâ'ir hukuk rusûmları kanûn ve defter mûcebince müşterekleri mûmâ-ileyh Salihin ze'âmeti tarafından ahz u kabz murâd olundukda ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmez iken hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül muhâlefet olduğuna inhâ ve defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın divân-ı hümâyûnumdan kânûn lede's-su'âl mâru'z-zikr kurrâ ve çiftlik topraklarında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşüründe vesâ'ir hukuk rusûmları kanûn ve defter mûcebince müşterekleri mûmâ-ileyh Salihin ze'âmeti tarafından ahz u kabz itdirilmek muktezâ-yı defter-i hâkânî ve mûvaffakat kanûn olub ta'allül muhâlefet eylemeleri hilâf-ı defter-i hâkânî mugâyir-i kanûn idüğü tahrîr olunub iltizâmât hakkında karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene şurûtu mûcebince Trabzon eyâletinin defter-i iltizâmât lede't-tetebbu' mûmâ-ileyhin ze'âmet-i olunan iltizâmâta dâhil olunmadığını i'lâm itmiş olmakdan nâşî bu makûle eyâlât ve elviye dahillerinde kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve mutasarrıfın taraflarından zabt ve iltizâmâtına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hâsılat gadrden arî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ile âhara yazılan şurût-ı irâde-i seniyyem muktezasından olmağla ber-vech-i muharrer amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi sen ki vezîr müşârun-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmın oldukda ze'âmet-i mezbûrenin iltizâmına rağbet itmediğın hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve kanûn amel ve hareket itdirilmesine mübâderet eyleyesin ve siz ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhisiz husus-i mezbûr tekâ'üd tâm idüb göresiz inhâ olduğuna üzere ise mâru'z-zikr kurrâ ve çiftlik topraklarında zirâ'at idenlerin idenlerin zirâ'atlarıyla hâsıl eyledikleri terekeleri öşüründe vesâ'ir hukuk rusûmları kanûn ve defter mûcebince müşterekleriyle mûmâ-ileyh Salihin ze'âmeti tarafından ahz u kabz itdirüb hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn edâsında ta'allül ve muhâlefet itdirilmesi husûsuna dikkat iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kanûn münâfî vaz'-ı tecvizden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında.

(Akçaabâd nâhiyesine tâbi‘ neferât-ı müslimanan ve neferât-ı gebrân ve zemîn ve baştane ile karye-i [...] hâsıl tahtında bennak ve hınta ve şa‘ir ve öşr bostân ve resm-i tapu-yı zemin yekûn ma‘a gayrihu beş bin beş yüz kırk altı akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i [...] deyü tamam yazı-yı mezkûresiyle müstakîl bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yediyüz yetmiş üç akçesi mûmâ-ileyh Salihin bâkîyeleri)

Fî Evâsıt -ı Z sene 245

SONUÇ

Osmanlı Devletinde bürokratik işlemlere ağırlık verilmiş ve devletin son dönemlerine kadar defter tutma geleneğine titizlikle bağlı kalınmıştır. Osmanlı Devletinin taviz vermediği diğer bir uygulama ise adaletin ülkenin her noktasında hakkıyla uygulanmasıdır. Bu uygulamalarda halkın sorunlarını mahkemelerin yanı sıra devlet meselelerinin görüşüldüğü en üst makam olan Divan-ı Hümayuna kadar taşıyabilme özgürlüğüne sahipti. Osmanlı vatandaşları tarafından Divan'da dile getirilen çeşitli şikâyet ve problemlerin kaydedildiği defterler, Ahkâm defterleri adını taşımaktadır. XVIII. yüzyıldan itibaren Şikâyet Ahkâm defterlerinin isim ve içerik olarak ortaya çıkmasına ilişkin değişiklik devletin yürütme organında kolaylığı getirmiştir. Bir bakıma Osmanlı Devleti'nin yürütme organının aynasıdır. Ahkâm defterleri, Osmanlı'daki hukukî anlayış çerçevesinde şekillenen adalet mekanizmasının tatbik biçimini, bunun bürokrasiye nasıl yansıdığını göstermektedir. Ahkâm defterlerinin ortaya çıkışında duraklamanın ardından bir çözülme ve dağılma sürecine giren devlette şikâyetlerin yoğunluk göstermesi ve hızla çözüme kavuşturulması ihtiyacının etkili olduğu düşünülmektedir. Netice itibariyle toplumsal tarih araştırmalarında hiçbir zaman önemini yitirmeyen Ahkâm Defterleri yaşanmış olan sivil hayatın önemli göstergesidir.

Yaptığımız çalışmanın sonunda IV. Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri'nin 100. ve 150. sayfalar arasındaki belgeler halkın birbirleriyle olan davalarına ilişkin durumlarını göstermektedir. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin yürütme organının işleyiş tarzını da gösterir. Halkın İstanbul'a yaptığı şikâyetleri sonunda, konuyla ilgili davalar incelenerek, önceki hükümler varsa onlar metot alınmış ya da konuyla ilgili Şeyhülislam'dan fetva veya ferman varsa bunlar da değerlendirmeye de alınarak, eyalet ya da kazaların yöneticilerine hükümler gönderilerek şikâyetin giderilmesi sağlanmıştır. Ayrıca bu duruma ilişkin belgeler ışığında davaların belirsizlikte kalmamasına dikkat edilmiştir.

IV. Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri'nin 100. ve 150. sayfaları arasında tımar topraklarının intikali, uygun ve hak eden kimselere tevcih edilmesi, başkasının tımarından hak iddia edilmesi, tımar sahiplerinin görevlerini istismar etmeleri ve iltizam dağıtımını ile ilgili şikâyetler ve hükümler bulunmaktadır.

Mal intikali ile ilgili hükümlerde mirasın çok kişi arasında paylaşılmaması adına, bazı mirasçılardan hak sahiplerine paylarını vermeye yanaşmadıkları belgelere yansıyan bir diğer haksızlık ve şikâyet konusu olarak belgelerde gösterilmektedir.

Vakıf gelirlerinin toplanması ile ilgili davalarda bölgede bulunan vakıflar konusunda meydana gelen anlaşmazlıklar ve vakıfların işletme yöntemleri ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

Gayr-i Müslimlerle ilgili karşılaşılan anlaşmazlıklar genellikle alacak-verecek konularında olmakla birlikte, yerel yöneticilerin usulsüz, kanun dışı, devletin onaylamadığı bir şekilde zorla para toplama teşebbüslerine yöneliktir. Gayr-i Müslimlerin kendi aralarındaki alacak-verecek sorunlarıyla ilgili hükümler mevcutken, Müslüman kimselere kendi borçlarını ödememek için bahanelere başvurdukları, bunun tersi şeklinde ise, Müslüman kimseler ile mütegalibeye borç verip geri alamadıklarına dair hükümler de mevcuttur.

Müslüman halk arasında da mal gaspının önlenmesi, para gaspının önlenmesinin konu olduğu birçok davada bulunmaktadır.

Defterde ayanlık iddiasıyla haksız yere mal gaspının önlenmesi ile ilgili hükümlerde bazı yerel yöneticilerin bütün bu zorbalık, gasp, adam öldürme, işkence gibi huzur bozucu teşebbüslerde bulunanlara karşı koyma çabaları ise yetersiz ve sonuçsuz kalmıştır. Bu konuyla ilgili olarak başkente ulaşan şikâyetler doğrultusunda devlet, merkezden yüksek rütbeli görevlileri tayin ederek asayişini sağlamaya çalışmıştır.

Bunun yansısı defterde nikâh kıyma ve cenaze yıkama davası, su kullanımı ile ilgili ilişkin şikâyetlerde mevcuttur.

TEZİN HAZIRLANMASINDA YARARLANILAN KAYNAKLAR

AÇIKEL Ali, “1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterine Göre Canik Sancağından Merkeze Yansıyan Şikâyetler ve Çözüm Önerileri”, M. Aydın (Haz.), *Samsun Sempozyumu 13-16 Ekim 2011 Bildiriler*, Samsun Valiliği Yayınları, C. 3, Samsun 2012.

AYGÜN Necmettin, *XVIII. Yüzyılda Trabzon’da Ticaret*, (Yayınlanmış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.

BEYOĞLU Süleyman, “Birinci Dünya Savaşı’nda Trabzon”, K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999,

BOSTAN M. Hanefi, *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal Ve İktisadi Hayat*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2003.

GENÇ Yusuf (Ed.), *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 42, İstanbul 2000.

GOLOĞLU Mahmut, *Trabzon Tarihi Fetihden Kurtuluşa Kadar*, Serender Yayınları, Trabzon 2000.

GÜLDİKEN Sevde Nur, *III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri’ne Göre Ayıntab (H.1196-1229- M.1782-1814)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2007.

GÜNAY Ramazan, “Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 17, 2013.

HALAÇOĞLU Yusuf, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, C. 9, Ankara 2002.

İNAN Kenan, “Trabzon’un Osmanlılar Tarafından Fethi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, 2003.

KOZAK Yasin, *V ve VI Numaralı Maraş Ahkâm Defterlerinde Maraş’a Gönderilen Hükümler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2005.

MUMCU Ahmet, “*Divan-ı Hümayun*”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDVİA), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. IX İstanbul, 1994.

OKUYAN Abdurrahman, *XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde (1875-1900) Trabzon*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2003.

OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU Saliha, “Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb’asının Şikâyetleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 61, Sayı 1, Ankara 2012.

ÖKSÜZ Melek, “Kuruluşundan 19. Yüzyıla Kadar Trabzon Tarihine Kısa Bir Bakış (I)”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, sayı:5, 2005.

ÖZEL Ahmet, “*Ahkâm*”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDVİA), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul 1988.

ÖZTÜRK Said, “Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri”, *Pax Ottomana Studies in Memoriam Prof. Dr Nejat Göyünç*, (Editör Kemal Çiçek), Sota-Yeni Türkiye Yayınları, Haarlem -Ankara 2001.

SAYDAM Abdullah, “Trabzon’un İdari Yapısı ve Yenileşme Zarureti (1793-1851)”, *OTAM*, Sayı 18, Ankara 2006.

SEZEN Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 21, Ankara 2006.

ŞEMSEDDİN Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2002.

ŞİMŞİR Nahide, “Ahkâm Defterlerinin Tarihi Kıymeti ve 107’Nolu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, Sayı IX, İzmir 1994.

TEKİNDAĞ M. C. Şehabeddin, “Trabzon”, *İA*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.12, İstanbul 1979.

YILMAZ Gökhan, *Ahkâm defterlerine göre 18. yy’da İstanbul’da Finansal Hayat*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

EK 1: 4 Numaralı Trabzon Ahkam Defterinin Kapağı

BASBAKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BAŞKANLIğI © (BOA)

A.{DVNS.TZ.d.00004

EK 2: Haksız Müdahalenin Önlenmesine İlişkin Bir Hüküm Sureti

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a legal document or decree. The text is written in a cursive style and is arranged in several lines. It appears to be a formal statement or ruling, possibly related to the prevention of unjust interference as mentioned in the title. The text is written in black ink on a light-colored background. There are some markings and a signature at the bottom of the page.

EK 9: Miras Davası İle İlgili Bir Hüküm Sureti

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a court decision or legal document related to inheritance. The text is dense and written in a cursive style. It includes several lines of text, some of which are underlined or written in a larger hand. The text is written on aged, slightly stained paper. At the bottom left, there is a signature and a date in Ottoman script. At the bottom right, there is a small signature or mark.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Neslihan SEKMEN
Doğum Yeri	Elazığ
Doğum Tarihi	19.04.1982

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Gazi Osman Paşa Üniversitesi
Fakülte	Fen-Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Tarih

İLETİŞİM

Adres	Cumhuriyet Mah. Serhat Sok. No:11 K:2 D:5 ELAZIĞ
E-mail	neslisekmen@gmail.com